

Møte tirsdag den 10. oktober kl. 10

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n (nr. 2):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 145. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring
2. Referat

Presidenten: Representantene Erik *Dalheim*, Grethe G. *Fossum*, Bjørn *Hernæs*, Lodve *Solholm*, Inge *Lønning*, Ingvald *Godal*, Tor *Nymo* og Arne *Lyngstad*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Rikke *Lind*

For Oslo: Anders C. *Sjaastad* og Dagny Gärtner *Hovig*

For Nord-Trøndelag fylke: Robert *Eriksson*

For Vestfold fylke: Trond *Mathisen* og Harald *Solberg*

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Anneliese *Dørum* fra og med 10. oktober og inntil videre
 - fra Den norske gruppe av Den Interparlamentariske Union til Den 104. Interparlamentariske Konferanse i Jakarta, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Oddbjørg *Ausdal Starrfelt*, om permisjon i tiden fra og med 10. oktober til og med 20. oktober for representantene Karin *Andersen*, Ola T. *Lånke*, Kjellaug *Nakkim*, Astrid Marie *Nistad*, Torstein *Rudihagen*, Kenneth *Svendsen*, Marit *Tingelstad* og Oddbjørg *Ausdal Starrfelt*
 - fra representanten Børge *Brende* om permisjon fra og med kveldsmøtet onsdag 11. oktober til og med torsdag 12. oktober for å delta på EFTA-møtet i Reykjavik
 - fra representanten Trond *Helleland* om permisjon fra og med kveldsmøtet onsdag 11. oktober til og med torsdag 12. oktober for å delta på seminar i regi av NATO-parlamentarikerforsamlingen i København
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Borghild *Winsnes Malum*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Ola T. *Lånkes* permisjon i tiden fra og med 10. oktober til og med 20. oktober på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 - For Akershus fylke: Åge *Tovan*
 - For Buskerud fylke: Hallgrim *Berg*
 - For Hedmark fylke: Helge *Bjørnsen*
 - For Nordland fylke: Hanne *Dyveke Søttar Hagen*
 - For Oppland fylke: Terje *Stenseng* og Kjell Ivar *Fossnes*

For Rogaland fylke: Helga *Rullestad*

For Sogn og Fjordane fylke: Reidar *Sandal*

For Sør-Trøndelag fylke: Michael *Momyr* og Øyvind *Håbrekke*

For Østfold fylke: Ole Kristian *Kjølholdt*

3. Terje *Stenseng* og Kjell Ivar *Fossnes* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Marit *Tingelstad* og Torstein *Rudihagen*.

Presidenten: Åge *Tovan*, Helge *Bjørnsen*, Hanne *Dyveke Søttar Hagen*, Terje *Stenseng*, Kjell Ivar *Fossnes*, Helga *Rullestad*, Reidar *Sandal*, Øyvind *Håbrekke* og Ole Kristian *Kjølholdt* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møter i dag og i morgen – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg foreslår Aud *Blattmann* og Kjell *Engebretsen*.

Presidenten: Aud *Blattmann* og Kjell *Engebretsen* er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Aud *Blattmann* og Kjell *Engebretsen* anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens og morgendagens møter.

Statsråd *Sylvia Brustad* overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Rolf *Reikvam* vil fremsette et privat forslag.

Rolf Reikvam (SV): Jeg fremmer forslag om at elever som tar videregående utdanning etter særskilt løp, skal ha rett til skyss på linje med elever som går i ordinære klasser i videregående skole.

Presidenten: Representanten Jan *Petersen* vil fremsette et privat forslag.

Jan Petersen (H): På vegne av Per-Kristian *Foss*, Erna *Solberg* og meg selv vil jeg fremme forslag om å åpne for større arbeidsinnvandring og forenkle saksbehandlingen av arbeidstillatelser.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Hans Majestet Kongens tale til det 145. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Presidenten: Etter konferanse med gruppelederne vil presidenten foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten føres over to dager, i dag og i morgen, med en samlet taletid på 7 timer og 5 minutter, eksklusiv replikkordskifter og 3-minuttersinnlegg.

Taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 165 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 60 minutter hver, Senterpartiet 30 minutter, Sosialistisk Venstreparti 25 minutter, Venstre 15 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere og statsministeren og tre replikker med svar etter talere med 10 minutters taletid eller mer samt etter statsrådenes innlegg uansett lengde innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Odd Roger Enoksen (Sp): Trontaledebatten er en av årets største og viktigste debatter. Det er for så vidt tildelt rikelig med taletid – debatten skal gå over to dager – men til tross for det er replikkadgangen etter statsrådenes innlegg begrenset til tre replikker. Det begrenser også de minste partienes mulighet til å få replikk. Jeg vil på den bakgrunn tillate meg å foreslå at det også åpnes for fem replikker etter innlegg fra statsrådene.

Presidenten: Er det noen som vil motsette seg dette forslaget?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg synes det er et merkelig forslag i og med at gruppelederne tidligere har drøftet dette en lang rekke ganger og hatt den samme formen i flere år. Det er jo slik at partier blir store, og av og til blir de små igjen. Jeg kan ikke huske at hr. Enoksen var noe særlig positiv da det var motsatte fortegn for en del år siden, så jeg synes det er litt merkelig at man nå skal endre systemet i takt med Senterpartiets eller andre partiers vekst og eventuelle fall. Særlig synes jeg det er merkelig når vi så ofte har hørt at Venstre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet anser seg for å være en slags blokk. Da er det fullt mulig for de tre partiene innen denne blokken å fordele de replikker som de vil få på alle statsråder. Dette er mer en intern sentrumsproblematikk enn noe som jeg synes Stortinget skal endre i forhold til det som har vært omforent. Jeg vil derfor anbefale Fremskrittspartiets gruppe å stemme for presidentens forslag.

Presidenten: Presidenten vil opplyse at hun har fått den samme henvendelsen som nå ble båret fram av representanten Enoksen, også fra Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten har gått tilbake i referatet fra fjorårets trontaledebatt, og der ble det ingen forandring med hensyn til replikkordskifter etter statsrådene. Da var det også tre replikker etter statsrådenes innlegg. Men presidenten vil naturligvis la flertallet i salen avgjøre denne saken.

Presidenten spurte så åpent som hun gjorde om hvem som var imot dette forslaget, siden hun har fått to slike henvendelser.

Er det andre enn Carl I. Hagen som er imot det forslaget som er kommet fra Odd Roger Enoksen? – Det er det ikke. Presidenten vil naturligvis opprettholde sitt forslag. Det har så langt hun har forstått, fått støtte fra Carl I. Hagen, og vi tar Enoksens forslag opp mot dette.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom forslaget fra presidenten og forslaget fra Odd Roger Enoksen bifaltes Enoksens forslag med 73 mot 59 stemmer.

(Voteringsutskrift kl.10.12.59)

Presidenten: Da blir det fem replikker også etter statsrådenes innlegg.

Carl I. Hagen (Frp): I den første trontaledebatten i det nye århundret synes jeg det er gledelig at vi i Europa ser at vi sannsynligvis får en ny demokratisk stat. Det som har skjedd i Jugoslavia ved at den valgte presidenten nå også blir president i landet, er gledelig. Vi håper selvsagt alle at utviklingen vil gå i skikkelig demokratisk retning. Det vil vi kunne se når det nå blir valg på ny nasjonalforsamling.

Den demokratiske utviklingen er selvsagt gledelig, særlig for alle de omkringliggende landene og for Jugoslavia selv. Det er imidlertid nødvendig å følge med i denne utviklingen. Jeg regner med og håper at de naboland som har følt seg truet av hærmakten til Milosevic, nå etter hvert kan få tryggheten tilbake, slik at det blir fred og fordragelighet.

Det som nå skjer, vil forhåpentligvis kunne sammenlignes med det som skjedde i Europa i 1945, da folk også fra Norge, som hadde flyktet til mange andre land, gledesstrålende kunne vende tilbake. Vi gir full støtte til opphevelsen av sanksjoner, og håper at handel og samkvem vil styrke demokratiet i Jugoslavia og gjøre det mulig for flyktninger fra nabolandene og Jugoslavia selv så snart som mulig å vende tilbake til sine hjemland for å bygge disse opp. Særlig viktig er det imidlertid å følge med i utviklingen når det gjelder Kosovo, hvor vi håper at den nye presidenten vil følge opp det som er det internasjonale samfunns forhåpninger. Jeg vil også føye til at det vel vil være en viktig milepæl når det gjelder oppgjøret med det tidligere regimet, at også Milosevic etter hvert blir stilt for domstolen i Haag.

I den senere tid er det på nytt vakt betydelig bekymring i Norge når det gjelder utviklingen i integreringspolitikken og når det gjelder holdninger i innvandrermiljøer. Også før trontaledebatten i fjor kom det avsløringer om tvangsekteskap, hvor mange norske ungdommer mot sin vilje ble tvunget inn i ekteskap. Denne gangen er det «Rikets tilstand» avsløringer av groteske omskjæringer, legemsbeskadigelser, som er straffbart, som opprører det norske folk. Det bør bety at man nå slutter med den naive

og blåøyde integrerings- og innvandringspolitikken som flertallet i denne sal har stått for.

Under trontaledebatten i fjor fremmet jeg på vegne av Fremskrittspartiet følgende forslag: «Stortinget ber Regjeringen basere sin integrasjonspolitik på at undertrykkende tradisjoner og kulturer ikke kan aksepteres i Norge.» Og omskjæring er et kulturelt fenomen, et tradisjonelt fenomen, ikke et religiøst. Allikevel stemte samtlige av de andre partier imot vårt forslag, og ett av resultatene er at det ikke har vært noen kamp mot disse undertrykkende tradisjoner. Vi håper at de øvrige partier nå begynner å bli noe mer lydhøre når det gjelder å få en fornuftig integreringspolitikk.

I denne situasjonen hvor vi har begynt å se en del praktiske problemer som følge av den lettsindige innvandringspolitikken, og hvor den danske innenriksminister Karen Jespersen nylig sa at hun fant faretruende trekk i manglende integrasjon av innvandrere, bør vi også ta dette ad notam og sette i verk en ny integrasjonspolitik, og vi kommer til å fremme forslag om en ny melding om dette.

Det er også noe merkelig at Høyres leder, Jan Petersen, akkurat i dag fremmer forslag om noe som i realiteten betyr fri innvandring. Omgåelsesmulighetene hvis man ønsker å skaffe seg bolig eller jobb i Norge, er så åpenbare at det Høyre foreslår, i realiteten er fri innvandring. Det ser vi i Fremskrittspartiet ingen grunn til. Det at enkelte arbeidsgivere, hvorav det offentlige er én, ikke ønsker å betale markedslønn, og det at helsevesenet ikke ønsker å betale den lønnen som er nødvendig for å tiltrekke seg arbeidskraft, kan ikke være noen grunn til å åpne for import av billig arbeidskraft. Da EØS-forhandlingene pågikk, var det en fare som ble kalt «sosial dumping». Man må også tenke på konsekvensene hvis det skulle bli fri innvandring – 40 000, sier arbeidsdirektøren, pluss familiegjenforening: Hvorledes vil virkningen være på boligmarkedet? Kostnadene ved å fremskaffe et sted å bo for langt over 40 000 pr. år vil mer enn knuse økonomien mange unge mennesker i dag har når det gjelder å skaffe seg en bolig.

Vi vil hevde at vi ved å omorganisere oss i Norge kan frigjøre arbeidskraft. Vi vet at vi i vår matvareproduksjon gjennom effektivisering og rasjonalisering over tid kan redusere behovet for arbeidskraft. Vi vet at vi er et overadministrert land, vi har et byråkrati tilsvarende det et land med 20 mill. innbyggere trenger. Ved å endre lover og regler og la folk bestemme mer selv uten å måtte søke om dispensasjon, konsesjon, løyve, bevilling, kan vi redusere behovet dramatisk, og hvis vi får nedlagt fylkeskommunen, vil vi også frigjøre arbeidskraft. Vi har også sett at det påstås at arbeidsmarkedsetaten sier at de gjør ting de ikke gjør, og hvis vi bare tillater privat arbeidsformidling når det gjelder normal arbeidsformidling, som ikke har noe å gjøre med de som er på tiltak og de som er vanskeligstilt på en eller annen måte, kan vi frigjøre ganske mange tusen i arbeidsmarkedsetaten. Så det er mange ting vi kan gjøre for å utnytte arbeidskraften i Norge bedre enn det vi gjør, og det vil være vårt alternativ å se på tilbudssiden istedenfor det som Høyre ønsker, å åpne for fri innvandring.

Det mest skuffende i trontalen synes jeg er mangelen på de mest nødvendige reformer i Norge. Og det er tre områder jeg spesielt vil ta for meg. Det er en statlig overtakelse av finansieringsansvaret for utdanningssektoren, for helsevesenet og for eldreomsorgen. Når det gjelder skolen, er det nok av rapporter som vitner om mangler og problemer, i tillegg til at kostnadene pr. elev varierer fra noen og tretti tusen kr pr. år til 110 000 kr pr. år. En enhetlig finansiering basert på stykkpris, gradert etter hvor i landet det er, og hvor grisgrendt det er rundt omkring, vil sikre at Stortinget får det fulle og hele ansvaret for skolen. I dag er skolen en kasteball hvor kommuner som ikke bevilger nok, muligens fordi de bygger kulturhus, kino og rådhus istedenfor å vedlikeholde skolebygningene, skylder på staten, og staten skylder på kommunene. Det spillet som har pågått så lenge, bør erstattes av en statlig overtakelse av finansieringen av skolene. Og vi synes at skolene er viktigere enn f.eks. skolefritidsordningen. Der synes vi at det ville være naturlig at Regjeringen fulgte opp sitt eget ønske om å la kommunene bestemme mer selv, altså at det ikke er en øremerket bevilgning. Det bør det være til skolevirksomheten. Skolefritidsordningen bør heller inngå som en del av rammeoverføringen til kommunene, slik at de kommuner som ønsker det, og det er det selvsagt mange gode grunner til, kan organisere gode skolefritidsordninger. Men det bør være en kommunal oppgave.

Når det gjelder helsevesenet, er det på tross av at vi er verdens sannsynligvis rikeste land, fremdeles manglene som slår oss i øynene. Også på det området er det kamp mellom fylkeskommuner og stat. Derfor vil vi at vi skal få et helhetlig statlig ansvar for alle helsetjenester. Det skal ikke komme an på hvilken fylkeskommune man bor i, om man får den nødvendige operasjon og behandling eller ikke. I dette landet bør alle ha de samme rettigheter til nødvendige helsetjenester. Jeg vil legge til at innen sykehusene er det fullt mulig hvis de får noe mer penger, å ansette kontorpersonale og servicepersonale til å overta de kontorjobber som leger og sykepleiere i dag gjør.

Det er mangel på penger, sa direktør Schrøder ved Regionsykehuset i Tromsø når det gjaldt å få utnyttet ressursene bedre og få økt aktiviteten. Vi synes det er leit at svaret fra Regjeringen ikke er en bedre finansiering i noen særlig grad i forhold til i år, og at den skal betales i form av økte egenandeler av syke mennesker.

Vi så også i Dagsrevyen i går at Regjeringen vil øke egenandelen og gjøre det vanskeligere når det gjelder rehabiliteringsinstitusjoner, nettopp det som kan medføre at folk kommer tilbake på jobb istedenfor å gå over på uføretrygd, som er langt dyrere. Det er en meningsløs politikk Regjeringen legger opp til der, og det er hjerteskjærende å høre syke mennesker si at de må slutte med nødvendig medisinsk behandling fordi de ikke har råd til egenandelene, som vi nå har vært vitne til mange steder. Det er en situasjon som vi ikke vil akseptere. Verdens rikeste land må skamme seg hvis man ikke sørger for at syke mennesker får nødvendig medisinsk behandling, og de som er handikapte, som har vært utsatt for trafikkulykker, ikke har råd til opptrening på våre rehabiliteringsinstitusjoner.

Vi vil også si at når det er slik at vi har en glitrende utenriksøkonomi, vi har fått hundre milliarder mer enn beregnet i inntekter bare i år, må vi kunne være noe mer rundhåndet når det gjelder hvilke medisiner som skrives ut på blå resept, som altså blir finansiert av folketrygden. De fleste medisiner produseres i utlandet, og det blir ikke press i økonomien om de syke menneskene og kronikere kan få flere medisiner på blå resept.

Når det gjelder eldreomsorgen, er en del av den under utbygging. Jeg er glad for at Regjeringen nå har sluttet seg til det Fremskrittspartiet foreslo da vi fikk eldre pakken vedtatt for noen år siden, og har økt antall plasser med 5 000. Det er nødvendig det Fremskrittspartiet foreslo den gang eldre pakken ble innført.

Vi synes imidlertid fortsatt at vi bør styrke eldreomsorgen langt raskere og langt bedre. Vi vet at mange kommuner er i ferd med å vurdere etablering av eldreomsorgsinstitusjoner også i andre land, basert på frivillighet hos de eldre, bl.a. fordi det hevdes at det er mangel på personale i Norge. Det bør settes på dagsordenen at staten gjør dette istedenfor kommunene, og vi har fremmet forslag fra Fremskrittspartiet, som er til behandling, om et statlig omsorgsselskap for å etablere sykehjemsplasser og omsorgsboliger i andre land, for det er heller ikke inflasjonsdrivende.

Statsfinansene nevnte jeg kort. Vi har en glitrende økonomi, 12 pst. overskudd av BNP etter Maastricht-kriteriene, mens andre land sliter med å holde seg under et underskudd på 3 pst. Da burde utfordringen være: Hvorledes skal vi bruke våre inntekter til beste for det norske folk? Selvsagt skal vi ikke sette økonomien over styr, men det er fullt mulig å vurdere hvorledes vi kan organisere oss slik at det norske folk får det bedre. Det er i hvert fall ingen grunn til å øke skatter og avgifter for folk flest, slik som Regjeringen i realiteten også legger opp til i sitt budsjett. Det vil vi selvsagt komme tilbake til under budsjettbehandlingen. Og når vi i år 2000 – i inneværende år – har fått omtrent 100 milliarder kr mer enn beregnet, burde vi i hvert fall, som Fremskrittspartiet har foreslått, bevilget 2 000 mill. kr til sykehusene, slik at de kan slette sine underskudd, og slik at de kan få midler som de kan bruke på en fornuftig måte for å få full kapasitetsutnyttelse i sykehusene.

Vi har lange køer. Da må vi i hvert fall kunne kjøpe behandlingsskapitet i andre land, og jeg har allerede fremmet forslag om at det opprettes et kontor for å kjøpe nødvendig medisinsk behandling og nødvendige operasjoner i andre land, slik at vi får køene raskest mulig ned og får folk tilbake i arbeid istedenfor at de står i sykehuskø. Vi har foreslått å bruke 3 milliarder kr – 3 pst. – av de ekstraintektene vi har i år. Bare 3 pst. vil kunne få mange mennesker ut av køene og til medisinsk behandling ved sykehus i Tyskland, Frankrike, Storbritannia, Skottland og Sverige. Det vil jo bedre situasjonen for innbyggerne. Det ser av og til ut som om Regjeringen har glemt at de skal representere innbyggerne og ikke bare være noen som ser ned på innbyggerne og skalter og valter med dem.

Det sies at oljepenger ikke kan brukes i stor grad, men oljepenger er ikke annerledes enn andre penger. Jeg vil gjerne få lov til å nevne at vi har sett på bl.a. Alaska. Alaska har den samme situasjon som vi har. Der deler de ut et utbytte av avkastningen av sitt oljefond til befolkningen. Alle innbyggerne i Alaska får 17 000 kr utbetalt. Jeg er klar over at det ville få en finansminister her til å steile, men det er altså måter å gjøre det på for at befolkningen kan nyte godt av det vi har.

Så dette presset i økonomien. Vanligvis sier finansministeren og statsministeren at hvis vi bruker oljepenger, blir det prisvekst og kostnadsvekst. Man sier at hvis folk får bedre råd, vil de øke sine kjøp. Da vil det bli økt etterspørsel etter arbeidskraft, og det vil presse lønningene og kostnadene opp for bedriftene. Det vil kanskje skje om fem – seks måneder i tilfelle, og hva er Regjeringens svar? Jo, de går rett på og øker bedriftenes kostnader med en ekstraordinær arbeidsgiveravgift på 1,5 pst. Hele Regjeringens argumentasjon er da borte, for nå foreslår de selv med en gang å gjøre det som er virkningen, som det heter, av å redusere skatter og avgifter eller øke noen bevilgninger til helse og eldreomsorg. Det er jo helt meningsløst.

Regjeringen advarer mot renteøkning, men Regjeringen og finansministeren har jo ingen troverdighet. I fjor, da Arbeiderpartiet og regjeringen Bondevik laget statsbudsjettet for år 2000, var det å hindre renteoppgang det viktigste. Vi har nå hatt fire renteoppganger. Sentralbanksjefen viser til at det skyldes inflasjonstendensene. Vi hevder at man vil dempe inflasjonen ved særlig å redusere avgiftene. Da vil man ikke få noe inflasjonspress, men en lavere inflasjon, som også vil gi håp om en rentenedsettelse. Vi har foreslått å redusere dieselavgiften og bensinavgiften vesentlig, slik at vi får en pris i pumpene på mellom 6,50 og 7,00 kr. Det Regjeringen har foreslått, bringer jo ikke engang prisen ned til det nivå denne regjeringen og den forrige regjeringen mente var en fornuftig bensinpris. Den var nemlig 8,90 kr da Bondevik-regjeringen og Arbeiderpartiet laget budsjett. Det er jo ikke slik at det er avgiftslettelser som medfører nedgang. Det er faktisk slik at man har økt bensinprisen i Norge helt unødvendig. Det har vi vært imot. Det har ført til inndraging av kjøpekraft, økt inflasjon og er også en av grunnene til at vi nettopp har fått en renteøkning.

Hadde vi også gått inn for å sette ned skatten i forbindelse med lønnsoppgjøret, hadde vi sluppet de kostnadene som kom på grunn av den siste biten av lønnsoppgjøret. Å sette ned kostnadene for næringslivet i form av å begrense skattene er fornuftig.

Vi vil også denne gang få lov til å nevne elavgiften.

Alle disse avgiftene som nå kommer, og denne inflasjonen må også minstepensjonistene betale. Det er ikke slik at man bare rammer de rike gjennom avgiftsøkningene – tvert om. Alle de som har svak økonomi, vil merke inflasjonsvirkningen av Regjeringens opplegg, og minstepensjonistene nyter ikke godt av noe minstefradrag i skatteendringene.

La meg også nevne at jeg i trontalen savnet en skikkelig drive og kamp mot veksten i kriminaliteten. Vi har

gjengkriminalitet, og man skyter på hverandre på åpen gate i Oslo, og likevel er det ingen radikal økning av politiets ressurser. Man vil fjerne den helikoptertjenesten man har hatt i østlandsområdet, i stedet for å gå radikalt inn og øke straffene, ruste opp politiet og rettsapparatet så vi raskest mulig kan få reagert overfor kriminelle. Det skjer dessverre nesten ingenting, og det synes vi er skuffende av Regjeringen.

Og la meg til slutt si at det er skuffende at det virker som om Arbeiderpartiet – regjeringspartiet – igjen vil kaste Norge ut i en ny EU-debatt. Jeg tror at det norske folk er lei av splittelse, krangel og slåssing om vårt forhold til det som nå vokser frem som Europas forente stater. Det kan ikke være noen grunn til å åpne for en ny debatt før befolkningen selv ønsker det. Det er ikke noe krav i befolkningen om en ny EU-debatt. Folket er fornøyd med situasjonen og respekterer folkeavstemningsresultatet. Det burde også regjeringspartiet gjøre, særlig nå når EU endrer karakter til å bli Europas forente stater. Da burde vi si som så: Nå lar vi det ligge inntil befolkningen sier noe annet. Vi bør være fornøyd og konsentrere oss om å opprettholde EØS-avtalen, som gir oss del i det viktige indre markedet. Det er en langt mer fornuftig politikk enn det Arbeiderpartiet nå legger opp til, nemlig å åpne for en ny EU-debatt, en ny splittelse av det norske folk. Det kan ikke tjene noen langsiktige norske samfunnsinteresser.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg fremme følgende forslag:

1. «Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for helsevesenet i landet.»
2. «Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for eldreomsorgstjenestene i landet.»
3. «Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for utdanningstjenestene i landet.»
4. «Stortinget ber Regjeringen legge frem en ny integreringsmelding bl.a. basert på at undertrykkende tradisjoner og kulturer ikke kan aksepteres i Norge.»

Presidenten: Carl I. Hagen har tatt opp de forslagene han selv refererte.

Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Også i sitt innlegg i trontaledebatten her i dag var Carl I. Hagen innom dette med hvordan vi legger til rette for å bruke de ressursene som Norge har, først og fremst gjennom det at vi har blitt en stor petroleumsnasjon. Og det er virkelig med interesse og ikke minst forundring at jeg har lagt merke til hvordan Carl I. Hagens bruk av disse oljepengene har forandret seg gjennom 1990-tallet – fra å være den som ville bruke minst av alle, til å være den som er villig til å bruke stadig mer.

I finansdebatten i 1991 sa Carl I. Hagen følgende:

«Det som er det totalt forkastelige og umoralske, er at dette Stortinget bestemmer hva fremtidige generasjoners penger skal gå til.»

Året etter utdypet Carl I. Hagen sin skepsis, og han sa da i finansdebatten:

«Vi er hittil blitt reddet av oljeinntektene, men vår uansvarlige økonomiske politikk, hvor vi i realiteten stadig vekk blir mer og mer avhengig av oljeprisen og dollarkursen, forverres.»

Under valgkampen i 1997 hadde vinden snudd. Da ville Fremskrittspartiet og Hagen bruke mer penger. De lovet billigere bensin, mer penger til sykehus, til skoler, til politi – alt ved å bruke mer oljepenger.

Knappt to år etter – høsten 1999 – hadde vinden igjen snudd, for da foreslo Carl I. Hagen her i Stortinget å grunnlovfeste et forbud mot å bruke penger fra oljefondet. Hagen ville med andre ord da grunnlovfeste et forbud mot en politikk han i dag selv vil føre, for nå – ett år etter – har vinden snudd for fjerde gang. Carl I. Hagen har igjen signalisert at han vil bruke mer oljepenger enn alle andre.

Altså: I 1991 ville ikke Hagen bruke mer oljepenger, i 1997 lovet han å bruke mer penger enn alle andre partier, i 1999 ville han grunnlovfeste et forbud mot å bruke penger fra oljefondet, og i 2000 sier han igjen at han vil bruke mer penger. Mitt enkle spørsmål er: Hva vil være Fremskrittspartiets politikk på dette området til neste år?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg takker for det spørsmålet. Det var nesten forhåndsbestilt, for jeg hadde tenkt å si noe om det i mitt innlegg, men jeg rakk det ikke.

For det første: 1991, det er ti år siden. Da hadde vi en helt annen økonomisk situasjon, vi hadde en helt annen arbeidsmarkedssituasjon, vi var i ferd med å få høyere arbeidsledighet, og vi var i ferd med å gjennomføre århundrets største bankran – som flertallet i denne salen har gjort. I dag synes jeg vi skal se litt fremover, og det er en relativt klar konsistent linje i Fremskrittspartiet. Vi har hele tiden sagt at vi ønsker å bevege oss mot et fondsbasert folketrykksystem, og vi har hele tiden sagt at oljeinntektene må komme det norske folk til gode. I 1997, da vi også fikk uventede inntekter, foreslo vi kjøp av sykehusutstyr, innkjøp av biler til politiet og kjøp av andre ting fra utlandet som ikke skapte noe innenlandspress, og det kommer vi til å gjenta senere i høst, så det er ingen endring hos oss.

Og så til grunnlovsforslaget: Det er klart at hvis vi i dag overfører det som utgjør statsbudsjettets utbetalinger av pensjoner – la oss si at vi overfører 50 milliarder kr i pensjonsutbetalinger fra statsbudsjettet til, slik det står i vårt grunnlovsforslag, å bli utbetalt fra oljefondet og Folkestrygdofondets avkastning og eventuelt fra fondet, frigjør vi jo de tilsvarende 50 milliarder kr i statsbudsjettet som kan brukes til skatte- og avgiftslettelser eller andre påplussinger. Vi kan ikke bruke penger to ganger, slik statsminister Stoltenberg har sagt flere ganger. Han må da vel skjønne at hvis vi plutselig sparer en utbetaling på det ordinære statsbudsjettet – bare for å ta et eksempel, 50 milliarder kr – og alle inntektene i statsbudsjettet blir

der, har vi styrket mulighetene til å gjøre andre ting. Der fins det ingen motsetning. Man må jo være statsminister eller finansminister i Norge for ikke å skjønne noe så enkelt!

Jon Lilletun (KrF): Det er alltid spennande å høyre på representanten Carl I. Hagen, så òg i dag. Men eg vil gjerne gjenta det spørsmålet som Hill-Marta Solberg stilte. Dersom det er slik at Framstegspartiet meinte noko med grunnlovsforslaget, at ein ikkje kunne bruke desse pengane til noko anna, korleis kan ein då etterpå seie at det kan ein likevel? Dette heng jo ikkje i hop.

Eg har eit tilleggsspørsmål, og det gjeld Nord-Noreg-tilskotet. Det er ikkje tvil om at vi må ta på alvor dei budsjettforslaga Framstegspartiet har lagt fram. Der har ein føreslått å ta vekk Nord-Noreg-tilskotet, og ein har vidare føreslått ei halvering av støtta til landbruket. Er det mogleg å gjere dette utan at det får dramatiske distriktpolitiske konsekvensar? Eg synest Carl I. Hagen må svare på det. Likeins: Kva er det som er realiteten? Det vart fyrst sagt at ein skulle ta vekk Nord-Noreg-tilskotet, og så var ein ikkje sikker på kva ein meinte. Vi kunne òg ta opp u-hjelpa, vi kunne ta opp ei rekkje andre saker – område der det er forskjell på Kristeleg Folkeparti sin politikk og Framstegspartiet sin politikk.

Men eg ynskjer på slutten å stille eit positivt spørsmål, for vi treng òg å samarbeide om viktige ting. Arbeidarpartiregjeringa har igjen angripe den tredje sektoren – den frivillige sektoren. Kan vi rekne med at Carl I. Hagen og Framstegspartiet vil støtte ei styrking av den frivillige sektoren? Kuttar han i løyvingane til folkehøgskulen, vil han vere med på å ta dei vekk? Kuttar han i løyvingane til rusomsorgen, til sosialt og humanitært arbeid? Vil Framstegspartiet vere med på ein politikk som gjer at den tredje sektoren vert viktig i framtida?

Carl I. Hagen (Frp): Når det gjelder det siste spørsmålet, kan jeg i hvert fall bekrefte at vi i Fremskrittspartiet alltid har vært positive til den frivillige sektor. Vi har alltid, når vi skal ha et eller annet gjennomført, betalt av det offentlige, sagt at hvis det fins frivillige organisasjoner eller private organisasjoner og institusjoner som kan gjøre arbeidet, foretrekker vi det fremfor å ansette flere i det offentlige – så vi har hatt en positiv holdning til denne sektor. Men vi vil ikke nå kunne svare på detaljene som kommer i den senere statsbudsjettbehandlingen når det gjelder de enkelte formål. Når det gjelder rusomsorgen, husker sikkert hr. Lilletun at vi for noen år siden foreslo at det skulle være en rettighet etter vår sosiallov og finansiert som sykdomsbehandling.

Når det så gjelder grunnlovsforslaget vårt – en gang til: Det vi har sagt, er at betaling av pensjoner skal skje etter at vi har ferdigutviklet et fondsopplegg. Det trengs lovendringer og mye annet for å få dette på plass. Det er prinsippet vi har snakket om. I det grunnlovsforslaget som på nytt er innlevert, har vi skrevet noen setninger til, slik at disse misforståelsene som man velger å fremføre, blir fjernet.

Når utbetalingene av pensjoner som i dag er finansiert av trygdepremier og vanlige skatter og avgifter, blir flyt-

tet fra statsbudsjettet og finansiert av oljefondets og Folketrygdfondets avkastning og et eventuelt fond, har vi fremdeles trygdeinntektene og merverdiavgiftsinntektene, og det gjør det jo selvsagt mulig å bruke de pengene som i dag går til pensjoner, til noe annet. Det er fullt mulig, og da har vi i behold at utbetalingene av pensjoner skal kunne skje fra oljefondet. Men det er mange lovendringer som må gjøres før det. Det er laget et stort, nytt system, vi har slått fast et prinsipp, og det gir oss full handlefrihet på de andre områdene.

Presidenten: Nå er taletiden omme.

Carl I. Hagen (Frp): Når det så gjelder Nord-Norge-tilskuddet (presidenten klubber), har vi ikke foreslått det fjernet, men vi halverte det i foregående års budsjett, og så får man se hva vi gjør i år.

Per-Kristian Foss (H): Ja, vi får se hva Hagen og Fremskrittspartiet gjør i år.

Jeg konstaterer i alle fall at Fremskrittspartiet gjennom sitt svar til representanten Hill-Marta Solberg har slått fast at i 1991, da vi hadde etterkrigstidens høyeste arbeidsledighet, ville Fremskrittspartiet ikke bruke fem øre mer til å bekjempe ledigheten. I år 2001, hvor vi vel har i alle fall Vest-Europas laveste ledighet, vil man pøse ut ytterligere milliarder. Det er greit å få konstatert at det i alle fall er en politikk. Jeg er uenig i den, og jeg er uenig i virkningene av den.

Så til noe hvor jeg er mer enig med representanten Hagen, nemlig at mangel på arbeidskraft må møtes med flere typer tiltak: sette ned skatten på arbeid slik at flere vil arbeide også heltid og mer på overtid, bedre og effektivisere formidlingen av arbeidskraft og redusere frafallet – det nevnte ikke Hagen så eksplisitt – altså det som skjer gjennom uføretrygden, syketrygden, tidlig pensjonering osv., og beholde folk lenger i arbeidsmarkedet. Men så sier alle som har skoen på – for å bruke et uttrykk Hagen har brukt mange ganger – bedriftene og arbeidsmarkeds-etaten, at vi trenger i tillegg å åpne for at flere kan komme til landet hvis de trengs, og hvis de kan sikres jobb i dette landet. Bedriftene ber om det, mens Hagen sier nei. De som har skoen på, vet hvor den trykker, og de understreker behovet. Hagen ser en annen vei.

Hagen brukte uttrykket hjerteskjærende i sitt innlegg. Jeg har lyst til å spørre om representanten Hagen er enig i at det også er hjerteskjærende når en funksjonshemmet i en kommune på Sørlandet med null ledighet etter mange år ikke har fått fylt en stilling som personlig assistent for den funksjonshemmede, kan få en utenlandsk arbeidstaker til å ta jobben. Vedkommende kommer dessverre fra et land utenfor EU, og får derfor ikke adgang til riket for å fylle en slik jobb. Er det hjerteskjærende? Det retter jeg spørsmål om til hr. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): Per-Kristian Foss sier at vi vil pøse ut ytterligere milliarder, det høres liksom sånn skjellsordaktig ut. Jeg vil gjerne få sette navn på det. Det vi sier, er at vi bør redusere en del avgifter: bensinavgift,

dieselavgift, elavgift og andre avgifter, og kanskje vurderer en nedsettelse av merverdiavgiften på matvarer. Det vil jo senke inflasjonen, det blir lavere prisstigning og folk flest får tilgang til noe økt kjøpekraft. Er det galt at norske borgere skal få litt bedre råd? Er det galt at de som i dag har veldig dårlig råd, får en del prisnedsettelse? Det skjønner ikke vi – at alt skal settes i aksjer i Chase Manhattan Bank istedenfor å dempe inflasjonen så vi kanskje kan få ned renten. For det er jo det sentralbanksjefen snakker om. Vi vil altså at det norske folk skal nyte godt av at vi har fått bedre råd, og vi konstaterer at Foss er uenig i det.

Det er mye vi kan gjøre på arbeidsmarkedet. Bare ved å få full konkurranseutsetting på offentlig betalte tjenester vil vi rasjonalisere mye. Jeg har nevnt noen sektorer og kan ta med energisektoren og samferdselssektoren – få det slik at det er konkurranse som virkemiddel som demper kostnader og utnytter ressursene bedre. Direktør Schrøder på RiTø har sagt at hadde de fått mer penger, så har de folkene som kan gjøre jobbene. Men de har ikke penger til lønn, og de har ikke penger til å oppgradere stillinger fra halvdag til heldag. Ved å få de pengene utnytter vi arbeidskraften bedre enn vi gjør i dag.

Når det gjelder uføretrygdede: Ja, vi må satse mye mer på rehabilitering, bygge opp mange av de menneskene som i dag er uføretrygdede og som har en restarbeidskraft de gjerne vil bruke. Derfor kan vi ikke nedlegge CatoSenteret, som Regjeringens budsjett kanskje fører til. Det samme gjelder også for Røde Kors Haugland Rehabiliteringssenter i Sogn og Fjordane. Det er mye vi kan gjøre, men det koster penger å fremskaffe arbeidskraften.

Odd Roger Enoksen (Sp): På de fleste av meningsmålingene de siste månedene har Fremskrittspartiet vært landets største parti, og det er derfor all mulig grunn til å følge med på hva partiet foretar seg, og hva det står for. Det er grunn til å spørre: Hvordan vil Fremskrittspartiets politikk slå ut i de ulike landsdelene?

Fremskrittspartiet vil ifølge programmet auksjonere bort fiskerettighetene og slik gjøre kystens befolkning til husmenn under fremmed kapital. Man vil åpne for fri import av landbruksvarer, man vil halvere landbruksstøtten og i praksis avvikle norsk landbruk. Man har vært vekslende for og imot Nord-Norge-tilskuddet, sågar på en og samme dag. På formiddagen var Carl I. Hagen for Nord-Norge-tilskuddet, på ettermiddagen imot, fordi det ikke var basert på objektive kriterier. Samtidig ønsker Fremskrittspartiet å åpne for et storbytilskudd, som om det skulle være mer objektivt. Man foreslår og står for dramatiske omfordelinger mellom kommunene, hvor man tar inntekter fra de små kommunene og gir til de større kommunene. Det betyr dårligere tilbud til innbyggerne i kommunene. Det er ikke som Carl I. Hagen sier, at det å øremerke overføringene til skolene og til helsevesenet vil løse alle disse problemene. Kommunene driver også med en masse annet arbeid: forebyggende arbeid rettet mot barn og unge, rusforebyggende arbeid, kulturaktiviteter og samferdsel. Alt dette vil rammes gjennom det opplegget som Fremskrittspartiet står for.

Sosial dumping kaller Carl I. Hagen det å åpne for arbeidsinnvandring i større grad enn det vi så langt har tillatt. Samtidig vil Fremskrittspartiet fjerne tariffavtaler og bidra til å opprettholde bosettingen i Distrikts-Norge gjennom at distriktsbefolkningen skal tilbys lavere lønn, for på den måten å tiltrekke seg bedrifter i Distrikts-Norge. Dette kaller Carl I. Hagen sosial dumping i andre sammenhenger. Lavere lønn til distriktsbefolkningen er det man har å tilby.

Eller, som også Carl I. Hagen sier til Dagens Næringsliv 14. september: En bru til et øysamfunn er i forhold til investeringer i veisektoren rundt Oslo eksempel på ufornuftige investeringer i forhold til fornuftige investeringer.

Hvor vil Carl I. Hagen investere i Distrikts-Norge? Er det dette Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet har å tilby Distrikts-Norge? Man skal auksjonere bort naturrettigheter til høystbydende og gjøre distriktsbefolkningen til underbetalte husmenn under fremmed kapital.

Carl I. Hagen (Frp): Først bare til et spørsmål fra Per-Kristian Foss som jeg glemte å svare på eller ikke fikk tid til. For det første når det gjelder håndhevelse av norsk lovgivning, vil ikke vi at Stortinget skal drive saksbehandling. Når det gjelder dette med bedriftene som ønsker billig arbeidskraft, har jeg ingen problemer med å skjønne at bedrifter ønsker tilgang på billig arbeidskraft. Men for en gangs skyld står nå arbeidstakere i dette land litt sterkere. Istedenfor at det er mange søkere til få ledige jobber, står det nå flere arbeidsgivere i kø for å ansette en arbeidstaker, og arbeidstakeren er i en sterk forhandlingsposisjon. Når markedslønnen er høyere enn det den har vært, synes vi arbeidstakerne fortjener å få høyere lønn. For en gangs skyld er arbeidstakerne i en drømme-posisjon, og da kommer altså Høyre og vil importere billig arbeidskraft – og jeg brukte ikke, som Odd Roger Enoksen påstår, den terminologien, jeg sa at det var uttrykket som ble brukt i forbindelse med frykten for billig arbeidskraft i EØS fra andre land, og det er jo det Høyre nå ønsker: å importere billig arbeidskraft for å hindre lønnsøkninger for norske arbeidstakere.

Ellers vil jeg bare si at hr. Enoksen må nok lese litt mer i vårt parti-program – ikke lese det på en måte som en viss annen leser Bibelen og ta alt i verste mening, men kanskje se litt på beste mening også.

Vi ser det slik at når det gjelder landbruket, så er det fullt mulig med rasjonaliseringer. Selv Johan J. Jakobsen har jo innrømmet i denne sal at man kan produsere like mye mat i Norge med en tredjedel av årsverkene. Og hvis man la om til en større grad av foredlingslandbruk, altså istedenfor å dyrke korn i Norge satset litt mer på gress og importerte kraftfôr langt billigere enn vi kan lage det selv, hvis vi satte i gang litt stordrift når det gjelder produksjon av kjøttvarer og andre matvarer, er det klart at vi kunne konkurrere på mange måter med Danmark. Så det er masse som kan gjøres innen norsk landbruk. (Latter i salen.)

Tom Thoresen (A): Vi kunne kanskje more oss over Hagens økonomiske teorier og hans sprang fram og tilba-

ke når det gjelder bruk av oljepenger i norsk økonomi, hvis det ikke hadde vært fordi at dette er å spille hasard med svært mange landsmenns skjebne og velferd.

I 1991, da arbeidsledigheten var høy, mente Hagen det var moralsk uforsvarlig å bruke mer penger i økonomien. Da ville mer penger bety mer sysselsetting og mer verdiskaping. I dag er norsk økonomi presset. I dag er det slik at for å få rom til de nødvendige oppgavene som skal løses innen helse, utdanning og velferd, må det skaffes rom for at noen kan gjøre jobben og arbeide der. I den situasjonen er det å bruke uhemmet mer penger å ågre med de verdiene vi søker å løse.

I 1992 var Hagens moralske anfektelse mot bruk av oljepenger forsterket med at man stadig blir mer avhengig av oljepris og dollarkurs. Ja, hva er vi i dag? Hva er årsaken til at inntektene er så høye som de er? Er det pensjonsinntektene Hagen nå vil gjøre mer avhengig av oljepris og dollarkurs, eller er det de mangelområdene på statsbudsjettet hvor vi andre prøver å rydde plass for en ekstra innsats? Hagens økonomiske teorier skifter fra gang til gang, men det blir også vanskelig å bære for velferden for folk flest.

Carl I. Hagen (Frp): La meg igjen minne om når det gjelder arbeiderpartiregjeringens og Bondevik-regjeringens økonomiske teorier – vi har sett hvordan de virker i praksis – at de sa at det viktigste var å ha et stramt budsjett som hindret renteøkning. Vi har hatt fire renteøkninger, og da synes jeg at Arbeiderpartiet burde være litt mer forsiktig med å belære andre når det gjelder økonomiske teorier. Og jeg har sagt at lavere skatter og avgifter nettopp vil dempe pris- og kostnadsveksten – en pris- og kostnadsvekst som også Regjeringen advarer mot i sin trontale, men som de ikke følger opp.

Så til hasard og uhemmet bruk av oljepenger. BNP, totaløkonomien er vel på ca. 1 200 milliarder kr. 10 pst. av det er 120 milliarder kr, 1 pst. er 12 milliarder kr. Jeg skulle like å se den bedrift eller den familie som vil hevde at man setter alt over styr hvis man bruker 1 pst. eller eventuelt mer på en fornuftig måte. Denne dramatiske overdrivelsen! 12 milliarder kr ville det være snakk om i endring av budsjettet i forhold til BNP – altså en økonomivirkning på 1 pst. Det er merkelig hvordan man har tiltro til økonomer som etter hvert har bevist at de tar feil gjennom de renteøkningene vi har fått.

Så det at man liksom skal være avhengig av oljepris og kurs. Det er man selvsagt ikke, for oljeprisen og dollarkursen har ingen innvirkning verken på Folketrygd-fondet eller oljefondet. Det er oljen som er i bakken og som skal selges, den har innvirkning på, og der gambler Norge mer enn de fleste andre ved å selge alt i spotmarkedet og alt er i dollar.

Men det rare er jo at vi aldri har brukt så lite oljepenger som nå – 12 milliarder kr. For en del år siden var det både 35 og 40 milliarder oljekroner som kunne brukes. Og det Jens Stoltenberg og Karl Eirik Schjøtt-Pedersen nå i realiteten sier, er at vi aldri skal bruke oljepengene. For hvis vi har full sysselsetting, og hvis vi har utnyttet alle ressursene, vil det jo si at vi aldri kan bruke oljepen-

ger. Derfor sier jeg at utfordringen er: Hvorledes skal vi bruke oljepenger på en fornuftig og forsvarlig måte, slik at det norske samfunn og borgerne her får en fordel av det?

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Hill-Marta Solberg (A): Mens Det norske storting samler seg til bred debatt om Regjeringens trontale og hjemlige utfordringer, finner dramatiske begivenheter sted i Europa og i Midtøsten. De bildene som siste uke har rullet over TV-skjermen fra Jugoslavia og fra Midtøsten, har gjort sterkt inntrykk på svært mange av oss.

Den demokratiske opposisjonens seier over diktaturet i Jugoslavia gir grunn til optimisme og til håp. Det var ikke mange som for bare noen uker siden torde håpe på en så fredelig maktovertakelse som den vi har fått se. Nå gjelder det å støtte opp om de demokratiske kreftene.

Men samtidig som en fredelig revolusjon finner sted i Jugoslavia, opplever vi at Midtøsten igjen er på randen av krig. Voldsscenen er grusomme. Forrige søndag ble en 12 år gammel palestinsk gutt skutt av israelske soldater. Ingen som så bildene av Mohammad som døde i sin fars armer, kan glemme det. Mye tyder på at mange års fredsarbeid har fått et kraftig tilbakeslag.

Det internasjonale samfunnet kan likevel ikke gi opp, og gjør det heller ikke. Heller ikke Norge. Arbeiderpartiet vil fortsatt legge kreftene inn i det internasjonale arbeidet for demokrati og for fred. Internasjonal solidaritet har betydelig plass i Arbeiderpartiets politikk. Et annet godt eksempel på det er vaksineprogrammet for barn i fattige land.

Trontalen, som debatteres i to dager her i salen, peker ut en klar kurs. Ved framleggelsen var mange av kommentarene avventende, slik det pleier å være. Mange ville se oppfølgingen i statsbudsjettet før de var sikre på hva Arbeiderpartiets regjering ville. Nå er dette kjent.

Arbeiderpartiet vil ha mer rettferdig fordeling og sosial utjevning. Derfor må de som har mye, yte mer, og de som har lite, skal få det bedre. Forslagene til slik prioritering ligger på Stortingets bord. Endringer i skattesystemet skal fremme rettferdig fordeling og effektiv bruk av samfunnets ressurser. Det varsles sterkere engasjement i boligpolitikken, med særlig vekt på å hjelpe unge mennesker inn på boligmarkedet.

Trontalen bar også bud om økte inntekter til kommunene og større frihet til å utforme politikken etter lokale behov. Det lokale demokratiet skal styrkes – avgjørelsene bør tas der folk arbeider og lever. Dette vil Arbeiderpartiet, og nå ligger det forslag om det i Stortinget.

Økt satsing innen helsesektoren er helt nødvendig. Regjeringen Stoltenberg har derfor foreslått at det skal kjøpes nytt sykehusstyr, kreftomsorgen skal bygges ut og kapasiteten innenfor psykiatrien skal økes. Også eldreomsorgen skal bygges kraftig ut.

Arbeiderpartiet vil fortsette å bygge ut barnehagene slik at alle skal få et tilbud, og vi vil at barnehagene skal bli billigere. Nå er dette foreslått for Stortinget.

Lenge har vi diskutert hvordan skolen skal styrkes, ikke minst ved å sikre gode lærekrefter. Arbeiderpartiregjeringen har gjort noe med det.

Disse forslagene gir Regjeringens politikk en klar profil: mer helse og omsorg, bedre utdanning, flere barnehager, en sosial boligpolitikk.

En god utvikling for kommunenes økonomi, reduserte drivstoffkostnader, viktige verdiskapingsprogram både innenfor landbruk og havbruk er god distriktspolitikk. Dette har Arbeiderpartiets regjering foreslått.

I miljøspørsmål går hovedkonflikten mellom sentrum og Arbeiderpartiet på utnyttelsen av gasskraft. Her er vi uenige. Men i budsjettpolitikken er det ikke stor avstand fra årets budsjett som sentrum la fram, og det Arbeiderpartiet har foreslått for neste år.

Næringsliv og politikk har flere berøringspunkter: Stortinget vedtar de årlige statsbudsjettene, myndighetene fastsetter lov- og regelverket, skattepolitikken utgjør en viktig del av bedriftenes rammevilkår.

Næringslivets ledere har ofte oppfordret til politisk forsiktighet og vært ivrige til å peke på at myndighetenes inngripen kan skade næringslivet og næringslivets renommé i utlandet. Det hender sågar at noen tar seg fri fra høstjakten for å fortelle oss politikere at vi må vise måtehold i budsjettpolitikken.

Nå er det grunn til å snu denne oppfordringen. Avsløringer viser at topplederne selv trenger en påminnelse om at deres personlige lønnsforhold og avtaler kan få negative følger for norsk næringsliv. Grådighet blant lederne uttrykt gjennom opsjoner og fallskjerm kan føre til at flere års moderasjon blir snudd til raseri blant lønnstakerne. Slik atferd fra næringslivets ledere kan også svekke Norges anseelse sett fra utlandet. Regjeringen har varslet strengere regler. Så får lederne gjennom egen atferd rydde av veien den tvil som har oppstått om at egen vinning iblant er viktigere enn bedriftenes og kundenes interesser.

Gjennom mange år har landet vårt vært styrt av mindretallsregjeringer, regjeringer som ikke har hatt et klart definert flertall bak seg i Stortinget. Det kjennetegner også den nåværende parlamentariske situasjon. Ingen har vel forventninger om at to dagers trontaledebatt skal endre på dette. Jeg våger den påstand at denne debatten garantert ikke ender i klare politiske troløvelser.

Jeg vil tillate meg å peke på noe jeg mener er politiske realiteter. Det er et flertall på Stortinget som ønsker en politikk for bedre fordeling, som ønsker å bedre kommunenes økonomi, som vil prioritere helse og omsorg, utdanning og internasjonal solidaritet. Det er sentrumspartiene, Arbeiderpartiet og SV som utgjør dette flertallet.

Representanter for sentrumspartiene har ved mange anledninger pekt på at god fordelingspolitikk best kan gjennomføres i skjæringspunktet mellom sentrum og venstresiden i norsk politikk. Det er jeg hjertens enig i. Da bør det også være en felles oppgave å finne fram til enighet, slik vi for så vidt også greide i fjor høst. Arbeiderpartiet inviterer til en slik prosess.

Jeg har selvfølgelig også merket meg alle uttalelser om hva opposisjonen er uenig i når det gjelder arbeider-

partiregjeringens politikk, og en trontaledebatt vil naturligvis også løfte slik uenighet fram. Men det må også være slik at det samme flertall må finne sammen om gode løsninger på inntektssiden, hvis man skal bli enig om hvordan pengene skal brukes. Vil man først bidra til å bedre hverdagen for folk gjennom mer rettferdig fordeling og satsing på offentlig velferd, da må man også gjennom forhandlinger kunne løse flokene på inntektssiden.

Jeg vil også peke på at flere av Regjeringens forslag når det gjelder statens inntekter, er beslektet med forslag som sentrumspartiene selv har fremmet.

De første ukene denne høsten handlet den politiske debatten først og fremst om meningsmålinger, nå er politikken innhold satt på dagsordenen. Settes politiske saker foran politisk taktikkeri og spill i de kommende uker, vil Stortinget kunne finne gode løsninger også denne høsten.

Arbeiderpartiregjeringen har valgt en klar retning i politikken gjennom de prioriteringene som er foretatt. Dagsavisens redaktør skriver i dag:

«Et taktskifte er på gang. Det er lenge siden en regjering har lagt fram et budsjett med så tydelig politisk profil.»

Dette er ikke det eneste sitatet som kan hentes fram som karakteriserer arbeiderpartiregjeringens politikk på en slik måte.

Arbeiderpartiet tror ikke at politiske løsninger der Fremskrittspartiet har avgjørende innflytelse, vil gi mer rettferdig fordeling eller mer satsing på fellesgoder, og heller ikke rom for internasjonal solidaritet. De partiene som derimot er enig i slike prioriteringer, bør etter min oppfatning gjennom forhandlinger sette seg selv i stand til å ta sitt flertall i bruk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg er enig med Hill-Marta Solberg i at det fremlagte budsjettet har en klar profil – en klar politisk gammelsozialistisk profil. Jeg har også merket meg det hun sa når det gjaldt mindretallsregjeringer, og vi har merket oss at Arbeiderpartiet flere ganger nå har åpnet for en flertallsregjering.

Da vil jeg gjerne spørre: Er det slik å forstå at det i Arbeiderpartiets stortingsgruppe nå arbeides for å få til en utvidelse av den sittende regjering med de naturlige samarbeidspartier, etter den profilen som er lagt fram i budsjettet, nemlig Senterpartiet og SV? Hvis Senterpartiet og SV kommer om bord i Stoltenbergs regjering, vil jo de sikre at det blir en flertallsregjering. Er dette en løsning på denne ustabiliteten med mindretallsregjeringer som Hill-Marta Solberg kan se for seg? Da vil det jo bli spennende å se hva som skjer med moderniseringspolitikken som statsminister Stoltenberg har lansert, men som for øyeblikket ser ut til å ha gått i glemmeboken.

Så vil jeg gjerne stille Hill-Marta Solberg dette spørsmålet: Når vil det bli aktuelt at oljefondet skal benyttes til å sikre utbetaling av pensjoner? Det har vært hevdet både fra Regjeringen og Arbeiderpartiet at man bygger opp et stort reservefond for å sikre de fremtidige pensjo-

ner. I hvilken økonomisk situasjon for fedrelandet er det man ser for seg at man kan begynne å bruke av disse pengene f.eks. til pensjoner? Så lenge vi har full sysselsetting, lav inflasjon, stabil økonomi basert alene på fastlandsøkonomien – for det er jo det den i realiteten omtrent er nå – når skal det bli aktuelt, hva er de økonomiske parametre, hva er de objektive kriterier for det tidspunktet hvor Arbeiderpartiet ser for seg at det norske folk skal få en fordel av oljefondet?

Hill-Marta Solberg (A): Først vil jeg si det er hyggelig at også representanten Hagen gir så klart uttrykk for at Arbeiderpartiets profil er klar og tydelig i det opplegg som vi har presentert for Stortinget. Det synes jeg er viktig å merke seg.

Så spør representanten Hagen om den parlamentariske situasjon og hvordan Arbeiderpartiet ser på mulighetene for flertallsregjering. Til det vil jeg si at det er vanskelig å se for seg det i inneværende periode, ikke minst fordi Arbeiderpartiet helt og fullt tar på alvor at sentrumpartiene står som et selvstendig regjeringsalternativ. Det tar vi alvorlig. Vi tror dem når de sier det og forholder oss også til dem på den måten. Det var også tilfellet i fjor høst da sentrumpartiene satt med regjeringsmakt og Arbeiderpartiet selvfølgelig var et regjeringsalternativ, men vi valgte like fullt på en konstruktiv måte å gå i møte med sentrumsregjeringen og finne løsninger på utfordringene i Stortinget. Så vi har ikke tenkt å invitere noen inn i regjering, det ville være å underkjenne sentrumpartiens egen profil der de står fram som et selvstendig regjeringsalternativ.

Så spør representanten Hagen om når vi skal bruke disse oljepengene. Jeg tror det er nødvendig å understreke følgende: Vi har siden vi begynte å tjene penger som oljenasjon hentet ut 1100 milliarder kr. Av de 1100 milliardene har vi allerede disponert 800 milliarder kr, til glede for dem som lever i dag, til å bygge ut velferd, til å sikre oss mange av de gode sidene som kjenner tegner det norske samfunnet. Det er altså *ikke* slik at et politisk flertall i Norge ikke har villet bruke disse pengene. Og Arbeiderpartiet har vært med på det.

Samtidig vet vi at hvert eneste år bygger staten opp store forpliktelser, ikke minst når det gjelder pensjonsforpliktelser. Bare i år øker statens pensjonsforpliktelser med 185 milliarder kr. Vi kan bare løse det ved å sette av penger til framtiden. Alternativet er å skatte våre barn i hjel.

Einar Steensnæs (KrF): Den 9. mars ble regjeringen Bondevik felt på et viktig miljøspørsmål, utslipp fra forurensende gasskraftverk, og regjeringen Stoltenberg tok over. Siden den gang har Arbeiderpartiet hardnakket hevdet at de fortsatt ønsker å stå for en ansvarlig og forsvarelig miljøpolitikk.

Nå vel, jeg tror Arbeiderpartiet må innse at mye av deres troverdighet i miljøpolitikken forsvant i og med vedtaket den 9. mars. Når bygging av forurensende gasskraftverk øker utslippene med 5 pst. i stedet for at vi får en reduksjon i tråd med intensjonene i de avtaler som

Norge er forpliktet på, da er det klart at det vitner om at Arbeiderpartiet både har mistet visjonene i miljøpolitikken og mistet de konkrete grepene.

Nå gjentar Hill-Marta Solberg her at det er med sentrumpartiene Arbeiderpartiet ønsker seg en budsjettløsning. Det har også statsministeren flere ganger vært inne på. Og hun hevder at det bare er i gasskraftsaken at sentrumpartiene og Arbeiderpartiet egentlig er uenige i miljø saker. Nei, så enkelt er det ikke. I energimeldingen la regjeringen Bondevik fram en plan som koblet en økning i elavgiften sammen med en massiv forskning på og utvikling av ny miljøteknologi og satsing på nye alternative energikilder.

Jeg vil gjerne spørre Arbeiderpartiets parlamentariske leder: Hvilke konkrete tiltak finnes i årets budsjettforslag fra arbeiderpartiregjeringen? Og hvilke signaler er det gitt i årets trontale som skulle skjule en invitasjon til sentrumpartiene om et samarbeid?

Hill-Marta Solberg (A): Det er faktisk slik at det var sentrumsregjeringen selv som valgte å gå av på gasskraftsaken; det var ingen andre enn regjeringen selv som formulerte sitt kabinettsspørsmål overfor Stortinget, jeg tror ikke det var noen andre enn statsministeren selv som skrev det. Så det var et valg sentrumsregjeringen selv tok.

Så mener jeg faktisk, som jeg sa i mitt innlegg, at det først og fremst er i gasskraftspørsmålet at sentrum og Arbeiderpartiet skiller lag; her ser vi ulikt på hvordan dette virker for miljøet. Men det er faktisk ikke store forskjeller mellom det sentrum står for i budsjettpolitikken på miljøsidene, og det Arbeiderpartiet står for. Hør bare: Vi har vært enige om at elavgiften bør økes, fordi det er et miljøtiltak. Vi foreslår å redusere bensinavgiften. Det kritiserer miljøbevegelsen fordi det er miljøfiendtlig, men dette har også sentrumpartiene gått inn for. For noen uker siden var sågar statsministerkandidat Bondevik i tvil om arbeiderpartiregjeringen kom til å foreslå nok reduksjon i disse avgiftene.

På budsjettet til Miljøverndepartementet for neste år er det en økning på 80 mill. kr. Det er ikke dramatisk, men det er en økning i forhold til det budsjettet som regjeringen Bondevik la fram for Stortinget.

Så er det riktig at det er litt mindre til enøktiltak; 57 mill. kr ble reduksjonen på det området i vår. Hvis det er slik at den dramatiske forskjellen mellom Arbeiderpartiets opplegg og sentrumsregjeringens innretning i budsjettet på miljø handler om 57 mill. kr, så burde det være overkommelig, da er ikke avstanden stor i hvert fall, det må vi kunne konstatere.

Når det gjelder spesielle tiltak på miljøsidene, vil jeg også nevne at budsjettet – dette skal ikke være en budsjettdebatt, jeg er oppmerksom på det – inneholder forslag ikke minst på forskningssiden om å forske på reduksjon av virkninger av CO₂-utslipp.

Jan Petersen (H): Siden også Hill-Marta Solberg startet sitt innlegg med å snakke om Serbia, la meg bare komme med en liten merknad. Jeg tror vi alle sammen er

meget glade og entusiastiske over den utviklingen som nå har skjedd. Men før vi tar helt av, la meg minne om at det som blir testen, er i hvilken grad serberne er villige til å gjennomføre en forsoningspolitikk i Kosovo. Det er testen, og det er det vi til syvende og sist må snakke om. Det har jeg sett lite om fra den sittende regjering.

Men så til mitt spørsmål. Jeg er enig i at dette budsjettet som Regjeringen nå har fremlagt, har en tydelig politisk profil. Ja, det er de største skatte- og avgiftsøkninger i manns minne, og de er i stor grad rettet mot det næringsliv som vi skal leve av. Begrunnelsen for at Regjeringen og Arbeiderpartiet ønsker å rette denne knyttningen mot næringslivet, begynner etter hvert å komme tydelig frem. Finansministeren sa ifølge NTB på pressekonferansen etter fremleggelsen av budsjettet at «konjunkturavgiften vil føre til mindre sysselsetting i privat sektor.» Det var en helt klar innrømmelse. Og Kjell Opseth uttrykte det samme i Dagsavisen lørdag i et noe mer folkelig ordelag, der han sa at hvis prosessindustrien ikke er fornøyd med skatte- og avgiftsopplegget til Regjeringen, får de heller si opp folk. Det er et uttrykk for en negativ holdning til vårt konkurranseutsatte næringsliv som Høyre er sterkt imot.

Vi mener at de arbeidskraftbehov som samfunnet nå utvilsomt har, må dekkes inn ved den type tiltak som Høyre har fremmet en rekke forslag om, nemlig om hvordan man øker antallet arbeidstakere i Norge. Langs den linjen kommer ikke Arbeiderpartiet, her er det ingen forslag. Hvorfor har ikke Arbeiderpartiet forslag om dette, som er det aller viktigste tiltaket fremover?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg er veldig enig i representanten Petersens første påpekning, og jeg er også sikker på at han ikke viste til mitt innlegg da han antydte at man ikke burde ta av. Jeg uttrykte meg på følgende vis: at det gav grunnlag for håp.

Men så vil jeg bruke representanten Petersens ord ved å si at nå bør heller ikke Høyre, eller næringslivet for så vidt, ta av når det gjelder budsjettets innretning for tilstramning – det synes jeg det er meget lite grunnlag for. Når det er slik temperatur som det er i norsk økonomi, og skal vi styre den økonomiske utviklingen gjennom budsjettet, så må vi også være villige til å ta i bruk virkemidler som bidrar til å kjøle ned. Det er det Regjeringen har foreslått. Og dette er ikke dramatisk. Et flertall i Stortinget har gjort det motsatte da det var nødvendig. Da vi på begynnelsen av 1990-tallet hadde behov for å stimulere aktiviteten i økonomien fordi ledigheten var skyhøy og mange hjul stod stille, gjorde vi det motsatte. Da reduserte vi arbeidsgiveravgiften i to runder for å stimulere til aktivitet. Nå bruker vi en avgift som et virkemiddel for å dempe, og det tror jeg også vårt næringsliv tåler.

Representanten Petersen nevnte spesielt prosessindustrien. Med det lille forbehold om at de opplysningene jeg sitter inne med, er korrekte, la meg ta et eksempel. Elkem Aluminium Mosjøen har i en lang periode gått med månedlige overskudd på sin virksomhet på 40 mill. kr. Det går meget godt. Virkningen av denne avgiften betyr om lag 20 mill. kr på årsbasis, altså mindre enn en halv må-

neds overskudd. Slik er situasjonen i den virksomheten. Så man skal heller ikke ta av – jeg støtter Petersens vurderinger – i dette spørsmålet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Når vi også tar med at Regjeringen foreslår innført elavgift på den samme industrien som Hill-Marta Solberg nå nevner, ser bildet noe annerledes ut. Nå er det kjent hva Arbeiderpartiet vil, sa Hill-Marta Solberg i sin innledning. Det er ingen tvil om at det er ansatser til noe som kan bli bra i det budsjettet som er fremlagt, men det er heller ikke tvil om at det er mange områder som må forbedres.

Arbeiderpartiet viser etter min oppfatning en fullstendig mangel på forståelse for at verdiene må skapes før de kan fordeles og før de kan forbrukes. Det er næringslivet og i veldig stor grad også de små bedriftene i Distrikts-Norge som skal betale store deler av de økte utgiftene. Det er også i dette budsjettet en kraftig nedprioritering av Distrikts-Norge, som Arbeiderpartiet har foretatt over år, og som også denne regjeringen har gjort seg til talsmann for. Man nedprioriterer f.eks. bevilgningene til samferdsel i budsjettet og også i Nasjonal transportplan på en måte som er fullstendig uakseptabel i forhold til distriktene. Man kan hevde at det på de direkte distriktsrettede bevilgningene er en vekst på 7 pst. til neste år, men når man går inn i det forslaget og ser at en stor del av den økningen faktisk skal gå til aksjekapital til et IT-senter på Fornebu, ser man hvor langt Arbeiderpartiets distriktssatsing strekker seg.

Man lover billigere kjøtt og billigere brennevin uten å ta fordelingsmessige og ernæringsmessige hensyn, uten at man tar hensyn til at anerkjente forskere hevder at det vil bety ytterligere 300 dødsfall pr. år på grunn av alkoholskader.

Men mitt spørsmål til Hill-Marta Solberg går allikevel i forhold til gasskraftverk. Arbeiderpartiet kom til regjeringsmakt på vedtak om å bygge sterkt forurensende gasskraftverk. Nå vet vi at man vil åpne for dette uten å stille krav til rensing og uten å stille krav til CO₂-utslipp. Det representerer en økning på omtrent halvparten av den norske bilparken. Hvem skal betale denne prisen? Hvor vil Arbeiderpartiet i neste omgang komme med forslag om reduksjoner for å oppfylle forpliktelsene i Kyoto-avtalen? Hvem skal ta de belastningene når ikke gasskraftverkene skal gjøre det?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg tror nok vi får oppleve stadige debatter der avgatte statsråder og avgatte regjeringer har veldig mye penger på viktige områder når de ikke lenger er i regjeringskontorene. Jeg tillater meg å si det når representanten Enoksen peker på hva Arbeiderpartiet gjør for kommuner og for veier. Det hadde vært betimelig å spørre tilbake. Jeg nevner kommuner, for er det noe som i alle år har vært viktig for sentrumpartiene, og også for Arbeiderpartiet når det gjelder distriktpolitikk, så er det utviklingen i kommunesektoren. Arbeiderpartiets regjering har lagt fram et opplegg for kommunesektoren som ikke engang Senterpartiet har våget å kritisere.

(Solberg)

Dette er meget viktig for utviklingen i distriktene. Her er også en rekke andre tiltak som er positive for utviklingen, som jeg var inne på i mitt innlegg, ikke minst de programmene for verdiskaping innenfor primærnæringen som det ligger konkrete forslag om i Stortinget til behandling her i høst. Dette er viktig.

Så har jeg registrert at sentrumsregjeringen som ikke rakk å legge fram transportplanen, har veldig mye mer penger til det nå enn det arbeiderpartiregjeringen har foreslått. Det er en sak vi skal håndtere for seg i Stortinget, så får vi se hvordan resultatet da blir.

Enoksens spørsmål handlet om gasskraft. Ja, arbeiderpartiregjeringen mener at den utslippstillatelsen vi gir når det gjelder gasskraft, ikke er i strid med Arbeiderpartiets forpliktelse i henhold til Kyoto-avtalen. Vi mener faktisk at bruk av gasskraft bidrar til å redusere utslipp og dermed faktisk er en fordel for miljøet. Her er vi uenig med sentrum – det synes jeg vi kan konstatere. Det er et annet flertall i Stortinget som står for den vurderingen når det gjelder bruk av gasskraft i Norge.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg klør jo i fingrene etter å gå videre på gasskraftdebatten, men jeg skal la den ligge i denne omgang og komme tilbake til den i mitt innlegg senere.

Jeg har lyst til å utfordre Hill-Marta Solberg når det gjelder situasjonen i Palestina og Israel. Hun startet sitt innlegg med å beskrive det vi alle så, nemlig hvordan en 12-årig palestinsk gutt ble skutt for åpent kamera. Reaksjonen fra den norske regjering var å ta avstand fra vold fra begge parter side, og man ble sittende igjen med et inntrykk av at her var det et likhetstegn mellom Israel som skjøt barn med skarpt, og steinkastende ungdom fra palestinsk side, at det var et likhetstegn mellom Israel som okkuperer deler av Palestina, og Palestina som er okkupert. Og det er merkelig å registrere at i den norske debatten er det Kåre Willoch og SV som etterlyser en klar beskjed om hvem det er som har ansvaret for den opptrappingen av konflikten som nå skjer i Midtøsten.

Denne saken har vært to runder i Sikkerhetsrådet. Først kom en uttalelse uten en klar ansvars plassering i forhold til partene, men deretter kom det en skarpere protest mot Israel, som Norge så sier at de støtter. I løpet av kvelden kan Norge være medlem av Sikkerhetsrådet. Vi kan ha en plass rundt bordet, men jeg lurer på hva slags politikk Arbeiderpartiet mener at Norge skal føre hvis man får en plass i Sikkerhetsrådet. Skal det være en etterdilter-politikk? Skal det være sånn at Norge først tør å gi klar beskjed om hvem som har ansvaret, når andre har gått foran? Skal vi gå på filttøfler i utenrikspolitikken, eller skal vi tørre å plassere ansvaret der det faktisk hører hjemme når det gjelder situasjonen i Midtøsten og i mange andre konflikter? Jeg kan forstå at man kanskje i en valgkamp har gått litt stille i dørene, men man har jo ingenting å gjøre rundt det bordet hvis man ikke tør å bruke den sjansen til noe.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg synes ingenting var mer naturlig enn å innlede mitt innlegg i Stortinget i dag med å peke på akkurat de begivenheter som vi ser finner sted ute i verden, også i Palestina. Og som jeg sa: Vi er i en situasjon der Midtøsten står og dirrer og kanskje er på randen av krig.

I en slik situasjon oppstår det en merkverdig intern norsk debatt om formuleringer, om uttalelser kommer før eller etter osv. Dette tror jeg må være en meget typisk norsk debatt. Og jeg er overbevist om at vår utenriksminister kommer til å komme nærmere tilbake til disse tingene senere i trontaledebatten. Men la meg slå helt klart fast: Det blir sagt fra Regjeringens side ved utenriksministeren at det må være slik at den part som rår over de virkelige tunge maktmidlene, også er den part som må ta det store ansvaret. Det er ingen tvil om at dette også har preget Regjeringens reaksjon. Men som jeg sier: Dette er en typisk norsk debatt.

Så spør representanten Halvorsen om hva vi skal med vår plass i Sikkerhetsrådet. Jeg tror også jeg skal la de store bitene av det ligge til senere i debatten og la utenriksministeren håndtere det. Men jeg må tillate meg å si at vi i hvert fall ikke må sitte her i stortingssalen og opptre som om vi ved en plass der har blitt en nasjon blant dem som har vetorett. Det vil selvfølgelig være slik at Norge også der må samhandle med andre nasjoner, ellers oppnår vi overhodet ingenting.

Så har jeg også hørt på radio i dag at noen har kalt det en etterdilterrolle. Det mener jeg er svært misvisende om den rollen Norge har spilt og spiller som tilrettelegger for fredsprosesser og som fredsmekler en rekke steder i verden. Så det mener jeg er en uberettiget kritikk av norsk utenrikspolitikk.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Årets trontaledebatt holdes samtidig med to store dramatiske internasjonale begivenheter: Jugoslavia er i ferd med å bli et demokrati, og vi er dermed igjen i ferd med å få *ett* Europa. I Midtøsten har konflikten for alvor blusset opp igjen, fredsprosessen har fått et tilbakeslag, og faren er at den blir helt ødelagt.

Jugoslavia er en kraftig påminnelse om at Europa er mer enn EU. Det bør også vår hjemlige Europa-debatt mer ta konsekvensen av. Norge kan være en aktiv deltaker i prosesser i Europa uten at vi er EU-medlem. Samtidig innebærer euro-avstemningen i Danmark interessante perspektiver: Kanskje får vi et EU med en mer differensiert utvikling med ulike grader av integrasjon. Det er god grunn til å følge denne utviklingen, men ikke grunn til å «stresse» medlemskapsdebatten.

Norge har spilt en viktig rolle for fredsprosessen i Midtøsten. Den er nå for alvor satt på prøve. Alternativet kan være gruffullt: Blodige konflikter – ja i verste fall rent krigsutbrudd. Derfor er det avgjørende viktig nå at alle internasjonale krefter settes inn på å stanse voldshandlingene og å få fredsprosessen på skinnene igjen. Det er langt viktigere enn ropet på ensidige fordømmelser.

Etter vel et halvt år med ny arbeiderpartiregjering er det grunn til å spørre: Hvilket program har denne regjeringen for sin virksomhet? Hva ønsket Arbeiderpartiet å oppnå med regjeringsskiftet?

Modernisering av offentlig forvaltning var en hovedsak for Regjeringen. Så langt har dette endt opp i en intern uenighet i Arbeiderpartiet, slik vi har sett det i debatten om fylkeskommunens framtid, eierskap til sykehus og organiseringen av petroleumforvaltningen. Det er uheldig at Stortinget må vente på Arbeiderpartiets landsmøte for å få presentert Regjeringens politikk. Trontalen gav ingen avklaring. Den inneholdt ellers saker og holdninger de fleste kan slutte opp om. Det vil være innholdet og oppfølgingen i den enkelte sak som sier noe om arbeiderpartiregjeringens politikk.

På samme måte som sentrumsregjeringen er arbeiderpartiregjeringen en mindretallsregjering. Så vel regjering som opposisjon må vise vilje til samarbeid for å finne løsninger. Kristelig Folkeparti går inn i dette siste året av stortingsperioden med den samme holdning vi alltid har vist: vilje til samarbeid på tvers av partigrenser. Kristelig Folkeparti vil først og fremst være med og videreutvikle samarbeidet mellom sentrumspartiene. Vi vil søke løsninger med andre grupperinger i Stortinget. Vi har alle et ansvar for landet. Men sentrum har intet spesielt ansvar for dagens regjering. Det er det andre som har.

Vi går også til valg neste år med sentrum som regjeringalternativ. Vi har vist at sentrum er styringsdyktig. Så vil valgresultatet vise hvilke muligheter vi får. Sentrumspartiene vil etablere en felles arbeidsgruppe for å forberede og senere utarbeide felles merknader til Regjeringens langtidsprogram.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å trygge norsk økonomi som grunnlag for en videreutvikling av velferds-samfunnet. Det bør prege alles holdning til budsjettbehandling også nå i høst. Men det er enda viktigere å sikre samfunnet et trygt verdigrunnlag som er holdbart for nålevende og kommende generasjoner. I en tid preget av økt forbrukermentalitet og materialisme hadde jeg ventet at Regjeringen var mer opptatt av behovet for en verdime-sig mobilisering og etisk bevisstgjøring. Her er Arbeiderpartiet påfallende svakt.

Det er tydeligvis også behov for en etisk bevisstgjøring blant næringslivstopper. Den kulturen som nå igjen er avdekket de senere dager med lukrative ordninger for noen bedriftsledere, er i seg selv forkastelig og har en svært uheldig signaleffekt til befolkningen ellers. Det er også uheldig for de mange bedriftsledere utover landet som gjør en stor innsats og har en nøktern livsstil, at det blir et så negativt stempel på næringslivet. Nå får næringslivets ledere ordne opp!

Den grunnleggende enhet i samfunnet er familien. At den fungerer er avgjørende for barns oppvekst, ja for det behovet vi alle har for omsorg, kontakt og nærhet. Derfor er familiepolitikken så viktig. Kristelig Folkeparti vil fortsatt prioritere den. Vi er glad for at Arbeiderpartiet nå ser ut til å ha akseptert at kontantstøtten er kommet for å bli. Men vi merker tvetydighet i enkelte uttalelser fra regjeringens medlemmer. Derfor er det grunn til å spørre: Vil

regjeringspartiet igjen gå til angrep på denne rettferdige reformen i forbindelse med neste års stortingsvalg?

Kristelig Folkeparti vil i familiepolitikken framover prioritere fedrenes rolle. Derfor vil partiet arbeide for å utvide pappapermisjonen i forbindelse med fødsel.

Det er en uverdigg situasjon for vårt velferdssamfunn at 70 000 barn lever under fattigdomsgrensen. I forbindelse med den bebudede handlingsplan for oppfølging av sentrumsregjeringens utjamningsmelding ber jeg Regjeringen spesielt utarbeide forslag til tiltak for å bedre situasjonen for disse barna.

I vårt verdigrunnlag er respekten for det enkelte mennesket og menneskeverdet selve fundamentet. Retten til liv er den fremste av alle menneskerettigheter. Derfor fremmer vi forslag om at denne retten også nedfelles i vår grunnlov. Retten til liv gjelder så vel fødte som ufødte i vårt eget og i andre land. Derfor er kampen mot fattigdom så viktig. Derfor er arbeidet for økt trafikksikkerhet så viktig. Derfor er kampen mot rusgiftens livsødeleggelse så viktig. Og derfor vil heller ikke Kristelig Folkeparti slå seg til ro med at vi i vårt velferdssamfunn fortsatt opplever at ca. 14 000 ufødte liv går tapt hvert år ved abort. Selv om det ikke synes å være flertall for grunnleggende endringer i abortloven, må vi arbeide videre både med forebyggende tiltak og med hjelpetiltak for å få ned aborttallet.

Respekten for liv må også være gjennomgående i møte med de nye muligheter som bio- og genteknologien gir. Jeg har utfordret helseministeren til debatt om dette, og synes ikke at hans holdning til bl.a. fosterdiagnostikk og forskning på aborterte foster vitner om en klar nok holdning i slike spørsmål.

Bio- og genpolitikken har også en utenrikspolitisk side i forhold til EUs patentdirektiv. Regjeringen har varslet at den støtter Nederlands sak for EU-domstolen mot dette direktivet, men har samtidig signalisert at dersom Nederland taper, vil Norge implementere direktivet. Dette er en altfor defensiv holdning. Patentdirektivet reiser i hvert fall tre sentrale spørsmål: Bør det være adgang til å ta patent på deler av det menneskelige legemet, slik direktivets artikkel 5.2 åpner for? Vil direktivet kunne gi internasjonal storkapital mulighet til kontroll over genressurser i u-land og tappe disse? Vil direktivet være i strid med FN-konvensjonen om biologisk mangfold?

Det er ikke nok gjennom EU-domstolen å få avklart bare dette siste spørsmålet. Også de to førstnevnte innvendinger er i seg selv så tungtveiende at Norge på eget grunnlag får ta opp kampen mot direktivet og om nødvendig motsette seg at det blir gjennomført i Norge. Her har Regjeringen en for defensiv holdning.

Våre bedrifter skal skape grunnlaget for vårt velferdssamfunn. Norsk næringsliv har mange utfordringer. En slik er transportkostnadene. Avstanden til markedene er ofte stor. En næringspolitikk som skal legge til rette for nyskaping, omstilling og utvikling av sterke næringsmiljøer, må ta dette på alvor.

Næringspolitikken må legge til rette for at kapital når fram til de beste investeringene, ikke bidra til at den låses

fast i bedrifter som kanskje har en stor fortid, men ikke en like stor framtid.

Vi trenger en næringspolitikk som er mer forutsigbar, som ikke endres kraftig fra år til år. Næringslivet trenger stabile rammevilkår. Ikke minst er dette viktig for de små og mellomstore bedriftene. Kostnadene ved norsk arbeidskraft har vært en viktig del av motivasjonen for moderasjonslinjen. Regjeringens opplegg i budsjettet, som velter nye kostnader over på næringslivet, motvirker denne linjen.

Vårt framtidige næringsliv kjenner vi ikke. Hvilke bedrifter, hvilke næringer som vil vokse, hvilke som vil avta, vet vi i dag ikke. Men vi vet at kunnskap og kompetanse blir avgjørende. Derfor er satsing på forskning og utvikling noe av det som betyr mest for vår framtidige velferd.

Arbeiderpartiregjeringen kom til makten fordi den vil bygge forurensende gasskraftverk i Norge, om nødvendig ved å svekke forurensningsloven. Regjeringen har nå åpnet for at de to planlagte gasskraftverkene på Vestlandet skal kunne slippe ut like mye ødeleggende klimagasser som halvparten av den norske personbilparken. Og det skal de kunne gjøre helt gratis. Det er et miljøpolitisk paradoks at gasskraftverk skal få slippe ut gasser som ødelegger klimaet, uten å betale, mens norske bilister skal betale de skadene de påfører miljøet. Det er ingen logikk i at prinsippet om at «forurenser skal betale», ikke skal gjelde for gasskraftverk.

Bygging av norske gasskraftverk vil føre til en kraftig forverring av Norges muligheter til å nå Kyoto-forpliktelsene.

I mars slo Arbeiderpartiet og Høyre fast at de totale utslippene internasjonalt ville gå ned dersom vi bygde norske gasskraftverk. Etter en nærmere saksbehandling sier Regjeringen nå at det er «mest sannsynlig» at utslippene vil gå ned. Skråsikkerheten er altså borte.

Derfor er det desto mer forunderlig at det ikke samtidig presenteres tiltak for å redusere de norske klimautslipp for øvrig, når det legges opp til en så kraftig økning fra gasskraftverk.

Det er også grunn til å sette spørsmålsteget ved Regjeringens behandling av denne saken. SFT, som forvalter forurensningsloven, har ikke fått vurdert utslippskonvensene ved bygging av gasskraftverk. Regjeringen står dermed i fare for å ha fattet et vedtak i strid med forurensningsloven.

I regjeringserklæringen fra Stoltenberg-regjeringen var det et sentralt element at Norge skal være et foregangsland i miljøpolitikken. Det å tillate sterkt forurensende gasskraftverk er ikke særlig framtidsrettet.

Trontalen var for øvrig også forbausende taus om Regjeringens miljøpolitikk. Budsjettet er også svakt på miljøsidene. Økt elavgift følges ikke som forutsatt opp med kraftig satsing på enøk og alternative energikilder. Visjonene i Regjeringens miljøpolitikk er borte. Regjeringens miljøpolitikk er ikke en invitasjon til samarbeid med sentrum.

La meg til slutt si følgende om noen viktige saker for Kristelig Folkeparti: Vi skal kjempe for en familiepoli-

tikk basert på valgfrihet for småbarnsforeldrene. Kristelig Folkeparti vil legge til rette for en framtidsrettet skole. Barna skal ha god undervisning og mulighet til å utvikle evnene i et trygt skolemiljø.

Norge ligger langt fremme i ressursbruk innen helse og eldreomsorg. Men vi må utvikle denne omsorgen videre for at syke og eldre skal få et bedre tilbud. Mange får i dag ikke den behandling de har krav på. Særlig viktig er det å satse på å bygge ut psykiatri, kreftomsorg og å investere i sykehusutstyr.

Utbyggingen av eldreomsorgen har kommet langt og skal fortsatt prioriteres. Alle eldre skal ha en verdig behandling. Det har vi et felles ansvar for. Senere talere fra Kristelig Folkeparti vil utdype disse saksområdene.

Modernisering av offentlig sektor er viktig. Men dette må ikke reduseres til bare å handle om strukturer og organisering. Et godt og moderne tjenestetilbud handler mer om medmenneskelighet og menneskeverd enn om organisering og strukturer. Derfor må vi fokusere mer på det som virkelig betyr noe for folk. Det viktigste er å få den hjelp en trenger når en trenger den. Det er viktigere hvordan vi blir møtt på sykehuset enn om det er staten eller fylkeskommunen som eier det. Det er viktigere at en som gammel får bade mer enn en gang i måneden enn om det er kommunen som eier sykehjemmet.

Strukturer og politikk har ingen verdi i seg selv. De må ha ett siktemål: å tjene det enkelte menneske. Vi trenger et mer menneskevennlig samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Representanten Bondevik brukte deler av sitt innlegg i denne debatten til igjen å holde fram påstanden om at Arbeiderpartiets miljøtroverdighet er liten. Når så Bondevik skal belegge dette, kommer han igjen tilbake til gasskraftsaken. Ja, la oss konstatere nok en gang at i synet på virkningen av gasskraft på miljøet er sentrum og Arbeiderpartiet uenige. Det blir derimot litt vanskeligere når representanten Bondevik skal konkretisere på andre områder der miljøuenigheten er stor. Det er drøyt regnet et halvt år siden sentrumsregjeringen gikk av. Vi styrer landet i dag etter et statsbudsjett som regjeringen Bondevik fremla for Stortinget, og som ble vedtatt gjennom en forhandlingsløsning med Arbeiderpartiet. Ser vi på miljøsatsingen i det budsjettet, er det vanskelig å se at det er stor avstand til det som Arbeiderpartiet har foreslått i sitt opplegg for neste år. Tvert imot, forskjellene er svært små. Arbeiderpartiet og sentrum er enige om at det er riktig å øke elavgiften. Som jeg har sagt før i dag, kan det å redusere bensinavgiften selvfølgelig ha en miljømessig bakside, men på det punktet har Bondevik stått fram som en av dem som var bekymret for at Arbeiderpartiet ikke var villig til å senke avgiften nok. Så til syvende og sist havner vi igjen der at det er gasskraftsaken denne store kritikken bunner i. Men Arbeiderpartiet tar sentrums miljøengasjement på alvor, og da er mitt spørsmål til representanten Bondevik: Hvis det da er slik at Bondevik ønsker en sterkere profil på miljøsidene, hvor har så sentrumspartiene tenkt å henvend-

de seg i Stortinget hvis det ikke er til Arbeiderpartiet? Ser Bondevik andre steder i Stortinget der det kan finnes løsninger som bidrar til å bedre miljøprofilen?

Kjell Magne Bondevik (KrF): Når det gjelder miljøpolitikken generelt, er det vel rett å si at det er sentrum og SV som i stor grad har vært pådriverne og har en felles politikk. Men vi er fullstendig klar over at det ikke gir et flertall i Stortinget, og at vi derfor må bygge bredere allianser for å få gjennomslag. Og det er ikke riktig, selv om Hill-Marta Solberg gjentar og gjentar det, at det bare er gasskraftsaken som skiller Arbeiderpartiets og sentrums miljøpolitikk. Det har vært påvist tidligere, og jeg skal gjerne påvise det på nytt og for flere eksemplene på at det er skillelinjer i miljøpolitikken.

Det vi hadde forventet, men hvor Arbeiderpartiet ikke kommer med noe som helst, var en plan for hvordan Regjeringen ser for seg å redusere CO₂-utslippene i Norge, noe vi må gjøre uansett gasskraftverk eller ikke, for å nå Kyoto-forpliktelsene. Så langt jeg kan registrere, har ikke Stoltenberg-regjeringen etter at den har tiltrådt lagt fram et eneste forslag til tiltak for å få ned CO₂-utslippene i Norge. Den har bebudet et fremtidig kvotesystem, men ingen andre tiltak har kommet. Det hadde vi faktisk forventet når Regjeringen nå åpner for å øke CO₂-utslippene tilsvarende halvparten av den norske personbilparken. Det er et viktig punkt.

Det andre punktet – og det er faktisk ikke uvesentlig det heller – går på den manglende sammenheng mellom økt elavgift og økning av bevilgningene til enøk og alternative energikilder. Dette er det første budsjettet vi nå skal behandle etter at energimeldingen ble behandlet. Der var Arbeiderpartiet og sentrum enige om en slik kraftig satsing på enøk og alternative energikilder, i takt med at vi trapper opp elavgiften. Det finnes ikke spor av det i forslaget til statsbudsjett. Det står på stedet hvil. Dette er et brudd på forutsetningene i energimeldingen.

For det tredje kollektivtrafikken: Det vi nå opplever, er at en del av de kollektive transportmidler som f. eks. skal konkurrere med flytrafikken, som er sterkt forurensende, får en økt kostnad. Dette er dårlig miljøpolitikk. Så det er flere skillelinjer mellom sentrums og Arbeiderpartiets miljøpolitikk enn gasskraft – dessverre.

John I. Alvheim (Frp): Anskaffelse av medisinsk-tekni sk utstyr til sykehusene går over en femårsplan, hvor staten betaler 60 pst. av utgiftene og fylkeskommunene 40 pst. Det viser seg dessverre at fylkeskommunene ikke makter sin egenandel. Jeg har tilskrevet samtlige 80 sykehus i Norge med spørsmål om tilbakemelding på hvor mye medisinsk teknisk utstyr som er utsatt anskaffet for inneværende driftstermin. Så langt har jeg fått svar fra 30 sykehus, og det er en underbalanse på 700 mill. kr i helt nødvendig medisinsk teknisk utstyr som fylkeskommunene ikke har sett seg råd til å anskaffe i inneværende år. 50 pst. av dette er vedlikehold og utskifting av gammelt utstyr som er mer enn 15 år gammelt og burde vært utrangert.

I det foreliggende statsbudsjett er det ikke tatt høyde for å ta inn dette etterslepet som sykehusene nå opplever, og det er jo direkte livsfarlig å operere med defekt og gammelt medisinsk teknisk utstyr. Nødvendig medisinsk-tekni sk utstyr er også viktig for å øke behandlingsskapasiteten ved norske sykehus. Dette påpekes av alle de 30 sykehusene jeg har mottatt svar fra.

Mitt spørsmål til representanten Kjell Magne Bondevik og Kristelig Folkeparti er: Vil Kristelig Folkeparti kunne støtte Fremskrittspartiets forslag om å bevilge mer penger til medisinsk-tekni sk utstyr til våre norske sykehus i inneværende års budsjett?

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg er enig med representanten Alvheim i at utstyrsanskaffelse til våre sykehus er en av de høyest prioriterte sakene innenfor helsepolitikken. Det var jo sentrumsregjeringen som – ved siden av psykiatriplanen og kreftomsorgsplanen – la fram utstyrsplanen, som skal gå over fem år. Og så vidt jeg vet, ble denne planen fra statens side fulgt presist opp i de to første år når det gjelder bevilgningene over statsbudsjettet, og nå går vi – etter hva jeg forstår – inn i det tredje.

Jeg erkjenner at det hvis ikke fylkeskommunene makter å følge opp sin andel av den forutsatte utgiften, kan bli et etterslep på installering av nytt utstyr og vedlikehold av gammelt. Jeg kan ikke nå her fra talerstolen bebude hva vi vil gjøre. Så vidt jeg vet, har Fremskrittspartiet levert inn et forslag om dette for inneværende år, og det vil sikkert bli drøftinger i forbindelse med statsbudsjettet i forhold til hva vi må gjøre for kommende år for at fylkeskommunene skal greie sin andel. Det beste svaret på dette er jo å sette fylkeskommunene i stand til å klare sin andel, slik at man ikke kludrer til den utgiftsfordelingen når det gjelder investeringer i slikt utstyr som det var bred enighet om i Stortinget. Så dette går på fylkeskommunens økonomi. Man skal være litt forsiktig med straks å ile til og endre den fordelingsnøkkelen hvis det oppstår problemer, men dette er et så viktig område at det vil Kristelig Folkeparti være villig til å se på.

En av fordelene når det gjelder utstyr til våre sykehus, som også i stor grad kan kjøpes i utlandet, og som går til erstatning av gammelt utstyr, er at man ikke med rimelighet kan si at det presser norsk økonomi. For det krever neppe noe særlig mer arbeidskraft enn den som allerede står der og betjener det gamle utstyret. Så vi vil også være villig til å se på et slikt spørsmål i det lyset.

Inge Lønning (H): Arbeiderpartiets hovedtalskvinne slo fast at årets budsjett er det mest politisk profilerte som er fremlagt på meget lang tid. Samtidig forsikret hun at det er svært liten forskjell mellom sentrums syn på den økonomiske politikk og Arbeiderpartiets syn. Jeg går ut fra at det fra hennes side var ment som en oppfølging av budsjettforliket man inngikk i fjor. Nå har vel sentrums-partiene hatt noe blandede erfaringer med hvor vellykket det budsjettforliket var. For Kristelig Folkeparti har det jo vært en hovedprioritering at barnefamilienes økonomi ikke skal presses hardt. Nå har vi med inneværende års

budsjett opplevd fire renteøkninger som rammer akkurat den delen av befolkningen ekstra sterkt og har en ganske uheldig fordelingsprofil.

For 1999 fikk den daværende sentrumsregjering støtte til et budsjettopplegg som statsministeren selv etterpå erklærte var usedvanlig vel tilpasset. Sentralbanksjefen erklærte det samme: Budsjettet for 1999 er det best tilpassede budsjett Norge har hatt på hele 1990-tallet. Mitt spørsmål til Kjell Magne Bondevik er: Hvorledes vurderer han erfaringene med budsjettopplegget for henholdsvis 1999 og 2000, og hvilke konsekvenser er han tilbøyelig til å trekke når det gjelder samarbeidsmønstre for fremtiden i Stortinget?

Et Arbeiderparti i strid med seg selv er ikke noe godt regjeringsgrunnlag. Sentrum har av og til også problemer med å marsjere i takt. Men det alle kan se av jordskjelvene i velgernes holdning i løpet av sommeren, er at Norge i likhet med mange andre europeiske land trenger bredere regjeringskoalisjoner og trenger sterkere regjeringer for å gi større tillit til det politiske system. Der skulle jeg også gjerne ha utfordret representanten Bondevik.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Om Arbeiderpartiets parlamentariske leder er så godt fornøyd med dette budsjettet at hun kaller det det mest profilerte på lenge, er ikke det en karakteristikk som jeg går god for. På ett punkt er det sterkt profilert, nemlig at det velter store byrder over på næringslivet, særlig de arbeidsintensive bedriftene, altså de som har mange ansatte i forhold til produksjonen, og dem finner vi mange av ute i distriktene. Dette er uheldig, og dette må rettes opp ved Stortingets behandling.

Når det så gjelder erfaringer med budsjettforlik, kan vel de være så ymse, enten sentrumsregjeringen måtte inngå dem med den ene eller den andre part. Det er riktig at 1999-budsjettet, som måtte være et veldig stramt budsjett for å kjøle ned en opphetet norsk økonomi, gav den tilsiktete virkning i så måte. Men vi måtte også foreta en del smertelige kutt og innstramminger på områder som sentrumspartiene prioriterte høyt – som vi ikke var like fornøyd med – fordi Høyre og Fremskrittspartiet som kjent ikke aksepterte en krone i skatteøkning, noe vi mener det ikke var noen grunn til å fare sånn opp over i en tid da det private forbruket stiger og stiger. Det betydde ikke at vi uten videre var kjempefornøyde med det budsjettforliket, men det bidrog til å kjøle ned økonomien.

Når det gjelder 2000-budsjettet, prioriterte det viktige områder innenfor utbygging av velferdssamfunnet på mange måter bedre enn 1999-budsjettet kunne gjøre det, men det har også bidratt til et press i økonomien som gjør at vi nå må holde igjen.

Så til slutt til dette såkalte jordskjelvet. Da tenker sikkert Lønning på Fremskrittspartiets fremmarsj. Ja, det kan kreve sterke regjeringer. Men jeg må jo si at hvis Høyre, som på dette punktet dessverre har vært uklart, mener at et sterkt alternativ skal inkludere Fremskrittspartiet i regjering, som partiet har åpnet for, er ikke Kristelig Folkeparti med på det. Det blir ikke et sterkt alternativ hvis det skal inneholde så store indre spenninger som

et slikt alternativ vil innebære. Der hadde jeg håpet at Høyre var mye klarere i sin avvisning.

Kristin Halvorsen (SV): Ganske nylig har hele Kristelig Folkepartis stortingsgruppe vært i Israel på rundreise, og jeg ser av dagens aviser at Kristelig Folkeparti-representant Anita Apelthun Sæle er veldig fornærmet over at hun ikke fikk være med i en TV-debatt i går. Det regner jeg med er fordi Kristelig Folkeparti har mye på hjertet når det gjelder situasjonen i Midtøsten og kritikk av Regjeringen, men fra motsatt side i forhold til det Kåre Willoch og SV kommer med. Vår kritikk går på at Regjeringen ikke har vært klar i å plassere ansvaret, og at det er forskjell på Israel og palestinerne. Men jeg regner med at Kristelig Folkeparti er av en annen oppfatning. Derfor vil jeg gjerne gi Bondevik sjansen til å forklare hva som er Kristelig Folkepartis syn på hvem som har hovedansvaret for den konflikten som nå dirrer i Midtøsten, om det er slik at Kristelig Folkeparti mener det er forskjell på å skyte unger med skarpt og at ungdom kaster stein, om det er slik at Kristelig Folkeparti har noe å kritisere Regjeringen for og mener at den har vært for tøff mot Israel i denne prosessen – stikk i strid med det SV og Kåre Willoch mener.

Jeg vil også gjerne gi Kjell Magne Bondevik anledning til å si hva Kristelig Folkeparti selv hadde på hjertet da de traff de ulike partene i Midtøsten, for det er ikke av liten betydning hvordan kristeligdemokratiske partier bruker de mulighetene de har for å påvirke partene i Israel. Derfor vil jeg gjerne gi Bondevik anledning til å fortelle hva slags beskjeder og hva slags meninger Kristelig Folkeparti har gitt uttrykk for i forhold til Israel da de var på sin rundreise.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Når det gjelder Kristelig Folkeparti-gruppens rundreise i Midtøsten, vil jeg si at det kan være nyttig for flere stortingsgrupper og representanter å ta slike turer. Det gir en dypere innsikt i og bakgrunn for en konflikt som er uhyre sammensatt, og som det er nyttig å ha som bakteppe også når man står oppe i en akutt situasjon slik som nå.

La meg når det gjelder Norges holdning til den akutte situasjonen, si at Kristelig Folkeparti i hovedsak deler den håndtering av dette som Regjeringen har gitt uttrykk for. La meg også si, som Arbeiderpartiets parlamentariske leder gjorde, at det på en måte virker litt underlig at man i Det norske storting nå for øyeblikket, mens Midtøsten dirrer på randen av krig, er opptatt av holdningen til de enkelte partiene i Norge til hvem som er verst i denne konflikten. Med respekt å melde: Det som kreves nå, er ikke først og fremst en slik debatt om skyldfordeling, men et massivt internasjonalt press og nærvær for å få fredsprosessen på skinnene igjen før det er for sent – og det kan være snakk om timer. La det ikke være noen tvil om at Kristelig Folkeparti tar skarp avstand fra voldsbruk, også den israelske, og skudd mot barn. Det

trenger det ikke herske noen tvil om, og det sier jeg gjerne med stort ettertrykk. Men det går ikke an bare å stoppe der uten å vite litt mer om hva som er bakgrunnen for den konflikten som har utløst disse skuddene. Det henger også litt sammen med hva vi hadde på hjertet til partene da vi var der nede. Til Yasir Arafat sa vi klart og tydelig: Bruk den sjansen du nå har, mens president Clinton fortsatt sitter, mens man har en Labour-regjering i Israel, til å få til en avtale. Begge deler kan være avsluttet om kort tid. Til Barak, som vi også møtte: Ta nå sjansen, inngå en del kompromisser også når det gjelder ømtålige spørsmål som har med Jerusalem å gjøre, for å få en slutt på konflikten. Det fortjener det jødiske folket. Dette tror jeg begge parter tar på alvor. Det har toppet seg omkring Jerusalem. Det har toppet seg omkring Tempelhøyden, og Israel er også blitt provosert av at Arafat har benekket at det noen gang har vært et tempel der. Slike ting har også vært med på å utløse de følelsene som nå finnes. Det må ikke glemmes.

Tom Thoresen (A): En trontaledebatt er naturligvis opposisjonens debatt i den forstand at det er åpent for å komme med alternativer til den politikk Regjeringen har lagt fram i trontalen. Det er selvsagt. Like selvsagt er det at det bare er ett år igjen til neste valg, og at det alltid kan prege en slik debatt. Like fullt er jo spørsmålet nå: Hva slags politikk skal utøves i Norge i det året som kommer? Ønsker mellompartiene innflytelse over den politikken, kan de samarbeide i to retninger: enten med Arbeiderpartiet og Arbeiderpartiets regjering eller med *både* Høyre og Fremskrittspartiet. Det er de praktiske opsjonene for hva som kan danne et flertall i denne salen.

La gå med at det har vært uenighet og er uenighet mellom mellompartiene og Arbeiderpartiet om bygging av gasskraftverk. Det tror jeg ikke skulle tilsi at man skal overdrive uenigheten i miljøpolitikken på andre områder. Tvert om er det vel slik at når man ser på de to praktiske samarbeidsmulighetene som finnes for mellompartiene, vil mulighetene for å føre en forsvarlig miljøpolitikk være vesentlig bedre ved et samarbeid med Arbeiderpartiet og den veien.

Jeg er helt enig med Kjell Magne Bondevik i at vi trenger en verdimelessig mobilisering. Nå har episoder i det siste vist at man skal være litt varsom med å stenge det inne i en kommisjon, for det kan få helt utilsiktede enkeltutslag som verken den foregående eller den nåværende regjering har ansvaret for. Men det må gjennomsyre vår politikk på alle områder, og ikke minst den økonomiske politikken som skal legge til rette for folk flest i dette landet.

Kjell Magne Bondevik (KrF): For bare kort å ta det siste først, er jeg enig med Tom Thoresen i at en verdidebatt ikke kan eller skal stenges inne i en kommisjon. Det har aldri vært hensikten med Verdikommisjonen. Den har tvert om hatt som en av sine viktigste funksjoner å bidra til en debatt ute i det sivile samfunn, og den skal selvsagt fortsette. Det håper jeg Arbeiderpartiet også vil

være med på lenge etter at Verdikommisjonens mandat er avsluttet neste år.

Så til samarbeidskonstellasjoner. Nå er det altså sentrumpartiernes oppfatning at vi representerer et tyngdepunkt, en gruppering som ser seg fri til å samarbeide med ulike partier i Stortinget fra sak til sak – den blokkuavhengige politikken. Den førte vi da vi var i regjering. Den vil vi føre i opposisjon. Det betyr ikke at vi enten bare samarbeider med Arbeiderpartiet her i huset eller bare med Høyre og Fremskrittspartiet. Vi vil helt sikkert i det resterende året av denne perioden se begge samarbeidsmønstre.

Så må jeg si at det er påfallende hvor glad Arbeiderpartiet nå plutselig har blitt i sentrumpartiene. I mars var jo Arbeiderpartiet så ivrig etter å bli kvitt denne sentrumsregjeringen. Ifølge partileder Jagland var den jo en fare for hus og hjem, vi la en bombe under velferdsstaten og det som verre var. Ifølge nåværende statsminister Stoltenberg var denne sentrumsregjeringen enestående svak, som han gjentok gang på gang. Men nå er jo disse sentrumpartiene så enestående bra at det er bare dem man vil samarbeide med. Hva slags linje er det i dette, da? Bortsett fra én selvsagt: Man vil ha makta. Når man har fått den, så forandrer tingene seg for hvordan man ser på andre partier. Nei, jeg synes Arbeiderpartiet skal ha en linje for det de gjør. Arbeiderpartiet var ivrig etter å få tilbake en arbeiderpartiregjering, var ivrig etter å bli kvitt sentrumsregjeringen. Fair enough – det er en kamp om makta. Vi skal på tross av det opptre konstruktivt i Stortinget. Men vi har intet ansvar for denne arbeiderpartiregjeringen, derfor ser vi heller ingen grunn til å la oss diktere hit og dit i urimelige kompromisser.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jan Petersen (H): Jeg er uten videre enig med Bondevik i at det er mange innvendinger som kan reises mot arbeiderpartiregjeringen og mot den politikken den fører. Nettopp derfor tror jeg det er svært viktig at vi nå ikke fortaper oss i sneen som falt i mars, men forsøker å se frem til de neste styrkeprøvene.

Vi har gjennom trontalen og ikke minst det budsjett som er fremlagt nå, sett at Arbeiderpartiet leverer tilbake de klærne de har lånt. Noen trodde på et tidspunkt at de hadde vært i Høyres skap og lånt, men de er på vei tilbake til sin egen garderobe. Som statsråd Giske så treffende uttrykte det da han presenterte budsjettet i Drammen: Dette er god, gammeldags arbeiderpartipolitikk.

Regjeringen Stoltenberg begynte bra, med modernisering av offentlig sektor som den store faneidéen. For Høyre er det en dobbelt målsetting med modernisering av det offentlige Norge. Det er både å sette oss i stand til å ta innover oss de utfordringer den globaliserte verden og de åpne grensene gir, og det må tas mange grep for at vi skal kunne gjøre nytte av de muligheter som denne åpne verden gir. Men det er også viktig og avgjørende å modernisere offentlig sektor, slik at vi kan få overført ressursene til sykehusvesenet, til helsevesenet, til skole- ne, til å bygge veier. Det interessante er jo at når folk er

utålmodige med det offentlige, er det nettopp når det gjelder det offentliges kjerneoppgaver de er utålmodige. Da må vi sørge for å skape ressurser til disse prioriterte oppgavene ved å foreta moderniseringer i offentlig virksomhet.

Så er spørsmålet: Hvor er det blitt av denne idéen til Stoltenberg om modernisering? Den finnes ikke i trontalen. Den finnes ikke i budsjettet. I beste fall får vi noen av svarene etter at Arbeiderpartiet har hatt sitt landsmøte om en måneds tid. I så måte er denne debatten en debatt i påvente av hva landsmøtet skal komme frem til.

Regjeringen har nå sittet i et halvårs tid, og den vet vel enda mindre nå enn da den begynte hva den egentlig vil gjøre. Reformbehovet er jo enormt. Vi vet det er der på sykehusområdet. Vi vet det er der når det gjelder to eller tre forvaltningsenheter, nedleggelse av fylkeskommunen. Vi vet at energisektoren må reformeres. Ikke minst finnes det en masse fett – unnskyld uttrykket – i systemet, som må slankes slik at vi kan overføre penger til det som er det viktigste. For en må jo ærlig talt reise spørsmålet: Hvorfor i alle dager skal vi ha et båtregister som båteierne ikke vil ha? Hvorfor skal vi sende dem en ny regning som Regjeringen nå tar initiativet til? Hvorfor skal vi bruke 100 mill. kr til en utlendingsnemnd, som bare er en byråkratisering og en linje som svenskene er på vei bort fra? Og hvorfor skal vi finne opp nye oppgaver i fylkesmannsadministrasjonen, når vi vet at mellomleddene er et problem for kommunene? Man må lese godt i budsjettet, men så vidt jeg skjønner, skal fylkesmennene nå begynne å utstede såkalte forventningsbrev til kommunene om fremtidig boligbygging. Det viktigste fylkesmennene kunne gjøre, var å fortelle sine miljøvern-avdelinger at de skal holde fingrene unna kommunenes arealplanlegging. Det ville i så fall satt litt fart i boligbyggingen. Er det én oppfordring jeg vil gi til regjeringen Stoltenberg, er det nettopp denne: Få moderniseringen tilbake på sporet, for gjør vi ikke det, greier vi ikke å løse velferdsoppgavene i Norge.

Det andre området hvor Arbeiderpartiet er tilbake i sitt gamle spor, er skattepolitikken område, med tidenes høyeste økning. Ja, Norge setter opp skattene og avgiftene med det samme beløpet som regjeringen Persson setter dem ned med i Sverige. Og svenskene følger en trend. Vi ser det i resten av Europa – i Tyskland, i Frankrike. Det regjeringen Stoltenberg åpenbart tror, er at Norge kan være et skattepolitisk annerledesland, hvor vi kan føre en skattepolitikk helt uavhengig av hvordan verden der ute fungerer. Men hvis vi ser på de svenske resonnementene, ser vi at de har satt seg ned og regnet på det, og funnet ut at selv om de ikke endrer en eneste skattesats, vil de allikevel kunne tape 10 pst. av sine skatteinntekter simpelthen fordi konkurransen utover er slik at de taper skattegrunnlaget til utlandet. Og kom ikke og si at ikke vi vet dette i Norge, for hele grensehandelen er jo nettopp et eksempel på at vi blir presset av skattenivået ute. Når vi taper i konkurransen om de nye næringer, er det fordi vi har et eget norsk skattesystem her hjemme som gjør at de rett og slett ikke kan leve med det norske systemet og må flytte til utlandet. Så dette vet vi. Og når vi hører på hva

lastebileierne sier, er jo deres ønske å få det norske dieselavgiftsnivået ned på det nivået som EU har. At av alle på jord regjeringen Stoltenberg skulle være den som snakket om et annerledesland i denne sammenheng, er helt ubegripelig, og slik går det ikke an å ha det. Vi er nødt til å sørge for å styre våre skatter og avgifter ned mot et europeisk nivå. Hvis ikke, vil vi tape i konkurransen. Og det er ikke engang interessant å spørre: Jamen har vi råd til dette da? For hvis vi ikke gjør det, forsvinner skattegrunnlaget ut. Derfor er det behov for nytenkning på dette området. Det er en nytenkning vi ikke ser i regjeringen Stoltenbergs politikk.

Men ingen har kanskje med større iver gitt våre klær tilbake enn nettopp finansministeren og Kjell Opseth når de retter en knyttneve mot konkurranseutsatt næringsliv ved å legge hovedtyngden av sine skatte- og avgiftsøkninger nettopp på det næringslivet vi skal leve av, og med den uttalte målsetting at man skal overføre arbeidskraft fra de næringene vi skal leve av, til andre sektorer i samfunnet. Ja, det er faktisk et område hvor Schjøtt-Pedersen og Carl I. Hagen tenker likt. For Carl I. Hagen ble her i slutten av august måned av Dagens Næringsliv foreholdt at hans økonomiske politikk ville føre til overflytting av folk fra konkurranseutsatt næringsliv. Og det spørsmålet han da stilte tilbake, var: «So what?» – hva så? Det er den holdningen som nå er i ferd med å bre seg i det norske samfunn, enten det er i Arbeiderpartiet eller i Fremskrittspartiet. Og det er en holdning vi sier nei til. Det er ikke mer enn 16-18 måneder siden vi hadde oljepriser som lå helt nede i kjelleren, med store problemer for petroleumsnæringen, og så har vi glemt nå i dag at disse prisene går opp og ned i et kjempetempo. Er det noe man ikke greier å forutse, er det utviklingen av oljeinntektene. Derfor er vi nødt til å stå opp for et skikkelig konkurranseutsatt næringsliv som er stort nok – ikke fordi det er noen tragedie om en bedrift må legge ned eller noen flytter noe ut, men det må være et stort miljø som gjør at andre tar over, at det skapes nytt, at det er dynamisk. Man kan ikke legge dette i møllposen, slik som enkelte av mine konkurrenter til såkalt høyre for meg sier, for hvis de først er ute, er det ikke mer et dynamisk miljø som gjør at det skapes nytt. Da har vi tapt, da har vi blitt for oljeavhengig, da får vi et problem med vårt velferds-samfunn i årene som kommer. Og vi vet jo at oljeinntektene vil gå ned, vi vet at vi får store pensjonistgrupperinger når min generasjon kommer ut i pensjon. Da vil dette koste samfunnet penger. Det må vi tenke på allerede nå.

Det er derfor Høyre nå i dag og i andre sammenhenger setter lyset på det som er selve kjernen i utfordringen, nemlig at vi må skaffe oss mer arbeidskraft i dette landet. Når man ønsker overflytting fra konkurranseutsatt næringsliv, er det fordi man trenger arbeidskraften i andre deler av samfunnet. Og vi erkjenner at det er viktig å få inn arbeidskraft i andre deler av samfunnet. Men da må vi være villig til å ta en del grep. Vi har i dag fremmet forslag om en mer liberal arbeidsinnvandring, fordi vi synes det er viktigere at folk blir behandlet, enn at de bare skal behandles av nordmenn. Vi vet det er partier som synes det er viktigere at folk blir stående igjen i sykehuskø-

en enn at de blir behandlet av filippinske sykepleiere. Vi mener ikke dette, vi mener at det er viktig å åpne for en større arbeidsstyrke i Norge. Vi vil fjerne de håpløse reglene som i dag finnes, som vi har sett en rekke eksempler på – f.eks. at en amerikansk sykepleier som gjerne vil jobbe i Norge, kommer til Norge for å lære seg norsk og får beskjed om at du kan ikke få lov å søke jobb fra Norge, det må du gjøre fra USA, så du må hjem igjen. Det er helt meningsløst, og det er med på å forsterke krisen i Velferds-Norge. Og de som snakker høyest om hva de vil gjøre med Velferds-Norge, er de som ikke vil være med på denne type forslag.

Men dette er ikke vårt eneste forslag, vi har en serie av forslag om hvordan vi skal få arbeidsstyrken i Norge til å gå opp. Vi mener vi må løse på de strenge bestemmelsene i arbeidsmiljøloven, vi mener vi må frigjøre arbeidskraft gjennom konkurranseutsetting, privatisering og avbyråkratisering, og vi mener at vi må endre reglene for uføretrygding, slik at mennesker med restarbeidsevne ikke avskrives og parkeres på uføretrygd resten av livet. Vi må derfor se på reglene for å kombinere arbeid og trygd. Vi ønsker å styrke ordningene med lønnstilskudd. Og ikke minst: Vi ønsker å stimulere folk til å bli lenger i arbeid. Skatte- og pensjonssystemet må gjøre det lønnsomt å arbeide lenger.

Dette er imidlertid et så viktig og stort område at vi ikke kan begrense oss til ett, to eller tre av disse virkemidlene. Hele nøkkelen er jo at det vi nå foreslår, er en bred tiltakspakke, og vi vil håpe og tro at samfunnsdebatten etter hvert vil gi oss rett i at det er viktigere at vi tenker nytt på disse områdene enn at vi lar velferdskrisen i Norge bare utvikle seg og utvikle seg. For til syvende og sist: Det er mangelen på arbeidskraft som etter hvert er en av det norske samfunns aller største utfordringer.

Dette er kanskje et uttrykk for at det norske samfunn ikke fullt har tatt inn over seg de utfordringer som de åpne grensene etter hvert gir. Vi har et angstfylt forhold til de åpne grensene, og det er kanskje naturlig siden vi er et lite samfunn. Men det er viktig å se at skal vi utløse mulighetene som vi har i dette landet, ja så er det nettopp på den globale arena at dette er mulig. Kyst-Norges enorme potensial lar seg først utløse ordentlig når vi får en skikkelig verdensomspennende frihandel for mat – ikke minst for den delen av maten vi produserer, det som er under vann. Men det er altså vanskelig å få til. Jeg tror det er svært viktig at vi nettopp er villig til å åpne opp.

Mange mener at politikerrollen er trengt tilbake av globaliseringen, og er bekymret for det. Jeg tror på mange måter at mye av det som har skjedd, er veldig bra – at enkeltmennesker bestemmer mer enn politikere, at vi gjennom markedet etterspør det vi ønsker, og ikke minst at vi frigjør mer av samfunnets dynamikk. Men det vi må sørge for, er at vi endrer politikerrollen slik at vi gjør de riktige tingene. Og i et åpent internasjonalt samfunn er jo noe av det aller viktigste vi gjør, å satse massivt på skole og utdanning. Der har jeg lyst til å gi en liten blomst til Regjeringen. Jeg synes det var bra at den tok på alvor det lønnsproblemet som norske lærere har, og gjorde noe med det under lønnsoppgjøret. Jeg husker riktignok hvor

mye negativt jeg fikk høre både fra Arbeiderpartiet og fra LO-hold da jeg nevnte ganske mye om dette under valgkampen i fjor, men det er i hvert fall godt at når det har gått et halvt eller trekvart år, har Regjeringen allikevel sagt at de var enige. Og det er bra, for jeg tror nøkkelen til den fremtidige skolen er å få motiverte unge mennesker inn i læreryrket.

Så er det et annet område der jeg har gitt Regjeringen ros i forbindelse med kommentaren til trontalen, og det dreier seg om satsing på forskning, for det henger sammen med skole- og utdannelsestøtningen, og det er nøkkelen. Og der er det vel dessverre slik at når vi ser på budsjettet for universitetene, ser litt på forskningen, og ser på momsreformene, ja så er det vel fare for at jeg tok munnen litt for full da jeg roste Regjeringen på dette punktet. Det er synd, for her ligger nettopp noe av nøkkelen til at Norge skal kunne gripe de mulighetene de åpne grensene gir. Men det forteller også at Høyres utfordring er like klar: La oss nå sørge for å gå foran også på dette området!

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Thoresen (A): Jan Petersen gleder seg over at Arbeiderpartiet leverer tilbake klær de har lånt. Det må han gjerne få gjøre. Men for oss har ikke akkurat det vært hovedpoenget. For oss har hovedpoenget vært å være riktig antrukket til hver anledning. Hvis situasjonen er den at det er stor slakk i norsk økonomi, arbeidsledighet truer, er det naturligvis riktig å stimulere næringslivet slik at man kan få stadig flere mennesker i arbeid, uten at det er noen fare for økonomien. Tvert imot, det øker verdiskapingen i samfunnet og det vi alle skal leve av. Men hvis vi er i en situasjon hvor norsk økonomi er sterkt presset, hvor viktige områder sliter med mangel på arbeidskraft, hvor vi allerede har sett mer ubehagelige renteøkninger enn vi ønsker oss, og vi samtidig må rydde rom for det Jan Petersen selv kalte det offentlige kjerneområdet, kan det være riktig å iføre seg et annet antrekk. Og det er det man nå har prøvd å gjøre, bl.a. for å få rom til strengt prioriterte og viktige offentlige oppgaver innenfor den stramme økonomien vi har.

Så til nivå: Det er jo riktig at svenskene har redusert sine skatter og avgifter. De har redusert det til et nivå som ligger langt høyere enn det samlede skatte- og avgiftsopplegg som Regjeringen foreslår i det statsbudsjettet som er lagt fram. Og hvis Karl Eirik Schjøtt-Pedersen skulle konkurrere med Bosse Ringholm, har han fortsatt ganske mange tusenlapper til gode fra hver enkelt av oss.

Jan Petersen (H): Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet leverer klærne tilbake, men jeg gleder meg ikke over det.

Jeg hadde håpet – og jeg tror mange med meg faktisk også hadde håpet – at Arbeiderpartiet hadde vært tydeligere, f.eks. når det gjelder hva de vil gjøre med moderniseringen, eller hadde ønsket at de ville unngått det de nå gjør. Men vi må respektere Arbeiderpartiet for at de nå gir uttrykk for hva de mener er riktig politikk, og det er

altså forskjellig fra den politikken Høyre mener er riktig for Norge.

Jeg tror vi begge to er enig med finansministeren i at hovedproblemet er arbeidskraft. Vår skuffelse er at Schjøtt-Pedersen ikke da i sin finanstale trakk noen konsekvenser av dette, men at han, etter referatet fra NTB, nøyde seg med det i pressekonferansen etterpå. Men realiteten er at her står man overfor to hovedstrategier. Arbeiderpartiets hovedstrategi er altså: La oss legge en konjunkturavgift og andre belastninger på næringslivet, herunder elavgift. Og det er greit nok. Det er Arbeiderpartiets holdning. Høyres holdning er: La oss heller sørge for at vi får mer arbeidskraft i Norge på alle de områdene jeg nevnte. La oss heller se til at tilbudet av arbeidskraft blir større. Dette er helt forskjellige strategier.

Ja, det er sånn det er – det er forskjell på Høyre og Arbeiderpartiet når det gjelder viktige områder innen den økonomiske politikken.

Siv Jensen (FrP): I dag la Jan Petersen fram forslag om økt innvandring til Norge. Jeg har lyst til å spørre litt om det. Det første spørsmålet er: Hvor mange nye innvandrere mener Høyre det er behov for hvert år? Er det slik at Høyre er på linje med arbeidsdirektøren, som har antydning 40 000 pr. år, eller har ikke Høyre noe konkret tall? Jeg har registrert av dagens Aftenposten at Høyre legger forutsetninger om både arbeidskontrakt og ikke minst bolig, før man kommer til landet.

Vi mangler altså boliger, i hvert fall i en del pressområder i Norge. Betyr det at Høyre, gitt at de nå åpner for 40 000 nye innvandrere pr. år, også skal legge forholdene til rette for 40 000 nye boliger pr. år? Og hvor skal de boligene i så fall oppstå? Eller betyr det at Høyre i Oslo nå skal arbeide for å få flyttet Marka-grensen, som bl.a. Fremskrittspartiet har foreslått svært mange år, uten at Høyre har vært villig til å støtte det? Eller betyr det at det er bedriftene som ønsker seg denne arbeidskraften til Norge, som skal få ansvaret for å fremskaffe boligene, som i så fall betyr at disse bedriftene vil gå inn og by på noe vi allerede har knapphet på, nemlig boliger, og dermed drive prisene ytterligere opp og gjøre det enda vanskeligere for alle dem som prøver å komme inn i et hardt presset arbeidsmarked, særlig i Oslo?

Det at Høyre vil tillate bedriftene å skaffe billigere arbeidskraft skal jeg la ligge i denne omgang. Men hvis dette forslaget innebærer å tillate permanent innvandring for å løse et tilsynelatende akutt problem i enkelte næringer, vil jeg gjerne spørre: Når mener Høyre at virkningene av dette kommer til å slå fullt ut i norsk økonomi? For det betyr jo at ny arbeidskraft også vil etterspørre varer og tjenester og føre til press på økonomien. Eller betyr det at Høyre ønsker at arbeidsinnvandringen skal være midlertidig, altså på kontrakt, som Fremskrittspartiet har foreslått tidligere, og Høyre stemt imot?

Jan Petersen (H): Jeg må innrømme at jeg til å begynne med under Siv Jensens innlegg syntes det var en interessant vinkel, for det virket som hun var interessert i å lytte til det som er hovedproblemstillingen i norsk øko-

nomi for tiden, nemlig mangel på arbeidskraft, en mangel som gjør at vi har problemer i Velferds-Norge. Det var en litt annen holdning enn den Carl I. Hagen gav uttrykk for i formiddag. Han holdt jo et innlegg som ville gledet hans medarbeider Hedstrøm meget, tror jeg, når jeg hørte de sammenhengene han satte det hele inn i. Men jeg oppfattet jo meget raskt at Siv Jensen selvfølgelig ikke ønsker å gjøre noe med dette arbeidskraftproblemet. Da er det bedre at køene består i Norge. For vårt forslag er akkurat slik hun beskrev, nemlig at vi tar utgangspunkt i dem som får fast arbeid. Vi tror at de vil bidra til det felles beste i Norge. Vi vet at det er etterspørsel en rekke steder, både der det er bra med boliger og der det ikke er fullt så bra med boliger, og vi tror at det vil være med på å skape en etterspørsel som gjør at det også bygges boliger. Problemet med boligbygging i Norge i dag er jo ikke minst det planbyråkratiet som Norge har pådratt seg. Det er det mulig å gjøre noe med. Det er mulig å bygge flere boliger, hvis man er villig til å slippe markedene mer løs. Det mener vi vil være riktig. Jeg ser derfor ikke noen motsetning på dette området.

Når Siv Jensen kaller dette «tilsynelatende» akutte problemer, vitner det om at Fremskrittspartiet ikke har skjønnet hva hovedproblemet i det norske velferdssamfunnet og i den norske økonomien i dag består i. Vi har ikke nok arbeidskraft. Vi må slutte å la folk stå i kø bare fordi vi ikke er villig til å gjøre de nødvendige grep. Og de som er minst villige av alle, er nettopp Fremskrittspartiet. Derfor er de uegnet til å løse de velferdsproblemene vi står overfor.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg merket meg med interesse det forslaget Jan Petersen la fram i dag før vi startet denne debatten, og har også lagt merke til at Høyre har endret sitt syn når det gjelder innvandringspolitikken på vesentlige områder. Jeg har i korthet oppfattet forslaget slik at dette åpner for arbeidsinnvandring fra alle land – ikke bare fra EU og USA, men også fra land utenfor disse områdene, f.eks. fra Afrika og Asia – gitt at vedkommende har et arbeid å gå til. Høyre ønsker ikke det sveitsiske systemet som hindrer familiegjenforening, hvor arbeidstakere risikerer f.eks. å måtte dra ut igjen dersom situasjonen i Sveits skulle endre seg. Dermed er det angitt toner i dette som jeg synes er meget interessante, og jeg har lyst til å rose Høyre for den retningsendringen i innvandringspolitikken. Isolert sett har Norge bruk for mer arbeidskraft, og skal vi kunne bygge opp velferdssamfunnet med de forventninger som dette skaper, er det nødvendig å øke arbeidsstyrken for å unngå press i økonomien. Arbeidsinnvandring kan være ett av de tiltakene som kan nyttes, men det er, som Petersen pekte på i sitt innlegg, også andre, supplerende tiltak som må være med.

Jeg går ut fra at når Høyre har endret sitt syn i innvandringspolitikken, skyldes det ikke bare egeninteresse og det å løse Norges behov for en større arbeidsstyrke, men at det også stikker dypere. I hvert fall har jeg for min del merket meg den dialogen som Høyre har med innvandrergруппene, og som tyder på at dette stikker dy-

pere. Siden Petersen ikke kom inn på dette i sitt innlegg, vil jeg gjerne invitere Høyres parlamentariske leder til å utdype hvilke menneskerettslige og humane hensyn som har vært lagt til grunn for Høyres endring i dette spørsmål.

Jan Petersen (H): Jeg synes dette var en hyggelig og positiv tone fra Steensnæs' side, og hvis det innebærer at han er villig til å følge oss når det gjelder forslagene, er jo det enda bedre nyheter.

Det Steensnæs sikkert vil ha meg til å utdype, og som jeg er glad for å få utdypet, er følgende hovedsynspunkt: Jeg tror det er viktig at vi utvikler et samfunn her hjemme hvor alle de som bor her, forutsettes å bidra, at de alle sammen skal inkluderes, og at vi ikke omtaler dem som bor her i landet, på en slik måte at man fyrer opp under motsetningene i det norske samfunn.

Dette er ikke noen ny holdning fra Høyres side. Et av de viktige elementene i fjorårets valgkamp var ikke en debatt mellom Høyre og Fremskrittspartiet på dette området, men det var at vi så tydelig viste i våre praktiske holdninger at vi hadde helt forskjellig holdning til dette spørsmålet. Vi har ikke noe angstfylt forhold til folk fra fremmede kulturer som kommer hit. Vi forutsetter at de bidrar i det norske samfunn etter det norske samfunns lover og forutsetninger. Vi må også respektere det mangfold og den egenart som folk trekker med seg – men som sagt med den respekten de skal ha for det norske samfunns lover og forutsetninger.

Forslaget vårt tar ikke bare sikte på de land som Steensnæs nevnte. Jeg nevnte bl.a. at vi har hatt en rekke krav fra fiskeriindustrien i nord om at de må ha mulighet for å bygge flere broer innover mot Nordvest-Russland, til begges glede. Derfor tar vårt forslag sikte på at vi ikke skal peke ut spesielle land, men at vi skal være åpne nettopp der hvor behovet er. Men i bunnen ligger det selvsagte konservative menneskesyn om likeverdighet og respekt – og respekt for menneskets egenart.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): «Forskjellene i Norge blir mindre.» Bakgrunnen for at Bergens Tidende nyleg hadde ei slik overskrift, var Statistisk sentralbyrå sin inntektsstatistikk for 1999. Rådgjevaren som kommenterte saka frå Statistisk sentralbyrå, sa at hovudårsaka til dette er auka minstepensjon frå 1998.

Senterpartiet var ein pådrivar for auka minstepensjon. Høgre avviste saman med Arbeidarpartiet dette forslaget våren 1997. Eg vil gje honnør til Høgre for at dei snudde hausten 1997, støtta sentrumsregjeringa og sytte for eit vedtak som faktisk gav auka inntekt for meir enn 300 000 enkeltpersonar i dette landet.

Utjanningsmeldinga set søkjelyset på ytterlegare tiltak. Ein av strategiane er arbeid til fleire av dei som i dag er utanfor arbeidslivet. Ein annan strategi er betre offentlege tenester. Det er i kommunane folk bur. Rammene for kommunane er avgjerande for innsatsen for eit betre oppvekstmiljø, for ein god skule, for støttetimar og for kultur- og omsorgstilbod. Korleis vil Jan Petersen møte alle dei Høgre-ordførarane som i desse dagar bed om

auka rammer for å unngå vedtak om nye kutt i tilbodet til skule, omsorg og førebyggjande opplegg? Er verkeleg svaret det han var inne på i sitt innlegg, mindre folkestyre og meir marknad? Kva for grupper i folket er det som vil vinna på det?

Jan Petersen (H): Det er godt å høre at tidligere statsråd Meltveit Kleppa nå ikke fokuserer på spørsmålet om forskjeller, men nettopp på det vanskeligste av alle, nemlig det at enkelte faller *under* det gulvet som bør være. Derfor er det svært viktig når hun nå sier det samme som Høyre har sagt i alle år, nemlig at det er arbeid som er en av hovedstrategiene mot utviklingen av Fattig-Norge. For det er kanskje et bedre uttrykk enn å snakke om Forskjells-Norge. Jeg regner med at Senterpartiet også på det området etter hvert vil komme etter.

Når jeg i mitt innlegg nettopp la så stor vekt på å endre en god del av reglene som gjelder i det norske samfunn, er det for å inkludere flere i arbeidsstyrken. Vårt forslag om arbeidsinnvandring er bare et av mange elementer, og jeg tror på mange måter at den tiltakspakken som jeg omtalte i mitt innlegg, er et av de aller viktigste bidragene til å få gjort noe med spørsmålet om å få flere mennesker i arbeid.

Det medfører imidlertid også at vi må føre en aktiv politikk for å sørge for at arbeidsplassene utover hele landet virkelig etableres. Den nye konjunkturavgiften er et anslag mot den type arbeidsplasser. Derfor sier vi nei til den. Vi mener at noe av det aller viktigste som nå skjer, er at vi fører en næringslivsvennlig politikk, og at vi fører en politikk som sørger for skikkelige kommunikasjoner i dette landet.

Jeg har merket meg at Senterpartiet har sagt mye om behovet for mer kommunikasjoner. Det er hyggelig, men jeg vil minne om at det gjorde de også da vi vedtok Norsk veg- og vegtrafikkplan i 1997. Men hver gang vi kom til årsbudsjettene, var Senterpartiet dessverre søkk vekkt. Jeg håper at Senterpartiet denne gangen ikke bare sier det generelt, men at de er med når de faktiske vedtakene skal fattes.

Øystein Djupedal (SV): Når man hører Høyres leders beskrivelse av hvordan vilkårene er for norsk næringsliv, kan man – enkelte ganger i hvert fall – få inntrykk av at man bor i Bangladesh eller i hvert fall i et helt annet land. Man skulle ikke tro at det finnes vilkår for å drive næringsvirksomhet i Norge. Men hva er realiteten? Den er selvfølgelig at norsk næringsliv faktisk går bedre enn noensinne. Med få unntak er det store overskudd i det private norske næringsliv. Det gir ut større aksjeutbytte enn noensinne, og på toppen av alt er det heldigvis relativt full sysselsyssetting. Det betyr at når man hører Høyres omsorg knyttet til næringslivet, tror jeg de beskriver en virkelighet de færreste næringslivsledere kjenner igjen, for realiteten er den at norsk næringsliv har rygg til å bære større kostnader enn det noen i dag gjør.

Men det var ikke mitt hovedanliggende til Høyres leder. Det har vært mye snakk om Høyres garderobe her i dag, og Høyre har åpenbart nå tatt på seg blådressen og

glemte at det finnes flere klær i skapet, for ett viktig punkt snakker Høyres leder overhodet ikke om, og det er miljøpolitikken. Og det er i grunnen merkelig at Høyre ikke berører det, for en av de borgerlige dyder er nemlig at man skal ta ansvar for egne handlinger og ta ansvar for kommende generasjoner. På mange viktige felt har Høyre nå valgt å kjøre fram storslegga i miljøpolitikken. Man har valgt å alliere seg med Arbeiderpartiet når det gjelder å slippe ut 2 mill. tonn CO₂ uten at man skal betale for det. Man har nå valgt å gå inn på en avgiftslette på bensin, man har valgt å si at samferdsel, altså mer veibygging, er de viktige spørsmålene. Spørsmålet er egentlig: Hvis Høyre ønsker å fremstå som et ansvarlig konservativt parti, burde ikke Høyre begynne å få tak i sine grønne nikkere og være mer opptatt av det som kalles generasjonsregnskap, ikke bare i økonomisk forstand, men også i økologisk forstand? Et konservativt parti kan ikke drive og springe etter Carl I. Hagen i så viktige spørsmål.

Jan Petersen (H): Det er vel med replikkordskifter som det er med eksamen, man får aldri de oppgavene man hadde forberedt seg på. Dette er i så fall SVs første replikk uten å spørre om Kåre Willoch og Israel. Jeg skal da også la være å besvare det spørsmålet, men gå rett inn i det Djupedal var interessert i, bare via følgende kommentar: Hvis han ikke tror at næringslivet kjenner seg igjen i problemet rundt konjunkturavgiften, tror jeg Djupedal har behov for å komme seg ut i det reelle næringsliv. Det gjelder for øvrig også elavgiften.

Men når det gjelder miljøstandpunktene, må jeg si at jeg ikke har det minste dårlig samvittighet for Høyres miljøpolitikk – snarere tvert imot. Jeg mener fortsatt at gasskraftverk begrunnes godt fra en miljømessig synsvinkel. Det har jeg stått på, det vil jeg mene fortsatt. Men det er elementer i det vi gjør som burde glede Djupedal mer enn det han nå gir uttrykk for. Den aller siste miljøpolitiske debatten vi hadde i Norge pågikk for en tre-fire uker siden. Vi setter nå i gang konsekvensutredninger for Beiarn, gjør vi ikke det? Og Djupedal husker kanskje at det var Høyres gruppe som var avgjørende for å få dette videre. Så jeg har altså god samvittighet i så måte.

Jeg synes ikke det standpunktet Djupedal har om bensinavgifter er noe spesielt godt miljøstandpunkt. Det bygger på den forutsetning at kjøring er veldig avhengig av bensinprisens størrelse. Jeg tror han fort vil se at den elastisiteten ikke er der. Bensinavgiften er en betydelig belastning på næringslivet og enkeltmennesket og den bosetting som vi har her i landet, og derfor er det et dårlig standpunkt.

Jeg vil også si at jeg kan ikke skjønne og begripe at det å ha et dårlig veinett skal være god miljøpolitikk. Ikke minst når man tenker på at vårt veinett er et betydelig trafikksikkerhetsmoment, det koster mange liv, er jeg villig til å stå for god veibygging. Dessverre er Høyre det eneste partiet som flagger det så høyt som vi er villig til å gjøre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Før vi går videre på talerlisten, vil statsråd Schjøtt-Pedersen få ordet til å oppklare en misforståelse.

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: La meg få oppklare en åpenbar misforståelse. Representanten Petersen har i flere sammenhenger gitt det inntrykk at jeg har gitt uttrykk for et ønske om å redusere sysselsettingen i norsk næringsliv. Det har jeg selvsagt ikke. Det er vekst i sysselsettingen i Norge. Det blir vekst også neste år, både i offentlig og i privat sektor, i forhold til de anslag som Regjeringen har lagt fram. Til tross for konjunkturavgiften er det altså anslag om en sysselsettingsvekst. Det jeg har gitt uttrykk for, er det nokså selvsagte forhold at gitt at alle andre forhold er holdt konstant og man innfører en avgift på privat sektor, vil sysselsettingen bli lavere enn det den ellers ville ha vært – og i dette tilfellet vil altså sysselsettingsveksten bli lavere enn det den ellers ville ha vært – det er ikke et aktivt ønske fra Regjeringens side om en lavere sysselsetting.

Jan Petersen (H): Schjøtt-Pedersen og jeg har vært i debatt i Dagsnytt Atten, og da foreholdt jeg ham det referatet som NTB gav. Det la han til grunn for den videre debatt. Referatet er følgende: På en pressekonferanse mandag vedgikk Schjøtt-Pedersen at konjunkturavgiften vil føre til mindre sysselsetting i privat sektor, punktum. Og det er det som er virkningen. Det blir mindre, og han flytter ressurser over. Om ikke Schjøtt-Pedersen mener det, mener helt åpenbart Kjell Opseth det når han sier at hvis folk ikke er fornøyd med avgiften, får de heller si opp folk. Det er to sider av samme sak. Jeg er ikke helt sikker på om Schjøtt-Pedersen bør fortsette denne debatten altfor langt.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg må nok innrømme at jeg i det siste forsøket på å oppklare en misforståelse er mer enig med Jan Petersen enn med finansministeren.

Norge er i en unik situasjon med overskudd på statsbudsjettet som få, om noen, andre land kan vise til. Vi har store naturressurser som vil gi landet fremtidige inntekter og et velferdssystem som er godt utbygd. Vi har bedre muligheter enn de fleste til å videreutvikle samfunnet, slik at vi kan sikre grunnlaget for verdiskaping og rettferdig fordeling. Vi har ressurser til å videreutvikle skolen, til å videreutvikle offentlig sektor, til å videreutvikle helsetilbudet, til å få en bedre eldreomsorg og til å få bedre og tryggere oppvekstvilkår for barn og unge.

Den vilje til ansvar, til rettferdig fordeling og til solidaritet som samfunnet er bygd på, står fortsatt sterkt i befolkningen og er blant de grunnverdier vi må bygge videre på.

Så langt er utgangspunktet godt og gir grunnlag for optimisme. Norge er på de fleste områder i en unik situasjon som mange land kan misunne oss. Det betyr selvsagt ikke at alt er som det skal eller bør være. På mange områder er det grunn til bekymring. Vi ser en økende tendens til kriminalitet og til voldsbruk. Vi ser, særlig blant ungdom, uro og mistrivsel i skolen. Vi ser økende problemer i forbindelse med rusmiddelmissbruk. Vi ser en utvikling

som både foreldre og samfunn må ta på alvor. Senterpartiet vil derfor sette barn og unges oppvekstvilkår i fokus. Det er her hovedinnsatsen må settes inn dersom vi skal kunne snu den uheldige utviklingen vi nå ser. Det er nødvendig å sette inn mer ressurser i skolen. Tall presentert i media for noen dager siden sier at 57 pst. av lærerene som ble pensjonert i fjor, gikk ut i uførepensjon. Det taler sitt tydelige språk. Dette forteller oss at det er nødvendig med mer ressurser til skolen. Det er behov for større voksentetthet i barne- og ungdomsskolen, det er behov for flere lærere og for flere miljøarbeidere, og det er behov for ressurser til å ta bedre vare på de barna som i dag faller utenfor den tradisjonelle skolen.

Det er behov for å styrke skolefritidsordningen, der svært mange barn i alderen seks til ni år tilbringer mange timer hver eneste dag. Det er behov for å styrke forebyggende arbeid hos politiet, det er behov for å bygge ned sektorgrensen mellom fagprofesjonene i hjelpeapparatet, og ikke minst er det viktig å tenke helhet og forebygging når nærmiljøer planlegges og bygges ut.

Dette koster mange penger, vil mange innvende. Ja, det gjør det, men det koster faktisk mye mer både i statlige midler og i personlige lidelser dersom problemene først skal få oppmerksomhet når reparasjonsregningen kommer.

De tendenser vi ser innenfor deler av næringslivet, er urovekkende. Når grådighet og hensyn til egen vinning settes framfor andre verdier, må det bære galt av gårde. Den kultur som avdekkes blant enkelte av næringslivets toppfolk, må vi på det sterkeste ta avstand fra. Tradisjonelt har norske bedriftsledere hatt sin lojalitet knyttet til ansatte og til samfunnet. Det er mye som nå tyder på en mentalitetsendring. Egen vinning prioriteres framfor fellesskapet. Kortsiktig gevinst med fokusering på børskurser settes framfor langsiktig verdiskaping, ofte fordi ledere gjennom slik kortsiktig gevinst kan realisere egen fortjeneste gjennom kjøp og salg av aksjer eller opsjoner. På toppen av det hele ser vi også tegn på en kannibalisme blant en del næringslivsaktører som ikke vil tjene verken dem selv eller samfunnet på lang sikt.

Tror disse folkene at det mulig å operere i sin egen sandkasse – isolert fra omverdenen – uten at det man foretar seg, skal få konsekvenser? Hvordan er man i stand til å overse at både ansatte, kunder og samfunnet for øvrig vil bli påvirket av den mentalitet disse lederne legger for dagen, og agere tilsvarende? Hvordan kan man tro at alle andre skal vise moderasjon og solidaritet og sette bedriftens og samfunnets interesser i første rekke, når eiere og ledere ser ut til å prioritere egen vinning framfor alt annet?

Når jeg bruker tid på dette har det selvsagt sammenheng med at denne type holdning og den atferd enkelte ledere utviser, må få konsekvenser også for utformingen av politikken og for de rammevilkår næringslivet må forholde seg til. Snusk, operasjoner på kanten av det lovlige og ulovligheter må selvsagt få konsekvenser, uansett hvem det gjelder. Strengere regler, f.eks. om innsidehandel, og strengere kontroll, f.eks. i form av et aksjetilsyn, må derfor vurderes. Og så får næringslivet huske når de i

neste omgang klager over vanskelige økonomiske vilkår og et stivbeint regelverk, at de selv har ansvaret for at det er blitt sånn.

Det forslag til statsbudsjett for 2001 som Regjeringen har lagt fram, bærer i seg elementer som det selvsagt er verdt å diskutere, og som burde gi grunnlag for drøftinger mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet. Dette vil på ingen måte svekke sentrum som regjeringsalternativ, men som ansvarlige partier vil vi selvsagt gjøre vårt for å bidra til at landet får et best mulig budsjett som ivaretar folks behov i størst mulig grad. Det betyr ikke at vi vil være garantister for at Regjeringen skal få tilslutning til det framlagte budsjett, men det betyr at vi vil gå inn i drøftinger med sikte på å oppnå et best mulig resultat.

Vi velger en ansvarlig og konstruktiv linje, i motsetning til Arbeiderpartiet, som etter at de gav fra seg regjeringsmakt høsten 1997, satte seg selv på sidelinjen i norsk politikk i to år – uten å vise vilje til ansvar, uten å vise vilje til å inngå politiske kompromiss til beste for landets innbyggere – som høsten 1998 var villige til å inngå et nært og forpliktende samarbeid med Høyre for å få tilbake regjeringsmakt, og som, ifølge partileder Thorbjørn Jagland, brukte budsjettforliket høsten 1999 som et skritt på veien tilbake til regjeringsmakt. Arbeid for regjeringsmakt mer enn vilje til ansvar har preget Arbeiderpartiet i denne stortingsperioden. Det er Arbeiderpartiets valg. Vi velger annerledes. Vi velger ansvarlighet og vil på det grunnlag gå inn i høstens budsjettarbeid.

Selv om det framlagte budsjett bør kunne være utgangspunkt for drøftinger der alle partier må gi og ta, er det fortsatt mye som skiller Arbeiderpartiet, Senterpartiet og de øvrige sentrumpartiene. Arbeiderpartiets miljøpolitikk nærmer seg et bunnmål for hva man kan forvente av en regjering. Å åpne for bygging av sterkt forurensende gasskraftverk som vil øke utslippene av CO₂ tilsvarende omtrent halvparten av den norske bilparken, er det verste eksemplet. Men også på andre områder svikter Regjeringen: Man kutter sterkt i bevilgninger til alternativ energi, og de midler man foreslår, går i hovedsak til satsing på gass. Man vil gjøre kollektivtransport dyrere gjennom å innføre moms på transport. Det er en del av Regjeringens miljøprofil.

Også i forhold til Den europeiske union står denne regjeringen for en annen politikk enn Senterpartiet gjør. Thorbjørn Jagland har påtatt seg rollen som en pådriver i arbeidet for å overbevise det norske folk om at vi stemte feil i 1994, da et flertall sa nei til medlemskap. Ja-siden vil tydeligvis ikke gi seg før vi er blitt medlem.

Det er overhodet ingen grunn til å åpne for en ny EU-debatt, eller for å åpne for en ny søknad. Det har i hele tiden etter folkeavstemningen i 1994 vært en vedvarende og sterk majoritet i det norske folk mot medlemskap. Vi har ikke opplevd den kapitalflukt som ja-siden spådde ville komme, vi har ikke opplevd investeringstørke, vi har ikke opplevd økende arbeidsledighet, og vi har heller ikke opplevd at næringslivet ikke får solgt sine produkter på markedene. Tvert imot.

Videre: EU utvikler seg nettopp i den retning som nei-siden i 1994 påstod ville skje: mer og mer i retning av et

Europas forente stater, med felles politikk på stadig flere områder og stadig mer bruk av flertallsavgjørelser som reduserer de små landenes innflytelse. Det er ingen grunn til å vurdere medlemskaps spørsmålet på nytt. Thorbjørn Jagland har flere ganger i år sagt at det vil være dramatisk for Norge dersom Sverige og Danmark sier ja til den felles valutaen euro. Danmark har nå som kjent etter 27 års medlemskap med et overveldende flertall sagt nei. Det er basert på et sterkt folkelig engasjement og en høy valgdeltakelse – et resultat på tvers av det de store partiene ønsket, og på tvers av mediernes påvirkning. Det ble nei, og den dramatikken Thorbjørn Jagland ventet, uteble. Thorbjørn Jagland kan nå sove godt om natten igjen og legge hele EU-debatten til side.

Senterpartiet er for en momsreform. Det er på høy tid at grunnlaget for moms utvides, men det forslaget som Regjeringen legger fram, som innebærer bl.a. en svak reduksjon av moms på kjøtt, mens man utelater andre matvarer, er ikke godt nok. Det er nødvendig både å legge ernæringsmessige og fordelingsmessige hensyn til grunn for den momsreformen som kommer, og grunnlaget må utvides til å gjelde andre matvarer, som f.eks. fisk, grønt og frukt, ikke minst ut fra et ernæringsmessig synspunkt.

Hvordan skal vi kunne bruke den økonomiske handlefriheten vi har, til beste for folk flest? Det er uakseptabelt at folk står i helsekø i årevis og er ute av yrkeslivet. Det er uakseptabelt at norsk helsevesen ikke er organisert og ikke har økonomisk handlefrihet til å arbeide mest mulig effektivt. Det er uakseptabelt at vi ikke er i stand til å vedlikeholde den infrastrukturen som vi har bygd opp gjennom generasjoner. Veier og jernbane blir i dårligere forfatning for hvert år. Skolebygg forfaller. Vi hører om skoleklasser som mangler skolebøker. Det er utallige eksempler på denne utviklingen, som er uakseptabel for oss alle sammen.

Det er et mål for Senterpartiet å ta vare på de verdiene som er bygd opp. Det er et mål for oss å styrke utdanning og forskning for å sikre framtidig verdiskaping og velferd. Det er et mål å styrke innsatsen for barn og unge slik at vi kan unngå at stadig flere får problemer, og det er et mål å bygge ut velferdssektoren og arbeide for en mest mulig rettferdig fordeling.

Vi har økonomisk handlefrihet. Vi mangler arbeidskraft på enkelte områder og i enkelte bransjer, bl.a. innenfor offentlig sektor, som flere har pekt på. Derfor vil Senterpartiet arbeide for at flest mulig skal få ta del i yrkeslivet gjennom størst mulig fleksibilitet, også i forhold til dem som av ulike årsaker ikke kan jobbe full tid. Vi vil også foreta grundige vurderinger av om det er regionale og bransjemessige forskjeller i ledighet for å kunne målrette innsatsen mot de områdene der det gir minst pressvirkning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg lyttet med stor interesse til Senterpartiets leders uttalelser om forhandlingsvilje fra sentrum og Senterpartiet i en opposisjonsrolle til tross for den harang han tok seg tid til om hva som var Arbei-

derpartiets rolle da vi var i opposisjon. Men skulle den historieskrivningen tjent et annet formål enn bare å gi Arbeiderpartiet et negativt stempel, burde Enoksen i rettferdighetens navn også tatt med at Arbeiderpartiet sist høst inngikk i forhandlinger med sentrumsregjeringen og faktisk er den eneste samarbeidspartneren sentrumsregjeringen har hatt i Stortinget som har stilt seg bak et budsjett og tatt et helhetlig ansvar for et budsjettopplegg. Det er en del av historieskrivningen.

Odd Roger Enoksen bruker naturligvis også tid på å fremme Senterpartiets politikk. Han peker på viktigheten av gode rammer for kommunene. Han vil ha mer frihet for kommunesektoren. Det har også Arbeiderpartiet foreslått. Vi har foreslått en svært god rammeøkning for sektoren. Han vil ha en mer rettferdig fordeling. Senterpartiet tok faktisk til orde for aksjebeskatning for å skape en bedre fordeling og utjevning før de forlot regjeringsskivalet. De er for å redusere matvareprisene. Arbeiderpartiet har foreslått det første steget. Det kom ikke et slikt forslag mens sentrumsregjeringen styrte. Nå ligger det et slikt forslag i Stortinget, som altså er et steg i den retning som Senterpartiet og Enoksen ønsker å gå.

Selvfølgelig skal alle partiene i Stortinget forholde seg til den parlamentariske situasjonen slik den er, også i resten av denne perioden. Det har vært tilfelle de første årene. Men det er dog, som jeg la vekt på i mitt innlegg i dag, et stort sammenfall når det gjelder viktige prioriteringer mellom sentrum og Arbeiderpartiet.

Mitt spørsmål til Enoksen er: Hva er Senterpartiets og Enoksens rolle denne høsten? Vil Senterpartiet og representanten Enoksen bruke sin posisjon i sentrum til å trekke sentrum i retning av Arbeiderpartiet? Og er hans åpning i Nationen i dag når det gjelder konjunkturavgiften, et uttrykk for det?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil på nytt rette en takk til Arbeiderpartiet for at de hjalp sentrum med å få gjennomslag for 99,6 pst. av det budsjettforslaget vi la fram i fjor høst. Som jeg også sa, tilkjente jeg Arbeiderpartiet den æren at de inngikk et budsjettforlik. Men vi hørte jo i mars Arbeiderpartiets leder hevde at det budsjettforliket var et skritt på veien tilbake til regjeringsmakt. Når man da i ettertid presterer å si at det inngåtte budsjettforlik og viljen til samarbeid først og fremst var ment som et forsøk på å få tilbake makten, så har det en viss bismak. Men jeg lar det ligge. Som jeg sa: Det er Arbeiderpartiets valg.

På mange områder har vi felles mål, og vi vil ha noe av den samme utviklingen. Men det er også mange områder som skiller oss, og det er på de områdene vi er nødt til å gå inn i forhandlinger under årets budsjettbehandling.

Jeg trodde jeg hadde klarlagt ganske godt i mitt hovedinnlegg hva som vil bli Senterpartiets rolle i budsjettforhandlingene i høst. Vi akter å være ansvarlige. Vi akter å være konstruktive og forsøke å komme fram til et best mulig resultat. Men det er et resultat som går i den retning som vi ønsker, bl.a. innenfor distriktspolitikk, innenfor miljøpolitikk og innenfor næringspolitikk, for å

nevne noen områder. Det er helt riktig, som representanten Hill-Marta Solberg er inne på, at det er et sterkt press innenfor mange sektorer og innenfor mange områder av næringslivet, og det er mangel på arbeidskraft. Men vi deler ikke Arbeiderpartiets oppfatning av at den konjunkturavgiften som Arbeiderpartiet og Regjeringen nå foreslår, er den beste løsningen. Den rammer flatt. Den rammer alle bedrifter likt. Jeg er sterkt uenig i det som Kjell Opseth har sagt, at vi skal la de bedrifter som ikke er i stand til å klare seg, si opp folk, la de avvikle og frigjøre arbeidskraft på den måten.

For noen få år siden var norsk fiskerinæring en gjennomsubsidert næring. Oppdrettsnæringen lå med brukket rygg og hadde massevis av konkurser. Det er ikke mer enn ett år siden Arbeiderpartiet anklaget sentrum for ikke å ta situasjonen innenfor norsk verftsindustri på alvor og ikke sette inn nok tiltak – en arbeidskraftkrevende næring som får store økte kostnader med konjunkturavgiften. Alle påstår at disse næringene (presidenten klubber) vil være framtidens norske næringer. Skal vi bygge dem ned ved å pålegge dem ekstra avgifter, (presidenten klubber) eller skal vi målrette innsatsen mot de sektorer hvor vi virkelig bør frigjøre arbeidsinnsats? – Så fikk jeg heller ikke denne gangen tid til å si noe om det, men det får jeg sannsynligvis tid til senere.

Presidenten: Tiden er ute!

Øystein Hedstrøm (Frp): Senterpartiets leder kom i sitt innlegg inn på momsreformen. Vi vet alle at Senterpartiet lenge har hatt redusert matmoms, harmonisering med svensk nivå, som en flaggsak.

For tiden vurderer også Fremskrittspartiet å redusere matmomsen. Vi synes nå at Norge er i en økonomisk situasjon som kan gjøre at Kari og Ola nordmann får lavere matvarepriser. Vi kan altså være enig med Senterpartiet i at den momskompensasjonen som Regjeringen har foreslått, som tilsvarer en momsreduksjon på 5 pst., blir for knuslete. I Østfold, grensehandelsfylket framfor noe, som jeg kommer fra, ler man av det som Regjeringen har foreslått. Sveriges grense vil fortsatt være en eneste lang handledisk og Strømstad et klondyke.

Det som er problemet i denne situasjonen, er at bonden har foretatt et kutt på primærprisene på matvarer, men det kommer ikke forbrukerne til gode. Vi har hatt tre byråer som har vurdert dette nå i det siste, og de blir ikke enige om hvem som tar ut en ublu fortjeneste.

I 1993 fikk vi en momsutredning, en NOU, som vurderte differensiering av moms. De fant at den ville ha veldig små fordelingsvirkninger, og det ville bety et stort kontrollapparat.

Hvis nå Senterpartiet fikk med seg et flertall på en skikkelig reduksjon av matmomsen, hvordan ville da dette partiet sikre at det kom forbrukerne til gode og dermed gjøre norsk landbruk og matvareproduksjon mer konkurransedyktig?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg er glad for at Fremskrittspartiet nå ser ut til å ha skiftet standpunkt i synet på

reduisert matmoms. Vi får bare håpe at det standpunktet har noe lengre holdbarhetstid enn da man en formiddag var for å beholde Nord-Norge-tilskuddet, men på ettermiddagen på nytt igjen var imot. Vi får tro at det iallfall holder gjennom behandlingen her i Stortinget.

Redusert matmoms er den letteste måten å målrette det og se at det kommer forbrukeren til gode. Det er et nedslag på avgift som kan måles direkte på pris ut til kunden. Den eneste muligheten vi har til å sikre at redusert moms kommer kunden til gode, er at det er målbart på en god måte. Jeg tror også forretningene vil komme til å innrette seg etter det i motsetning til det vi har sett når Fremskrittspartiet har vært en pådriver for å redusere inntekten til bonden, hvor inntektsreduksjonen i hovedsak har havnet i lommen på et fåtall kjøpmenn.

Så litt tilbake til spørsmålet fra Hill-Marta Solberg, som jeg ikke fikk tid til å besvare fullt ut. Det er ikke riktig at jeg åpnet for konjunkturavgift i den form som Regjeringen har foreslått. Det er riktig at vi kan vurdere andre modeller, andre modeller som er mer målrettet, og som har det samme formål, nemlig å redusere aktiviteten i norsk økonomi. Det er ikke penger vi mangler, det er realressurser. Vi mangler arbeidskraft til å sette inn i de sektorer der vi trenger det. De siste fem årene er det blitt investert nærmere 70 milliarder kr hvert år i f.eks. tjenesteytende sektor. Det er i den sektoren vi også har hatt den sterkeste veksten i sysselsetting, dersom man ser bort fra veksten i kommunene. Det er mot denne sektoren vi først og fremst bør rette inn grep for å sikre sysselsetting i de næringene som skal være framtidens eksportrettede næringer, som skal sikre eksportinntekter til landet i tiden etter at oljeinntektene har tørket ut.

Vi har hatt en sterk vekst i tjenesteytende sektor. Den bør vi nå forsøke å bremse. Derfor var sentrums forslag om en investeringsavgift, en ekstra konjunkturavgift på investeringer, et godt forslag, som Arbeiderpartiet i sin tid avviste, men som er et forslag som nå bør drøftes på nytt.

Ansgar Gabrielsen (H): Det er jo interessant at det kan synes som om Øystein Hedstrøm og Odd Roger Enoksen finner hverandre i skjæringspunktet mellom grensehandel og landbrukspolitik. Det er vel de 6 milliardene Hedstrøm skal kutte i landbruksoverføringer, som skal brukes til den reduserte moms, så det spørs om det regnestykket går opp.

Odd Roger Enoksen sa i sin replikkveksling med Hill-Marta Solberg at budsjett samarbeidet høsten 1999 var et skritt på vei tilbake til regjeringsmakt for Arbeiderpartiet. Det underlige er jo at ikke Senterpartiet så det høsten 1999. Arbeiderpartiet så det nok.

Nå er det sånn at Senterpartiet har en retorikk som er veldig rettet mot distriktene. Det som kanskje er litt synd for Senterpartiet, er at de så ensidig har satsset på en næring i distriktene hvor antall årsverk reduseres med 2 500 pr. år, og der frigjøres det jo – for så vidt prisverdig – arbeidskraft som kan brukes alternativt ute i distriktene, hvis ikke den døren som er på gløtt for konjunkturavgift, blir stående slik for lenge.

Men det var i en replikk som Enoksen hadde tidligere i dag etter innlegget fra Hill-Marta Solberg, han harseler-te over at det i statsbudsjettet for i år er ført opp 165 mill. kr i utvidet aksjekapital til IT Fornebu, som er anslaget i forhold til alternativ anvendelse i distriktene. Her sentraliserer man det i de mest pressede områdene. Det som da er interessant å se, og det som er mitt spørsmål, er: Kan Enoksen garantere at han ikke kommer til å stemme for den kapitalutvidelsen, bruke 165 mill. kr på Fornebu?

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er et flertall på Stortinget som har besluttet at det skal bygges et IT- og kunnskapssenter på Fornebu. Alle sentrumspartiene, også Senterpartiet, hadde en annen profil og en annen innretning på det forslaget, og det vil vi selvsagt også se på på nytt igjen i høst. Men vedtaket er gjort. Min påpeking av merkverdigheter i budsjettet gikk mer på at Arbeiderpartiet og Regjeringen har prestert å legge 165 mill. kr til aksjekapital til et IT-senter på Fornebu inn under den distriktmessige satsingen i budsjettet, ikke først og fremst på beløpets størrelse, men at man presterer å kalle dette for distriktssatsing ved å legge det inn under den posten. Det er helt opplagt at vi så risikoen for at et budsjettssamarbeid med Arbeiderpartiet kunne øke sjansen for en regjeringsskifte. Vi så det. Men til tross for det valgte vi å gå den veien, og det ville jeg ha valgt på nytt igjen om jeg hadde fått det valget, først og fremst fordi sentrumsregjeringen og Senterpartiet er opptatt av at vi skal søke løsninger i de retninger hvor man kan få de beste resultatene og oppnå resultater som ligger nærmest mulig opp til det som vi ønsker. På en del områder innenfor politikken er det i et samarbeid med Arbeiderpartiet, på andre områder er det i samarbeid med Høyre, og det er med Fremskrittspartiet på en del områder. Men vi var altså villige til å gjøre det, til tross for at vi innså at Arbeiderpartiet på et visst gitt tidspunkt kunne bruke nettopp det budsjettforliket til å ta tilbake regjeringssmak. Det skjedde, men som et ansvarlig parti er det likevel vår oppgave å arbeide til beste for landets innbyggere og søke politiske løsninger som ligger så nært opptil det som vi ønsker, ikke først og fremst å søke makt for maktens egen skyld, men for å oppnå politiske resultater. Det er det vi arbeider for. Jeg ville ha gjort det valget på nytt.

Hallgeir H. Langeland (SV): Senterpartiets leiar seier at Arbeidarpartiet sin miljøpolitikk ligg på eit botn-nivå, med gasskraftsaka som ei hovudsak. Det er SV heilt samd i. Problemet vårt blir: Kva bli Senterpartiet sin miljøprofil i forhandlingane framover? Kva slags posisjonar vil dei innta? Det er grunn til å spørja om det, ikkje minst med utgangspunkt i reaksjonen til Senterpartiets eigen leiar. Då det kom nokre svære vogntog ut på vegane og det var nokon som snakka i store bokstavar, så ville han redusera dieselavgifta og bensinavgifta. Det uttalte han på skikkeleg populistisk vis. Så spørsmålet er altså: Kor har me Senterpartiet? Er det slik at dei går for auka biltrafikk, meir gods på veg, mindre på bane? Er det det som blir Senterpartiets profil i forhandlingane, så er ikkje det god miljøpolitikk. Og som representanten Enoksen

veit, er det ikkje bensinpris og dieselavgift som er problemet. Problemet er prisen på kollektivtilbodet. I 1970 kosta ein liter bensin 1,25 kr, og det kosta òg bussbilletten. I dag kostar ein liter bensin 10-11 kr, mens bussbilletten kostar 20 kr. Det har altså skjedd ei klår forskjellsbehandling over lang tid på dette området. Det er det som er utfordringa.

Spørsmålet til Senterpartiet blir: Vil representanten Enoksen spela på lag med alle ungdomsorganisasjonane i Noreg minus FpU, og saman med SV syta for at det ikkje er spørsmålet om høge bensin- og dieselavgifter som er problemet? Det er nemleg å syta for at ein gjer noko med kollektivtilbodet. Kor har me Senterpartiet der?

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er et paradoks at Regjeringen legger fram et forslag som innebærer dyrere kollektivtransport, dyrere tog og dyrere buss, samtidig som man foreslår billigere bensin. Det er et forslag som Senterpartiet er helt imot. Men vi må også være i stand til å ha to tanker i hodet på en gang. Vi ønsker en sterkere satsing på kollektivtrafikk, spesielt kollektivtrafikk nær og i de store byene hvor behovet er stort og mulighetene for å løse trafikkutfordringene er størst ved å bruke kollektivtrafikken. Samtidig må vi også innse at vi ikke klarer å bygge ut det samme kollektivtilbudet rundt omkring i hele Distrikts-Norge, og at man i store deler av landet er langt mer avhengig av bil som transportmiddel enn det man er andre steder i landet. Derfor må det være mulig å styrke innsatsen med hensyn til kollektivtrafikken, kombinere styrking av kollektivtrafikken med satsing på vei-prising som skal øke kostnadene ved bruk av bil, samtidig som man på den andre siden også foretar en viss reduksjon av utgiftene til bensin og til diesel, altså drivstoffutgiftene, både for transportnæringen og for dem som er avhengig av bil. Man kan altså ivareta en miljømessig profil ved å hindre sterk økning av biltrafikk i byene, samtidig som man også kan legge til rette for at man ikke skal ha sterke kostnadsøkninger i Distrikts-Norge. Det skulle være nok å minne om at bensin- og dieselprisene har økt med nesten 40 pst. det siste året. Til tross for at prisene fortsatt er på et nivå som vi hadde for en del år tilbake, er dette en sterk kostnadsøkning i løpet av ett år, og jeg er derfor glad for at Regjeringen har kommet med et såpass sterkt bidrag til å redusere drivstoffutgiftene til folk flest som de har gjort. Problemet er at miljøprofilen i det forslaget mangler, og at man også samtidig øker prisen på kollektivtransport.

Dag Terje Andersen (A): Det skal nok mye til for at vi i løpet av disse to dagene blir enige om historien knyttet til gasskraftverk og den forrige Regjeringens avgang. Det er likevel en realitet at det som det ble stilt kabinettsspørsmål om – jeg tror for øvrig det var første gang at en regjering gikk av ikke på Regjeringens forslag, men på grunnlag av et forslag som var lagt fram i Stortinget, en ganske spesiell form for kabinettsspørsmål egentlig – handlet om endring av forurensningsloven. Det var det det handlet om den gang. Men vi kommer nok fremdeles til å være uenige om konsekvensen av gasskraftverk. Vi

mener altså at det er bedre å redusere importen av dansk kullkraft og svensk kjernekraft, og heller ha gasskraftverk i Norge og utvikle det som en næring. Det gir renere miljø, men det er ikke sikkert det gir så gode retoriske poenger.

Jeg vil likevel heller ta tak i det som jeg syntes var veldig positivt i representanten Enoksens innlegg. Det ble sagt i en replikk her tidligere at representanten Enoksen var enig i behovet for å dempe aktiviteten, som en kommentar til konjunkturavgiften. Han vil gjøre det på en annen måte, ja vel, men vi synes det er et vesentlig punkt hvis vi er enige om at vi skal flytte aktivitet fra privat sektor, som nå går så det uler, og noe over på uløste oppgaver i offentlig sektor, helse og eldreomsorg. Det tar jeg som et veldig bra tegn.

Jeg tar det også som et veldig bra tegn at representanten Enoksen hittil ikke har kommentert representanten Solbergs innlegg når det gjelder kommuneøkonomi. Jeg tar det som en bekreftelse på det vi har sagt, at når det gjelder kommuneøkonomiforslaget, har det blitt veldig godt mottatt, og det er veldig bra hvis særlig sentrumspartiene er enige i det. Ja, for det opplegget som er lagt fram, er faktisk så godt at vi ikke bare har holdt det vi lovet i mai, men til alt overmål har holdt det sentrumspartiene lovet når det gjaldt kommuneøkonomi, i mai. Det er vel første gangen at sentrumspartienes løfter når det gjelder kommuneøkonomien, blir holdt, og de blir holdt av oss. Jeg tar det som et positivt signal at det hittil ikke er kommentert.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er helt riktig, som jeg har sagt flere ganger, at det er behov for å dempe aktiviteten i norsk økonomi, spesielt på en del områder, og jeg mener det må være en utfordring for oss alle sammen å jobbe målrettet for å dempe aktiviteten der den er størst, der den skaper størst pressvirkninger i norsk økonomi, og der den skaper størst inflasjon. Klarer vi det, har vi etter min oppfatning gjort en god jobb.

Så er det også slik at det selvfølgelig er elementer i budsjettet som er positive. Den satsing som Regjeringen har på kommunene, er et skritt i riktig retning. Det er også riktig at den økningen i kommuneøkonomien som det nå legges opp til, stort sett er i tråd med det som jeg sa mens jeg var kommunalminister. Det var altså før vi kjente til virkningene av inntektsoppgjøret, før vi kjente til virkningene av utvidet ferie, før vi kjente til omleggingen av pensjonssystemet, som øker utgiftene, og før vi kjente til at statens forhandlinger med lærerne som førte til økte kostnader for skolesektoren og dermed også økte utgifter for kommunene. Men det får vi rikelig med tid til å komme tilbake til.

Regjeringen Bondevik valgte å gå av fordi et flertall på Stortinget var villig til sågar å svekke forurensningsloven for å få bygd sterkt forurensende gasskraftverk. Man var villig til å ta alle midler i bruk for å få bygd disse gasskraftverkene. Og så sier man at det ikke betyr økte CO₂-utslipp, og at det ikke betyr økt forurensning. Ja, det er greit. Man kan gjerne måle det slik som man vil, men når Regjeringen på den andre siden i forslaget til neste

års budsjett også presterer å redusere bevilgningene til alternativ energi og til enøk, viser man også at man ikke satser på ren, fornybar energi. Man satser gass for alt det er verdt, også til innenlands bruk, og bygger gasskraftverk. På den måten svekker man miljøprofilen og øker forurensningen.

Regjeringen har nå også på toppen av det hele selv uttrykt tvil hvorvidt gasskraftverkene virkelig vil bidra til å minske utslippene globalt sett. Vi er fortsatt av den oppfatning at reduksjon av energiforbruket og satsning på alternativ energi, på ren, fornybar energi, er den beste måten å få ned utslippene på – ikke gjennom å bygge forurensende gasskraftverk.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kristin Halvorsen (SV): Som vanlig har SV mye på hjertet når det er trontaledebatt og stort sett alltid ellers også. Men jeg har tenkt å prøve på å konsentrere meg om noen hovedutfordringer og noen av de viktigste innvendningene vi har mot Regjeringens politikk. Det dreier seg om miljøpolitikken, og det dreier seg om de internasjonale utfordringene som vi står overfor, særlig sett i lys av at vi kan bli medlem av Sikkerhetsrådet i løpet av kvelden eller natten.

I et av verdens rikeste land tilhører vi den politiske generasjon som har større muligheter til å forme framtiden enn noen annen generasjon før oss har hatt. Ingen har hatt så store muligheter som vi til å gjøre noen klare politiske valg for framtiden, og testen på om vi står til troende, er om resultatene av de små skritt vi tar i dag, i morgen og i forbindelse med årets statsbudsjett, overlater til neste generasjon et samfunn og en klode som er bedre enn den vi selv fikk å forvalte.

Er det slik at stortingsflertallet skal fortelle sine barn og barnebarn, ja kanskje til og med sine oldebarn, at, ja, i år 2001 satt oldefar på Stortinget. Det var det året jeg lyktes i å få kotelettene 2 kr. billigere, lille venn. Det var det året da bensinprisen gikk ned med 1,20 kr. Flere kunne kjøre mer. Det var en fest. Vi grillte med engangsgrillene inne i bilen og med motoren på, fordi vi sparte så mye penger på det. Hva? Litt av et ærerikt ettermæle.

Årets trontaledebatt og trontale er blottet for ambisjoner i miljøpolitikken. Da finansministeren i forrige uke la fram statsbudsjettet for neste år, skrotet han av at for første gang var det nå en finansminister som satte ned bensinavgiftene. Og samtidig er Norge et av de landene i Vest-Europa som bruker minst offentlige kroner på kollektivtrafikken. I år 2001 kommer det til å være slik at enda flere bussruter legges ned, og det kommer til å være færre avganger med NSB. Det begynner nå, det varsles flere rutekutt neste år. Det er rett og slett en politikk som går i stikk motsatt retning av det stortingsflertallet sier at man ønsker. For i alle transportplaner og i alle festtaler sier man at man ønsker en overgang fra bil til bane, og særlig i de sentrale strøk. Med åpne øyner gjør man det motsatte, legger til rette for at privatbilismen skal øke, mens kollektivtrafikken skal få mindre andel.

(Kristin Halvorsen)

Man vet jo hva som virker. Det er rett og slett slik at kollektivtrafikken taper andeler av trafikken fordi tilskuddene er så små. I Trondheim, Bergen og Tromsø har man hatt en reduksjon av innsatsen overfor kollektivtrafikken på 10 pst., mens gjennomsnittet i Europa er at kollektivtrafikken subsidieres med 50 pst. Det betyr at mange andre storbyer i Europa har betydelig bedre kollektivtrafikktilbud enn det vi har.

Det har vært reduksjoner også i Oslo, men i Kristiansand har man hatt en økning. Den som har økt takstene sine mest i løpet av de siste årene har vært Bergen, mens man har redusert dem i Kristiansand. Og tallenes tale er meget klar. I Bergen kjører man mindre kollektivtrafikk nå enn tidligere, mens man i Kristiansand faktisk har klart å ha en vekst. Det fins én oppskrift for å få folk over fra privatbilisme til bane og til kollektivtrafikk ellers, og det er rett og slett å satse på kollektivtrafikken og ikke bruke alle pengene – til sammen 2,5 milliarder kr – på å gjøre bensin og diesel billigere.

Så er det noen som tror at det er god distriktpolitikk å sette ned bensinprisen. Men det er det altså heller ikke! Det er rett og slett ikke sånn at det først og fremst er i de mest grissgrendte strøkene i Norge at folk kjører mest bil. Det er først og fremst i distriktene rundt de store byene at folk kjører mest bil, og det er godt gasjerte menn i gode biler som kjører mest, og de driver mest matpakkekjøring. Derfor er det dem som får størst glede av at bensinprisen går ned. Og hva er det som skjer da? Jo, da vil antakelig køen på veiene inn til Oslo bli litt lengre. Og hva skjer da? Da øker presset for at flere av veimilliardene skal gå til det sentrale østlandsområdet, for her står man i kø, og så brukes det enda noen flere milliarder til å bygge flere veier i det sentrale østlandsområdet, og så flytter vi køen litt lenger nedover i Vestfold og i Østfold, og så bruker vi nesten ikke noen kroner på jernbanen. Da kommer det til å skje som har skjedd før, nemlig at det er i distriktene, der man trenger større innsats for vei, bedre standard, rassikring, mulighet for næringslivet til å få fram varene sine, man kommer til å få mindre penger til vei. Og så kommer hele presset til å komme i østlandsområdet. Og når dette underbygges ved at man gjør en annen vri på avgiftene, nemlig ved at man øker årsavgiften på bil, men gjør det billigere å kjøre bil – altså dyrere å ha bil, men billigere å kjøre bil – så går det motsatt vei.

Det man burde gjøre, var å komme fram til et system som var sånn at man tok bort årsavgiften på bil i de områdene av landet der vi vet at kollektivtrafikken ikke kan konkurrere, for det er riktig at buss og tog mange steder ikke kommer til å være noe alternativ til privatbil, mens man i sentrale strøk, der man kan satse kollektivt, i hovedsak retter innsatsen på kollektivtilbudet for å få en overgang fra privatbil til bane. Det hadde vært en framtidrettet politikk. Da hadde man kunnet se både barn, barnebarn og oldebarn inn i øynene og sagt: Yes, i 2001 la vi om kursen. Da staket vi ut en kurs som gjorde at forurensningen i byene ble mindre, CO₂-utslippene gikk ned, flere gikk over fra bil til bane. Det hadde vært en

framtidrettet, skikkelig miljøpolitikk! Stortingsflertallet kommer til å gjøre det motsatte – med åpne øyne.

Det er også forstemmende at en av de viktige kampsakene for Regjeringen, det som egentlig er grunnlaget for at denne arbeiderpartiregjeringen sitter, er kampen for å bygge gasskraftverk i Norge. Det er med åpne øyne man åpner for å øke CO₂-utslippene med 2 mill. tonn. Ingen ny vurdering er bestilt fra SFT. SV synes det er påfallende. Derfor har vi lagt fram et forslag om at Stortinget bør be Regjeringen be Statens forurensningstilsyn vurdere virkningene av at man nå ikke stiller noen krav om reduserte CO₂-utslipp i forbindelse med bygging av nye gasskraftverk. Denne åpningen fra Regjeringen kommer jo til å bli anket, og det kan ha stor betydning for ankebehandlingen hva SFT faktisk sier. Det er ikke sånn som Dag Terje Andersen og andre talere fra Arbeiderpartiet sier, at det automatisk vil bety at man får mindre utslipp fra kullkraftverk nedover i Europa hvis vi bygger gasskraftverk her. Det er rett og slett sånn at både miljøvernministeren og andre talspersoner fra Arbeiderpartiet sier: Det er et trosspørsmål, det kan vi ikke dokumentere, men vi tror det. Det holder altså ikke i miljøpolitikken! Dette betyr en gigantisk økning av CO₂-utslippene, mens vi burde gått motsatt vei. Da holder det ikke med trosspørsmål i miljøpolitikken.

I løpet av kvelden blir det klart om Norge blir medlem av Sikkerhetsrådet. SV har tidligere i denne debatten utfordret både denne regjeringen og Kristelig Folkeparti til klar tale i forbindelse med konflikten i Midtøsten. Så skjønnte jeg på Bondevik at det nærmest er litt uhørt at man diskuterer dette i Norge. Nå skal man liksom gjøre felles sak, og det er uhørt å diskutere hva slags politiske krav man skal ha i forhold til Israel og til palestinerne. Unnskyld meg, president, men det er faktisk sånn at man ikke lager noen fred i Midtøsten hvis ikke det er en rettferdig fred. Og da nytter det ikke å si at her er begge parter like ille. Da nytter det ikke å si at her er det sånn at man bare må sørge for å bli venner. Her må man legge til rette for at det blir en rettferdig fred. Hvis ikke blir det ikke fred, hvis ikke blir det ikke noe grunnlag for en varig fred i Midtøsten. Det er rett og slett sånn at Israel har ført en politikk hvor de har tillatt nybyggere å etablere seg i palestinske områder, hvor de har fortrenget palestinere, hvor Israel skyter med skarpt, og hvor det selvfølgelig er ungdom fylt av opprør, hat og motstand som kaster stein mot en okkupasjonsmakt. Men man kommer altså ingen vei i Midtøsten uten en rettferdig fred.

Jeg er derfor glad for at Regjeringen har blitt mye klarere i løpet av de siste dagene i forhold til hvor ansvar for konflikten i Midtøsten og opptrappingen der nå ligger, og FNs Sikkerhetsråd likeså. Vi har imidlertid flere oppgaver, ikke bare hvis vi skulle bli medlemmer av Sikkerhetsrådet, men også hvis vi ikke blir det. Men la meg ta noen utfordringer fra SV: For det første er jo verdenssamfunnets og FNs største utfordring at man klarer å forhindre konflikter før noen tyr til våpen. Det er alltid for seint når noen tyr til våpen i en konflikt. Hele tiden etter den kalde krigen har verdens konflikter og kriger vært kjennetegnet mer av borgerkriger enn av kriger mellom

nasjonalstater, ikke med de supermoderne nye teknologiske våpnene, slik man ofte tror, men med gammeldagse mauser og av situasjoner hvor overgrep mot sivilbefolkningen, kvinner og barn, er måten man driver krig på. Men når det har kommet såpass langt, er det nesten alltid for seint. En stor utfordring for FN er derfor å ha så god oversikt og kunnskap at man vet hvor konflikter kan komme – ikke i morgen, men om fem år, ti år. Dette er først og fremst en utfordring for andre deler enn Sikkerhetsrådet. Sikkerhetsrådet er mye mer konsentrert om de konfliktene som faktisk fins, men det er altså hovedperspektivet. Det betyr at alt som dreier seg om fattigdomsbekjempelse, som dreier seg om å ikke forklare konflikter ut fra etnisitet eller religiøse forskjeller, er noe av det viktigste fredsarbeidet vi kan bidra med.

Den andre utfordringen fra SV er: Vi må ha en annen sanksjonspolitikk fra verdenssamfunnet overfor stater og despoter man ønsker å straffe. Jeg synes måten sanksjonene har fungert på i forhold til Irak, er en utfordring for verdenssamfunnet, fordi vi vet at det er den sivilbefolkningen som vi er opptatt av skal få bedre kår, og som vi vil beskytte, som først og fremst lider under verdenssamfunnets sanksjoner. Det er derfor ikke noen vei å gå, derfor må sanksjonene forandres slik at man får dem målrettet mot den eliten man ønsker å svekke, og ikke slik at man med åpne øyne sier at alle barn i Irak som får leukemi, bare må dø fordi det er en konsekvens av sanksjonene. Sanksjonene virker så bra her hjemme og konsekvensene gjør at vi føler oss så fryktelige mot Saddam Hussein. Internasjonalt er det en vanskelig, krevende debatt å ta, men det er fryktelig viktig at Norge tør å stå opp, først og fremst mot USA, men også for å forandre sanksjonene.

For det tredje handler også Norges rolle i FN og hva slags rolle man f.eks. kan ha i forbindelse med spredning av atomvåpen til nye land og nye grupper om hva slags arbeid en gjør selv. Norge er fremdeles medlem av en forsvarsallianse som baserer seg på førstebruk av atomvåpen. Det er vanskelig å tro at man med moralen i behold kan løfte pekefingeren overfor India og Pakistan og si: Nei, dere skal ikke ønske dere atomvåpen, men vi vil gjerne forbeholde oss retten til å ha et såkalt forsvar basert på førstebruk av atomvåpen. Der må Norge kjøre en mye tøffere linje. Atomvåpen er ikke forsvarsvåpen, og det kan være et meget viktig signal for et land som ønsker å bekjempe spredning av atomvåpen, og baserer seg på fredelige løsninger.

For å oppsummere i klartekst i de siste minuttene: Norge har ingenting å gjøre i Sikkerhetsrådet hvis vi skal oppføre oss som løpegutter for USA. Vi har mye å gjøre hvis vi tør å bruke den selvstendige rollen vi har som et ikke-EU-medlemsland, med den jobben vi faktisk har gjort, og som vi gjør som bidragsytere til fredsprosesser rundt omkring i verden.

Det er mye jeg kunne ha på hjertet, f.eks. når det gjelder bekjempelse av fattigdom i Norge, som flere har vært inne på. Min utfordring er: Det er ingen grunn til å utrede dette mer. Hvis det er politisk vilje til å sørge for at det ikke skal være fattigdom (presidenten klubber)

blant barn i Norge, gjør vi det når statsbudsjettet behandles.

Presidenten: Taletiden er omme.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne ta opp det forslaget som er omdelt på representantenes plasser, forslag nr. 1.

Presidenten: Kristin Halvorsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A): Representanten Halvorsen var så vennlig at hun avla meg en visitt i sitt innlegg. For øvrig synes jeg innlegget er positivt, fordi det tar opp mange store, framtidrettede spørsmål. Når det gjelder det hun refererte til om at jeg skulle være troende, må det bero på en misforståelse, i hvert fall når det gjelder spørsmålet om gasskraftverk. Det er ikke slik at vi som mener det er riktig å bygge gasskraftverk i Norge i stedet for å importere kullkraft og kjernekraft, gjør det bare med utgangspunkt i tro. Tvert imot, vi vet veldig godt – altså det vet vi – at vi importerer slik kraft i dag. Vi bygger det på en faktisk kunnskap. Derfor vil vi gjerne erstatte det med noe som i hvert fall er noe mindre forurensende, og derfor gikk flere av oss inn for at vi skulle bygge ut det vi tidligere hadde sagt vi skulle bygge ut i Øvre Otta. Det er rein kraft til erstatning for forurenset utenlandsk kraft. Akkurat det spørsmålet er ikke et spørsmål om å tro, det er et spørsmål om å vite.

For øvrig framkom det i den forrige runden hvor vi diskuterte dette, at både SFT, SINTEF og andre organer hadde utredet konsekvensene av å bygge gasskraftverk i Norge og pekt på at det sannsynligvis ville få ned utslippene. Det er nå gjort om igjen i denne runden. Olje- og energidepartementet har brukt både Frisch-senteret og Statistisk sentralbyrå, og de konkluderer med det samme, nemlig at det vil gi reduksjon.

Det som går på bensinavgiftene i distriktene er heller ikke et trosspørsmål. Jeg har sett at Transportøkonomisk institutt teoretiserer om at statistisk sett er folk som bor rundt byene, like mye avhengige av bil som folk som bor i distriktene, men det blir jo å snu saken helt på hodet. Realiteten er at de som bor ute i distriktene, har færre alternativer å velge i stedet for bil. Derfor synes vi det er riktig å sette ned bensinprisen. Vi kan ikke fortsette å la folk i distriktene betale dyr bensin, og bruke som argument at trikken i Oslo går sjelden for at folk i Engerdal og Trysil skal betale dyr bensin.

Kristin Halvorsen (SV): Hvis representanten Dag Terje Andersen tåler at jeg spøker litt med ham, så vil jeg si i forhold til at han var så overbevisende når det gjelder å tro at bygging av gasskraftverk i Norge vil redusere forurensende utslipp fra kullkraftverk nedover i Europa, at det minner meg om en jeg traff i et bedehusmiljø i Grenland-området i min ungdom. Han ikke bare trodde

på jomfrufødsel, han visste det! Han visste intenst at det hadde skjedd!

Problemet er at Arbeiderpartiet ikke kan dokumentere at bygging av nye gasskraftverk faktisk vil erstatte import av kullkraft, og at det kan komme isteden. Men det vi i hvert fall kan dokumentere, er at Regjeringens innsats når det gjelder alternativ fornybar energi, er fryktelig dårlig. Det er jo på det området vi nå burde hatt en kjempesatsing, for hvilke bein skal vi stå på når oljen en gang tar slutt? Hva er det framtidsrettede nye? Det er jo å sørge for at Norge som har hatt en kompetanse innenfor kraftsektoren gjennom mange år, bruker den kompetansen til det som er framtidens nye energiformer. Når Danmark kan ha vindmøleteknologi som sin nest største eksportnæring etter flesk, er det fordi de systematisk har satset på det. Det blåser altså ikke noe mindre i Norge enn det gjør i Danmark. På hvilke områder vi skal bygge kompetanse for framtida, er et spørsmål om politisk vilje.

Og det er en ting til: Det er ikke mange årene til Kyotoavtalen pålegger oss en betydelig reduksjon av CO₂-utslipp. Da har vi en kjempejobb, et kjempeetterslep å ta igjen når både privatbilismen øker, og når CO₂-utslipp fra nye gasskraftverk øker. Hvilke sektorer skal ta det? Det snakker Arbeiderpartiet ikke noe om.

Lodve Solholm (Frp): Det kunne vore artig å ha spunne vidare på dette med han som etter å ha møtt Kristin Halvorsen visste at jomfrufødselen hadde skjedd. Men eg skal la det vere.

Kristin Halvorsen sa at ho hadde mykje på hjartet som ho ikkje fekk tid til å seie noko om, men eg skal utfordre ho på eit område, nemleg om forslag nr. 6, som SV stemde imot sist dette blei fremja i Stortinget.

Eg kjem nettopp frå FN, der eg har vore i fire veker. Eit av dei interessante tema vi var borti, blei teke opp i ein film og i ein paneldebatt der vi var til stades, nemleg æresdrap. Det blei også knytt opp mot omskjering. Då kunne det vore interessant å få vite om det var ein glipp at SV stemde imot forslaget i fjor, når vi no har fått dokumentert at både æresdrap og omskjering går føre seg blant norske statsborgarar. Om ikkje det går føre seg i Noreg, så går det føre seg i alle fall blant norske statsborgarar. Er SV nå villige til å vere med på å få gjort noko med ein ukultur som etter vårt skjønn i alle fall ikkje kan akseptertast i Noreg?

Kristin Halvorsen (SV): Hvis vi først skal ha en liten visitt til bedehusmiljøet i Grenland-området, tror jeg jeg kan innrømme at han med jomfrufødselen var litt uerfaren. Det er mulig han har endret standpunkt etter hvert. Og det er jo mulig at det gir et lite håp for Arbeiderpartiet i gasskraftsaken også.

Men så til det som er veldig alvorlige spørsmål. Jeg er helt uenig med representanten Solholm når han kaller dette for «ukultur». De sakene som vi diskuterer her, enten det gjelder omskjæring eller æresdrap, har ingen ting med kultur å gjøre. Det er kriminalitet, og det er uakseptabelt. Det er rett og slett sånn at det må jobbes intenst for ikke bare at det ikke skjer i Norge, men at de holdnin-

gene som er bakgrunnen for at det kan begås æresdrap og omskjæring, bekjempes i Norge, slik at ingen som bor her, utsettes for den slags lemlesting og forbrytelser. Derfor stusser jeg over forslag nr. 6, fordi det virker som om vi har hatt en integreringspolitikk i Norge som godtar æresdrap og omskjæring. Det er jo feil. Dette har aldri vært akseptert i Norge. Man må ikke late som om vi har en integreringspolitikk i Norge der man kaller dette for kultur, og der dette har vært akseptert. Det man derimot må gjøre, er å henge bjella på katten og si: Dette er kriminelt, og det er straffbart. Og hvis noen oppfordrer til den slags i Norge, så kan de straffes for det i Norge. De siste ukers avsløringer har vist, ikke bare at dette foregår noe sted i verden, for det har vi visst, men at religiøse ledere bosatt i Norge har oppfordret ungjenter i Norge til f.eks. å la seg omskjære fordi familien vil. Dette handler om kriminalpolitikk, og også om en politikk overfor jentene og familiene deres, fordi det er en meget stor belastning for dem å bli utstøtt fra familien.

Bent Høie (H): Rundt omkring i landet sliter mange små og mellomstore bedrifter med å overleve. Ofte er dette kvinnearbeidsplasser som på tross av spesielt høye kostnader og ofte vanskelig beliggenhet klorer seg fast. SV har ved flere anledninger understreket viktigheten av å dreie skattene og avgiftene fra arbeidskraft. I partiets arbeidsprogram for denne perioden går de inn for å redusere arbeidsgiveravgiften. Samtidig slår partiet fast at det totale avgiftsnivået for industri og næringsliv i hovedsak ikke bør økes. Selv om våre parti er uenige når det gjelder beskatning av kapitalen, så ser jeg her at vi kan være enige i at det ikke er fornuftig å øke avgiften på arbeidskraft. En slik endring vil jo bare ramme spesielt de bedriftene som har mange ansatte, men som ikke har en sterk kapitalbase, nettopp den type bedrifter som jeg nevnte innledningsvis. Å øke avgiften på arbeidshender vil jo ramme alle likt, uavhengig av lønnsomheten.

Vil SV stå fast på sin programformulering i resten av denne stortingsperioden, og dermed gå imot Regjeringens forslag om en konjunkturavgift, som i realiteten er en økning av arbeidsgiveravgiften på 1,5 pst. Og hvilken avgift vil SV kjempe for å redusere for å kompensere for økningen i elavgiften, som de sannsynligvis er for?

Kristin Halvorsen (SV): Det er riktig, som det her sies, at SV har både programfestet og tidligere gått inn for at arbeidsgiveravgiften bør reduseres. Særlig i perioder med høy arbeidsløshet har det vært SV-politikk for å oppmuntre bedrifter til å få flere ansatte.

SV er enig i det hovedgrepet som Arbeiderpartiet gjør, at de ønsker å flytte et betydelig antall milliarder fra privat sektor til offentlig sektor. Vi kan diskutere hvordan man skal dra inn de kronene. Dette dreier seg om ca. 5½ milliarder for neste års budsjett. Hvis man ikke gjorde det, frykter vi at kommuneøkonomien ville blitt verre. Det blir nå antakelig status quo i skole- og utdanningspolitikken. Det burde vært en satsing, men det kunne vært innstramminger og nedskjæringer. Det har det jo vært i mange år. I utgangspunktet kunne vi derfor tenkt oss en

tøffere skatt på overskudd, eller en enda tøffere på utbytte. Men vi vil være med og diskutere på hvilken måte vi kan flytte 5½ milliarder kr fra privat sektor til offentlig sektor, fordi dette handler nemlig om at det er i det private forbruket og i privat sektor den virkelig store veksten har vært de senere årene, mens offentlig sektor har blitt hengende etter. Det er jo det vi ser hver eneste dag, at standarden på skolen f.eks. er mye dårligere enn det mange er vant til privat. Og jeg syns at næringslivet skulle tenke seg litt om. De er jo like avhengig av at man har godt kvalifisert arbeidskraft for framtiden som noen andre. At ikke norsk næringsliv er mye mer opptatt av hva som egentlig er standarden i skolen, mye mer opptatt av om de arbeidsformene som praktiseres i skolen, er slik arbeidslivet utenfor skolen er? Jeg syns det er utrolig at ikke norske næringslivsledere tar seg en runde på nærmeste skole, ber om å få sitte på bakerste benk, følger ungene gjennom en skoledag og sier: Jo, vi trenger noen kroner for å ruste opp skolen, for det er nemlig den som er grunnlaget for verdiskaping for framtiden.

Gunnar Kvasheim (V): SV og LO-leder Yngve Hågensen var blant dem som var mest begeistret da statsbudsjettet ble lagt fram. Og det er forståelig, for i økonomisk politikk tar Arbeiderpartiet mange skritt mot SV og bort fra sentrum.

Men det er uforståelig at SV har vært med og dekket over mange av de dårlige fordelingsgrepene som tas i dette budsjettet. Det er nemlig slik at mange svake grupper og mange små grupper opplever dramatiske kutt, og det er grupper som ikke har sterke organisasjoner bak seg eller lederen sittende i Arbeiderpartiets sentralstyre. Kutt i adopsjonsstøtten er ett eksempel på dårlig fordelingspolitikk, og det fins mange andre for den som studerer et budsjett som har hatt som hovedmål å bidra til billigere brennevin.

Jeg er også av dem som mener at konjunkturavgiften er dårlig fordelingspolitikk, fordi den rammer hele landet – alle bedrifter, uavhengig av om de går godt eller dårlig. Og det bidrar til svekking bl.a. av distriktene og til sentralisering. Og jeg opplevde langt på vei det svaret som Kristin Halvorsen gav til Høie, som en innrømmelse av at dette er et dårlig grep. Virkningene er i alle fall dramatiske.

I sitt innlegg hadde Kristin Halvorsen et massivt oppgjør med Arbeiderpartiets miljøpolitikk. Det er det grunn til. Dag for dag har Arbeiderpartiet bidratt til å dra miljøpolitikken i dårlig retning etter at de overtok. Og mitt spørsmål til SV-lederen er: Er det ikke slik at regjeringsskiftet var en ulykke for norsk miljøpolitikk?

Kristin Halvorsen (SV): Jeg prøver å trene opp min musikalitet når det gjelder å skjønne forskjellen på tone fra sentrum, fordi jeg har jo forstått at Senterpartiet har ment at det var mye meget bra politikk, såkalt gammeltdags sosialdemokratisk politikk, som kom fra Arbeiderpartiet, mens Venstre vel er litt mer imot.

Det er ikke sånn at SV er over seg av begeistring over Arbeiderpartiets budsjett. Hvis Kvasheim hadde fulgt

med på hele mitt innlegg, ville han kanskje ha sett at det er ikke sånn jeg er når jeg er begeistret, for å si det sånn. Men hvis vi blir litt bedre kjent, skal vi ordne opp i det. Det fins masse dårlig politikk i dette budsjettet, f.eks. adopsjonsstøtten, og miljøpolitikken går i den verste retningen. Men det er også sånn at hvis man virkelig ville bekjempe fattigdom i Norge, kunne man gjort det i budsjettet. Det er en utfordring til sentrum også. Vi trenger ikke noen nye utgreiinger på det, vi vet at det handler om boligpolitikk, om standarder på sosialhjelp og om barns behov skal ha noe å si for hvordan nivået skal være. Ja, bare hopp på. SV har hopetall av forslag. Vær så god, hopp på.

Så vil Kvasheim gjerne ha meg til å si at regjeringsskiftet var «en ulykke» for miljøpolitikken. Ja, vi stemte ikke for det regjeringsskiftet, vi. Vi stemte sammen med sentrum, mot Arbeiderpartiet og Høyre, når det gjaldt gasskraftsaken. Men den utfordringen som både sentrumspartiene og vi står overfor, er jo at Arbeiderpartiet har flertall sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, og at de kommer til å ha det denne perioden og antakelig neste periode og perioden deretter til å «kjøre» en dårlig miljøpolitikk. Derfor skulle jeg ønske meg litt tøffere toner fra sentrum om koblingen mellom gasskraftverkssaken og budsjettet. Hvis vi – dere og SV – er villig til å bruke makt og knytte noen never i miljøpolitikken, fins det altså en mulighet. Det er ikke sånn at regjeringen fra Arbeiderpartiet roper etter hjelp til å gå av.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Lars Sponheim (V): Det er litt over et halvt år siden Arbeiderpartiet og Høyre gikk sammen om å rydde sentrumsregjeringen av veien. Foranledningen var behovet for fortgang i planene om bygging av gasskraftverk med store utslipp av klimagassen CO₂. Først nå før helgen fikk vi se Stoltenberg-regjeringens opplegg for hvordan gasskraftutbygging er tenkt realisert. I mars var en åpning for å endre forurensningsloven det helt avgjørende for Arbeiderpartiet. Dette behovet er tydeligvis borte nå. Borte er også SFTs sentrale rolle som faginstans, en rolle de ble tildelt av Jagland-regjeringen, som i sin tid behandlet saken. Borte er alle alternative strategier for å få ned de norske klimagassutslippene. Regjeringens saksbehandling framstår som en øvelse i hensiktsmessighet, og ikke engang som et forsøk på å drive en konsekvent miljøpolitikk.

Jens Stoltenberg karakteriserte i sin tid Bondevik-regjeringen som «enestående svak». Jeg tror det er riktig å si at miljøprofilen til regjeringen Stoltenberg vanskelig kan få noen bedre attest, noe også en samlet miljøbevegelse synes å mene.

Jeg tror at opposisjonsleder Stoltenberg i sin vurdering av Bondevik-regjeringen som «enestående svak», kom i skade for å forveksle den helt nødvendige prosess fram mot flertall for en mindretallsregjeringens forslag med *svakhet*. Sentrumsregjeringen fikk flertall for ansvarlige budsjettopplegg for 1998, 1999 og 2000, selv om Arbeiderpartiet de to første årene valgte å stille seg helt utenfor

budsjettutformingen. Det budsjettforslaget som nå er oversendt Stortinget fra regjeringen Stoltenberg, er trolig mer egnet til å dempe misnøyen i fagbevegelse og eget parti enn til å skaffe flertall i Stortinget.

I 1998 uttalte en partileder, som har vært mye til stede her i salen i dag, til Dagens Næringsliv at skattetaket var nådd, at man tvert imot måtte se på mulighetene for reduksjoner av skatter og avgifter i årene framover. Partilederen sa i samme intervju:

«Vi kan ikke fortsette på linjen med å betale for politikernes løfter og behov med stadig høyere skatter og avgifter. Da vil du ikke få opp det nye næringslivet som skal bære dette. Da går det ikke lenger – med den globale økonomien vi er en del av – å få opp gründerne som er nødvendig».

Det var ikke så dumt sagt, men det var ikke mine ord. Heller ikke Jan Petersens eller Carl I. Hagens, om noen skulle tro det. Mannen bak det krystallklare utsagnet om at skattetaket var nådd, var Arbeiderpartiets leder, Thorbjørn Jagland. Det er vanskelig å se at disse holdningene preger denne regjeringens forslag til statsbudsjett. At Regjeringen i budsjettet for neste år foreslår skatteøkninger for næringslivet på over 10 milliarder kr, må bety ett av to. Enten var den næringspolitikken sentrumsregjeringen stod for, overmåte vellykket, eller det betyr at vi har en regjering som mener symbolske innrømmelser til venstresiden i fagbevegelse og parti er viktigere enn et statsbudsjett som forholder seg til Norges langsiktige utfordringer når oljeinntektene en gang tar slutt.

Det mest slående med årets trontale er ikke det som står der, men det som ikke står der. På viktige politiske områder for Venstre har Arbeiderpartiet slått kontra. Ikke minst gjelder det i miljøpolitikken, der trontalen viser en nærmest total mangel på ambisjoner. Det er en logisk følge av måten Arbeiderpartiet kom til makten på, men likevel oppsiktsvekkende at partiet passerer årtusenskiftet med en dels passiv, dels direkte reaksjonær miljøpolitikk – selve grunnlaget for framtidige generasjoners livsvilkår.

I løpet av én uke klarte Regjeringen å legge fram en Nasjonal transportplan som ikke gjør noe med byenes miljø- og trafikkproblemer, et statsbudsjett som gjør kollektivtrafikk dyrere og kutter i satsingen på alternativ energi, og å gi gasskraftverkene blankofullmakt for gratis CO₂-utslipp.

For Venstre er det helt uakseptabelt å være med på en politikk som i sum er så miljøfiendtlig som det Arbeiderpartiets regjering nå legger for dagen.

Innenfor det som skulle være Regjeringens fanesak, fornyelse av offentlig sektor, kan man med trontalen og statsbudsjettet snakke om berget som fødte en mus. Det er åpenbart at Regjeringen her tok eget parti på senga og har måttet foreta full retrett. Regjeringen Bondevik hadde langt klarere ambisjoner på dette området, og var bl.a. godt i gang med prosjektet «Et enklere Norge». Nå er dette parkert, og forenkling og fornyelse uteblir.

Et tredje hovedområde for Venstre og regjeringen Bondevik var satsing på forskning og en nyskappende

småbedriftsvennlig næringspolitikk. Også her har Arbeiderpartiet satt giret i revers.

Satsingen på forskning og høyere utdanning er langt lavere enn det forskningsmeldingen la opp til, med Arbeiderpartiet som ivrig pådriver i partiets bekymringsløse opposisjonsdager. Fortsatt mangler den grunnleggende forståelsen for hvordan verdiskapingen skjer i en ny tid der folk i langt større grad enn før kan skape sin egen arbeidsplass. Skattepolitikken i statsbudsjettet er ikke annet enn en dårlig skjult oppfordring til det norske folk om ikke å bruke sparepengene på nyskaping og langsiktige investeringer i norske arbeidsplasser. Samtidig vil Arbeiderpartiet bruke flere milliarder på massive statlige oppkjøp av eksisterende bedrifter.

Til sammen blir dette gammeldags sosialisme og ødeleggende for nyskaperere og småbedrifter. Med et massivt statlig investeringsselskap som viktigste næringspolitiske virkemiddel er det de store konsernene med gode kanaler inn til maktens korridorer som får forrang. Arbeiderpartiets kompromissløse kamp de siste årene for å gi IT Fornebu og Fred. Olsen sugerør ned i statskassen, var tydeligvis bare et forvarsel om hva som var i vente.

Venstre deler Arbeiderpartiets mål om rettferdig fordeling og en sosial velferdspolitik. Men rettferdig fordeling oppnås ikke gjennom skadelig symbolpolitikk, der det å ta fra de rike ikke er annet enn en politikk for å svekke småbedrifter, distrikter, norsk eierskap og norskbasert nyskaping. Kamp mot fattigdom, omsorg for de svakeste og et velfungerende helsevesen kan trolig også oppnås ved mer målrettede virkemidler enn billigere sprit og kjøtt. Et særlig viktig område for Venstre er en mer offensiv boligpolitikk for ungdom og mennesker med svak økonomi.

Venstre ser likevel positivt på at Regjeringen signaliserer oppfølging av Sandman-utvalgets innstilling. Vi vil støtte tiltak som letter adgangen til arbeidslivet for mennesker som i dag ikke når fram, f.eks. på grunn av rigide regler for uførepensjon. Men dette kan ikke alene løse Norges arbeidskraftbehov. Hvorfor er Regjeringen så motvillig til å åpne for økt arbeidsinnvandring? Er det frykten for Fremskrittspartiet eller motstanden fra LO som gjør at Regjeringen ikke vil føre en innvandringspolitikk som er helt avgjørende for å løse viktige velferdsoppgaver og hindre høy rente på kort sikt, samtidig som vi får et mer mangfoldig samfunn og en ny ærlig dør inn til Norge?

Venstre håper alliansen mellom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet på dette området snart slår sprekker, slik at Arbeiderpartiet blir med og skaper flertall for en åpnere innvandringspolitikk. Om dette har Venstre et forslag som er omdelt på plassene, og som jeg herved tar opp.

I trontalen sier Regjeringen:

«Grunnverdiene i vårt velferdssamfunn er viljen til felles ansvar, solidaritet og rettferdig fordeling.»

Dette er grunnverdier også for Venstre. I motsetning til sosialdemokratene mener vi imidlertid at disse er ufravikelig avhengig av en annen grunnverdi: enkeltmenneskets frihet.

Sosialister ser denne friheten nærmest som en trussel. En liberaler ser friheten som selve forutsetningen for ansvarsfølelse, fellesskap og ekte solidaritet. Det er nettopp ved å ta friheten fra folk, slik det gjøres i en sosialdemokratisk samfunnsmodell som skal regulere livet fra vogge til grav, man skaper grobunn for maktesløshet, materialisme og egoisme.

Venstre ønsker å gi enkeltmennesker, lokalsamfunn og institusjoner mer frihet. De som har skoen på, vet best hvor den trykker, og må gis tillit, ikke detaljstyres og kontrolleres inntil det meningsløse.

Her går fortsatt det store ideologiske skillet mellom sosialistisk og liberal tankegang. Her ligger nøkkelen til en mer dyptgående fornyelse av samfunnet enn sosialdemokrater kan finne på ut fra sitt teknokratiske samfunnsyn.

Venstre vil ha reformer for en ny frihetstid. Vi vil sørge for at valgmuligheter for den enkelte faktisk er til stede, og avstå fra å gripe inn i den enkeltes liv på krenkende måter. Samfunnet må tilpasses at folk er ulike og velger ulike løsninger. Venstre vil også ha en politikk som stimulerer til privat skaperkraft og verdiskaping i stedet for å slå beina under den. Samtidig trengs det et nasjonalt løft for utdanning, forskning og kultur for å sikre at alle faktisk får mulighet til å utfolde sine evner og sin skaperkraft. På disse områdene vil vi ha mer – ikke mindre – offentlig innsats.

Regjeringens praktiske politikk, slik den kom fram av det nye statsbudsjettet, går dessverre ikke i riktig retning ut fra noen av disse kriteriene.

Kirsti Kollie Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Lars Sponheim har tatt opp det forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Berit Brørby (A): Av og til når jeg hører på representanten Sponheim, får jeg en bestemt følelse av at han tror han er leder av et stort parti i et svært land, men virkeligheten er annerledes.

Da Stortinget i vår behandlet økonomien til kommunene, sa sentrumspartiene, riktignok uten Venstre:

«... en må prioritere å løse de viktigste velferdsoppgavene framfor å øke privat forbruk hos de med høyest inntekt og formue.»

Og videre:

«Dette kan gjøres ved å omfordele fra andre sektorer ... ved å øke skattene på store kapitalinntekter.»

Ser en på Venstres utkast til program, ser det ut for at Venstre støtter dette når de sier:

«Å hjelpe dem som har minst til et bedre liv, er viktigere enn å flytte på penger mellom det store flertallet som allerede lever i materiell velstand.»

Det er nettopp dette første Arbeiderpartiet gjør i sitt opplegg for utviklingen av Norge. Derfor blir det igjen litt vanskelig for meg å vite hva Venstre egentlig vil når

Venstres leder nå bruker mye energi på å angripe Regjeringens mål for et bedre Norge. Og det er særlig inntektsiden, skatter og avgifter, Venstres leder angriper. Dette blir også veldig rart fordi det er særlig det som har slektskap med forslag fra den tidligere sentrumsregjeringen, hvor Sponheim selv var med. Mitt spørsmål blir da: Ser ikke representanten Sponheim behovet for en konjunkturavgift – som er inndragning av privat forbruk, som kan virke rentedempende i dagens økonomiske situasjon for landet? Han var jo selv opptatt av å gi valgfrihet. La vere rente er jo å gi valgfrihet både for enkeltmennesker og næringslivet. Og en del av forslagene til Arbeiderpartiet vil nettopp kunne gi den virkningen. Så mitt spørsmål til Sponheim er da: Tror han på dette?

Lars Sponheim (V): La meg si til den første invitasjonen, at jeg tror jeg er leder for et stort parti i et stort land: Jeg tror det er mer riktig å si at jeg vet jeg er leder for et parti som står for en stor ideologi i mulighetenes land. Og det er det jeg prøver å utforme og gi uttrykk for en politikk for.

Jeg er opptatt av at vi skal ha en reell omfordeling, men jeg godtar ikke denne gammeldagse, sosialdemokratiske tanken om at skal man gjøre noe for fellesskapet, som Venstre er for, så skal man trekke ned næringslivet, som skal skape inntekter til det samme fellesskapet. Det er denne kombinasjonen sosialdemokratiet alltid står fast i. Men poenget er at skal man ha en sterk fellesskapssektor som tar vare på de svakeste i samfunnet – og vi har mange uløste oppgaver, boliger for ungdom, mange som tjener for lite, osv. – ja, så må vi ha en sterk inntektsside i samfunnet. Det er en klar forutsetning. Det går kanskje an på kort sikt å flytte noen penger, på lang sikt er dette ikke bra for de fattigste. Derfor må vi kunne kombinere en sterk fellesskapssektor med en satsing på verdiskaping og næringsliv. Det er borte i det budsjettet som er lagt fram her.

Så må det til en reell omfordeling. Men er det det Arbeiderpartiet gjør i sitt forslag? Skatt på aksjeutbytte. Ja, alle de som vi virkelig ønsker å ta, de med de store aksjeutbytter, de kommer til å ha massevis av veier rundt det, og vi kunne sikkert brukt lang tid på å forklare hvordan det kan skje, men dette fører til liten eller ingen reell omfordeling. Regjeringen sier selv at det er på meget uklart grunnlag man anslår de inntektene som ligger her.

Og så til konjunkturavgift, som ikke er på noe overskudd, noe man har igjen etter at man har klart å dekke sine kostnader, men som går rett inn i kjernen av kostnadene for mange av de mest marginale bedriftene, nemlig å betale for arbeidskraften. Det bidrar jo til et saneringsprogram der Regjeringen, i alle fall de som har tort å snakke ærlig om dette, har sagt ganske klart fra at de svakeste bedriftene må gi opp for å flytte arbeidskraft over til offentlig sektor. Det er ingen god løsning.

Her er det mulig å tenke seg en omfordeling, og vi skal komme tilbake til i budsjettbehandlingen i høst hvordan vi kan få en reell omfordeling der hvor urettferdigheten er stor, mellom lav skatt på kapitalinntekt og skatt på arbeidsinntekt, som er høy.

Øyvind Vaksdal (Frp): Partiet Venstre, med parlamentarisk leder Lars Sponheim i spissen, har i lang tid hevdet at de vil legge forholdene bedre til rette for næringslivet generelt og for småbedriftene spesielt, noe vi også fikk høre noen få, men vakre ord om i representanten Sponheims innlegg her i dag. Vi så dessverre lite til dette da Venstre var i regjering, der representanten Sponheim også satt som nærings- og handelsminister. Nå er jo situasjonen den at Venstre er tilbake i opposisjon, så nå er det kanskje lettere å vise at en mener noe med det en sier i festtaler og på annen måte om å legge forholdene bedre til rette for næringslivet.

Jeg vil derfor utfordre representanten Sponheim på følgende: Vil Venstre allerede nå forplikte seg til å gå imot den foreslåtte konjunkturavgiften og elavgiften for næringslivet? Og: Vil representanten Sponheim støtte Fremskrittspartiets forslag om en reduksjon i diesel- og bensinavgiften og være med og bidra til en rask behandling av forslaget, slik at både næringslivet og folk flest får drivstoffpriser de kan leve med?

Presidenten: Presidenten vil minne om at dette ikke er noen finansdebatt, den kommer senere i år.

Lars Sponheim (V): La meg først få kommentere dette postulatet som representanten Vaksdal her framsetter, og som mange med ham de siste årene har gitt uttrykk for, at lite skjedde på næringspolitikken område. Når vi ser dette statsbudsjettet som kom nå, så tror jeg det er mange som ser at her var det en næringspolitikk som mange nå ønsker seg tilbake til. Og det interessante er f.eks. det som faktisk skjedde under Bondevik-regjeringens tid, nemlig at vi fikk en utflating i en voldsom vekst i skjemaveldet for næringslivet. Mange har hetset om at vi ikke lyktes med å få det ned. Jeg innrømmer at vi ikke lyktes med å få det ned, men vi fikk til en utflating. Nå kan vi se statistikken, og den viser hvordan landene rundt oss, som har akkurat samme utvikling, har hatt en formidabel økning de årene hvor vi klarte å få dette til å flate ut. Det har altså skjedd noe oppsiktsvekkende som internasjonalt har blitt lagt merke til. Dette er en investering som ble gjort av Bondeviks regjering, og dette er noe vi er spente på om dagens regjering er i stand til å vedlikeholde, eller om vi går inn i den samme gale skjemarkarusellen som landene rundt oss i Nord-Europa er inne i. Det tror jeg nok mange i næringslivet nå opplever, når de ser det statsbudsjettet som har kommet fram fra en regjering som ikke fører en næringsvennlig politikk.

Ja, Venstre kommer i budsjettbehandlingen i høst til å slåss mot denne økte arbeidsgiveravgiften. Det er det motsatte av det vi har stått for i alle år, nemlig en omlegging fra røde skatter til grønne skatter, nemlig å skattlegge det som er uheldig og som vi bør bruke mindre av i det norske samfunn. Derfor kommer vi til å slåss mot konjunkturavgiften. Men det er noe grunnleggende annerledes enn den styringsskattleggingen som vi må gjøre i miljøets ærend. Venstre står nemlig for en god næringspolitikk, som mange ønsker i dette landet, og vi står for en god miljøpolitikk, som mange ønsker, men som Frem-

skrittspartiet ikke står for; de står for det dramatisk motsatte av det Venstre står for. Så vi vil bruke avgiftssystemet for å stimulere bedriftene til å produsere miljøvennlig, til å ha miljøvennlig atferd, ikke for å konfiskere pengene, men for å gi dem tilbake på andre områder som stimulerer en miljøvennlig produksjon. Derfor er det fornuftig – og det er en av de få tingene som jeg kan si virkelig er fornuftig av det Regjeringen har foreslått – å legge ut på en økning av elavgiften. Elavgiften må opp i Norge for å stimulere alternative energikilder.

Ansgar Gabrielsen (H): Det var jo en interessant iaktakelse representanten Brørby hadde gjort, hun hadde et inntrykk av at det var en partileder for et stort parti i et stort land. Nå tror jeg på ingen måte at Sponheim ønsker å skape et slikt inntrykk, men jeg kan ikke heller si han anstrenger seg svært for å drive det tilbake.

Men han gikk gjennom en del av disse vimplene fra Bondevik-regjeringens tid, og jeg må også gi ham rett i at mye er gode intensjoner, en del ble gjort, og en del mer kunne sikkert ha blitt gjort, det ser jeg på ingen måte bort fra.

I en tidligere replikkveksling i dag sa Enoksen at man var klar over i regjeringen Bondevik høsten 1999 at å inngå et budsjettforlik med Arbeiderpartiet på en måte ville kunne være et slags første skritt på avvikling av sitt eget regime. Og gitt at også Sponheim så dette, må jeg si man handlet svært ufornuftig, og ikke bare ufornuftig, men i realiteten la til grunn at det faktisk ville bli ført en politikk i ettertid som ville være til skade for norsk næringsliv, som han nå har snakket om. For vi vet hva resultatet ble av dette budsjettforliket, det er fire rentehevinger, mens virkningen av de to foregående budsjettene, som Sponheim og resten av regjeringen med god grunn gikk rundt og skrøt av, var at alt som skulle gå opp, gikk opp, og alt som skulle ned, gikk ned.

Mitt spørsmål til Sponheim er: Så han dette, og hvordan kunne Sponheim, hvis han så det Enoksen så, være med på et budsjettforlik høsten 1999 hvor valget av partner i realiteten var å skrive under egen dødsattest? Hvordan kunne han være med på å svekke Bondevik-regjeringens mulighet til å fortsette? Det er jo det Enoksen sier, man så at valget av partner ville innebære en svekket mulighet for å overleve. Hvordan kunne man da, gitt de resultatene man hadde sett av de to foregående års budsjett, velge det som fremstod som minst attraktivt?

Lars Sponheim (V): Det kunne vært sagt mye om de vurderinger som ble gjort i den forrige regjering i fjor høst, gitt de opsjoner og de muligheter som lå foran regjeringen framover. Om ikke jeg vil bruke de samme ordene som min gode kollega Enoksen har brukt, så vil jeg vel si at også fra mitt ståsted visste vi vel at vi beveget oss inn i et noe mer usikkert farvann etter at vi inngikk budsjettforlik med dem som var mest lystne på taburetterne, om ikke noe annet, når det gjaldt regjeringsmakt, nemlig Arbeiderpartiet.

Men vi hadde nok ikke forestillinger om at Høyre var så ivrige på å få lagt fram et slikt budsjett som vi nå har

fått lagt fram med hensyn til næringsliv og skatteøkninger, at de var opptatt av – så ivrige som vi opplevde dem utover våren – å få skiftet regjering. Og når vi nå har en trontaledebatt som oppsummerer et halvt år med ny regjering, som var en konsekvens av Høyres stemmegivning her i salen, så bør både Høyre og folk flest som følger en debatt som denne, tenke gjennom at den situasjonen vi er i, var det ikke mulig for Arbeiderpartiet å få til alene, det var helt avhengig av den aktive hjelp som Høyre bidro med for å få denne regjeringen. Og de som rundt omkring i Norge nå er fortvilet over økt arbeidsgiveravgift, over skatt på aksjeutbytte og veldig mye annet som feier nyskaping ut av Norge, bør kunne sende en liten tanke også til Høyres representanter i denne sal, som aktivt bidro til at det er et ganske tungt budsjettgrunnlag å starte på for å lage et budsjett for landet. Det er nok historien det siste året som førte til den situasjonen vi er i nå, noe noen av oss så kunne skje, men som vi ikke trodde at Høyre faktisk ville være med på.

Rolf Reikvam (SV): Det blir noe pompøst og voldsomt når Sponheim skal beskrive situasjonen for norsk næringsliv. Det er jo ikke dagens næringsliv vi skal leve av når oljen tar slutt. I løpet av en 20-års periode vet vi at det må skaffes 800 000 nye arbeidsplasser i Norge, og oljealderen har jo en levetid langt utover det, slik at de arbeidsplassene vi skal leve av når oljen tar slutt, er ikke dagens arbeidsplasser.

Konjunkturavgiften er først og fremst spørsmål om å omfordele. Det har i liten grad konsekvenser for arbeidsplasser. Muligens vil det påvirke noe at nedleggelse av arbeidsplasser vil gå kjappere enn uten denne avgiften, men at denne avgiften skal ha de konsekvensene som Sponheim prøver å beskrive, det er å overdrive ganske kraftig.

Vi vet at det er generert store overskudd i næringslivet de senere år, og da er det rett og rimelig at det blir overflyttet fra privat sektor til offentlig sektor for å løse de mange oppgavene som vi har innenfor offentlig sektor.

Så over til det som egentlig er spørsmålet mitt. Det går på miljøpolitikken. Dagens regjering fører en «reaksjonær miljøpolitikk», sa Sponheim. Så kan vi diskutere begrepet «reaksjonær», men jeg er enig med ham i at når det gjelder gasskraft, er vi på gale veier, og også når det gjelder bensin- og diesellavgiften, er vi på gale veier.

Men en grønn politikk skal Sponheim ha. Er det grønn politikk å redusere diesellavgiften og bensinavgiften? Vi vet at det er sammenheng mellom pris og forbruk, og en lavere bensin- og dieselpriis vil øke forbruket og dermed utslippet av CO₂-gass. Er det en god miljøpolitikk? Og er det en reaksjonær miljøpolitikk, slik som man prøvde å beskrive Regjeringens miljøpolitikk?

Lars Sponheim (V): Det må være lov å bruke den motoren en har, for å kanalisere det engasjement en måtte ha, og da må representanten Reikvam få karakterisere det som han vil.

Nei, det er mange ennå uskapte arbeidsplasser vi skal leve av. Og hva trenger disse i dag ufødte bedriftene? Jo,

de kommer til å trenge kapital. Hva gjør Arbeiderpartiet med sitt budsjettforslag? Jo, de sier at har du sparekapital, skal skattesystemet være sånn at den sparekapitalen ikke skal gå til bedriftene, men gå til kapitalinnskudd eller noe annet fordi det gir lavere beskatning. Det er det som faktisk skjer med dette forslaget om skatt på aksjeutbytte, som SV jubler over. Det gjør at ingen vil plassere sparekapitalen sin i disse nye bedriftene som kommer, og det er de svake bedriftene de første årene som sliter mest, bl.a. med arbeidskraftkostnadene. Hva gjør man med denne konjunkturavgiften? Jo, man setter faktisk inn et nådestøt mot de bedriftene som ikke er født ennå, og som skal leve en to-tre-fire-fem år uten å klare å levere overskudd. Og de kommer ikke til å få kapital.

Så er jeg enig i at vi må ha en grønn miljøpolitikk, og det skal vi gjerne samarbeide med SV om. Men det er i hvert fall ikke grønn politikk å bidra til at kollektivtrafikk blir dyrere og bruk av privatbil blir billigere. Summen av disse to virkningene er en usedvanlig reaksjonær miljøpolitikk. Men det er noe som er helt avgjørende, og jeg vil gjerne bruke noen sekunder på å si det. Det avfødttes et veldig interessant postulat her på onsdag av finansministeren. Jeg tror noen kalte det for «Schjøttens lov», nemlig at det interessante var hvor mye det var plass til i glasset og ikke hva som var igjen på flasken. Jeg er meget enig med finansministeren i det. Men det kan også overføres på CO₂-regnskapet. Glasset er fullt, vi skal redusere det, men på fredag pøste den samme finansministeren CO₂ opp i det glasset. Masse må ut, og da blir det ikke som i sommer, da norske bileiere irriterte seg over bensinpumpene og drev valgkamppropaganda for Hagen; vi kommer til å oppleve stopp på pumpene, og der kommer det en lapp hvor det står «Kyoto-forpliktelsene» og «kvoter». Det er betalingen for gasskraftvedtakene, som det norske folk ikke har fått høre om ennå. Og da kommer bileierne til å reagere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Tom Thoresen (A): Man skal selvsagt være svært varsom med å bagatellisere de politiske motsetningene og de ulike oppfatningene som fins i Stortinget. Men etter å ha hørt representanter fra alle partier i denne debatten, må det være grunn til å ha en viss forsiktig optimisme når det gjelder muligheten for å kunne danne samarbeidskonstellasjoner som utgjør flertall i denne sal, hva enten det dreier seg om budsjettbehandlingen eller andre viktige saker vi står overfor.

Det er ikke en idyll, men det er i hvert fall en saklig politisk tone som stiller i skarp relieff de problemer andre strir med i disse dager. Jugoslavia er forhåpentligvis på vei mot demokrati, ennskjønt jeg er enig med dem som også i denne debatten har sagt at det er mange og viktige steg før dette demokratiet er sikret.

Midtøsten har også vært viet en del oppmerksomhet. Og for egen del vil jeg gjerne si følgende: Det er selvsagt riktig at det er de som sitter med de sterkeste maktmidlene, som har det største ansvaret når mennesker og barn blir skutt i gatene, men hvis vi skulle gjøre dette til en

slags kappestrid om hvem som skal være mest fordømmende i alle situasjoner, må vi tenke på én ting. Norge har kunnet yte et viktig bidrag i Midtøsten gjennom Oslo-prosessen fordi vi har hatt tillit på begge sider i denne vanskelige konflikten. Det er denne tillit vi må bevare, og det er i forhold til resultatet, å få til en varig fred i Midtøsten, alle våre politiske bestrebelser må søke mot.

Det at jeg sier at det er et håp om mulig samarbeid på bakgrunn av den debatten vi hittil har hatt, betyr selvsagt ikke at man undervurderer de vanskelighetene som ligger der. Men det er påfallende at når det gjelder de viktigste oppgavene vi skal løse, de viktigste oppgavene på budsjettets utgiftsside, er det en relativt bred enighet i Stortinget om hva som bør prioriteres. Der har Regjeringen antakelig truffet bra ved sine egne prioriteringer på området. Det er også til dels en oppfølging av hva andre partier har prioritert. Så får vi ta fatt på hvordan dette skal finansieres. Men viktigst av alt er det naturligvis at vi finansierer det på en måte som gjør at vi ikke taper andre viktige ting underveis.

Finansministeren har sagt, og i likhet med Sponheim siterer jeg ham gjerne på det, at det viktigste er hva som går i glasset, ikke hva som er igjen på flaska. Det har jeg inntrykk av at de fleste debattanter og aktører i denne salen forstår. Det betyr altså at selv om oljeinntektene øker, selv om dollarkursen går opp, og selv om oljeprisen er på et historisk høyt nivå, så betyr ikke det alene at det går mer i glasset. Det betyr ikke at vi automatisk får flere og bedre lærere. Det betyr ikke automatisk at vi får flere og bedre leger og sykepleiere. Det betyr ikke automatisk at penger kan løse de problemene vi står overfor. Men det betyr at hvis vi overforbruker den oljeøkonomien vi har, så kan vi skape ubotelig skade på renten, som kanskje er det viktigste for vanlige menneskers private økonomi og for en rekke andre områder.

Det har i denne debatten vært sagt mye om hvordan Hagen har brukt oljepenger til og fra i sin retorikk i de siste årene. Men det står igjen å få et tilfredsstillende svar på hvordan han ønsker å løse de reelle problemene det norske samfunn står overfor.

Steinar Bastesen (TF): Ettersom dette er den siste trontaledebatten i denne perioden, er det en utmerket anledning for meg til å få lov til å trekke noen konklusjoner og peke på en del ting som for Kystpartiet har vært og er utrolig viktig.

Nasjonalt eierskap er og blir en av de viktigste faktorene for oss. Vi er en nasjon som høster fra naturressurser, som er grunnlag for all velstand vi har i dette landet. Da tenker jeg ikke bare på fiskeri og fiskerinæring. Men hva hadde Norge vært uten at vi hadde hatt oljeressursene å høste av i dag? Det er også en naturressurs, selv om den ikke er fornybar.

Vi har havområder som er sju ganger større enn Norges fastland. Da er det med undring jeg registrerer at Forsvaret skal nedbygges. Vi har fått Forsvarsstudie 2000, som forsvarssjefen har fått i oppdrag å utrede. Hvor mye forsvar får vi for 25 milliarder kr? Det som er forbausende, er at sentrale politikere utlegger dette som

om det er forsvarssjefens anbefaling av hva slags forsvar vi trenger. Det har ikke forsvarssjefen fått i oppgave. Han har fått i oppgave å peke på hva vi får for 25 milliarder kr. Det handler om å bevare vår suverenitet. Det handler om å vise flagget. Det handler om å være ute i havet og vise at vi er i stand til å ta vare på de ressursene som vi råer over. Kystvakten f. eks. mangler 25 mill. kr i det forslaget til statsbudsjett som er fremlagt, for å opprettholde aktiviteten fra i fjor.

Om kort tid skal det avgjøres om Reitan skal bestå som hovedkvarter for Forsvaret i Nord-Norge. Einar Skorgen, avgått øverstkommanderende, har sagt det så klart at dersom Reitan blir nedlagt, er forsvaret i Nord-Norge borte. Enkelte vil være svært fornøyd med det. Det tviler jeg ikke på. Men det strider iallfall mot vår oppfatning.

Det foregår i dag et bit for bit salg av Norge. Vi har et overskudd på statsbudsjettet på 192 milliarder kr. Allikevel er det om å gjøre å selge nasjonaleiendommer, selge naturressurser. Det siste skudd på stammen er forslaget fra fiskeriministeren om å auksjonere ut de nye laksekonsesjonene. Jeg må sette et stort spørsmålstegn ved lovligheten av det. Har staten virkelig anledning til å konfiskere store arealer i sjøen i kommunene? Har ikke kommunene gjennom plan- og bygningsloven og arealplanleggingen som er gjort, råderett over sine områder? Kan staten virkelig gå ut og auksjonere ut arealer? For det er jo det som skjer når en auksjonerer ut konsesjoner. Jeg tviler på det.

Jeg syns det er et helt bak mål-forslag. Hvem er det da det legges åpent for? Jo, det er børsnoterte selskaper. Det er store giganter. Det er fond. Det kan like gjerne være folk på New York-børsen som styrer oppdrettsnæringen i Finnmark eller i Tysfjord, eller for så vidt i Austevoll. Spørsmålet mitt er: Er det sånn vi skal ha det?

Staten har allerede konfiskert den frie allmenning. Det er ikke noe som heter fritt fiske lenger. Det auksjoneres ikke ut ennå, men det deles ut. Det er vel bare et tidsspørsmål før det blir snakk om å få lov å kjøpe seg rettigheter. Allerede i konsesjonsbelagte fiskerier må man kjøpe seg inn.

Det er også et tidsspørsmål, hvis man ikke har et lovverk, før de samme børsnoterte selskapene vil kjøpe seg opp i fiskerinæringen. Og med EU-tilpasningen og for så vidt den MAI-tilpasning som var på gang, er det også et tidsspørsmål før vi har billig arbeidskraft som jobber både på oppdrettsanlegg og i fiskeflåten, mens de tradisjonelle fiskerne og folket som jobber der, må sitte og se på. For kapitalen krever mest mulig avkastning på sine investeringer.

På torsdag skal vi behandle en ny lov, lov om vannressurser. Da gjør staten et nytt forsøk på å konfiskere den private eiendomsretten til vann. Er dette et forsøk på å foregripe debatten og de kravene samene har om retten til land og vann? Hvis loven blir vedtatt på torsdag, har staten fått myndighet til å ekspropriere og frata folk retten til vann. Da har også samene mistet sin rett. Man prøvde seg i forbindelse med mineralloven, men det var så åpenbart at der oppdaget folk det, så den loven ble

trukket tilbake. Det er utrolig at Senterpartiet er arkitekt for dette.

I statsbudsjettet er det eminent utelatt at vi trenger nye sjøkart. Jeg var på brygga mi her forleden dag, og så kikket jeg oppi en rull med kart som lå der. Det var kart fra 1863. Det er den oppmålingen som ble foretatt i 1863, vi fremdeles seiler etter på store deler av Norges kyst – kart som er opptil 140 år gamle!

Norges sjøkartverk trenger ca. 400 mill. kr for å få oppdatert kartverket og få laget elektroniske sjøkart. For å illustrere, er det akkurat like mye penger som økningen i tilskudd til barnehager i det budsjettforslaget som er lagt fram. Så kan man vurdere: Er det mye penger? Er det lite penger? For Sjøkartverket er det enormt mye penger, men på statsbudsjettet er det et musepiss i havet. Med tanke på sikkerheten på kysten er det nesten uvirkelig at det ikke blir prioritert. Men problemet er vel at Sjøkartverket ligger under Miljøverndepartementet.

Det er en sak jeg vil ta opp som er utrolig viktig, som kommer til behandling i Stortinget, og som i dag er et hett tema mellom Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet. Det er nye redningshelikoptre. Fostervollutvalget har lagt fram en innstilling om hva slags redningshelikopter vi skal ha. Vi skal ha redningshelikopter som tar minst 20 passasjerer og har en besetning på fem. Dette har Stortinget vedtatt. Allikevel arbeides det intenst med å få laget et enhetshelikopter som skal tilfredsstillere kravene til Kystvakten, til fregattene og til Hæren – et helikopter som skal tilpasses alt. Og når det er snakk om aksjonsradius, sier en at vi kan pøse på med et større antall. Hvis helikopteret har en aksjonsradius på 150 nautiske mil og havaristen er 250 nautiske mil av gårde, nytter det ikke om man setter inn ti helikoptre, de kommer bare 150 nautiske mil ut, mens derimot to helikoptre som har en aksjonsradius på 250 nautiske mil, kunne gjøre jobben.

Når det gjelder forslaget om å redusere mannskapet på helikopteret fra fem til fire, har det allerede vært prøvd. Det ble prøvd da vi fikk Sea King. Forslaget var helt uholdbart. Man måtte gå tilbake til fem.

Når disse sakene nå er under behandling, må man engasjere seg. Folk som seiler på sjøen, oljeindustrien, alle som ferdes på havet, har krav på en skikkelig redningstjeneste. Vi må være i stand til å opprettholde en redningstjeneste uavhengig av Forsvaret. Dette er heller ikke inflasjonsdrivende, for helikopterne skal kjøpes inn fra utlandet.

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til replikk.

Thore Aksel Nistad (Frp): I sin redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2001 hadde ikke finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen ett eneste ord om veienes betydning for norsk næringsliv og bosettingen i vårt land – ikke ett eneste ord. Samferdsel og gode veier var totalt fraværende, og hans innlegg varte i nesten en hel time. Finansministeren må vel dermed kunne gå inn i historien som Norges første finansminister som har holdt en så lang redegjørelse uten å nevne veibygging med ett

eneste ord. Finansministeren er til og med valgt fra Nord-Norge.

I dag fremstår det norske veinettet som et veinett i et eller annet u-land, og ikke i oljenasjonen Norge. Vi har Vest-Europas dårligste veinett, og snart ligger til og med Øst-Europa foran oss i bedre veistandard. Bare etterslepet på veistandarden er nå kommet opp i ufattelige 8 milliarder kr. Stamveinettet, som er hovedveinettet vårt, fremstår som et lappverk av småstubber istedenfor velutbygde to- og firefelts motorveier, slik f. eks. vårt naboland Sverige har.

De siste års samferdselspolitikk har vært så totalt fraværende og forslitt at det er en gru. Det er trist at arbeiderpartiregjeringen aldri vil forstå at det er i disse rike tider at vi kan og bør utbygge vårt veinett for å møte tiden etter oljealderen.

Riktignok har Arbeiderpartiet bygd ut veinettet til mange små øyer, koste hva det koste vil. Vel, vi har muligens råd til det i oljelandet Norge, men det blir litt underlig når vi har brukt hele 1 100 mill. kr på en tunnel til Nordkapp, mens man i årets forslag til veiutbygging fra statens side bruker 38 mill. kr på vår viktigste hovedfartsåre, E6 Oslo-Svinesund.

Om lag 2 000 i anleggsbransjen er uten arbeid i dag. Dette er folk som ikke kan settes inn i barnehageutbygging, selv om statsministeren skulle ønske det. Dette er velkvalifiserte folk innenfor veibygging, og det er det de er gode til. I tillegg har vi masse folk i Vegvesenet som faktisk også kan dette med veibygging.

Næringslivets behov for hurtige og gode veier er også velkjent. Så Norge har behovet, vi har ledig kapasitet til utbygging, og fremfor alt, vi har pengene. Det er da litt underlig for meg å lese Arbeiderpartiets forslag til samferdselsbudsjett. Det er ikke lenger grått, det er helsvart.

Norge burde omgående sette i gang en storstilt utbygging av firefelts motorvei på E6 Oslo-Svinesund, E6 Oslo-Trondheim og E18 Oslo-Kristiansand samt rundt byene Stavanger, Bergen og Trondheim, og med store deler av veinettet i og rundt Oslo som seksfelts motorvei. Videre bør resten av stamveinettet utbygges med motorvei klasse B som minimumsstandard. Store deler med stor årsdøgntrafikk bør selvsagt være klasse A.

Jeg er klar over at dette vil medføre store kostnader, men har vi som nasjon i det hele tatt råd til å la være? For å klare denne forsømte utbyggingen, som har vært forsømt i mange år, må staten sette inn minimum 2-3 milliarder kr ekstra pr. år. I tillegg må vi åpne for en utstrakt OPS-utbygging – Offentlig Privat Samarbeid.

Vi har firmaene som vil og kan bygge både innenlands og utenlands, vi har ledig kapasitet i byggenæringen, og fremfor alt, vi har pengene. Det eneste vi mangler, er fremtidsvyer og vilje fra store deler av denne salen.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Kristeleg Folkeparti vil legge til rette for også ei anna verdiskaping enn den materielle. Menneske treng stabile relasjonar og sosiale nettverk. Einskildmennesket – ung og gamal – treng samhold. Individualismen, og i endå sterkare grad

egoismen, som vår tid er sterkt prega av, er ein trussel mot mennesket sine sosiale behov.

Kristeleg Folkeparti meiner at familien er den grunnleggande eininga for samhald. Der lærer barna og dei unge om verdiar, omsorg og sosial tilpassing. Samfunnet må derfor lage gode ordningar for familien. Dette gjeld sjølvsagt alle familiar: par med barn, åleineforeldrefamiliar og einslege. Det er grunn til å stoppe opp og gjere nokre refleksjonar kring familien sine utfordringar i morgondagens samfunn. Familiemønsteret har endra seg radikalt dei siste 30 åra. Oppfatninga om familien som noko tidlaust og sjølvsagt stemmer ikkje når vi ser attende på historia vår og til andre delar av verda. I 1950 var t.d. berre 5,5 pst. av gifte kvinner i Noreg i inntektsgivande arbeid. I dag er ca. 81 pst. av kvinner mellom 25 og 54 i inntektsgivande arbeid. Det har skjedd ein stille revolusjon, med store konsekvensar for barn, kvinner og menn. Endå nyare er partnerskapslova, som blei vedteken i 1993. I 1998 blei 122 partnerskap registrerte i Noreg, og 13 pst. av lesbiske kvinner og 8 pst. av homofile menn har barn.

Skilsmissemønstra i 1998 tyder på at 42 pst. av dei yngre ekteskapa vil ende i skilsmisse. Det har vore mykje fokusering på at stadig fleire barn opplever dei negative konsekvensane av kva ei skilsmisse fører med seg. Forsking viser at den mest markante skilnaden mellom sambuarskap og ekteskap ligg i faren for brot. I ni av ti tilfelle er det fedrane som ikkje blir buande med barna etter brot. Med andre ord: Vi ser nye familiemønster og nye utfordringar. Samtidig er det viktig å understreke at 80 pst. av alle barn i Noreg veks opp saman med både mor og far. Åleineforeldrefamilien er likevel den familietypen som aukar mest. Alt i alt gir denne situasjonen oss ei ekstra utfordring når det gjeld å tenke framtidsetta på barna sitt beste hos familiar som av ulike grunnar er ekstra sårbare.

Kva blir så sagt i trontalen om korleis Regjeringa vil møte desse utfordringane eg har skissert? Det er positivt at Regjeringa vil legge fram ei stortingsmelding om oppvekst- og levekår for barn og unge i Noreg. Sentrumsregjeringa la eit godt grunnlag for ein offensiv familie- og

likestillingspolitikk. Regjeringa vil også bygge fleire barnehagar og evaluere kontantstøtta. Det er interessant å merke seg at det som blei omtalt som ei puslete barnehagesatsing, no har blitt ein offensiv politikk. Eg håpar at Regjeringa har merka seg kor populær kontantstøtta har blitt hos småbarnsforeldre. Dei siste tala viser at 75 pst. av dei som har barn i kontantstøttealder, nyttar seg av den. Nærare to tredjedelar av barna som ein mottok kontantstøtte for, blei i hovudsak passa av foreldra. Kontantstøtta er komen for å bli.

Men kva er Regjeringa si heilskaplege familiepolitiske tenking for framtida? Familiepolitikk har aldri vore eit sjølvstendig politikkområde for Arbeidarpartiet. Det framstår no som ein stor veikskap, fordi vi alle står overfor eit meir komplisert familiemønster enn tidlegare. Familien er under sterkt press. Familiepolitikken eksisterer i spenningsfeltet mellom individ og fellesskap, individ og samfunn, det private og det offentlege og mellom haldningar og ordningar. Derfor treng vi ein framtidsetta familiepolitikk med meir enn enkelttiltak.

Så litt om kultur. Kultur gir innsikt og bygger bruer mellom folk og nasjonar. Kulturopplevingar og kunstopplevingar fører til auka livskvalitet, og derfor må vi gi alle lag av folket god moglegheit til dette.

I trontalen blei det fokusert mykje på fornying av offentleg sektor. Eg saknar fokusering på og godtaking av det viktige og gode arbeidet frivillige organisasjonar representerer innan kultur og andre samfunnsområde. Har Regjeringa oversett den viktige rolla frivillige organisasjonar spelar i det lokale demokratiet, m.a. som viktige verdi- og tradisjonsformidlarar? Kristeleg Folkeparti meiner at frivillige organisasjonar medverkar til å utvikle individuelle og sosiale eigenskapar for deltaking i samfunnslivet. Dei frivillige organisasjonane har vore viktige verdi- og tradisjonsformidlarar, ikkje minst overfor barn og unge. Det er viktig at desse blir sikra gode rammevilkår i framtida.

Presidenten: Tiden for formiddagsmøtet er straks omme. Vi hever nå møtet, og setter nytt møte kl. 18.

Møtet hevet kl. 14.55.

Møte tirsdag den 10. oktober kl. 18

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n : Sakene på dagens kart (nr. 2)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Hans Majestet Kongens tale til det 145. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikets tilstand og styring

Statsråd Tore Tønne: Det fremlagte budsjettforslag innebærer en sterk satsing på helse. Det er ikke noe nytt. Både i samlet innsats og i innrettingen av innsatsen innebærer budsjettforslaget en videreføring av den satsing det har vært bred enighet om i Stortinget de senere år.

Som følge av denne satsingen er Norge nå blant de land i Europa som bruker mest penger på helse og omsorg. Slik bør det også være. Og i mange henseende kan vi si at vårt helsevesen er av høy kvalitet og leverer stadig flere og bedre tjenester til hele befolkningen. Men vi må ikke tro at fordi om vi bruker mer penger på helsevesenet enn de fleste andre land, så har vi også automatisk et bedre helsevesen enn de fleste andre. Det er fortsatt store svakheter ved vårt helsevesen. Utdragingen er å rette på disse samtidig som vi opprettholder den gode, generelle standard.

Vårt helsevesen er definitivt et offentlig ansvar. Det er også et område hvor kravene til tilgjengelighet og likeverdig behandling for hele befolkningen bør være ufravikelige. Helsetjenesten er en hjørnestein i velferdssamfunnet. Folk har en berettiget forventning om trygghet for at helsevesenet er på plass med velegnede tjenester når man trenger det. Det er en av de fremste oppgaver i helsepolitikken å sørge for denne tryggheten. Derfor er det så viktig at vi ikke bare satser på en høy innsats av felles ressurser i helsesektoren, men også på felles løsninger, på felles goder, på en videre utbygging av et helsevesen som skal gi gode og likeverdige tilbud til hele befolkningen.

Den medisinsk-teknologiske revolusjon vi er inne i, åpner for store, nye muligheter til behandling av sykdom, skader og lidelser. Det er grunnleggende positivt. Men det stiller oss også overfor vanskelige etiske problemstillinger og viktige verdivalg. Vi må samtidig erkjenne at selv med den høyeste prioritering er det neppe mulig på alle områder å bygge ut kapasitet for behandling i samme takt som de teknologiske muligheter for behandling. Det vil derfor fremstå nærmest som en normalsituasjon at det er avvik mellom folks forventninger til helsesektoren og det den faktisk kan tilby.

Da vil det alltid være et spørsmål om mer penger til helsesektoren. Også det fremlagte budsjettforslag legger opp til det. Men det er ikke bare et spørsmål om mer penger og fremfor alt ikke bare et spørsmål om mer penger til behandling av skader og sykdom. Stadig mer av de helseproblemer som legger beslag på kapasitet i helsevesenet, er forebyggbare. Det er derfor ingen tvil om at vi

må styrke innsatsen innen helsefremmende og sykdoms- og skadeforebyggende tiltak. Regjeringens budsjettforslag legger opp til en slik styrking.

I nær sammenheng med dette kommer betydningen av en styrking av den primære helsetjeneste. Det sier seg selv at innsatsen og kvaliteten på denne del av vår helsesektor er helt avgjørende for at befolkningen skal få et best mulig helsetilbud, og for at vi kan få en riktigere bruk av ressursene i sektoren.

Jeg minner i denne forbindelse om at det nå er mer enn tre år siden Stortinget vedtok at det skulle innføres en fastlegeordning i Norge. I vårsesjonen i år ble de nødvendige lovvedtak fattet for å gjennomføre vedtaket. Jeg er svært tilfreds med at det senere er oppnådd enighet om det avtaleverk som må til for at ordningen kan innføres som forutsatt fra 1. juni neste år.

Det er først og fremst gjennom en styrking av primærhelsetjenesten at vi også kan løse en del av de problemer som i dag preger sykehusene. Også her vil det være behov for mer penger. Regjeringens budsjettforslag innebærer også det. Men igjen er det viktig å understreke at dette er problemer som ikke kan løses raskt og med penger alene. Det er også nødvendig å gjennomføre organisatoriske endringer. De kan være smertefulle, og både gjennomføring og resultater vil ta tid. Det er desto viktigere å komme i gang og ikke forsøke å utsette problemene ved stadig å bevilge mer penger.

Mange av våre sykehus driver rasjonelt og får mye ut av hver krone. Jeg må også understreke at det store antall medarbeidere i sektoren hver dag gjør en stor innsats for at resultatene skal bli best mulig for et stadig større antall behandlede pasienter. Men det er også sykehus som sliter med lite rasjonelle løsninger. De sammenlignende studier av sykehus som er gjennomført, etterlater liten tvil om at det er mye å vinne gjennom bedre organisering. Dette er oppgaver som først og fremst må gjennomføres av sykehusene selv. Jeg ser det som en viktig oppgave å sørge for at sykehusene blir gitt de nødvendige fullmakter og forutsetninger for å gjøre det.

Regjeringen har i sitt budsjettforslag fulgt opp de tre handlingsplanene innen helsetjenesten som Stortinget har vedtatt. Det gjelder plan for utstyrsinvesteringer ved norske sykehus, Nasjonal kreftplan og Opptrappingsplan for psykisk helse.

Det er i dag Verdensdagen for psykisk helse. Jeg benytter anledningen til spesielt å understreke at vi skal følge opp den ambisiøse åtteårige opptrappingsplan for psykisk helsevern som et enstemmig storting vedtok i 1998.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

John I. Alvheim (Frp): Bred satsing på helsevesenet har det vært, og er det også i dette statsbudsjettet, sier helseministeren. Jeg er dypt uenig i det. Det har vært satset for lite før, og det satses for lite til neste år.

Det var imidlertid ikke det jeg skulle stille spørsmål til helseministeren om. Kanskje burde jeg ha ventet til etter Arbeiderpartiets landsmøte, men jeg kan ikke dy meg for å stille disse spørsmålene nå.

Det er kjent at helseministeren i samarbeid med Arbeiderpartiets ledelse har fremmet forslag om statlig overtakelse av sykehusene. Så langt som jeg har forstått, vil dette bli vedtatt på Arbeiderpartiets landsmøte i november. Jeg er helt sikker på at det blir vedtatt. Jeg tror ikke at en person som helseminister Tore Tønne ville gå ut offentlig med et forslag som dette hvis det ikke var sikret flertall i hans eget parti. Jeg er veldig glad for at det også blir Arbeiderpartiet som denne gangen gjennomfører et annet av Fremskrittspartiets store helsepolitiske mål, nemlig statlig overtakelse. Tidligere har Arbeiderpartiet innført innsatsbasert finansiering. Og det er hyggelig.

Mine to spørsmål går til helseministeren, og det første er som følger: Motstandere av statlig sykehusdrift har proklamert det skrekkscenariet at veldig mange av lokal-sykehusene vil bli nedlagt hvis staten overtar sykehusdriften. Vil helseministeren her og nå avkrefte at så vil bli tilfellet?

En annen ting som jeg lurer på, er: Hvordan skal statlig sykehusdrift foregå i praksis? Er det slik som jeg tror, at man vil etablere sykehusaksjeselskap eller sykehusselskap hvor konsernmodellen legges til grunn? Hvor mange konsernmodeller vil det i tilfelle bli ute i landet?

Statsråd Tore Tønne: I den utstrekning noen har skapt det skrekkbildet at det ved en statlig overtakelse av sykehus blir en omfattende nedleggelse av mindre, lokale sykehus, kan jeg her og nå avkrefte det, slik representanten Alvheim ber om.

Når det gjelder organiseringen av en fremtidig statlig sykehusdrift, har jeg for det første det å si at det er et meget stort prosjekt å gjennomføre en slik endring av eierforholdene. Det er en sak som vi selvfølgelig vil komme tilbake til Stortinget med.

Hvis representanten Alvheim nevnte sykehusaksjeselskap, vil jeg også si at det er en uaktuell problemstilling for Arbeiderpartiet og for denne regjering å fremme forslag om aksjeselskap for offentlige sykehus. Det har å gjøre med at en mener at dette er et udelt offentlig ansvar. Det kan ikke gjøres til gjenstand for selskaper med begrenset ansvar, og som dermed også kan gå konkurs. Modellen for øvrig vil jeg ikke gå nærmere inn på nå enn å si at det høyst sannsynlig vil være snakk om et begrenset antall sykehusforetak til hvilke det vil bli organisert et større antall sykehus.

Are Næss (KrF): Regjeringens verdiprofil har vært etterlyst tidligere i debatten, men forslaget til statsbudsjett har i det minste overskriften «Et budsjett for økt velferd og mer rettferdig fordeling», og finansministeren hevder at dette er et budsjett med økt satsing på fellesgodene. Det er gode ord, men hva er realitetene?

Kristelig Folkeparti vil føre en politikk til støtte for de svakeste i samfunnet. «Flere hundre tusen norske barn lever sammen med foreldre med rusproblemer. Disse barna kan ikke samfunnet svikte», skriver barne- og familieministeren. Men hva gjør Regjeringen? Den legger opp til en kraftig reduksjon, ikke bare i støtten til forebyggende

tiltak mot rusmiddelbruk, men også i støtten til behandlingstilbudene. Det er ikke å hjelpe de svakeste.

Det er bedre å forebygge enn å behandle, og sentrumsregjeringen fikk gjennomført en historisk satsing på forebyggende helsearbeid. Arbeiderpartiregjeringen svekker ikke bare det forebyggende arbeid i forhold til rusmiddelbruk, men vil også svekke støtten til arbeidet for å forebygge uønskede svangerskap og abort. Det er heller ikke å hjelpe svake grupper. Samtidig forespeiles vi billigere kjøtt og brennevin, men ikke fisk, frukt og grønnsaker. Er det dette som er økt velferd og mer rettferdig fordeling? Er det dette som er økt satsing på fellesgodene? Begrunnelsen for å redusere brennevinsavgiften er å redusere grensehandelen og komme smuglingen til livs. Grensehandelen med Sverige beløper seg til åtte hundredels liter alkohol pr. innbygger over 15 år. Det er ikke alkohol folk reiser over grensen for.

Men det er en klar og erkjent sammenheng mellom prisnivå og forbruk når det gjelder alkohol. Denne sammenhengen er så tydelig at forskerne kan regne ut hvor mange nye dødsfall en avgifts- og prisreduksjon vil føre til. Hvert år dør minst 1 500 mennesker på grunn av alkohol her i landet. Det er antydning at prisreduksjonen på brennevin vil kunne føre til opptil 300 flere dødsfall. Hva mener helseministeren om virkningen på folkehelsen når Regjeringen nå vil svekke satsingen på forebyggende medisin, bl.a. svekke forebygging og behandling av rusmiddelskader og prioritere billigere kjøtt og brennevin?

Statsråd Tore Tønne: Det er en viktig oppgave også i helsepolitisk sammenheng å bidra til å begrense forbruket av alkohol. Jeg vil hevde at det å gjennomføre den foreslåtte reduksjon av alkoholavgiften er et ledd i arbeidet med å få bedre kontroll med utviklingen av alkoholforbruket i Norge. Vi opplever i dag at en stigende del av dette forbruket har med ureglementert import og annen ureglementert bruk å gjøre. Vi mener at det vi gjennomfører her, er ledd i en alkoholpolitikk som vil bidra til å bedre mulighetene til å kontrollere og forebygge alkoholmisbruk fremover.

For øvrig mener jeg også at budsjettet innebærer muligheter til å styrke det forebyggende arbeid, bl.a. gjennom en bedre samordning av barne- og ungdomspsykiatri, rusmiddelforbruk og sosiale tiltak, spesielt rettet mot barn og unge.

Sonja Irene Sjøli (H): Da Stoltenberg-regjeringen overtok, ble fornyelse og modernisering av offentlig sektor presentert som en hovedsak, ikke minst den nye helseministeren representerte en forfriskende nytenkning når det gjaldt organisering av helsevesenet. Men hva ser vi i trontalen og i den nye regjeringens første budsjett? Jo, nødvendige reformer i helsevesenet, som statlig ansvar for sykehusene, er satt på venteliste sammen med 270 000 pasienter som trenger behandling. Så ille er det at flere kommuner, mange av dem arbeiderpartistyrte, ser seg nødt til å tegne private helseforsikringer for sine innbyggere. Dette sier noe om troen på Regjeringens evne til å reformere helsevesenet, selv i eget parti. Pasientene på

venteliste trenger behandling, selv om Arbeiderpartiet fortsetter å vurdere og ikke klarer å bestemme seg for hva de vil med helsevesenet.

Vi har fått en pasientrettighetslov som skal sikre pasientene rett til nødvendig helsehjelp innenfor de grenser kapasiteten setter. Høyre mener at det er pasientens behov for behandling som må være utgangspunktet, ikke kapasiteten i helsevesenet. Om nødvendig må pasientene tilbys behandling ved private klinikker eller i utlandet.

Mens vi venter på at Arbeiderpartiet vurderer ferdig nødvendige reformer for å øke kapasiteten i helsevesenet, er mitt spørsmål til helseministeren om han vil åpne for å sende pasientene til private sykehus eller til sykehus i utlandet, slik at de kan sikres behandling innen en medisinsk forsvarlig frist.

Statsråd Tore Tønne: Det er for det første ikke riktig at Regjeringens arbeid med å reformere helsevesenet er satt på noen venteliste. Det er tvert imot prosjekter igangsatt for både å skille de statlige sykehusene ut av statsforvaltningen og forberede å omgjøre dem til foretak etter modell av statsforetaksloven. Og som jeg tidligere har svart her, vil det bli arbeidet videre med spørsmålet om også å overta andre sykehus og gjøre dem til selvstendige foretak. Det er et arbeid som alt har startet, og som går fremover, og som jeg som sagt vil komme tilbake til Stortinget med så snart det er grunnlag for å trekke endelige konklusjoner om det.

For øvrig er det heller ikke slik at det er noen negativ utvikling når det gjelder ventelistene i forhold til det som ble forespeilet da Stortinget var i ferd med å gå fra hverandre før sommeren. Tvert imot er det nå en positiv utvikling i ventelistene, selv om vi fortsatt må konstatere at de er for lange, spesielt de deler av dem som ikke har med den planlagte medisinske behandling å gjøre.

Som ledd i arbeidet for å få ned de deler av ventelistene som vi karakteriserer som helt uakseptable, er det allerede i dag åpnet for å gjennomføre behandling ved andre sykehus enn der pasientene står på venteliste. Vi arbeider også med å forbedre mulighetene til å gjennomføre en forsvarlig behandling av pasienter som ikke kan behandles ved norske sykehus, ved akseptable behandlingssteder i utlandet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg lyttet med interesse både til det helseministeren sa i sitt innlegg, og det helseministeren ikke sa. For i et utall intervjuer etter at statsråd Tønne tiltrådte, har betydningen av statlig sykehusovertakelse blitt presisert fra statsrådens side gang på gang. Det temaet nevnte ikke statsråden med et ord. Til tross for at dette har vært tema i mange intervjuer, fant ikke statsråden det nødvendig å nevne den store reformen for Stortinget i sitt innlegg, men derimot i en replikkordveksling med representanten John I. Alveim. Det finner jeg mildt sagt oppsiktsvekkende, for det er jo en av de største sykehusreformene vi har hatt på lang tid, og som helseministeren har gjort seg til en ivrig talsmann for.

Det har versert løfter om gjeldssanering overfor fylkeskommunen hvis staten overtar, og også nå i dag har vi

hørt at helseministeren har utstedt en garanti for at det ikke vil komme til å bli lagt ned lokalsykehus hvis staten overtar. Med annen statlig drift friskt i minne, som post, som tele, som ligningskontor, som Forsvaret med det som skjer der, eller NSB, der vi hører at tog stopper på jernbanestasjoner, men hvor passasjerer må betale 500 kr for å få lov til å gå av, til tross for at toget står stille på stasjonen og venter på motgående tog, er det jo all grunn til å spørre om helseministerens garantier kommer til å bli langvarige. Når vi også ser at det bare dreier seg om et par år siden staten overtok ansvaret for kortbanenettet, og at Regjeringen i Nasjonal transportplan allerede etter et par års tid sier at man i løpet av de tre neste årene vil komme til å vurdere strukturen på kortbanenettet og se på om det er behov for å beholde alle de kortbaneflyplasser vi har, virker det som om holdbarhetsdatoen på den type garantier er rimelig kort. Så mitt spørsmål til helseministeren er: Hvor lenge gjelder den garantien som helseministeren nå har utstedt for at lokalsykehus ikke skal bli nedlagt?

Statsråd Tore Tønne: Jeg må først få lov til å skrive på min konto for uerfarenhet at jeg ikke evner å beregne tidsbruken for femminuttersinnlegg slik at jeg får med meg hele mitt manuskript, men jeg kan forsikre om at jeg også hadde lagt inn en liten kort redegjørelse for det prosjekt som er igangsatt når det gjelder både å skille de nåværende statlige eide sykehus ut av statsforvaltningen og gjøre dem om til foretak, og mulighetene for å overta sykehus som i dag er eid av fylkeskommunen, og gjøre dem til tilsvarende statlige foretak. Så det er ikke meningen, som Enoksen antydte, å hoppe over det som også jeg anser for å være et meget stort og viktig prosjekt dersom det skal gjennomføres fullt ut. Og det er det jeg tar sikte på.

Når det gjelder varigheten av garantier, tror jeg enhver vil vite at evigvarende garantier om at alt skal bestå, er det lite poeng i å gi. Det jeg svarte på når det gjelder representanten Alveims spørsmål, var om det forhold at staten eventuelt overtar eierskapet til sykehusene skulle utløse noen omfattende nedleggelse av mindre, lokale sykehus. Det tror jeg jeg kan garantere ikke vil skje som følge av statlig overtakelse. Jeg tror heller ikke det er noe ved det vi i dag kan se når det gjelder utviklingen i befolkning eller pasientsammensetning, som tilsier noen slik utvikling.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil komme inn på det samme spørsmålet som flere har vært inn på, nemlig det at helseministeren tar til orde for statlig overtakelse av sykehusene. I motsetning til flere av de andre som har vært her oppe, så ser jeg også at det vil finnes flere argumenter som vil kunne tale for en statlig overtakelse av sykehus, på samme måte som det vil kunne være argumenter den andre veien, som går på at fylkeskommunene fortsatt skal drive dem.

Det som har vært overraskende til nå, er hvor lite konkret helseministeren har vært, knyttet til de fordeler dette skal ha for pasientene, altså i hvilken grad organisasjons-

formen vil ha betydning for folk flest og for å kunne gi et bedre helsetjenestetilbud. Her savner man en konkretisering fra helseministeren. Men for å hjelpe ham litt på vei syns jeg i hvert fall det er åpenbart at det at den som har bevilgende ansvar også må ha et visst ansvar for driften, vil kunne være tjenlig, fordi man i dag ser at Stortinget ofte løper fra sitt ansvar i forhold til ulike handlingsplaner, og så blir fylkeskommunene sittende igjen med svarteper. Vi ser det samme i forhold til utstyrsinnkjøp. Der fylkene har for dårlig økonomi vil man ikke kunne kjøpe nytt utstyr selv om staten skal inn med en viss delfinansiering. Man kunne nevnt medikamentutgifter også, der det i dag er en uheldig forskjell mellom de pasienter som ikke er innlagt på sykehus, og de som er det, ved at det kanskje mangler midler til dyre medikamenter på sykehus, mens de bevilges over folketrygden når man ikke er innlagt, osv. Men det er åpenbart at det er grunn til å se på organiseringen av sykehus.

Det jeg vil komme inn på og spørre helseministeren om, er det han har sagt om at man ved en statlig overtakelse vil komme inn på en gjeldssanering for de ulike sykehusene. Hvis det er slik at man ved en statlig overtakelse ser grunn til en gjeldssanering for sykehusene, hvorfor ser da helseministeren ikke grunn til å sanere den gjelden i dag? Er det slik at man på sett og vis skal gjøre krisen desto større for å bevise det nyttige ved en statlig overtakelse?

Statsråd Tore Tønne: Det er ikke tid i et replikkordskifte til å gjennomgå de mange og forskjellige argumenter for og imot en eventuell statlig overtakelse av sykehus, enda så gjerne jeg skulle gjort det. Men jeg vil benytte anledningen til å si at noe av det viktigste, slik jeg ser det, er noe av det representanten Ballo også var inne på, nemlig å samle ansvaret i forhold til at det i dag er splittet opp på mange eiere, og at det er en splittelse mellom eieransvaret og ansvaret for finansieringen av sykehusene. Jeg tror vi vil være tjent med at dette blir samlet, og det er til sjuende og sist staten som bærer dette ansvaret i all hovedsak.

Jeg har også sagt at det er viktig med en bedre organisering av sykehusdriften, og jeg tror det er vår oppgave å legge forholdene til rette for at det kan skje i sykehusene og av sykehusenes ledelse. Da tror jeg også det er viktig at sykehusene skilles ut og gjøres til selvstendige foretak, med de nødvendige fullmakter det gir til styrer og ledelser for de enkelte sykehus.

Jeg vil også peke på at det i dag er store og til dels uakseptable forskjeller mellom de behandlingstilbud som gis ved de enkelte sykehus, selv mellom nabofylker – forskjeller som vi over tid ikke kan akseptere. Jeg mener at en gjennomgående eier vil ha både et klart ansvar for og større mulighet til å utjevne slike forskjeller.

Når det gjelder spørsmålet om gjeldssanering, tror jeg ikke jeg har brukt noen generell betegnelse på en slik oppgjørform, men det sier seg selv at det i tilknytning til en eventuell overtakelse av sykehus fra fylkeskommuner, er nødvendig å gjennomføre oppgjør som også innebærer at den gjeld som fylkeskommuner måtte ha tilknyttet syke-

husene, på en eller annen måte blir gjort opp og følger med over til den som overtar sykehusene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ansgar Gabrielsen (H): Høyre legger til grunn at Norge trenger en verdiskapingsvisjon. Vi må endre dagens passive visjon om å forvalte petroleumsformuen til en aktiv visjon om å gjøre Norge til et kunnskapsland i verdensklasse for innovasjonsbasert næringsliv, gjerne representert ved tele og IT, og global virksomhet innen energi, maritim og marine næringer – en visjon som legger til grunn at *hele* landet tas i bruk. Dette vil ikke komme av seg selv, det er noen premisser vi må oppfylle. Vi må ville noe, og vi må være villig til å gjøre noen nødvendige grep. Jeg er optimist i denne sammenheng, og gitt at vi gjør de riktige valgene, tror jeg dette kan bli aldeles strålende.

For at Norge skal kunne oppfylle en verdiskapingsvisjon, mener jeg at de totale FoU-investeringene snarest mulig må dobles til høyeste OECD-nivå. Dette gjelder så vel i privat som i offentlig sektor.

Åpnere grenser for så vel kapital som kompetent arbeidskraft vil være kritiske faktorer som sterkt vil påvirke vår egen suksess.

I stikkords form vil jeg nevne noen andre momenter som jeg tror sterkt vil påvirke vår evne til å stable på beina det næringslivet vi skal leve av når oljealderen begynner å få redusert betydning. Og det er vårt ansvar allerede i dag i dette Stortinget å begynne å legge grunnlaget for nettopp dette.

Jeg vil nevne følgende fem punkter:

- Norge trenger, som jeg sa innledningsvis, en verdiskapingsvisjon. Andre land har gjort det og har lyktes.
 - Vi må bli en ledende og spesialisert kunnskapsnasjon. Vi vil aldri kunne bli best på kunnskap på den totale bredden, men vi vil kunne spisse ut, det har vi sett gjennom en del norske selskap som er meget dyktige og faktisk er verdensledende.
 - Vi må konsentrere de næringsrettede virkemidlene om det som er fremtidsnæringene.
 - Norge må snarest legge en plan for avvikling av det statlige eierskapet.
- Og til slutt:
- Vi må modernisere offentlig sektor. Vi må gjøre det, ikke bare snakke om det.

Hva er Regjeringens svar på dette i så vel trontale som i det fremlagte budsjett?

Regjeringen foreslår skatteøkninger som vi ikke har sett maken til siden Arbeiderpartiet alene hadde flertall i denne salen. Og i gammelsosialistisk ånd er det verdiskapingen i bedriftene og fremtidens arbeidsplasser som rammes. Det verste er kanskje at det i høyeste grad kan se ut som om dette er tilsiktet. Både finansministeren og ikke minst næringspolitisk talsmann, Kjell Opseth, har jo vært helt klare: Offentlig sektor skal bli større. Og for å få dette til har altså Regjeringen bestemt seg for å radbrekke deler av norsk næringsliv. Konjunkturavgiften skal tvinge bedriftene til å si opp folk enten ved å legge

ned eller ved å redusere driften. Ikke minst skal det bli vanskeligere for nyskappingsbedriftene å rekruttere. Den frigjorte arbeidskraften skal så overføres til en stadig større offentlig sektor, en sektor hvor Regjeringen ikke makter å prioritere det viktigste på bekostning av det som er mindre viktig. Alt er viktigst!

Det Regjeringen gjør når den på denne måten angriper verdiskapingen i små og store bedrifter over hele landet, er å undergrave selve grunnlaget for fremtidens velferds-samfunn. Jeg vil si at Regjeringen kort og godt sager av den greina som vi alle sitter på. Enten er budsjettet en panikkartet reaksjon på rekordlave galluptall eller så må det være et knefall for venstrefløyen i Arbeiderpartiet. Uansett – det er uansvarlighet av første klasse.

Heretter må derfor statsministerens og finansministerens formaninger om en ansvarlig økonomisk politikk tas med en stor klype salt. Regjeringen ser ut til å ha glemt at lav prisstigning og lav rente bare er virkemidler for å gi hver enkelt av oss nødvendig trygghet i vår egen økonomi og for å sikre næringslivet konkurransedyktige rammebetingelser. Skatte- og avgiftsøkninger er minst like ødeleggende for næringslivets konkurransevne som høy inflasjon og et høyt rentenivå. Det er derfor egentlig ikke lenger så stor forskjell på Arbeiderpartiets og Fremskrittspartiets økonomiske politikk. Begge vil føre en politikk som svekker verdiskapingen i konkurranseutsatt næringsliv og øker oljeavhengigheten. Mens Arbeiderpartiet bevisst svekker bedriftene gjennom skatter og avgifter, gjør Fremskrittspartiet det med økt inflasjon og høyere rente. Resultatet er det samme, veivalget er bare noe forskjellig.

Stoltenberg-regjeringen legger an sin nye, aggressive skattepolitikk på bred front. Den såkalte konjunkturavgiften er i virkeligheten en økning i arbeidsgiveravgiften på hele 1,5 prosentpoeng. Avgiften legges på alle private bedrifter i alle deler av landet, mens statlig og kommunal virksomhet går fri.

Jubelen må derfor ha stått i taket i Kommuneforbundet da statsbudsjettet ble lagt fram. Private bedrifter får dermed en konkurranseulempe som gjør det vanskeligere å konkurrere om offentlige oppdrag. Med den reduserte konkurransen har ikke offentlig virksomhet lenger samme behov for å skjerpe seg som tidligere. Resultatet er dyrere og dårligere tjenester for kommunenes innbyggere.

Også forslaget om aksjeutbytte eller dobbeltbeskatning på overskudd rammer næringslivet. Først og fremst blir det vanskeligere å finansiere nye prosjekter. Dermed undergraver Regjeringen den verdiskapingen og de inntektene vi skal leve av i morgen. Med Regjeringens forslag vil Norge altså ha Europas nest høyeste skattlegging av næringslivsinvesteringer. Bare svenskene er verre – og det er jo noe. Men det er altså tydeligvis ikke nok for Regjeringen.

Jeg har merket meg at Regjeringen er bekymret for tilgangen på investeringskapital til norsk næringsliv. Make it to the crocodiles! Er det rart at det er vanskelig å få både nordmenn og utlendinger til å investere i næringslivet når de ser hvilke næringsfiendtlige forslag som fremmes, og hvilke betingelser Regjeringen har tenkt å by?

Regjeringens forslag om å opprette et halvstatlig investeringsfond med en forvaltningskapital på 5 milliarder kr blir unektelig noe underlig når det bare for neste år skal trekkes inn dobbelt så mye investeringskapital fra det samme næringslivet. Statlig eierskap har en av tidenes dårligste merittlister å vise til. Likevel går Regjeringen ufortrødent videre med planene om et halvstatlig investerings-selskap, finansiert ved årelating av det private næringsliv.

Regjeringen foreslår også å innføre moms på tjenester. Denne såkalte momsreformen betyr en kraftig forverring av rammebetingelsene for tjenesteproduserende, konkurranseutsatt næringsliv. Forslaget er spesielt alvorlig for reiselivsnæringen som representerer en viktig del av verdiskapingen og arbeidsplassene i distriktene. Men kombinasjonen konjunkturavgift og moms gir reiselivsbedriftene en dobbeltsmell som det faktisk skal bli spennende å se utviklingen av. For å si det kort og godt: Overlever de?

Elavgiften på industrien rammer også distriktsbedriftene hardt. For min egen landsdel, Sørlandet, er dette meget merkbart. I Kristiansand vurderer det canadiske selskapet Falconbridge i disse dager investeringer på flere milliarder. Det vil alltid være slik at det er alternativ anvendelse av investeringskapital. Og skal Norge vinne, skal vi være best i denne globale etableringskonkurransen, nytter det ikke å være toppscorer på skatte- og avgiftsøkninger.

Hva er det så Regjeringen prioriterer? Først og fremst bevilges det mer til kommunesektor og sykehus. Høyre mener det er riktig å prioritere utdanning og helsevesen. Økt satsing på disse viktige områdene må likevel ikke undergrave den verdiskapingen og de arbeidsplassene som til syvende og sist finansierer all offentlig velferd. Offentlig sektor legger allerede beslag på en uforholdsmessig stor del av ressursene i samfunnet. Økt satsing på skolen og på helsevesenet må derfor skje ved å bruke ressursene bedre, ved å redusere offentlige utgifter på mindre prioriterte områder og ved å øke tilgangen på arbeidskraft.

Jeg vil avslutte der jeg begynte: Jeg tror nasjonen trenger en tverrpolitisk visjon for verdiskaping for fremtiden. Jeg tror at skal vi lykkes i det en kan kalle for «etter oljealderen», må vi ta noen felles løft og være villige til over tid å kjøre en politikk på dette området. Det vi har sett i Irland, i Finland og hos andre, er at en av suksessfaktorene er stabilitet i rammebetingelsene over tid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Innleiingsvis heldt representanten Gabrielsen eit innlegg som eg synest hadde ein oppsong som gjorde at ein kanskje kunne gløyme heile replikken. For då var det moglegheitene samfunn han beskrev, og han ville gjerne ha ein verdiskapingsvisjon. Det er noko som vi gjerne kan vere med på. Men det gjekk jo ikkje særleg lenge før klagesongen kom. Det meste av innlegget elles var ei negativ beskriving av statsbudsjettet og verknadene det har på næringslivet.

(Opseth)

Eg vil berre gjerne få lov å seie at norsk næringsliv si største utfordring for tida er saman med myndigheitene å syte for at vi ikkje stadig får renteauke, noko som ikkje berre påfører næringslivet svære kostnader, men også den enkelte og det norske hushaldet. Kan representanten Gabrielsen gå inn og verkeleg fortelje medrepresentantane sine korleis ein skal syte for å halde renta i sjakk, utan at det fører til at ein må stramme inn, i ei tid då økonomien er «overoppheta»? Er det slik at representanten Gabrielsen meiner at den innstramma berre skal skje i privat sektor? Eg meiner at det budsjettet som no er lagt fram, syner ein veg framover for næringslivet. Men dei må, i den fasen som vi no er inne i, der det går særleg bra, også vere med og ta sin del.

Ansgar Gabrielsen (H): Replikken fra Opseth gikk på det som er den største utfordringen for norsk næringsliv, for samfunnet totalt og ikke minst for denne forsamlingen: å sørge for at vi ikke får en fortsatt stigning av renten.

Til det vil jeg bare si at nå har Høyre vært budsjettpartner i to budsjetter – ikke dette året, men de to foregående – noe som har medvirket til at vi har hatt et fallende rentenivå. Så kom man altså i den situasjonen i fjor høst at Arbeiderpartiet parkerte allergien mot kontantstøtten, og man fikk dette ulykksalige forliket mellom sentrum og Arbeiderpartiet, som har ført til at norsk næringsliv, norske kommuner og norske husholdninger blir påført milliarder i økte rentekostnader. Hvem som har best og dårligst «record» på dette området, er for så vidt uinteressant for fremtiden. Jeg deler Opseths bekymring for en fortsatt mulig utvikling av høyere rente. Og det jeg dessverre frykter, er at det etter en periode som den vi nå har hatt, med stigende rente, ofte er slik i økonomien at da kommer prisstigningen, og da kommer inflasjonen. Jeg vil ikke bli overrasket om vi nå får en prisstigningsvekst, ikke minst på bakgrunn av den økning av renten som er kommet, delvis som et resultat av forslaget til statsbudsjett.

Det jeg i hvert fall kan si, er at Opseth, i den grad han måtte være urolig – hvilket jeg ikke tror han er, han er en for kald fisk til det – kan slappe helt av i forhold til Høyres bidrag til at dette statsbudsjettet skal ha som resultat at renten vil stige. Det skal ingen bekymre seg for.

Øystein Hedstrøm (Frp): Representanten Gabrielsen var også innom Fremskrittspartiets innlegg. Vi kan gå litt tilbake i tid: Det er riktig at da næringskomiteen behandlet næringsmeldingen i fjor, var det Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet som stod som garantister mot økt arbeidsinnvandring til Norge. Parlamentarisk leder i Høyre gjorde også et poeng av det i sitt hovedinnlegg i dag der han presenterte Høyres modell med fri arbeidsinnvandring til landet vårt. Jeg tror Arbeiderpartiet har lyttet svært mye til LO-sekretær Liv Undheim, som har sagt at vi «må beskikke vårt eget hus» først. Fremskrittspartiet er svært enig i mye av det Liv Undheim her har sagt. Vi har 70 000 ledige i vårt eget land. Vi har 66 000

deltidsarbeidende – svært mange kvinner – som gjerne skulle ha jobbet mer, og vi har tre ganger så høy ledighet blant ikke-vestlige arbeidsinnvandrere. Skal vi ikke først få dem ut i jobb før vi importerer enda flere? Og vi har svært liten fleksibilitet når det gjelder EØS-markedet. Bør ikke Ted Hanisch og hans folk konsentrere seg om å få større fleksibilitet i forhold til det europeiske arbeidsmarkedet? Selv om ledigheten her har gått ned, finnes det millioner å øse av.

Jeg forstår at Høyre ikke har forstått dette med «brain-drain»-problematikken. Høyre ønsker å gi milliarder i tvungen statlig u-hjelp til den tredje verden, men så skal de knappe fagarbeiderne. Hvordan skal folk få bygd seg opp i disse landene hvis vi knabber IT-ingeniører og helsearbeidere? Jeg så en statistikk fra Leger uten grenser her forleden som viste at vi i Norge har 16 000-17 000 leger, mens en i enkelte u-land bare har et tosfret antall leger på 4,5 mill. innbyggere, altså samme innbyggerantall som i Norge. Der er det nød, sult og sjanseløshet. Hvor er det moralske aspektet hos Høyre når man da knabber fagarbeiderne? Og hvordan skal disse landene få bygd seg opp?

Presidenten: Taletiden er for lengst omme.

Ansgar Gabrielsen (H): Det er riktig det Hedstrøm sier innledningsvis, at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet stod skulder ved skulder i næringskomiteen når det gjaldt å gjøre de ytterste anstrengelser for at vi ikke skal få inn kompetent arbeidskraft til å fylle stillinger som står ledig. Den æren skal Hedstrøm ha at han fikk med seg Opseth på akkurat det.

Nå er det slik at norsk konkurranseutsatt næringsliv og offentlig sektor har en massiv mangel på kompetent arbeidskraft til tross for disse 70 000 arbeidsledige som Hedstrøm snakker om. Og når Hedstrøm begynner å snakke om nød, sult og hunger – jeg vet ikke om han nevnte nakenhet i tillegg – skjønner de fleste hvor han vil hen. Det som for Høyre er hovedintensjonen med det vi nå gjør, er at hvis vi ikke gjør noe, har vi så stort underskudd på arbeidskraft i dette landet at det vil drive kostnadene i været på en sånn måte at hele det konkurranseutsatte næringslivet settes i fare.

Vi så en liten sak nede fra mitt eget fylke på TV her om kvelden. En som skal ha en assistent hjemme, kan få det fra utlandet – et land utenfor EØS-området. Kommunen vil finansiere, men nektes. Skal vi holde på med dette? Skal vi ha en situasjon der folk ikke får den nødvendige hjelp fordi man har noen politikere som ikke liker hudfargen? Vi kan ikke holde på på dette viset. Og hvis vi skal ha et næringsliv utenom dem som sitter og forvalter vår finanskapital, er vi nødt til å gjøre noe på dette området.

Jon Lilleton (KrF): Eg vil faktisk starte med å gje honnør til Høgre-representanten Gabrielsen i forhold til det siste svaret til representanten Hedstrøm. Det var slik at regjeringa Bondevik med næringsminister Sponheim fremma forslag som kunne ha ført til at vi i to år no had-

de vore i gang og ordna desse sakene. Det har ikkje skjedd på grunn av det vedtaket som vart gjort i Stortinget etter initiativ frå Hedstrøm og Arbeidarpartiet. Det er heilt tydeleg kva næringslivet sjølv seier her, og all fornuft tilseier at vi må gjere noko med det.

Det var schwung over representanten Gabrielsen i dag. Kristeleg Folkeparti er heilt einig i at vi treng ein verdiskapingsvisjon, og likeins at dette skal byggje på eit kunnskapsbasert næringsliv i eit kunnskapssamfunn. Eg vil seie at ein slik visjon og bør ha ein verdidimensjon, så her kunne vi kanskje einast om at denne visjonen burde byggje på god, gamaldags haugianisme, nemleg verdiskaping og det å ta på alvor folks åndelege behov og behov for ei moralsk reising i samfunnet hand i hand. Så eg synest det er spennande å kunne diskutere den dimensjonen.

Vi i Kristeleg Folkeparti kan òg slutte oss til representantens ynske om at heile landet skal takast i bruk, men da må vi spørje: Er då Høgre og representanten Gabrielsen villig til å ha ein landbrukspolitikk som tek omsyn til at det er forskjell på Jæren og fjellbygdene? Er Høgre og representanten Gabrielsen villig til at vi, samstundes som vi lét marknaden vere dei som styrer i breibandsutviklinga, likevel har tilpassingar som gjer at det går an å få aksess for breiband, anten det no er i Setesdal eller Mandal eller Lindesnes, hans eigen kommune for den del? Og når vi er einige om at konjunkturavgifta må vekk, er det igjen dei fattigaste u-landa som skal lide, er det igjen distriktslandbruket, eller kor vil Høgre ta dei pengane?

Ansgar Gabrielsen (H): Nå må vi ikke i en trontaledebatt avsløre alle de spennende momentene. Jeg skjønner at Lilletun og sentrum ser med spenning fram til Høyres alternative budsjett, og det er selvfølgelig veldig trivelig.

Jeg er selvfølgelig enig med Lilletun i at man må ha noe å leve av, og så må man ha noe å leve for. Begge deler er meget viktig, man lever ikke av brød alene, og det tror jeg stadig flere finner ut. De moralske sidene vil jeg si at politikerne kanskje i liten grad bør ta seg av, men også der må vi selvfølgelig bidra.

Men hva skal vi da gjøre for å ta hele landet i bruk? Det som i hvert fall er helt sikkert, er at skal dette landet ha næringsliv fra Lindesnes til Nordkapp, er det kort og godt rammebetingelsene for norsk konkurranseutsatt næringsliv som er av betydning. En milliard eller to fra eller til kommunene kan ikke redde dette, med skatte- og avgiftsøkninger på 10-12 milliarder kr for et konkurranseutsatt næringsliv som i det alt vesentlige ligger i distriktene. De ligger ikke i dette området vi er nå, det er ikke der konkurranseutsatt næringsliv ligger. Her har de sine konsernkontorer, produksjonen foregår helt andre steder. Det som er distriktsnærings nr. 1 inn i dette årtusen, er den marine næring, havbruk og fiskeri og videreforedling. Og det som skal til, er ganske enkelt, som jeg sa innledningsvis i mitt innlegg i Stortinget, satsing på FoU for å få kompetent arbeidskraft og for å videreutvikle en videreforedling. Vi har tilstrekkelig lenge vært en råvareprodusent i forhold til Europa. Nå skal vi videreutvikle og videreforedle innenfor de marine næringene.

Så til landbruk. Ja, jeg skal ta vare på både fjellbygder og Jæren og alt mellom himmel og jord, men vi bruker altså mellom 20 og 23 milliarder kr i direkte og indirekte støtte til landbruket, og vi kunne åpenbart ha fått de samme kvalitetene tilbake for en langt rimeligere penge. Og det er ikke nødvendig å kaste gode penger etter dårlige.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Ola Røtvei (A): «Et godt transporttilbud er viktig for både næringsliv og velferd i alle deler av landet» slår Regjeringen fast i trontalen. Konkret er dette blitt fulgt opp ved at Regjeringen forrige fredag la fram stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan for 2002-2011.

Jeg er svært glad for at Stortingets forutsetning om å få de sektorvise transportplaner samlet i ett dokument endelig blir realisert. For første gang får vi muligheten til å se sammenhengen mellom transport på vei, på bane, i luften og på sjøen i alle deler av planprosessen. Det har vært en åpenbar svakhet at vi ikke har kunnet gjøre dette godt nok tidligere. Her er det snakk om hundrevis av milliarder som skal brukes til beste for samfunnet i et langsiktig perspektiv. De veiene vi bygger i dag, skal vi kjøre på, og de skal tilfredsstillende våre behov i 2020 og 2030.

Jeg er glad for at Regjeringen har valgt de strategiene som er gjort i det dokumentet som nå ligger til behandling, hvor bl.a. trafikksikkerhet og framkommelighet for næringslivet er satt i høysetet. Vi ser en satsing på jernbane og kollektivutbygging i storbyområdene som er høyst påkrevd. I tillegg satses det mye sterkere på drift og vedlikehold på veisektoren enn det vi har sett de siste årene.

Jeg skal ikke foregripe Stortingets behandling av transportplanen, men jeg har lagt merke til at kritikken fra flere andre partier har vært sterk i mediene. Noe av dette tror jeg vi vil finne løsninger på i Stortinget. Men jeg må si at jeg er overrasket over en del av det som har kommet fram, særlig når vi ser dette i lys av hva som skjedde forrige gang vi behandlet sektorplaner for samferdselsområdet – i vårsesjonen 1997. Den gangen var vi i en situasjon hvor kritikken mot de framlagte planene kanskje var enda sterkere enn i dag. Sentrumpartiene og høyresiden gikk sammen om milliardpåplussinger både på veisiden og ikke minst på jernbanesiden. Men når de samme partiene gikk sammen i budsjettforlik de påfølgende år, var det ikke mulig å spore den samferdselssatsingen de hadde lovet i planen og i valgkampen samme høst. Jeg tror det er flere enn meg som har lagt seg dette på minne når vi i dag hører at de samme partier igjen krever milliardøkninger på samferdselsområdet.

Som mangeårig medlem av samferdselskomiteen er det selvfølgelig lett for meg å ønske meg enda mer penger. Men det er kanskje fordi jeg har vært med på for mange budsjettbehandlinger her i huset at jeg synes det er mye viktigere å legge planer på et nivå som faktisk gjør det mulig å gjennomføre dem, enn å være med på en konkurranse om hvem som klarer å tenke på det høyeste tallet.

Det har blitt hevdet at satsingen på sentrale strøk er for sterk. Og det er riktig, det satses i de sentrale område-

ne. Men når vi bygger ut E6 gjennom Østfold, er det ikke først og fremst av hensyn til befolkningen i Østfold. Næringslivet i hele landet nyter godt av en slik satsing, og totalt sett er det beregnet i transportplanen at det vil redusere næringslivets kostnader med 20 milliarder kr.

Når det gjelder distriktene, tror jeg at det å øke drifts- og vedlikeholdsbevilgningene med over en halv milliard kroner årlig på veisektoren er vel så viktig som å bygge ut nye store prosjekter. Ikke minst vet vi at den sterke satsingen på fiskerihavner, fyr og farleder er tiltak som først og fremst kommer distriktene til gode.

Jeg vil til slutt få trekke fram et område som har kommet litt i skyggen av diskusjonen om rammer og veiprojekter i mediene etter at transportplanen ble lagt fram, nemlig det faktum at hvert eneste år dør hundrevis av mennesker på veiene våre i trafikken. Bare hittil i år har vi mistet over 250 mennesker – mange av dem svært unge. Dette kan rett og slett ikke fortsette. Det går ikke an at vi skal akseptere at vi hver eneste dag skal miste et menneskeliv på norske veier. Regjeringen har i transportplanen lagt til grunn en visjon om at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller alvorlig skadde på norske veier. Urealistisk, sier noen. Men hva er alternativet? Er alternativet å si til de pårørende – til foreldre, ektefelle og barn – at dette må man dessverre akseptere, man må regne med at det kan gå slik når man setter seg i en bil?

Jeg er glad for at Regjeringen har valgt en slik nullvisjon, og jeg er glad for at dette følges opp med konkrete tiltak. Vi må være villige til å se på fartsgrensene, til å gjøre noe med trafikkopplæringen, til å øke kontrollene og samtidig lete med lys og lykte etter tiltak som kan redusere ulykkene. Jeg håper dette blir et tema når vi skal behandle transportplanen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Bergens Tidende såg nyleg nærmare på Statistisk sentralbyrå sin inntektsstatistikk for 1999. Det resulterte i ein artikkel med overskrifta «Forskjellene i Norge blir mindre».

Rådgjevar Jon Epland i byrået seier at forskjellen mellom folk framleis er større enn tidleg på 1990-talet, men at den ikkje lenger aukar. Han meiner det er for tidleg å seia at det er ein varig trend. Talet på låginntektsushald går ned. Hovudårsaka til dette er etter det Epland seier, at minstepensjonen vart auka i 1998.

Senterpartiet gjekk hausten 1997 til val på utjamning. Vi lova at vi ville omfordela gjennom å gje meir til svake grupper og bremsa veksten for dei rikaste. Vi hadde stått sentralt i debatten om trygdeoppgjering i Stortinget våren 1997, då forslaget om ein auke i minstepensjonen på 1 000 kr pr. måned vart reist. Det var det Thorbjørn Jagland kalla «kvalmende». Vi følgde opp då vi kom i regjering. Statistisk sentralbyrå sine tal og kommentarar viser at det var verdt innsatsen!

Regjeringa varslar i trontalen at dei svakaste skal takast med i velferdsutviklinga. Det er ei understreking Senterpartiet er samd i. Vi er tilfredse med at Regjeringa seier ho vil arbeida for rettferdig fordeling og sosial utjamning. Vi finn likevel grunn til å spørja kven Arbeidarpartiet definerer som dei svakaste, og på kva måte dei

skal inkluderast. Vi vil utfordra statsminister Jens Stoltenberg til å fortelja meir konkret korleis han i praksis vil arbeida for sosial utjamning.

I arbeidarpartiregjeringa sitt forslag til statsbudsjett for 2001 finn vi nemleg få spor etter utjammingsmeldinga, ei melding som er avgjerande for at forskjellane framleis skal reduserast. Arbeidarpartiet viste eit stort og konstruktivt engasjement for lyft av svake grupper då utjammingsmeldinga vart handsama i Stortinget i vår. Dess større er undringa når vi i forslaget til statsbudsjett for 2001 faktisk finn same tenkinga som før meldinga vart handsama. Meldinga dokumenterte tydeleg at det var behov for eit meir inkluderande arbeidsliv, men òg eit sterkt behov for andre tiltak. Trass i det ser det i budsjettet ut som om Arbeidarpartiet meiner omfordelinga skal skje innanfor og mellom dei som har lønsinntekt. Ekstra ille er dette med tanke på det alarmerande høge talet barn som er vanskelegstilte – 70 000 fattige barn har Folkehelsa nyleg påvist.

Sentrumspartia understreka i vår at det hastar spesielt med tiltak som varetek barn betre. Vi var opptekne av å tette hol i det tryggingssynet som dei fleste trur er på plass, men som utjammingsmeldinga viser har openberre manglar.

Visst hadde aldri forslaget om skatt på aksjeutbytte vorte fremja om det ikkje var for utgreiinga i utjammingsmeldinga. Visst har Sylvia Brustad lagt eit grunnlag for ein av hovudstrategiane, ein meir sosial bustadpolitikk. Det er også bra at forsøket som skal gje kommunane sjølve høve til å formidla arbeid til langtidssosialklientar, blir følgt opp. Samstundes er midlane til rusfeltet overraskande reduserte, og dei hushalda som frå før har lågast inntekt, er ikkje skjerna i forhold til høgare bukostnader, eigendelar og redusert barnetrygd.

Det er bra at Regjeringa følgjer opp arbeidet med statlege rettleiande normer for sosialhjelp. Men avgjerande for kommunane sine høve til å syta for betre tenester til sine svakast stilte er ein kommuneøkonomi som gjev rom for at dei kan prioriterast. Ein god skule, varierte kulturtilbod, trygge helsetenester og verdige omsorgstilbod er av uvurderleg verdi for å motverka forskjellar i det einskilde lokalsamfunnet. Det er noko som skurrar alvorleg når Stoltenberg framstiller kommunane som budsjettvinnarar, medan kommunane sin eigen organisasjon, Kommunenes Sentralforbund, seier dei har meir pålagde utgifter enn dei har fått inndekking for. Nye rundar med kutt i eksisterande tilbod blir varsla frå det haldet.

Utjammingsmeldinga forpliktar, ikkje minst når det gjeld dei rammene kommunane skal få for å sikra eit styrkt tilbod til sine svakast stilte.

Høgre sin leiar, Jan Petersen, unnlét i dag å svara på utfordringa om korleis han vil møta dei mange ordførarane som ber om auka rammer for å unngå kutt i tilbodet til vanskelegstilte. Eg gjev det same spørsmålet til Stoltenberg: Kor meiner han kommunar som i lang tid har effektivisert og rasjonalisert, skal kutta, og kva grupper trur han det går ut over?

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Grethe Fossli (A): I trontalen ble vårt engasjement i KFOR nevnt, og det er grunn til å understreke at Norges internasjonale engasjement er viktigere enn noen gang før. Konflikten i Midtøsten og de siste måneders hendelser i Jugoslavia er eksempler på konflikter og hendelser som krever engasjement fra Norge, først og fremst fordi slike hendelser og konflikter krever solidaritet og engasjement, men også fordi vi ved å bidra til å løse konflikter bidrar til å gjøre vår egen hverdag tryggere.

Regjeringen legger fortsatt opp til på flere måter å bidra til å stabilisere forholdene på Balkan. For det første foreslås det en bevilgning til dette området. Alle som så de siste dagers TV-bilder fra Beograd, og som vet hvilke enorme lidelser som har funnet sted i dette området, ser nødvendigheten av et aktivt internasjonalt engasjement. Her tar Norge nå en ledende rolle.

Etter Milosevics fall og valget av Kostunica som president er denne støtten viktigere enn noen gang før. For første gang siden krigene i det tidligere Jugoslavia brøt ut på begynnelsen av 1990-tallet har de mulighet til å bygge et stabilt og demokratisk orientert samfunn. Dette er et moralsk ansvar som Arbeiderpartiet er stolt av å ta del i. Demokratibyggning og sikring av menneskerettigheter er den beste investering vi kan gjøre for å sikre en varig fred.

I tillegg til disse bevilgningene vil det norske forsvaret fortsatt spille en sentral rolle i Kosovo. Vårt engasjement og vår deltakelse vil til neste år bli utvidet til at vi sammen med Danmark skal lede hovedkvarteret til den femte kontingenten til Kosovo Force, eller KFOR, som vi er mer familiære med, fra april til oktober neste år.

Det er en tillitserklæring fra det internasjonale samfunn at vi er bedt om å påta oss denne oppgaven, eller som sjefen for den norske KFOR-bataljonen, oberstløytnant Hannestad, sier i et intervju i Folk og Forsvar kontaktblad:

«Dette er en fjær i hatten og en anerkjennelse for det vi står for, både som nasjon, og den jobben vi har gjort her nede».

Å lede en omfattende internasjonal operasjon vil selvsagt stille det norske forsvaret og militært personell overfor store utfordringer. Imidlertid vil et norsk engasjement bidra til å stabilisere et av Europas mest urolige hjørner. I tillegg vil dette bidra til å heve det norske forsvarets kompetanse innenfor internasjonale operasjoner, og det vil være et viktig bidrag innenfor europeisk krisehåndtering. Dette trygger freden i Europa og gjør vår hverdag tryggere. Alternativet kan være en ny konflikt og et Europa som nok en gang blir splittet.

Forsvarskomiteen var for kort tid tilbake på besøk i NATOs regionale hovedkvarter for de allierte styrker i Nord-Europa. I vårt møte med Commander-in-Chief General Joachim Spiering fikk vi klare beskjeder om hvor viktig den oppgaven vi har påtatt oss, er, og hvor skjær freden i Kosovo er. Det er ingen grunn til å tro at skiftet av leder i Beograd i nærmeste fremtid vil endre behovet for tilstedeværelse i Kosovo. Derfor vil det være nødvendig å regne med at Norge og de andre nasjonene som er tilstede, vil være der i lang tid fremover. Våre soldater

som deltar i fredsbevarende og fredsopprettende styrker, driver ved siden av beslaglegging av våpen, vakthold og patruljering også et utstrakt sosialt arbeid blant lokalbefolkningen. Det samme gjelder sanitetsstyrkene som også er en del av slike oppdrag for KFOR. Et eksempel på dette er det arbeid som ble drevet av det norske feltsykehuset i Bosnia den gang vi var med i SFOR. I perioden 1993-1996 var det 2 593 innleggelser og 26 771 polikliniske behandlinger samt over 4 000 behandlinger av tannlege. En stor del av dette var behandling av lokalbefolkningen. Dette er en viktig del av det arbeidet som utføres av våre styrker ute, som det er verdt å støtte opp om og gi honnør til.

I tillegg til Forsvarets innsats er det også viktig å nevne de som tjenestegjør i FN-politiet. Det må være en utfordring den ene måneden å være politimann på Hønefoss, for så den neste å være FN-politi i Mitrovica, slik politimannen Per-Aksel Lorentzen har vært. I tiden fremover vil FN-politiet spille en viktigere og viktigere rolle, bl.a. i jobben med å etablere et lokalt politikorps.

Det er med andre ord ikke bare militær tilstedeværelse som er vårt bidrag.

De to siste dager har Aftenposten presentert en del negative saker fra forsvarssjefens årsrapport som er frigitt av Forsvaret. Som ofte før er det slik at media presenterer de negative sidene og ikke et balansert bilde. Jeg har brakt i erfaring at de påstander som ble servert i dagens Aftenposten om at Norge ikke er rustet til alliert ledelse, og dermed ikke skal ha kompetanse til å lede fellesoperasjoner i NATO, ikke er riktige. Forsvarssjef Frisvold tilbakeviser dette i en kommentar i NRK i dag og sier at Norge er godt nok rustet til å ta på seg oppdraget med å lede KFOR-styrkene.

Ursula Evje (Frp): Trontalen inneholdt et ønske om bedre kvalitet, større fleksibilitet samt nye og bedre måter å organisere den norske skolen på. Er virkelig organisatoriske rammetiltak det eneste Regjeringen og Arbeiderpartiet er i stand til å snakke om når det gjelder norsk skole?

Etter min oppfatning må Regjeringen og Arbeiderpartiet ta opp spørsmålet om kvalitet i skolen og et likeverdig opplæringstilbud, og de må ta det opp alvorlig. De bør også fremme konkrete forslag, slik at foreldre og elever vet hva partiet vil med sin skolepolitikk. Eller de kan velge å stemme for Fremskrittspartiets fremlagte forslag i dag.

De organisatoriske rammetiltakene er kun et virkemiddel for å oppnå den ønskede opplæring, men har ikke noe med kvalitet på opplæringen å gjøre. Kvalitet tar utgangspunkt i dialogen mellom lærer og elev, med den kompetanseoverføring som finner sted.

Naturligvis ser Fremskrittspartiet at rammetiltak som skolebygg og læremateriell er viktig for en god skole. Likevel må ikke disse tiltakene fokuseres på en måte som overskygger den *viktige* prosessen.

Det *må* bli galt når en vektlegger organisering av skolen fremfor innhold. Dersom skolen får mulighet til å organisere undervisningen i overensstemmelse med de lo-

kale forhold, vil vi få merkbart bedre innhold og kvalitet både for lærere og elever.

Det er mer enn bekymringsfullt at foreldrene ikke får lov til å delta i utformingen av den gode skolen. Vi har ikke glemt Lærerlagets uttalelse om at foreldrene mangler kompetanse til å uttale seg om skolen og lærerne. Så vidt vi har brakt i erfaring, er det mange medlemmer i denne organisasjonen som styrer Skole-Norge, både fra departementet og fra kommunene.

Fremskrittspartiet vil ha en skole som stiller alle likt, uavhengig av privat økonomi, en opplæring der valgfrihet og tilpassing til den enkelte bruker settes i sentrum. Fremskrittspartiet kan ikke akseptere at f.eks. et autistisk barn må slåss i åtte år for å få en diagnose og et tilpasset opplæringstilbud i forhold til diagnosen. Vi kan heller ikke akseptere ventetider på opp til to år for å få en nødvendig vurdering av den psykiske helsen til de skolebarna som har klare behov. Ei heller aksepterer vi at blinde og svaksynte barn ikke får læremidler de kan nyttiggjøre seg.

Dette er kun et lite utsnitt fra områder der Regjerings skole svikter grovt. Så lenge Arbeiderpartiet bare er interessert i organisering og rammetiltak, ser det svart ut med tanke på våre barn og fremtiden.

Fremskrittspartiets løsning er den individrettede opplæring. Vi er alle forskjellige, vi er originaler, vi er enkeltmennesker, selv om statsskolen er basert på gruppeideologi, der tilhørigheten til en gruppe er viktigere enn det enkelte barns behov.

For å oppnå en opplæring der barnet settes i sentrum, må en få en finansiering der pengene følger det enkelte barn. På samme tid må foreldrene få mulighet til å velge det tilbud som er best tilpasset nettopp deres barns behov. Da kan vi ikke ha et system der alternativ opplæring skal reserveres familier med god økonomi, de såkalt rike eller bedrestilte.

Likebehandling av offentlige og private skoler er viktig for Fremskrittspartiet. Vi fremmet et eget forslag om dette i fjor, men det har etter vårt syn vært nødvendig å fremme et tilnærmet likt forslag på ny. Jeg viser til Fremskrittspartiets forslag, nr. 5, som vektlegger både kvalitet, likeverd og organisering.

Når en vet at læreren er det viktigste bidrag til kvalitet, må læreren selv dokumentere sine egne kunnskaper og tåle å få disse belyst av utenforstående. Kun da vil vi få en pålitelig vurdering av definert kvalitet.

Når det gjelder høyere utdanning og forskning, som ligger alle på hjertet, er kvaliteten i disse viktige instansene avhengig av grunnutdanningens kvaliteter eller sågar mangel på denne faktor.

Gunhild Øyangen (A): Å forsterke velferdsordningene er et kontinuerlig, hardt arbeid. Hele befolkningen skal ta del i velferdsutviklingen, og det kan bare skje hvis de som har mest, også bidrar. Derfor er skatteopplegget så viktig.

Vi vil ha en rettferdig fordeling av helsetjenestene, vi vil ha mer helse for pengene, og vi vil ha mer innflytelse til pasientene. For å sikre folk helsetjenester etter behov

må det offentlige styre tildelingen og hvor i landet nødvendige tilbud skal etableres. Å ha styring med tjenestene omfatter også å kunne styre hvem som får tilgang til kompetent personell.

Økt satsing på barnehageutbygging er en nødvendig forutsetning for å sikre personelltilgangen. Hvordan kan det bli tjenester til dem som trenger behandling og pleie, uten foreldre i arbeid? Uten gode skolefritidsordninger kan vi f.eks ikke utnytte sykehusutstyret på en god måte.

Når vi skal utforme helse- og omsorgstjenester for en ny tid, må vi ikke være redd for å forandre og forbedre der det trengs.

Fastlegereformen er nå i havn. For pasientene gir det trygghet at legen kjenner sine pasienter godt. Med den fastlegeavtalen som partene kom fram til, har jeg tro på at vi på litt sikt også sikrer bedre legedekning i små kommuner.

De fire nye helselovene trer i kraft fra nyttår, og alle får nå fritt sykehusvalg. Vi må sikre at mulighetene nyttes ved bedre informasjon og oversikt over tilgjengelig kapasitet.

Sykehusene må organiseres bedre. De drives ikke like godt overalt. Mer penger er nødvendig, men ikke nok. Når utstyrsmidler har bred politisk støtte, vil neste skritt være mer handlefrihet og bedre prioritering innen sykehussektoren.

En rasjonell oppgaveløsning er nødvendig, og foretaksmodellen må prøves ut. Det enkelte sykehus skal få en selvstendig stilling der intern tjenesteproduksjon og kunnskapsutvikling til beste for pasienten må stå i fokus.

Fylkeskommunene og de regionale helseutvalgene har kommet et godt stykke i arbeidet med å sikre en rasjonell oppgavefordeling mellom sykehusene innen sine geografiske ansvarsområder. Dette arbeidet må nå forsterkes.

Handlingsplan for eldreomsorgen styrkes mer enn lovet. Antall plasser utvides med ytterligere 5 000. Investeringsstakten kan økes i 2002, og kommunene sikres tid til ferdigstilling. Oppfølgingen sikrer ikke bare en utvikling for å holde tritt med økningen i antall eldre, men også en bedret kvalitet i omsorgen.

Den viktige psykiatireformen følges opp med særskilt styrking på driftssiden. Verdensdagen for psykisk helse markeres i dag over hele landet.

Gjennomføring av kommunenes og fylkenes planer er godt i gang. Men oppgavene er svært store, så selv ved planperiodens slutt i 2006 tror jeg vi vil stå overfor utfordringer innenfor det psykisk helsevern.

Nasjonal kreftplan videreføres og videreutbygges.

Velferdssamfunnet blir ikke ferdigstilt en gang for alle, men må stadig vernes og bedres skritt for skritt. Det er ambisiøst å følge opp så omfattende handlingsplaner på så store oppgaveområder samtidig. Regjeringen må ta og tar de nødvendige grep i denne storstilte offentlige satsing for å sikre videreutvikling av et av verdens beste velferdssamfunn.

Å kunne bo trygt til priser en har råd til, er god velferdspolitik. Den prekære situasjonen på boligmarkedet, særlig i de store byene, fordrer tiltak raskt. For de mange som har problemer med å komme inn i det vanli-

ge boligmarkedet, er det viktig at Husbankens rammer utvides med 2 milliarder kr. Men aller viktigst for de fleste er at statsbudsjettets utjammingslinje skal hindre en renteoppgang.

Arbeiderpartiet og sentrum var i innstillingen til utjammingsmeldinga enige om at forskjellene har blitt for store i Norge, og at de nå må utjevnes. Vi var også enige om at skatt er et egnet virkemiddel i fordelingspolitikken. Trontalens sterke signaler om rettferdig fordeling bør derfor være et svært godt utgangspunkt for et samarbeid mellom Arbeiderpartiet og sentrum for å rette opp sosiale skjevheter som har oppstått i Norge.

Bror Yngve Rahm (KrF): Det er alltid en viss spenning forbundet med trontalen. Regjeringen vil gjennom den synliggjøre sin oppfatning av rikets tilstand, hovedretningen på politikken fremover og hvilke prioriteringer den vil legge til grunn for sitt arbeid.

Årets trontale er på mange områder en videreføring av sentrumsregjeringens prioriteringer. Eldre- og helsereformene skal fortsatt prioriteres i tillegg til utdanning. Retningen bærer bud om større satsing på offentlig sektor, bedre tjenestetilbud gjennom økt effektivisering og bedret koordinering mellom offentlige virkeområder. Også sentrumsregjeringen hadde dette som sine satsingsområder.

Men på en del områder er det imidlertid lite i trontalen som følger opp de mange visjoner og den nytenkning som Jens Stoltenberg ved sin tiltredelse tok til orde for, om fornyelse av velferdssamfunnet, omorganiseringer av viktige samfunnsfunksjoner, endringer av eierskapet til sykehusene og delprivatisering av Statoil. Dette gjenspeiles ikke i årets trontale. Statsministerens framtidvisjoner om et bedre Norge på alle disse områdene bråstoppet i interne stridigheter i hans eget parti som på forhånd ikke hadde gitt sin tilslutning til de svar som ble gitt på disse utfordringene. Det er grunn til å merke seg at Arbeiderpartiet rettet til dels sterk kritikk mot sentrumsregjeringen for at den f.eks. ikke avklarte sitt syn på Statoils framtidige eierstruktur tidlig nok, og med det mente å si at det bekreftet en regjering uten styringsdyktighet og handlekraft.

Regjeringen Stoltenberg overtok ansvaret i mars. Det har gått seks måneder, og lite eller ingenting er gjort for å forsere debatten om bl.a. Statoils framtidige rolle. Og vi som trodde at denne saken var så viktig for Arbeiderpartiet. Nå sitter Regjeringen i venteposisjon, i håp om at den skal få nødvendig ryggdekning av sitt eget landsmøte til å gå de neste skritt i en prosess som egentlig krever raskere svar enn det Regjeringen har evnet å gi.

Stoltenberg-regjeringen kom til makten på en dårlig sak. I kjølvannet av et merkelig politisk spill gikk sentrumsregjeringen av fordi den ikke kunne ta ansvar for den miljøpolitikken som stortingsflertallet i gasskraftsaken la opp til. For første gang har vi opplevd en regjering som valgte miljøtroverdighet framfor taburetter. Vi må dessverre langt tilbake for å finne en trontale så fri for miljøpolitiske visjoner som denne gang. Under henvisning til Regjeringens vilje til å oppfylle våre forpliktelser

i henhold til Kyoto-avtalen nevnes ordet «miljø» bare en gang.

I den grad Stoltenberg-regjeringen ønsker å oppfylle sine målsettinger om Norge som et miljøpolitisk foregangsland, slik det fremkom i regjeringserklæringen, må det en helt annen prioritering til enn det vi så langt har sett.

Det er liten tvil om at de menneskeskapt klimatiske endringene er reelle. De fremste forskermiljøer i verden advarer sterkt mot konsekvensene av ikke å ta disse utfordringene på alvor. Kyoto-avtalen kom i stand nettopp ut fra erkjennelsen av de resultater og nesten samlet forskermiljø verden over har kommet til, og ut fra forståelsen av klimaendringene som et globalt problem som krever globale løsninger. Likevel understreker Kyoto-avtalen det enkelte lands selvstendige ansvar for egne nasjonale tiltak, hvor andre virkemidler skal være å betrakte som supplement til disse.

Hittil er det lite som tyder på at Regjeringen tar de nasjonale utfordringene på alvor. Det henvises stadig til kvotekjøp og fleksible gjennomføringsmekanismer uten at Regjeringen så langt har utarbeidet planer for hvordan vi skal oppnå egne nasjonale utslippsreduksjoner. Sett i lys av at Norge innen 2005 skal synliggjøre konkrete resultater, er det bekymringsfullt at slike planer ennå ikke foreligger.

I 1999 lå Norge 19 pst. over det nivået vi ifølge avtalen er forpliktet til å redusere utslippene til innen 2010. Det er i seg selv en ambisiøs målsetting. Når Regjeringen nå ønsker å tilrettelegge for bygging av to gasskraftverk uten noen begrensninger på CO₂-utslippene, forverres den norske posisjonen ytterligere. Vi plusser på ca. 2 millioner tonn CO₂ årlig, og det uten at Regjeringen fremmer konkrete forslag til hvordan Norge da skal klare å redusere sine utslipp. Noen må betale for at gasskraftverkene gratis skal kunne slippe ut ubegrensede mengder CO₂. Hvilke motiver som ligger til grunn for at SFT ikke er trukket med i denne prosessen, kan en selvsagt spekulere på, men det er å håpe at det ikke er frykten for SFTs konklusjoner som er den egentlige årsaken til departementets handlemåte.

De klimapolitiske utfordringene er formidable. Miljøpolitikk handler om å ta vare på livsvilkårene for både nåværende og kommende generasjoner. Det handler om å ta vare på mangfold, og det handler om ikke bare å rydde opp i fortiden, men også om å bygge for fremtiden. Til det trengs det ambisjoner og høye målsettinger som denne regjeringen ikke synes å være i besittelse av.

Gunnar Halvorsen (A): Trontalen gav et helhetsbilde av et samfunn som er i balanse. Velferden er på et høyt nivå, og de fleste sektorer blir tilført økonomiske rammer som er rimelige. Budsjettet og trontalen viser at Norge som nasjon har penger på bok. Problemet er ikke mangel på penger, men hvor mye som kan brukes uten at overforbruket gir bivirkninger, som høyere rente, økt inflasjon og at norsk industri mister sin konkurranseevne.

Ett av hovedproblemene i Norge er at vi bruker for mye penger til drift og for lite til investering. Det kom-

mer kanskje tydeligst fram i Forsvaret. Hvis dagens drift med normal lønns- og prisutvikling skulle fortsette, ville lønningene om få år ta alle midler på forsvarsbudsjettet. Det ville ikke bli penger til investeringer eller ammunisjon.

At forsvarsministeren i februar vil legge fram en langtidsproposisjon for perioden 2002-2006, som skal bygge på FS 2000 og Forsvarspolitisk utvalg, er bra. Det blir en krevende oppgave for Stortinget å forme det nye forsvarret fra et invasjonforsvar til et europeisk forsvarspolitisk samarbeid som skal løse internasjonale kriser. I denne omstillingen er det ikke bare økonomiske rammer som er viktig, men klare og framtidsrettede politiske vedtak. Etter min mening er det viktig å beholde den tilliten forsvarret har i det norske samfunnet. Det kan bare skje ved at vi beholder den allmenne verneplikten og et forsvar som er til stede i alle deler av landet. For Sør- og Vestlandet er det bare Evjemoen som Hæren ser ut til å ville beholde, og jeg forutsetter at *det* av de territoriale regimenter blir plassert der. Jeg tror også at Heimevernet er viktig når det gjelder å gi Forsvaret et menneskelig ansikt, og derfor bør Heimevernet styrkes.

Jeg vil kommentere to saker. De hører kanskje hjemme i finansdebatten, men jeg gjør det allikevel. Den ene gjelder eiendomsskatt på kraftanlegg. Da Stortinget i sommer behandlet saken, ble det anslått at kraftkommunene ville tape ca. 100 mill. kr, og det ble sett på som akseptabelt for alle parter. Nå viser imidlertid beregninger rundt om i kommunene at tapet blir langt større. Det antydes nå ca. 500 mill. kr. For troverdighetens skyld vil jeg be finansministeren om å se på beregningen som lå til grunn for stortingsvedtaket og sammenligne den med kommunene sine beregninger.

Den andre saken gjelder småbåtregisteret. Jeg er glad for at det ikke er et forslag om å innføre en årlig båtavgift. Det er sagt at registeret skal dekke de årlige driftsutgiftene, og de er anslått til å være 13,5 mill. kr i 2001. Det forventes at det blir ca. 45 000 nyregistreringer eller omregistreringer, altså 300 kr i en engangsavgift. Jeg vil likevel be finansministeren se på driftsutgiftene som omfatter 24 stillinger, når småbåtregisteret i Sverige drives av to ansatte.

Til slutt noen ord om samferdsel. Den siste ukens dramatikkk rundt NSB har ført til at problemene på Østlandet er blitt et problem for Sørlandet, med nedlegging av hele sidebanen til Arendal. Det virker meningsløst når det er investert 100 mill. kr de siste årene, og det er blitt gitt lovnad om at krengetog skal komme fra sommeren 2001. Nå blir det nedlegging av hele linjen. Jeg forutsetter at vi kommer tilbake til dette i samferdselsdebatten når saken kan tas opp i sin fulle bredde.

Erna Solberg (H): Jeg synes Gunnar Halvorsen nå nettopp holdt et meget klokt innlegg, som jeg håper at Arbeiderpartiet lyttet til. Jeg vil bare foreslå at istedenfor å redusere småbåtregisteret til to ansatte, som i Sverige, kan en redusere det til null ansatte og fjerne hele loven. Det ville vært et bidrag til forenklingen av Norge som hadde vært godt, og som kanskje hadde imøtekommet

noe av statsråd Kosmos ønsker. I sin tiltredelseserklæring sa han omtrent at Regjeringen ville bli en fiasko hvis ikke offentlig sektor om noen år var endret slik at vanlige folk kunne føle at hverdagen deres var blitt enklere. Ganske mange båteiere ville nok oppleve at verden var blitt enklere hvis man hadde blitt kvitt småbåtregisteret.

Det er slik at vi som nasjon står overfor noen veldig vanskelige dilemmaer. Vi er i en situasjon, i det veikryset som økonomer i mange år har pekt på at Norge vil komme i. Oljeinntektene våre er store, samtidig som vi har behov for å bygge opp ny aktivitet i næringslivet og i Fastlands-Norge, aktivitet som vi skal klare å leve av når oljeaktiviteten etter reduseres, ikke bare inntektene, men også den sysselsettingsmessige aktiviteten. Det er vanskelige pedagogiske dilemmaer å formidle til folk. Det er problematisk å vise til at vi har mange penger, og at det er mange ting vi likevel ikke kan klare å løse fordi vi har behov for å ivareta vekstkraften og skaperevnen i norsk økonomi og sikre Fremtids-Norge. Det interessante er at akkurat når det gjelder de bitene der, synes Høyre at Regjeringen lenge har begynt å snakke på noenlunde samme måte som vi har gjort. Jeg har mange ganger hørt næringsminister Grete Knudsen snakke på en måte så man skulle tro at hun var Høyre-representant. Men så kom det statsbudsjettet vi fikk for en uke siden, og som viser at Arbeiderpartiets politikk er tilbake til god, gammel dags 1970-tallspolitikk. Svarene på dette har akkurat samme konsekvens som det Fremskrittspartiet svarer. Det kommer til å fortrenge vekstevnen i norsk økonomi, det kommer til å skape problemer for fremtidsnæringene. Arbeiderpartiet velger bare skatt, og så kan vi, ifølge Opseth og Grete Knudsen, si opp folk i konkurranseutsatt industri hvis ikke denne industrien kan bære disse utgiftene. Fremskrittspartiet velger renten og bryr seg heller ikke om konkurranseutsatt industri. Dilemmaet er å klare å gjøre to ting samtidig: Å sørge for en utvikling i offentlig sektor som løser behovene, uten at vi drar bena under den delen av vårt samfunn som vi skal leve av i fremtiden.

Det er mye dobbelthet i den kommunikasjonen som kommer fra Regjeringen. Grete Knudsen var i Bergen og lanserte storstilt et fond som hånd i hånd med privat næringsliv skulle sikre investeringer og verdiskapingen og la norske aktører være med i fusjoner og oppkjøp. Det var den ene dagen. Dagen etterpå kom lekkasjen om at arbeiderpartiregjeringen kom til å innføre utbytteskatt for å bygge ned privat kapital og privat eierskap. Det er nemlig slik at de eneste som betaler utbytteskatt i Norge, etter de reglene som er foreslått, vil være den private kapitalen. Staten betaler ikke utbytteskatt. Utlendingene vil stort sett ikke betale det. De vil klare å organisere seg bort. Det vil altså bare være privat norsk kapital som skal bære dette.

På samme måte fører arbeiderpartiregjeringen en politikk som gir en trippelpunch mot kvinner i distriktene. Den viktigste private sysselsettingen i distriktene når det gjelder kvinner, er knyttet til reiselivsnæringen. Det har vært en gjennomgangstone at kvinnearbeidsplasser i distriktene er viktig for å sikre at vi ikke får et forgubbet

Distrikts-Norge. Hva er så svaret? Jo, det er moms på reiselivstjenester, det er en elavgiftsøkning som rammer hotellene sterkt, og det er en konjunkturavgift som går på lønnsevnen. Og er det noen som har mange ansatte og er arbeidsintensive, er det nettopp reiselivsnæringen, og mange av denne næringens bedrifter har de dårligste marginene i Norge. Så langt når det gjelder den distriktspolitikken som Arbeiderpartiet ser ut til å ville føre. Da hjelper det ikke å strø på litt mer penger til etableringsstøtte for kvinner i Distrikts-Norge – et par tjuetalls millioner – hvis de viktigste hjørnestensbedriftene med arbeidsplasser for kvinner samtidig går dukken. Da flytter heller kvinner fra disse områdene til andre steder for å få seg jobb. Det er ikke slik at alle disse kan flyttes over til offentlig sektor.

Det viktigste for Høyres vedkommende i tiden fremover er å sikre at vi klarer balansen mellom offentlig sektor og privat vekstevne. Da er det behov for å modernisere Norge betraktelig. Vi synes ikke at det Regjeringen sa i debatten etter regjeringserklæringen, følges opp verken i trontalen eller i det budsjettet som er foreslått. Det er ikke noe oppgjør med det som gjør at ting blir vanskelig å modernisere. Vi ser ikke noen større evne hos Arbeiderpartiet til å tåle mer mangfold og til å ha mer tillit til dem som jobber ute i etatene, ute i kommunene, for det er jo det som må til hvis man skal modernisere og effektivisere Norge. Selv etter at Stortinget for tre år siden hadde et prinsippvedtak om at fylkesmennene bare skulle drive legalitetskontroll, og vi skulle reformere Norge for å få det til, foreslår altså kommunalministeren i budsjettforslaget for i år at fylkesmennene nå skal begynne å koordinere boligpolitikken, et område som i alle fall ikke fylkesmennene har drevet noe særlig med opp til nå. Men de får altså nye oppgaver istedenfor å bli fratatt oppgaver, som har vært ønskemålet.

Vi må slutte å gjøre enkelte ting hvis vi skal sørge for å flytte administrative ressurser over til tjenesteyting. Da er Småbåtregisteret et godt eksempel. Det er unødvendig å ha rett og slett.

Det er også slik at når vi diskuterer fylkeskommunens fremtid og får evalueringsrapporter på bordet som sier at fylkesplanleggingen har vært mislykket, bør ikke svaret være at vi skal styrke fylkesplanleggingen. Hvis den har vært mislykket, og ingen egentlig har savnet den, burde vi slutte med det. Da ville mye administrative ressurser og mange møter bli unødvendig.

Det er heller ikke slik at hvis vi vil legge nye og ekstra oppgaver på Husbanken, skal vi gjøre det uten å ta bort noen andre oppgaver. Det er greit at man skal satse mer på unge i etableringsfasen, det har Høyre foreslått lenge, men vi har samtidig sagt at da må Husbanken gjøre noe mindre. Da må Husbanken slutte med å være en allmenn boligbyggingsbank, men heller være en etableringsbank, slik at vi ikke bare vokser i offentlig sektor, men faktisk endrer på det etter hvilke oppgaver vi skal løse.

Vi må også velge modeller som er administrativt enklere enn det vi ofte gjør. Det kommer nå ganske mange eksempler til kommunalkomiteen, f.eks. hvor komplisert nettopp hele eldreomsorgspakken er. Man ser at det blir

økonomisk urasjonelt for kommunene å bygge om svært dyre nybygg fordi kravet er 25 m² enerom, istedenfor at man kanskje kunne hatt 22-23 m² og sluppet en ombygging. Det blir galt at det skal koste staten over 100 mill. kr, mens det egentlig gir brukerne ganske lite ekstrahjelp og bare litt større arealer å være på. Da må man finne enklere administrative regler og få mindre detaljregulering.

Jeg var nettopp i Bømlo kommune og møtte bl.a. helse- og sosialsjefen. Hun fortalte at noe av det som gjorde at hun brukte ressurser, var at hun måtte sende nesten like rapporter til fylkeslege, fylkesmann og Statistisk sentralbyrå om innsatsen i eldreomsorgen på ett skjema, om innsatsen i psykiatrien på et annet skjema og om innsatsen for funksjonshemmede på et tredje skjema. Det var altså tre ulike instanser som skulle ha dem, og de kunne ikke samordne behovene sine. Det er klart at vi kan gjøre disse tingene enklere. Kanskje hadde det ikke vært nødvendig med noen av disse rapportene, men at man heller kunne ha noe tilsyn av og til for å se at kvaliteten var god nok.

Jeg har lyst til å gå tilbake til en debatt vi hadde i mars 1998. Da fremmet Høyre fire forslag som skulle bidra til styrking av lokaldemokratiet, som var temaet for debatten, men også til å forenkle Norge. Det ene gjaldt en bedre samordning i planprosessene i kommunene og fylkene, at innsigelsessystemet måtte samordnes på en måte som gjorde at man ikke forsinket alle planprosesser. Oppfølgingen av dette skjer meget sakte. Det er et offentlig utvalg i arbeid, men det offentlige utvalget ser ut som det bruker lang tid før det kommer med noe. Dette er et område man må sette på dagsordenen igjen – å sørge for at planprosessen i Norge blir enklere.

Vi fremmet også forslag om at man skulle ha en gjennomgang av alt sektorregelverk med hensyn til forenkling overfor kommunene, slik at man kunne fjerne en del styringselementer. Vi venter fortsatt på at dette skal komme skikkelig i gang. Vi har ikke sett noen resultater, uansett hvor mange innsatsprogrammer som har kommet.

Vi har også i flere forslag tatt opp en lang rekke forenklinger, og etter hvert håper vi at det blir fart på dette. Det viktigste er ikke bare å snakke om tingene, men å gjøre det – å gjøre det man faktisk sier. Så langt synes jeg at arbeiderpartiregjeringen stort sett snakker om ting, men gjør det ikke, og ofte gjør den det motsatte av det den faktisk har sagt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Aud Gaundal (A): Representanten Erna Solberg gir, i likhet med Høyres leder tidligere i dag, uttrykk for utålmodighet i forhold til å gjennomføre fornyelse i offentlig sektor.

Noen av oss har tidligere vært ansatt i private bedrifter som har gjennomgått store omstillingsprosesser. Og mitt spørsmål til representanten Erna Solberg blir: Ser ikke også Høyre at slike prosesser er avhengig av at vi får med oss de ansatte? Vil det ikke være slik det er i private bedrifter at de ansatte må tas med, og at det dermed vil ta

litt tid? Jeg sier ikke at de ansatte skal få alt det de ønsker i en slik prosess, men det er viktig at de er med.

Så et spørsmål i forhold til at Høyre ønsker å bruke mer anbud i kommunene. I Danmark har vi sett at tre-fire landsdekkende selskaper er helt dominerende i slike anbudsrunder. Og da blir mitt spørsmål: Hvordan har Høyre tenkt å unngå at det blir private monopol, for hvor blir det da av effekten av konkurransen?

Erna Solberg (H): Det blir i alle fall mer konkurranse av at man har tre-fire konkurrenter, enn av at man ikke setter noe ut på anbud i det hele tatt og bare fortsetter slik man har gjort. Det er stort sett tre-fire store kjeder i dagligvarebransjen også i Norge. Jeg tror at med tre-fire landsdekkende selskaper i Norge f.eks når det gjelder eldreomsorgen, kunne vi få til mange fruktbare og gode diskusjoner med dem både om kvalitetsøkning og mer effektiv drift, og det ville smitte over på det offentlige. Det største som kanskje skjer i kommunene når de setter i gang med å gjøre noe med anbud i det hele tatt, er at de går gjennom en drift som de omtrent aldri har gått gjennom i detalj tidligere, for å se hvilke oppgaver man faktisk skal løse og hvilken kvalitet man skal ha. Den prosessen fører ofte til at man får en mye bedre drift i kommunene, selv om anbud ikke skulle bli aktuelt, eller at kommunen selv har vunnet fordi man har vært gjennom hele denne prosessen og sett hvor flaskehalsene er.

Slik sett er det alltid en utfordring. En tar alltid ut størst effektiviseringsgevinst i begynnelsen av en anbudsprosess, om vi så har holdt på med det lenge. Problemet er at noen har gitt offentlige ansatte – ikke bare offentlig ansatte, men offentlig ansattes fagforeninger – vetorett i kommunene for å sette i gang disse prosessene i det hele tatt, og det er jo Arbeiderpartiet, som Aud Gaundal representerer. Jeg er enig i at de ansatte må trekkes med i prosesser i omstillingen, men de ansatte kan altså ikke innenfor offentlig sektor ha en vetorett når de er i en sektor som ikke utsettes for konkurranse. Da må man også av og til sette hensynet til brukerne øverst, og som politikere være villig til å se at man må foreta hardere omstillinger fordi de ikke har markedskorrektivet som ellers ville vært der. Hvis man ikke gjør det, vil man bare få en voksende offentlig sektor som etter hvert også blir rimelig ineffektiv.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Kristeleg Folkeparti er glad for at Høyre og Erna Solberg ser næringslivet sine vanskar. Eit enklare Noreg og det å gjera det lettare å starta og driva ei bedrift var eit hovudmål for regjeringa Bondevik, og derfor er eit næringslivsfiendtleg statsbudsjett uakseptabelt for Kristeleg Folkeparti. Det kan ikkje vera så kjekt for Høyre å tenkja på at dei var fødselshjelp for regjeringa Stoltenberg.

Kristeleg Folkeparti er også nøgd med at Høyre vil gjera det lettare å opna for nødvendig arbeidsinnvandring. I behandlinga av næringsmeldinga for få år sidan var slike tankar fråverande i Høyre, det er altså nye tonar. I sommar, like etter at kommuneøkonomiproposisjonen var ferdigbehandla, der Høyre støtta Arbeidarpartiet sitt

opplegg, høyrde eg jamen at Per-Kristian Foss meinte at kommunane trong 1 milliard kr ekstra. Han tenkte vel neppe på læraroppgjeret, for det kosta jo langt meir og bør koma i tillegg – eg trur vi er einige om det. Så her er det også nye tonar frå Høyre. Er Erna Solberg også av den oppfatning at Høyre var for knapp med kommunane i første omgang? Og bør t.d. Austevoll, eller vi kan ta ein annan kommune på Vestlandet, det er mange av dei, få rammer som svarar til det sentrum har gått inn for, altså å styrkja kommuneøkonomien med 1 milliard kr?

Erna Solberg (H): Jeg er glad for at Kristelig Folkepartis representant minnet om programmet «Et enklere Norge», det gjør også at jeg kan få minne om prosessen bak «Et enklere Norge» overfor kommunesektoren. Det var altså, som jeg nevnte, i mars 1998 en debatt i Stortinget om lokaldemokratiet, hvor vi fremmet et forslag om at man skulle ha en gjennomgang av alt sektorregelverk. Det var det ikke behov for ifølge sentrumspartiernes kommunalminister den gangen. Det var det ikke behov for da vi behandlet kommuneøkonomiproposisjonen om våren, dessverre sviktet Arbeiderpartiet flertallet, slik at vi ikke fikk pålagt at dette skulle det arbeides videre med. På høsten fremmet vi et nytt forslag i Stortinget som gikk ut på å lage et program tilsvarende næringslovutvalgsprogrammet med kommunene og forskerne som aktører for å få forenklingen på dagsordenen. Uken før Stortinget skulle behandle den saken, snudde regjeringen Bondevik og fant ut at det var behov for forenklinger i regelverket overfor kommunene. De sendte da brev om at de skulle igangsette et slikt prosjekt. En måned etter at Stortinget hadde behandlet dette, kom pakken «Et enklere Norge». – Bare slik at vi tar med oss historien om hvorfor og hva som har skjedd.

Når det gjelder spørsmålet om kommuneøkonomien, er vi mest opptatt av ikke å øke kostnadene for kommunene. Når kommunene skal løse problemene sine, er de ikke bare avhengig av hvilke overføringer de får, de er vel så mye avhengig av hva de får for de pengene de har. Og da blir det alltid et spørsmål om kommuneøkonomien, hvor store overføringene og inntektene til kommunesektoren kan være i forhold til å prioritere å lette kostnadene. Og i det budsjettet som ligger her nå, er det et sterkt behov for å lette kostnadene også for kommunesektoren, ikke minst i avgiftsopplegget, når det gjelder elavgift og andre områder, som måtte medføre problemer i kommunesektoren som forplanter seg til dårligere tjenester. Så kan vi komme inn på en diskusjon om hvordan vi skal sikre bedre handlingsrom i kommunesektoren, for det er viktig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Grete Knudsen: Den teknologiske utviklingen, globaliseringen, individualiseringen og den internasjonale konkurransen gir næringslivet i absolutt alle land store utfordringer.

Norge er avhengig av ny verdiskaping for å bygge velferdsstaten videre. Vi må gripe de mulighetene den

nye teknologien gir, for framtidige arbeidsplasser og for velferd. Vi må satse mer på kompetanse og kreativitet. Vi må løfte oss som forskningsnasjon.

Landet vårt preges samtidig av motsetninger ved inngangen til et nytt århundre:

Vi har en av verdens best utdannede befolkning som ytterligere vil styrkes gjennom etter- og videreutdanningsreformen. Men vi har et råvarebasert næringsliv og er derfor sårbare.

Over halvparten av våre egne ungdommer tar høyere utdanning, noe som overstiger de fleste andre land, men like fullt stiller vi dårligere når det gjelder nyskaping, teknologi og kunnskapsinnhold på våre produkter.

Vi er i verdenstoppen når det gjelder bruk av IKT og mobiltelefoni, men makter ikke i tilstrekkelig grad å omsette dette til næringsvirksomhet.

Med vår åpne økonomi er Norge mer avhengig av andre land og er prisgitt store svingninger på våre viktigste eksportprodukter. Likevel har vi valgt en annen politisk kurs enn våre naboland i forhold til vår viktigste handelspartner, EU.

Både staten og et aktivt næringsliv har ressurser, men vi bruker langt mindre til forsknings- og utviklingsarbeid enn våre konkurrenter.

Norge har altså naturressurser, finansiell styrke og kompetanse som få andre land. Likevel er det et misforhold mellom virkemidlene tilpasset det tradisjonelle industrisamfunnet og de grep vi må ta for det nye kunnskapssamfunnet. Og det legger Regjeringen opp til.

Vi må satse på mer kunnskapsbasert næringsvirksomhet. Vi må omstille vår tradisjonelle industri.

Næringspolitikk og kompetansepolitikk må smelte sammen. Næringspolitikk er kunnskapspolitikk, og da må vi også rive ned gjerdene som eksisterer mellom investorene, bedriftene og kunnskapsinstitusjonene.

Med eNorge-planen som ble fremlagt i juni, vil Regjeringen påvirke og framskynde IKT-utviklingen i Norge. Denne planen er et handlingsorientert dokument med klare anvisninger på *hva* som må gjøres, *hvem* som har ansvaret og *når* tiltakene skal gjennomføres. Målet er å skape en grønn kunnskapsøkonomi og et informasjons-samfunn for alle.

For å få til økt verdiskaping i årene som kommer, må vi styrke det offentlige engasjementet for å understøtte innovasjon og internasjonalisering i næringslivet. Vi er for små til å være gode på alt.

Når det gjelder bruk av forskningsmidler, kan det derfor være riktig av et lite land å satse spesielt på visse næringer, visse næringsklynger, der vi har en god hjemmebase, noe Regjeringen også gjør.

Det finnes mange eksempler på at norske kapitalmiljøer enten er for få eller for små i konkurransen med utenlandsk kapital, men vi kan ikke bøte på dette alene ved å tilføre mer kapital til det eksisterende virkemiddelapparatet. Privat og statlig kapital må finne hverandre på nye måter – som vi ser andre land greier – og samarbeide om å skape ny næringsvirksomhet.

De offentlige virkemidlene er ikke godt nok tilpasset for å løse oppgavene i et kunnskapssamfunn i en rivende

utvikling. Bedrifter, forskningsmiljøer og finansmiljøer må ta på seg et ansvar for å jobbe tettere sammen ikke bare her hjemme, men også ute.

Vi trenger en bedre samordning av virkemidlene både til Norges forskningsråd, SND og Eksportrådet, hjemme som ute.

Småbedrifter og gründere må i kritiske faser sikres tilgang på såkornkapital og inkubatorstøtte. Nylig mottok jeg rapporten etter den grundige evalueringen som Nærings- og handelsdepartementet har foretatt av SNDs virkemidler, og til våren vil også Regjeringen legge frem en stortingsmelding om SND.

Dagens bedrifter er mer krevende, og de går dit hvor de ser at de kan få god støtte. Tiden er derfor moden for å erkjenne at kommunene også må belage seg på en tøffere konkurranse for å utvikle, beholde og tiltrekke seg bedrifter og deres ansatte.

Vi trenger et inkluderende næringsliv! Tilstrekkelig tilgang på kompetent arbeidskraft er en forutsetning for å lykkes i næringspolitikken. Regjeringen tar signalene fra næringene alvorlig. Jeg vil utfordre næringslivet til å dra full nytte av den norske arbeidskraften.

I Norge har vi gjennom barnehageutbygging og fødselspermisjoner lyktes godt med å kombinere både jobb og familie. Skal vi klare å løfte Norge inn i kunnskaps-samfunnet, må vi ta alle hender og hoder i bruk. Men ingen kan løse seg fra fellesskapet og felles bidrag. Det handler nettopp trontalen om.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Hedstrøm (Frp): Den foregående regjering etablerte sommeren 1999 et program for et konkurranse-dyktig Norge. Daværende næringsminister Sponheim ønsket å hjelpe de små og mellomstore bedrifter, spesielt gjennom å redusere skjemaveldet og registreringsplikten for bedriftene våre. Ja, han inngikk endog det løftet at hvis regjeringen fikk sitte, skulle man i løpet av to år redusere skjemabelastningen for næringslivet med 25 pst. De klarte før de gikk av å redusere skjemaveldet med ca. 6 promille, og jeg har regnet ut at hvis en skulle fortsette i samme takt, ville det ta 360 år å redusere skjemaveldet med 25 pst.

Jeg vet imidlertid at vår nye næringsminister tok opp tråden fra Lars Sponheim, og så vidt jeg husker, kalte hun sitt program for et endringsvillig Norge. Men i det siste har det vært veldig stille. Næringskomiteen vil nå sannsynligvis få Brønnøysundregistrene som sitt ansvarsområde. Jeg har sett på utviklingen når det gjelder skjemaer der, og det virket noe bekymringsfullt, så jeg skulle gjerne vite hva status er når det gjelder den nye regjeringens arbeid med å redusere registreringsplikten og skjemaveldet for små og mellomstore bedrifter.

Statsråd Grete Knudsen: Etter det kraftige løftet som den tidligere nærings- og handelsminister gav, sa jeg ved tiltredelsen at det skulle ikke jeg begi meg inn på. Men vi hadde, da vi satt i regjering sist, satt i gang et prosjekt sammen med både Kommunenes Sentralforbund,

Kommuneforbundet og en rekke kommuner som ønsket å gjøre noe med sin situasjon for å endre forholdet til næringslivet. Det dokumentet ble fremlagt i forrige uke, Et næringsvennlig Norge. De seks kommunene kan vise til at gjennom undersøkelser og aktivt samarbeid mellom næringslivet og den enkelte kommune, er faktisk både saksforberedelser og saksgang når det gjelder byggesaker osv., blitt meget enklere. Hele dette arbeidet inngår også i det programmet som statsråd Jørgen Kosmo administrerer, og både Kommunaldepartementet, Næringsdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet går sammen og utgjør et sekretariat for å samordne det vi alle hver på vår side skal gjøre med hensyn til den jobben. Jeg har utfordret flere kommuner til å gå inn på akkurat det samme som vi nå har veldig gode erfaringer med.

Samtidig: Det jeg sa ved min tiltredelse, og som det haster med, er at vi må øke kunnskapsinnholdet og øke teknologiinnholdet i våre produkter, for her ligger vi som nasjon også langt tilbake.

Jon Lilletun (KrF): Eg vil fyrst gje ros til næringsministeren for den måten ho integrerer kunnskap og kunnskapssynet i næringspolitikken på. Det er heilt nødvendig, og eg deler heilt oppfatninga når det gjeld den integreringa, at kunnskapspolitik er like viktig som klassisk næringspolitikk. Det vil eg streke under.

Likevel har eg ein del kritiske spørsmål i forhold til Regjeringa sin politikk på området. Hervik-utvalet skulle vel på ein måte medverke til ein ny giv på det området der det er størst mangel når det gjeld forskning, nemleg næringslivet si forskning. Her kjem det 2 mill. kr når det gjeld høgskule og universitet. Det kan vere bra. Men samstundes momsbelegg ein oppdragsforskning, og då går det nesten opp i opp. Og på skatteincentivside, som Hervik-utvalet hadde som sitt hovudforslag, der er det ingenting, og det er heller ikkje stilt i utsikt håp om at det skal kome noko. Her kunne eg gje meg inn på sitat i ganske stor mengd i forhold til noverande næringsminister si utfordring til den tidlegare regjeringa, at det skulle leggast fram frå Hervik-utvalet allereie i revidert nasjonalbudsjett. No er det altså ikkje kome i statsbudsjettet eingong. Kva er synet på det? Er dette sett frå næringsministeren si side ei oppfølging i forhold til det Stortinget har sagt?

Like eins: Teknologisk utvikling er viktig innanfor IKT-sida, men like viktig er implementering av IKT i klassisk industri og klassisk næringsliv. Korleis kan ein då halvere budsjettet til Teknologisk Institutt og VINN?

Vidare har eg lyst til å få vete næringsministeren sitt syn på den arbeidsgjevaravgifta, konjunkturavgifta, som vert innført. Er det det konkurranseutsette næringslivet som kjem til å verte hardest ramma av den, eller er det det skjerma næringslivet? Og kva er det vi mest skal leve av etter olje- og gasstida?

Statsråd Grete Knudsen: Ja, her var det mange spørsmål, men først til forskningen. Fra mars i år til nå har Regjeringa lagt opp til en økning til Forskningsfondet fra 3 milliarder kr til 7 milliarder kr. Det er jo ikke

lite på de få månedene. Samtidig er det helt riktig at Regjeringa ikke legger frem et forslag om skattefradrag, skatteincentiver, for at næringslivet skal drive med forskning. Vi tror også at det er uriktig. Vi tror at det vil være et vanskelig kontrollsystem. Er det skattemyndighetene, eller hvem er det som skal kontrollere om en reelt sett bruker de pengene til næringsvirksomhet? Men vi legger opp til en ordning som så langt det er mulig, skal være en regelordning som gjør at bedriftene, hvis de samarbeider med forskningsinstitusjonene, kan få dekket omkostningene sine med 25 pst., og vi starter den ordningen fra 1. juli neste år med 200 mill. kr. Vi mener at det skal kunne gi incentiver og inspirasjon nok til at de bedriftene som ønsker å jobbe med forskning, skal kunne gjøre det. I tillegg til dette er det også en kommersialisering av forskningsresultater innenfor den marine forskning på 90 mill. kr.

Når det gjelder moms og konjunkturavgift, så forstår jeg at representanten Lilletun er betenkt over dette, men da må faktisk motsvaret være: Hvor skal man ellers dekke inn alle de utgiftene som nå også representanten står her på talerstolen og faktisk ønsker å øke?

A u d B l a t t m a n n hadde her overtatt presidentplassen.

Ansgar Gabrielsen (H): Representanten Hedstrøm hadde i sin replikk et regnestykke over hvor lenge en måtte holde på hvis en skulle ha Sponheims tempo når det gjaldt å redusere skjemaveldet med nærmere 25 pst. Det var 360 år. Da ville flere av oss som er til stede, være ganske godt opp i årene, så det gjelder jo å få et noe annet tempo på det.

Men det som var mitt anliggende og interesseområde i denne sammenheng, var at statsråden sa at sikker tilgang på kompetent arbeidskraft vil være avgjørende for å lykkes. Det er jeg veldig enig i. Og en av de utfordringene vi nok står overfor, er å skaffe kompetent arbeidskraft både i privat og i offentlig sektor, for at vi i offentlig sektor skal få gjort de velferdsoppgavene som vi er enige om, og for at privat sektor, det konkurranseutsette næringsliv, skal ha tilgang på arbeidskraft som kan skaffe de inntektene som vi alle må ha.

I forbindelse med den næringsmeldingen vi behandlet i vår, så stod Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet sammen om de formuleringene som der ble valgt for å stoppe Bondevik-regjeringens mer liberale holdning til arbeidsinnvandring. Nå er det flere andre måter å gjøre dette på. Vi må nok sikkert angripe langs flere fronter for å lykkes.

Nå er det slik at Arbeiderpartiets næringspolitiske talsmann, Kjell Opseth, i Dagsavisen for lørdag 7. oktober har pekt på at hvis industrien ikke tåler disse historisk høye skatte- og avgiftsøkningene som er foreslått, så får de heller si opp folk. Jeg kunne tenke meg å spørre næringsstatsråden om hun er enig med partiets næringspolitiske talsmann i at hvis denne industrien ikke kan akseptere disse historisk høye skatte- og avgiftsøkningene, så er det fritt fram for å bygge ned konkurranseutsett sektor.

Er det Regjeringens angrepsvinkel? Og hva er eventuelt Regjeringens angrepsvinkel hvis hun ikke skulle være enig med hr. Opseth?

Statsråd Grete Knudsen: Representanten Gabrielsen har også tidligere i dag snakket om at man trenger kompetent arbeidskraft, og mer kompetent arbeidskraft, og vist til at det i Stortinget er bl.a. Arbeiderpartiet som har hindret dette, og at man ikke har løst opp noe for å øke arbeidsinnvandringen. I vår var jeg selv med i utdanningskomiteen, der vi nettopp åpnet for å ta inn utdannet arbeidskraft, samtidig som det også i justiskomiteen ble gjort endringer på dette feltet. Da ble det bl.a. i justiskomiteens innstilling nevnt helse- og sosialsektoren og IT-sektoren. Og jeg er enig med Ansgar Gabrielsen i at man må følge dette langs flere linjer, både på spesialist-siden og ved det initiativet som Regjeringen har tatt når det gjelder såkalt kompetansekort for å øke tempoet på et område der vi mangler utdannet arbeidskraft innenfor en del felt. Men det har altså både utdanningskomiteen og justiskomiteen lagt opp til.

Så til det siste spørsmålet, om konjunkturavgiften. I begynnelsen av 1990-årene reduserte vi den såkalte arbeidsgiveravgiften med 2,6 pst. Da var det mange som tok bølgen for det. Nå øker vi med en konjunkturavgift på 1,5 pst. Vi kommer like fullt ikke opp i det som var i begynnelsen av 1990-årene.

Rolf Reikvam (SV): La meg starte med å gi en liten ros til næringsministeren: Det var befriende å høre en næringsminister som snakket om noe annet enn skjema-velde og de problemene som næringslivet har med utfylling av skjema.

Næringsministeren sa at vi skal løfte Norge inn i kunnskapssamfunnet. Det blir galt. Vi er allerede i kunnskapssamfunnet, så spørsmålet er hvordan vi skal utvikle og forholde oss til dette kunnskapssamfunnet som vi har. Grete Knudsen var, før hun ble statsråd, leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. I hennes periode behandlet denne komiteen og Stortinget viktige meldinger innenfor utdanning, grunnskole og videregående skole, og ikke minst en forskningsmelding. Og da er det naturlig å ta utgangspunkt i den.

Vi har allerede et budsjett, og selv om vi ikke skal diskutere budsjettet nå, så ligger det likevel der som en referanse for denne debatten. Og da har jeg et grunnleggende spørsmål til næringsministeren ut fra det som Arbeiderpartiet har stått for og det som Grete Knudsen tidligere har vært med på når det gjelder satsing på forskning. Norge skal opp på gjennomsnitts OECD-nivå i løpet av fem år, det har Stortinget vedtatt, og så kjenner vi det som ligger i budsjettet når det gjelder forskningsinnsatsen. Da blir det naturlige spørsmål til Grete Knudsen: Føler hun at vi med det som ligger der, er på vei mot å innfri det målet vi har satt oss?

Min påstand er at hvis vi skal følge det opplegget som ligger der, vil det ta minst 15 år – 15 år – å nå opp til det nivå vi sa vi skulle greie på fem år. Det er en ganske alvorlig sak, for det er på dette området vi skal utvikle nye

produkter. Det er ved hjelp av forskning vi skal utvikle nye produkter, det er ved hjelp av forskning vi skal forbedre våre produksjonsteknikker, og det er på denne måten vi skal forbedre vår konkurransekraft og våre konkurransefortrinn.

Statsråd Grete Knudsen: Jeg er helt enig med representanten Reikvam i at vi allerede har et kunnskapssamfunn. Vi har også en høyt utdannet befolkning, der mange nå tar høyere utdanning.

Det som er lagt frem i utdanningsbudsjettet, er en videreføring på både utdanningssiden og forskningssiden. I tillegg har jeg nevnt Forskningsfondet, som på veldig få måneder har fått en stor økning. På det området jeg har ansvaret for, er det en økning til forskning på 20 pst. Det har det ikke vært før. Det betyr at vi legger opp til å kunne gi 25 pst. dekning på forskningsoppgaver som skjer i næringslivet. Vi øker på romteknologi, vi går inn på miljøvern og på bioteknologi, for å nevne noen av områdene.

I tillegg til dette kommer den forskningsinnsatsen som skjer fra de andre næringsdepartementene. Blant annet er det et samarbeid mellom Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeridepartementet og Nærings- og handelsdepartementet, der man bl.a. skal kommersialisere de marine forskningsresultatene med 90 mill. kr. I tillegg til dette har absolutt alle virkemidlene innen Nærings- og handelsdepartementet gitt en klar melding om at de viktigste oppgavene dreier seg om kompetanse, ikke tradisjonelle støtteordninger, men kompetanse, teknologiutvikling, utviklingsarbeid og forskning.

Harald T. Nesvik (Frp): Dette replikkordskiftet har båret preg av at langt fra alle spørsmålene er blitt besvart. Her er en rekke spørsmål som jeg også kunne tenke meg å få svar på fra næringsministeren.

Det første gjaldt et spørsmål som representanten Hedstrøm stilte til næringsministeren om skjemaveldet, om statsråden ønsket å gjøre noe med det skjemaveldet som eksisterer, om det såkalte Endrings-Norge, om man ønsker å gjøre noe der for å få redusert antall skjemaer. Spørsmålet mitt til statsråden blir som følger: Har denne statsråden intensjoner om å sørge for at antall skjemaer for næringslivet i dette landet blir redusert, slik at næringslivsledere i Norge kan bruke dagen til andre ting? Det er det ene.

Det andre var et svar til representanten Lilletun i forbindelse med konjunkturavgiften. Statsråden sa at man må jo bruke denne til å finansiere de andre tiltakene som bl.a. representanten Lilletun ønsket å få finansiert. Da er spørsmålet mitt: Er det da en konjunkturavgift statsråden snakker om, eller er det rett og slett en økning i arbeidsgiveravgiften, som den bærer tydelig preg av?

Så var det et annet spørsmål som heller ikke er blitt besvart, og som jeg kunne tenke meg å få svar på. Det gjaldt også konjunkturavgiften. Hvem er det som blir mest rammet av denne konjunkturavgiften? Er det ikke konkurranseutsatt næringsliv bl.a. i distrikter med små

og mellomstore bedrifter som nå virkelig skal få en vanskeligere hverdag?

Statsråd Grete Knudsen: Jeg tror i hvert fall at representanten fra Venstre fikk med seg at det ikke hadde gått så bra med denne reduksjonen av skjemaveldet for den forrige regjering. Og det jeg sa da jeg begynte, var at jeg i hvert fall ikke skulle gi noe tilsvarende løfte før vi kunne vise at vi også kunne gjøre noe med det i handling. Og det har vi faktisk satt i gang ved at de kommunene som nå er med i næringsvennlige prosjekt, utfører dette i praksis ved at næringslivet og kommunene jobber sammen. Og dette betales av bl.a. Nærings- og handelsdepartementet.

Konjunkturavgiften er å anse som en del av en totalpakke, der formålet er å skaffe oss økonomisk rom for å løse også andre prioriterte velferdsoppgaver innenfor rammen av et nøytralt budsjett. For om man i tilfelle skulle velge å øke noe på utgiftsrammen, ville antakelig det medføre en verre situasjon for næringslivet. Og i en situasjon der de fleste i den norske befolkning ønsker at vi skal gjøre noe for velferd, ønsker at vi skal gjøre noe på eldrepolitikken, ønsker at vi skal gjøre noe på utdanningspolitikken, er vårt svar at ingen kan løsrive seg fra fellesskapet, og at det er gjennom felles bidrag vi bygger velferd, vi bygger næringspolitikk og vi bygger dette landet vårt. Det gjelder også for næringslivet; den som har sterkeste rygg, må være med på å ta den børen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Presidenten ønsker å understreke at representanten Harald T. Nesvik er medlem av Fremskrittspartiet.

Harald T. Nesvik (Frp): Først vil jeg få takke for at den misforståelsen ble oppklart fra presidentens side, at vedkommende er fra Fremskrittspartiet, og ikke fra Venstre.

Alle politiske partier i denne salen har uttrykt stor bekymring over den utviklingen som har funnet sted når det gjelder antall nye personer som blir uføretrygdet i Norge. Det har de siste årene vært en markant økning i nye tilfeller der personer ikke lenger er i stand til å livnære seg av en arbeidsinntekt på grunn av at deres helsetilstand gjør at de ikke makter å ta et vanlig arbeid. Årsakene er mange, og dette er en sammensatt gruppe. Alle politikerne snakker om hvor viktig det er med rehabilitering, men spørsmålet er: Gjøres det egentlig nok på dette feltet?

Vi kan lese i dagens Verdens Gang at CatoSenteret, som har blitt lovprist for sin rehabilitering av trafikkskadde og unge uføre, nå frykter at Regjeringen har gitt dem dødsstøtet. Senteret er bekymret over at de ikke er blitt godkjent som offentlig helseinstitusjon med refusjonsrett fra staten. Statssekretær Lars Erik Flatø sier i den samme artikkelen at det ikke er lagt opp til en slik godkjenning i forbindelse med statsbudsjettet, men man ønsker å vurdere søknaden uavhengig av dette budsjettet. Det kan da ikke være for mye forlangt at en slik eventuell søknad om godkjenning blir raskt behandlet, slik at sen-

teret kan planlegge sin drift i fremtiden ut fra om de får denne godkjenningen eller ikke.

Fremskrittspartiet er opptatt av at det er pasientene som gjør seg nytte av rehabiliteringen, som skal utløse en refusjon fra det offentlige. Fremskrittspartiet vil derfor fremme forslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet om at en godkjenning blir gitt til CatoSenteret dersom denne regjeringen ikke snart tar fornuften fangen og gir denne godkjenningen. Vi kan ikke sette CatoSenteret i den situasjonen at de blir gående i det uvisse om utfallet av denne saken og dermed ikke blir i stand til å planlegge neste års drift på en fornuftig og hensiktsmessig måte.

Dersom vi mener alvor med våre uttalelser om at vi virkelig ønsker å hjelpe personer tilbake til en mest mulig normal hverdag, kan en ikke nedprioritere slike rehabiliteringsinstitusjoner som CatoSenteret er. En må da i stedet ta skjeen i en annen hånd og se på hvilke ytterligere tiltak som må iverksettes for å hjelpe mennesker i en vanskelig livssituasjon. Dette være seg å la opptreningsinstitusjonene få godkjenning for det antall plasser som de har kapasitet til, men også å sørge for at syke mennesker får tilgang til de mest virkningsfulle medisinene til en overkommelig pris, samt at sykehusene får behandle pasienter med det beste og mest effektive utstyret, slik at pasienter ikke blir ventende for lenge på en operasjon og dermed blir sykmeldt lenger enn det som burde være tilfellet i et av verdens rikeste land. Vi har alle lest om og fått med oss eksempler fra helsevesenet på at personer som trenger en liten operasjon, i stedet blir sykmeldt over lang tid fordi de blir stående i en lang kø og vente f.eks. på en enkel kneoperasjon.

Jeg håper nå at denne regjeringen tar det initiativet som skal til for å godkjenne bl.a. CatoSenteret, slik at de får offentlig refusjon for de behandlinger og rehabiliteringer som de foretar.

Aud Gaundal (A): Arbeiderpartiet har som ambisjon å få gjennomført det som kan bli det største omstillingsprosjektet som noensinne er satt i gang i offentlig sektor. Vi er klar over at en får ikke bare gode venner av å starte og gjennomføre omstillinger, og for å lykkes er vi avhengig av å få ideer til nyttige forbedringer. Vi trenger oppslutning og drahjelp i fornyelsesarbeidet, og vi trenger de ansatte og fagbevegelsen som gode og konstruktive støttespillere.

En sterk offentlig sektor skal være i stand til å omstille og fornye seg fortløpende. Det er nødvendig for å holde tritt med endringene i samfunnet nasjonalt og internasjonalt.

Hadde vi i dag kunnet starte med blanke ark, kunne ta utgangspunkt i de oppgavene vi i dagens samfunn skal løse, hadde neppe forvaltningsapparatet, regelverket og systemene blitt slik som det er nå. Vi har ikke mulighet til å starte med blanke ark, men vi kan gå kritisk igjennom de strukturene og systemene vi har bygd opp, og endre disse i forhold til de behov og utfordringer vi står overfor.

I fokus for alt vi gjør, bør brukerne stå i første rekke. Hvis vi unnlater å fornye i takt med endrede behov, vil offentlig sektor lett komme i miskreditt blant folk flest og brukerne spesielt, og da kan det bli uunngåelig med brå og smertefulle omstillinger både for de ansatte og brukerne av offentlige tjenester.

Vi må bl.a. fortsette arbeidet for å få etablert offentlige servicekontorer lokalt, slik at disse kan være serviceinnstilt og samordnet i førstelinjetjeneste både for statlige og for kommunale tjenester.

Vi skal også videreføre det som er satt i gang av skjema- og regelforenklinger. Dette er av stor verdi for næringslivet, særlig småbedriftene, men også viktig for den enkeltes møte med forvaltninga. Med ny teknologi og mer åpenhet i forvaltninga krever brukerne at unødvendige skjema blir borte. Næringsministeren har redegjort godt for dette arbeidet.

Vi må fortsette arbeidet med serviceerklæringer. Vi klarer aldri å tilfredsstille alle krav som blir stilt til offentlig sektor. Da er det viktig at kommunene lager serviceerklæringer som viser hva kommunen tilbyr, og sørger for at folk får det tilbudet kommunen har lovet. Hver enkelt leder og ansatt i den enkelte offentlige virksomhet skal kunne ta del i fornyelsen og kjenne ansvaret for å forbedre ytelsene til brukerne. Unødvendige ordninger må vi ha mot til å fjerne. Vi må få mer fleksibilitet og hensiktsmessige ordninger.

I denne debatten blir det fra bl.a. Høyres leder sagt at det ikke står noe om fornyelse av offentlig sektor i budsjettet. Det gjør det. Jan Petersen kan lese i Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjett, side 17 og utover.

Vi må også ha i minne at høringsfristen for Oppgavefordelingsutvalget er satt til 1. november. Det er greit å være utålmodig, det er også Arbeiderpartiet, men skal denne prosessen lykkes, må det gjøres skikkelig og være gjennomtenkte forslag. Vi må også huske at det i mange kommuner foregår gode prosesser som vil resultere i at det leveres bedre tjenester.

Fornyelsen kan heller ikke bare rettes mot systemet som sådant, men må også omfatte en bedre utnyttning og utvikling av de menneskelige ressursene. Vi må stimulere til mer bruk av nettverk og prosjektorganisering, også på tvers av sektorgrensene. Og i motsetning til for Høyre og Fremskrittspartiet er det for oss i Arbeiderpartiet viktig at de ansatte og deres organisasjoner er sentrale i dette utviklingsarbeidet.

Jan Sahl (KrF): Jeg vil ikke gi meg ut på å være spåmann, men jeg tror allikevel jeg kan forutsi at mange av lobbyistene i Stortinget denne høsten vil ha uløste samferdselsprosjekt med seg i kofferten. Det har selvfølgelig sin årsak i at Nasjonal transportplan er til behandling i komiteen parallelt med budsjettet. Jeg er også overbevist om at svært mange av lobbyistene er næringslivsfolk som er opptatt av utvikling i infrastruktur for næringstransport.

Næringslivet i Norge kjøper transporter for rundt 45 milliarder kr i året. Det utgjør 8 pst. av næringslivets

samlede kostnader og har stor betydning for samlet verdiskapning, lønnsomhet og produktivitet.

Videre har utallige møter med mennesker som er opptatt av samferdsel, lært meg at det handler ikke bare om en tunnel, en veistubb eller ei ny ferge. Det handler om menneskers velferd, det handler om retten til å slippe å leve i frykt for ras, det handler om retten til kommunikasjon mellom mennesker, det handler om retten til by- og bygdeutvikling, og det handler om viktige menneskelige verdier.

Samferdselspolitikk er verdipolitikk i vid forstand. En veistubb, en tunnel eller et nytt kaianlegg representerer viktige verdier for mennesker som venter. Veiutløsning blir til verdiutløsning.

I Kristelig Folkeparti er vi derfor svært forundret over at samferdselsspørsmål ble forbigått i stillhet både i trontalen og finanstanden. Det kan ikke tolkes som noe annet enn en nedprioritering av sektoren.

Finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen ser ut til å ha glemt sine flammende debattinnlegg fra sin tid som samferdselspolitisk talsmann for Arbeiderpartiet. Det er bare noen måneder siden han gav sentrumsregjeringen det glatte lag, og så skal vi nå ta fatt på å behandle et veibudsjett fra arbeiderpartiregjeringen, som karakteriseres av Opplysningsrådet for Veitrafikken som det dårligste på 20 år.

I budsjettdebatten 9. desember i fjor uttalte Schjøtt-Pedersen følgende:

«Transportsituasjonen i hovedstadsområdet er den største transportpolitiske utfordringen vi står overfor.»

Det er rett at vi har store transportpolitiske utfordringer i sentrale strøk av landet, men det var uventet at regjeringen Stoltenberg skulle neglisjere distriktene i den grad som Nasjonal transportplan nå legger opp til. La det være helt klart: Kristelig Folkeparti kan ikke akseptere den fordelingspolitikk som Arbeiderpartiet legger opp til innenfor samferdselssektoren.

Nord-Norge har over flere år hatt en dramatisk nedgang i samferdselsbevilgningene, og årets budsjettforslag angir et nytt bunnivå!

Dersom denne skjevfordeling av samferdselsmidler skal få fornyet tilslutning i den langtidsplanlegging vi nå skal gjennomføre, er jeg redd for at det blir et alvorlig hinder for den næringsutvikling vi ser for oss innen fiskeri og havbruk de nærmeste årene.

La meg ta et eksempel: I Hålogaland-regionen har Narvik utviklet seg til å bli det kommunikasjonsmessige senteret. Havna, E10, E6 og Ofofbanen har fått næringslivet til å tenne på utviklingsmulighetene i byen. Det arbeides med et felles trafikkknutepunkt, men det er et problem at NSB, som har vært en pådriver for slike løsninger i sentrale strøk, ikke ser viktigheten av dette i Narvik.

Arctic Rail Express – ARE – er inne i en svært god trend. ARE-togene frakter store mengder gods mellom Sør- og Nord-Norge, og startet i høst weekendtog med fisk til kontinentet. I løpet av et halvt år regner NSB Gods med transport av fisk direkte fra Narvik til Paris og Verona.

Det ligger store miljøgevinster i å frakte fisken til Europa med jernbane, men så er det sånn at Narvik ligger

i Nord-Norge og ikke på det sentrale østlandsområdet, hvor det bor mange mennesker. Derfor får ikke tilførselsårene til Narvik fra Lofoten og Vesterålen, hvor fisken fanges, prioritet. En halvferdig fastlandsforbindelse til Lofoten – Lofast – er skjøvet ut i mørket i forslaget til Nasjonal transportplan, og nødvendig rassikring på E6 inn mot byen er heller ikke prioritert.

Her har vi et godt eksempel på at samferdselspolitikk og næringspolitikk er to sider av samme sak. Næringslivets behov for god infrastruktur har i dag trolig for liten vekt i de kost-nyttemodellene som benyttes for å prioritere samferdselsprosjekt.

Innspar reisetid for personer gis relativt høy verdi i kostnytteanalysene, mens tidsverdien for gods er satt lik null.

Kristelig Folkeparti ønsker å se nærmere på innholdet i de kost-nytteanalysene som benyttes innenfor samferdselssektoren. Under behandlingen av Nasjonal transportplan vil vi fokusere mer på overordnede regional- og distriktpolitiske hensyn. Vi er overbevist om at robuste bo- og arbeidsmarkedsregioner i distriktene vil utløse et stort verdiskapningspotensial.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det er gledelig at mer enn 2/3 av FN's medlemsland for kort tid siden har stemt Norge inn i FN's sikkerhetsråd. Jeg vil uttrykke stor taknemlighet for den betydelige innsats som er nedlagt over tid av veldig mange, også av den forrige regjering, for å sikre Norge et godt resultat. Dette har vært ansett som en nasjonal oppgave, som også Hans Majestet Kongen og Dronningen har gitt et betydelig bidrag til.

Norge har alt å vinne på å arbeide for et internasjonalt samfunn basert på folkeretten og et forpliktende mellomstatlig samarbeid. Norge vil i Sikkerhetsrådet arbeide for å bidra til å fjerne de underliggende årsaker til voldsbruk og væpnede konflikter. Vi vil arbeide for et bredt sikkerhetsbegrep som omfatter konfliktforebygging, menneskerettigheter, utvikling og miljø- og ressursprosjekt. Bare da kan vi bidra til å gi mennesker som lider under krig, fattigdom og vanstyre et berettiget håp om en ny og bedre framtid. Jeg vil gi en mer detaljert og grundig redegjørelse for Stortinget i midten av neste måned om den politiske plattform og strategi for vårt medlemskap i Sikkerhetsrådet.

Situasjonen i Midtøsten er svært alvorlig. Mange arbeider nå på spreng for å hindre en storkonflikt. Jeg er glad for den brede støtten Regjeringen har i Stortinget for den linje som er fulgt, også etter at urolighetene begynte. Utenriksdepartementet arbeider på den norske måten, som er blitt vårt varemerke: Vi forsøker å spille en konstruktiv rolle i det stille sammen med partene, lyttende og ikke fordømmende, og vi fremmer forslag som kan samle og ikke splitte. Norge står i kontinuerlig kontakt med partene, og vi koordinerer våre framstøt med Kofi Annans anstrengelser for å få i stand en våpenhvile. Jeg har fortsatt et berettiget håp om at det skal kunne la seg gjøre å komme fram til en forhandlingsløsning på konflikten i Midtøsten i samsvar med Oslo-avtalen.

Vi har i de siste dagene vært vitne til en fredelig revolusjon i Jugoslavia. Norge har vært en viktig støttespiller

for den demokratiske opposisjonen i Serbia gjennom lengre tid. Vi har bidratt med støtte til en rekke målrettede tiltak i nært samarbeid med viktige opposisjonsgrupper. I det stille bidrog vi til å bygge opp et datanettverk som gjorde det mulig å avsløre valgfusk – noe som var avgjørende for å velte Milosevic.

I min samtale med den nye presidenten lørdag framhevet han at Jugoslavias økonomi er i ruiner, og at landet trenger utenlandsk bistand i en overgangsfase. Jeg bekræftet at Norge er rede til å gi økonomisk støtte til Jugoslavia. Jeg opplyste videre at jeg allerede har tatt initiativ til at Jugoslavia snarest mulig inkluderes i Stabilitetspakten for Sørøst-Europa. Mandag opphevet vi delvis sanksjonene mot Jugoslavia. Jeg har lyst til å si dette: Det var som om det 20. århundre i Europa fant sin slutt sist torsdag, dette århundret som har vært preget av så mange kriger, katastrofer og blodbad forårsaket av autoritære og nasjonalistiske regimer. Milosevic' styre var den siste rest av det 20. århundrets tragedier i Europa.

Jeg er glad for at det nye århundrets Europa preges av det motsatte. NATO-utvidelsen og EU-utvidelsen markerer at europeiske land vil samarbeide på en forpliktende måte, både om sikkerhet og økonomi. Jeg er glad for at et bredt flertall i Stortinget støtter disse utvidelsene. Også de partier som gikk imot norsk medlemskap i EU, har gitt sin støtte til EU-utvidelsen. Dette må bety at man ikke kan se for seg et Europa uten EU. Slik utviklingen i Europa nå går, vil det være en viktig oppgave for Regjeringen å sikre at Norge i årene som kommer, har handlingsrom med hensyn til tilknytningsform til Den europeiske union. Hvis medlemskap i EU en gang til skulle komme på dagsordenen, vil det imidlertid ikke skje før vi står overfor en utvidelse av EU, og når en har et klart og stabilt flertall av det norske folk som ønsker en slik utvikling.

En positiv holdning til Europa underbygger også en annen viktig del av Regjeringens utenrikspolitikk, nemlig vårt ønske om et enda bedre forhold til vår nabo i øst, Russland. Jeg har lyst til å understreke til slutt at det ikke vil være mulig å løse de omfattende miljøproblemer knyttet til atomvåpen og kjernefysisk avfall uten at vi er i stand til å engasjere hele Europa, ikke minst EU, i det. Det understreker at vår aktive holdning i forhold til Europa og vår strategi i forhold til Russland er to sider av samme sak.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Som en refleksjon over siste taler vil jeg si at vi vel kanskje bør spare den helt store begeistring når det gjelder det som er hendt i Jugoslavia, til vi ser hva som skjer i Bosnia, Kosovo og Montenegro, og hva som vil skje med en av det forrige århundrets største krigsforbrytere, nemlig Milosevic.

For øvrig har jeg merket meg at de skiftende regjeringer har bevilget milliardbeløp til palestinerne under Arafats vanstyre. Det har vel ikke unngått oppmerksomheten at Amnesty International har konstatert markante brudd på menneskerettighetene i Arafats stat, og at den på in-

gen måte er demokratisk. Skolebøkene til palestinerne er fylt av hatske angrep på jøder og på Israel, og har tydelig lagt grunnen for det vi ser i dag.

Synes ikke utenriksministeren at det ville være mer nærliggende at de rike oljestatene som har gjort det umulig for disse flyktningene å bli integrert, finansierer palestinerne? Om ikke de gjør det, synes jeg det er mer nærliggende at de som er spesielt interessert i oljeimporten fra Midtøsten, betaler denne regningen. Så jeg kan ikke forstå denne prioriteringen. Det er jo mange som har det vondt i verden. Hvorfor har vi absolutt et ansvar der nede? Det er jo mer aktuelt å stille det spørsmål på bakgrunn av hva som skjer i disse dager.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Jeg må nesten få si til dette at dette understreker Fremskrittspartiets veldig sneversynte perspektiv på politikken.

Når det snakkes om Jugoslavia i de termer som nå ble gjort, må jeg understreke at da er Fremskrittspartiet helt på siden av det alle snakker om i den demokratiske verden. Det er klart man står overfor store utfordringer i Kosovo, i forhold til Montenegro og Bosnia. Men jeg tror alle er enige om at man nå virkelig må underbygge det nye styrets muligheter til å etablere seg og bringe dette landet i riktig retning. Det ville være en befrielse for hele Balkan og for hele Europa. Hvis Fremskrittspartiet vil stille seg på siden av det, får det være Fremskrittspartiets egen sak, men da står man i motsetning til nesten alle på hele dette kontinent og i USA og andre steder.

Når det så gjelder palestinerne og vår støtte til dem, er det ikke til Arafat. Det er til barn, det er til kvinner, det er til humanitært arbeid, det er til å bygge opp igjen muligheten for at det kan bli et sivilt samfunn i de palestinske områdene. Fred er ikke bare fravær av krig. Fred er først og fremst muligheter for skolegang, for vann, for jobber, for et normalt liv for vanlige mennesker. Og det er nettopp dette vi nå ser at man ikke har klart å få til godt nok. Å si at dette skal vi la være og skyve regningen over på andre, synes jeg er perspektivløst og egoistisk. Og dessuten: De landene som Fridtjof Frank Gundersen nå etterlyste skal betale, betaler veldig mye. Fridtjof Frank Gundersens viktigste allierte, USA, har heldigvis satsset mye penger og politisk prestisje på å få i stand fred. Det skal vi være veldig glad for.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å gratulere Regjeringen med det vellykkede arbeidet som har ført til at Norge nå har fått en plass blant de valgte medlemmene i Sikkerhetsrådet. Det er resultat av et godt arbeid fra Regjeringens side og fra utenriksministerens side og et resultat av, som utenriksministeren selv refererte til, et langvarig arbeid, hvor også sentrumsregjeringen var involvert. Dette gir oss en viktig plattform i internasjonal politikk, og det er vel også uttrykk for en anerkjennelse og tillit til den rolle Norge kan spille i internasjonalt forsonings- og fredsarbeid.

Jeg er også tilfreds med at utenriksministeren nå bekrefter at han vil komme til Stortinget med en redegjørelse, slik at også Stortinget kan få være med og trekke opp

en strategi og ha meninger om hvordan denne viktige plassen skal fylles i en selvstendig og aktiv rolle i Sikkerhetsrådet.

Norge har også spilt en viktig rolle på Balkan, med viktig støtte til opposisjonen og til den frie presse, også det et arbeid som det har vært investert langsiktig i. Det ble fra sentrumsregjeringen lagt et betydelig arbeid ned i dette, og det har vært et omfattende samarbeid også med andre land. Men også her har Regjeringen på en meget god måte bidratt til at løsningen i Jugoslavia ble som den ble.

En hel verden fulgte med dirrende spenning med på det folkelige opprøret i kjølvannet av valget i Jugoslavia: Ville det ende i voldshandlinger og borgerkrig? Ville Milosevic gi fra seg makten frivillig og overlate den på fredelig vis til Vojislav Kostunica? Mens de fleste både i nervøsitet, i stor uvisshet og spenning ventet på svarene på disse spørsmålene, var det nok med en viss forbauselse vi kunne lese i Aftenposten at «Norge visste alt». Og som utenriksministeren uttalte til Aftenposten:

«Allerede i begynnelsen av uken var jeg sikker på at Milosevic' dager var talte».

Jeg vil gjerne spørre utenriksministeren: På hvilket grunnlag har han kunnet uttale seg så sikkert om en sak som hele verden ellers var så spent og usikker på?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Det som gikk fram av det intervjuet, var at vi mente at selv om Milosevic kunne klare å klamre seg til makten enda litt til, var likevel hans dager talte. Det var en oppfatning som gjorde seg gjeldende i brede kretser.

Man var usikker på hvordan forløpet ville bli. Men jeg tror ikke jeg tar for hardt i når jeg sier at Norge var det landet som hadde absolutt best informasjon om forløpet av krisen i Jugoslavia. Det var på grunn av at vi hadde bygd opp systematisk kontakt med opposisjonen i landet, og det var fordi vi rett og slett hadde finansiert den svære datasentralen som hadde forgreninger utover hele landet, og som var i stand til å kontrollere at valgresultatet som den demokratiske opposisjonen la fram, var korrekt. Vi ble helt overbevist om at dette faktum kunne man ikke klare å komme unna i sluttfasen. Selv om man hadde dratt det litt ut, ville dette faktum være så tungt, og det var faktisk også det som veltet hele spillet for Milosevic.

Jeg tror i ettertid at den uttalelsen står ved lag. Det kunne ha vært mange forløp akkurat den uken, det er sant. Men Milosevic hadde ikke noen mulighet til å forlenge sitt styre særlig lenge. Hans dager var rett og slett talte.

Jan Petersen (H): La også meg få lov til å gratulere Regjeringen med det resultatet som er oppnådd. Det er selvfølgelig svært krevende for Norge å få et medlemskap i Sikkerhetsrådet, men det er riktig å ta dette medansvaret. Dette er selvfølgelig også krevende for det politiske miljø i Norge, for Regjeringen å vite at den har ryggdekning i Stortinget, for Stortinget ikke å oppfatte seg som et slags ekstra forhandlingsutvalg. Derfor er det viktig

(Petersen)

at utenriksministeren sier at han vil legge frem en melding om linjene, slik at vi kan få drøftet det.

Mitt spørsmål dreier seg om Jugoslavia. Jeg er enig med utenriksministeren i det gledelige som nå har skjedd i Jugoslavia ved at den demokratiske opposisjonen har vunnet gjennom. Jeg håper inderlig han har rett når han sier at det 20. århundre fikk sin slutt forrige torsdag, og jeg er helt enig med ham i at den vestlige verden bør gjøre det den kan for å hjelpe Jugoslavia videre på den demokratiske vei. Men det er ikke til å komme bort fra at det som er selve kjernen i dette spørsmålet, er at dette har den nødvendige virkningen på situasjonen i Kosovo, og at det leder frem til en forsoningspolitikk i Kosovo. Dette er et moment som jeg ikke har sett at utenriksministeren i særlig grad har berørt, og jeg vil rett og slett stille ham det spørsmålet, om hvordan han vurderer dette maktskiftets virkning på en mulig forsoningspolitikk i Kosovo.

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Dette var et veldig viktig spørsmål, for det er ikke noe helt opplagt svar på det. Det finnes en mulighet for at de som hele tiden har kjempet for en løsrivelse, kan få enda større incitament til å gjøre det i den nye situasjonen. Det jeg tror må være de historiske erfaringer, er at det er lettere å håndtere konflikter når man håndterer demokratiske regimer, som er i kontakt med verden for øvrig. Det er der jeg tror vår mulighet og vår plikt ligger nå, nemlig straks å knytte Jugoslavia til det internasjonale samfunn igjen – straks bidra med økonomisk og annen assistanse – slik at vi kommer i en dialog, og slik at de selvfølgelig må velge mellom det ønsket de har, nemlig å komme helt og fullt med i Europa og verden ellers, og å fortsette på den nasjonalistiske veien som førte til alle tragediene. Det er ikke gitt å si hva resultatet blir. Men jeg for min del er, etter å ha truffet de lederne som vi nå står overfor, overbevist om at de ønsker et demokratisk Jugoslavia, de ønsker et Jugoslavia som inkluderes i Europa, og de ønsker å få løst de konfliktene som er både i forhold til Montenegro og i forhold til Kosovo. Det må vi satse på, og jeg synes vi har gode erfaringer med, som jeg sa innledningsvis, at demokrati er lettere å håndtere enn diktatur, i hvert fall når det er diktatur basert på ren nasjonalisme, som jo Milosevic' regime var.

Johan J. Jakobsen (Sp): Senterpartiet stiller seg selvsagt også i gratulantenes rekke. Men jeg tillater meg i tillegg å ta opp et annet spørsmål som utenriksministeren reiste i sitt innlegg, for i dag gjentok utenriksministeren og partileder Jagland ønsket om handlefrihet til å søke om norsk EU-medlemskap. Han presiserer imidlertid at dette ikke er nært forestående – han måtte oppfattes slik – fordi dette var et spørsmål som måtte knyttes opp til EU-utvidelsen, og han hadde som forutsetning også et klart standpunkt i folket til fordel for medlemskap. Nå nevnte ikke utenriksministeren Danmarks nei til euro, som ifølge Jagland også har fritatt Norge for en alvorlig økonomisk situasjon. Men det mange spør seg om i dag, er hva Arbeiderpartiets landsmøte vil komme til å foreta

seg. Er det slik at partileder Jagland fortsatt er innstilt på at Arbeiderpartiets landsmøte i november skal endre partiprogrammet slik at det skal være mulig å søke om norsk EU-medlemskap allerede i kommende stortingsperiode? Er Jagland i så fall innforstått med at et slikt vedtak selvfølgelig vil komme til å åpne for en ny EU-debatt, kort og godt fordi de som står på stortingsvalgelistene, selvfølgelig vil måtte avklare sin holdning til en mulig norsk EU-søknad allerede i kommende stortingsperiode?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Nå har jeg ikke lyst til at dette skal utvikle seg til et landsmøte i Arbeiderpartiet, selv om jeg tror Jakobsen godt kunne følt seg hjemme der. Når vi har sagt at vi bør ha en viss handlefrihet, betyr ikke det at vi har tenkt å søke om medlemskap i neste periode, men vi må foran stortingsvalget gjøre folk oppmerksom på hvordan vi vurderer situasjonen, nemlig at vi står overfor en omfattende utvidelse av EU. Den vil starte i neste stortingsperiode, og man kan ikke frata folket den mulighet og rett de har til å få vurdert dette spørsmålet. Så vi ønsker bare å gi handlefrihet til det norske folk dersom utviklingen skulle bli slik at det befester seg en klar holdning i folket om at man ønsker noe annet enn det som er situasjonen i dag. Jeg må minne om at det som har skjedd i Jugoslavia nå, er et godt bevis på at man kan få ganske store overraskelser. Berlinmurens fall var det ingen som klarte å spå. For fire uker siden tror jeg nesten en samlet internasjonal presse ikke kunne drømme om at Kostunica kunne vinne et valg i Jugoslavia. Den siste uken rusket alle inn for å dekke begivenhetene. Men det forklarer bare at vi kan få oss ganske store overraskelser. Og jeg mener i grunnen at det er ganske viktig for et lite land som Norge å ta høyde for at overraskelsene også i det neste tiåret kan bli ganske store. Det er dumt av et lite land å binde seg på hender og føtter. Det betyr ikke at vi kommer til å dra i gang noen ny medlemskapsdebatt hvis ikke forutsetningene skulle endre seg betydelig, men vi må holde åpent for at det faktisk kan komme til å skje, når vi ser det tiåret vi har bak oss, og ser inn i hva framtiden kan by på.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg stiller meg gjerne i rekken av gratulanter, og gratulerer både utenriksministeren og utenriksministeren med arbeidet som ligger bak at Norge har fått en plass i Sikkerhetsrådet. Men jeg har lyst til å videreføre utfordringen fra tidligere i dag, fordi den plassen må brukes til en tydelig og klar tale fra Norge i internasjonale spørsmål.

Overfor Israel og i midtøstenkonflikten har talen blitt tydeligere etter hvert, men det er jo andre som har gjort jobben med å henge bjella på katten og sagt at det er Israel som har det største ansvaret. I dag har de skutt. I dag har israelsk politi skutt en niåring. Det er ett av mange barn, og det er forskjell på det og å kaste med stein.

Jeg er også glad for at utenriksministeren sier at vi skal kunne diskutere den norske kursen i Sikkerhetsrådet på et senere møte og etter en redegjørelse fra utenriksministeren, for det gir en mulighet til å komme grundig tilbake til mange viktige spørsmål. Men jeg har lyst til å

komme med én utfordring, og det dreier seg om sanksjonene. For vi har sett at man i mange tilfeller har vedtatt sanksjoner, f.eks. overfor Irak, som ikke svekker Hussein, men tvert imot bidrar til å styrke ham, og der det er de fattigste av de fattige og særlig barn som betaler prisen for at vi skal føle oss fryktelige mot Irak. Én viktig jobb for Sikkerhetsrådet må være å utvikle sanksjonene sånn at de rammer den herskerkraften de skal ramme, og ikke en sivilbefolkning som er tynt fra før. Er det en oppgave som Norge ønsker å gå løs på?

Til slutt må jeg be om en liten oppklaring, for jeg oppfattet utenriksministerens uttalelser når det gjelder EU, som en demping i forhold til det inntrykk man tidligere har fått av en ivrig utenriksminister Jagland som ønsker Norge inn i EU snarest mulig. Her var det tvert imot mange forbehold som jeg ikke har hørt uttrykt så klart og tydelig tidligere. Hvilken versjon er riktig – Jakobsens eller Jaglands?

Utenriksminister Thorbjørn Jagland: Første gang jeg tok opp dette med handlefrihet i utenrikspolitikken, var ikke da jeg var utenriksminister, men da jeg var partileder – det var i februar. Da sa jeg to ting: Det ene var at det ikke er snakk om å søke om medlemskap på nytt før utvidelsen er et faktum, og før man har fått en annen situasjon i det norske folk. Dette har jeg sagt hele tiden. Det har jeg gjentatt i dag, og det står jeg på. Men man kan ikke utelukke at disse to fakta inntreffer i neste stortingsperiode. Derfor ønsker vi en åpenhet i forhold til hva som faktisk kan komme til å skje.

Når det gjelder tydelig og klar tale i Sikkerhetsrådet, tror jeg vi må ha en debatt om dette i Stortinget. For hvis man skal utrette noe i Sikkerhetsrådet, må man i det minste være klar over at det der sitter fem stormakter med vetorett. Hvis man skal få til noe som helst i Sikkerhetsrådet, må man samarbeide med dem som skal stemme for, og eventuelt har veto. Og da er det klart at deklarasjoner ikke er det som hjelper oss mest hvis vi ønsker innflytelse. Hvis vi ønsker å gjøre dette til innenrikspolitikk i Norge, kan vi godt bruke den metoden, men ikke hvis vi ønsker innflytelse i Sikkerhetsrådet.

Når det gjelder Midtøsten, har vi støttet alle resolusjoner i Sikkerhetsrådet fra 1948 og fram til i dag, inklusive de to siste. Det har vært et prinsipp for Norge at vi støtter opp om Sikkerhetsrådets arbeid. Vi støttet de to viktige resolusjonene 242 og 338 etter seksdagerskrigen, som har vært grunnlag for alt som har blitt gjort siden, og vi støtter den første resolusjonen nå etter at uroen fant sted – og den andre. Det har altså vært et prinsipp for Norge at vi forsøker å støtte opp om Sikkerhetsrådets arbeid når det gjelder Midtøsten. Men hvis noen ønsker at man på en måte skal lage en innenrikspolitisk krangel av dette, er det noe annet enn å støtte opp om FN's arbeid for å skape fred i Midtøsten.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Petter Løvik (H): Debatten hittil i dag og det som er lagt fram i statsbudsjettet, viser i alle fall ein ting, nemlig

at vi har fått eit langt klarare skilje mellom høgre- og venstresida, spesielt i næringspolitikken. Den som kanskje tek pokalen så langt når det gjeld feilaktige situasjonsskildringar av norsk næringsliv, er representanten Øystein Djupedal, som i ein replikk til Jan Petersen tidlegare i dag, då han skildra vilkåra for å drive næringsverksemd i Noreg, sa:

«Men hva er realiteten? Den er selvfølgelig at norsk næringsliv faktisk går bedre enn noensinne. Med få unntak er det store overskudd i det private norske næringsliv.»

Slik kan det også seiaast, men eg trur vi som er ein del ute i dei små og mellomstore bedriftene, kjenner eit heilt anna bilete enn det som Djupedal skisserer i sitt innlegg. Veldig mange bedrifter har eit høgt aktivitetsnivå, men innteninga er dessverre veldig dårleg for svært mange av desse.

Kva seier så Arbeidarpartiet i denne samanhengen? Jau, Arbeidarpartiet er opptatt av å tilføre risikokapital til næringslivet. Dei vil gå inn med 5 milliardar kr i eit halvstatleg aksjeselskap som skal investere i norsk næringsliv. Samtidig trekker dei inn det doble, altså 10 milliardar kr, i skatt frå det same næringslivet, 10 milliardar kr som for ein stor del ville ha gått til eigenkapitaloppbygging. Her ligg ei sterkare styring med næringslivet frå staten si side. Erfaringane er heller dårlege. God gammaldags sosialdemokratisk politikk er dette blitt kalla. Ja, med unntak av ordet «god» kan eg underskrive dette.

Høgre har eit stikk motsett syn. Høgre vil ha mindre statleg styring. Vi ser enorme mulegheiter i næringslivet vårt, enorme mulegheiter som vi vil sette enkeltmenneske og bedriftene i stand til å utnytte sjølve. Det er spesielt to område Høgre vil styrkje for å oppnå dette. Det eine er betre kommunikasjonar, spesielt på vegsektoren. Det andre er forskning, utvikling og utdanning. På begge desse viktige områda er budsjettforslaget og det som er sagt frå Regjeringa, sørgjeleg svakt.

Når det gjeld vegløyvingane, er det ei vidareføring av eit historisk lågt nivå, og når det gjeld forskning, må eg slutte meg til det statsråd Grete Knudsen sa tidlegare i kveld, at vi brukar langt mindre til forskning og utvikling enn konkurrentlanda. Det er ei heilt korrekt framstilling. Men det er berre det at med den løyvingstakta som den noverande regjeringa legg opp til, vil det ikkje, som representanten Reikvam var inne på, ta 15 år før vi når igjen OECD-gjennomsnittet. Nei, vi sakkar faktisk akterut i forhold til OECD. Avstanden mellom oss og fram til OECD-gjennomsnittet er aukande med det budsjettet som er lagt fram.

Tilbake til dette med utdanning. Der er eit nivå i utdanningssystemet vårt, det såkalla mellomnivået, som ligg mellom vidaregåande opplæring og høgskular og universitet. Dette området har vore veldig mykje gjestand for diskusjon. Kva skal skje med dette nivået? I samband med den utdanningspolitiske utgreiinga som statsråd Giske kom med i vår, fremma Høgre eit forslag om at vi ville ha denne utgreiinga, Berg-utvalet si utgreiing, om dette viktige skuleslaget fram no i år. Etter at eit klart fleirtal i Stortinget sa klart frå at dette støtta dei, ut-

talte statsråd Giske seg slik at vi oppfatta at han hadde tatt signalet, og vi gjorde dermed vårt forslag om til eit oversendingsforslag. Men det som statsråd Giske no, både i forskjellige talar og i sitt budsjettframlegg, har kome med om dette nivået, at han vil sjå denne utgreiinga i samband med både Aamodt-utvalet, som ser på studiefinansiering, og Mjøs-utvalet, som ser på høgare utdanning, gjer at vi frå Høgre si side ser oss nøydde til å fremme dette forslaget på nytt for å instruere statsråden om å følgje det som har vore Stortinget sin klare intensjon. Eg vil derfor fremme det forslaget som er omdelt på pulpiane, og eg håpar og trur på fleirtal for dette forslaget.

Kirsti Kollie Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Petter Løvik har tatt opp det forslag han refererte til.

Inger Lise Husøy (A): I går ble det igjen kjent at bydel Gamle Oslo kommer dårlig ut på SSBs levekårsundersøkelse. Bare fire norske kommuner har verre levekår, og det er gjerne fraflyttingstruede kommuner. I Gamle Oslo bor det 25 000 mennesker.

Det er lite nytt i de ulike rapportene, men at de stadig viser en forverret situasjon for barn, er nytt, og det er virkelig ille. Det er mye bra som skjer, men det berører hjertetoten på oss alle at 70 000 barn i en av verdens beste velferdsstater lever under fattigdomsgrensen. Tallet blir større om jeg tar med dem som lever tett inntil den absolutte fattigdomsgrensen, og Norge har flest fattige barn i Norden. Jeg er enig med Odvar Nordli i at dette er en skam. Utfordringen er å løfte barna økonomisk og velferdsmessig.

Levekårsmeldingen konkluderte med at forskjellene i det norske samfunnet har økt. Det betyr at forskjellen mellom fattige og rike barn også har økt, og det haster å gjøre noe med dette, fordi barna vokser veldig fort.

En annen undersøkelse viser at blant barn i Gamle Oslo finnes det knapt et leksikon hjemme. Datateknisk utstyr er trolig like fraværende. Ungdommen i Gamle Oslo kan bare drømme om ISDN-linje. Mer alvorlig er det at fattigdommen gjør at mange bor så trangt at de ikke kan ta med seg venner hjem, fordi det rett og slett ikke er plass, og på den måten får foreldrene mindre oversikt over hva barna gjør ute.

Mange av de barna og ungdommene som bor i bydelen, har knapt vært utenfor bygrensen. Soveposer til teltur, ski og annet sportsutstyr fortoner seg som luksus som mange av dem bare kan drømme om. Mer overraskende er det kanskje at noen av disse ungdommene også er så sultne når de kommer på ungdomsklubben at det faktisk oppfattes som et problem. Kosthold er et problem, men det er vanskelig å gi foreldre råd om kosthold når de er mest opptatt av å bli kvitt kakerlakkene på veggene i leilighetene.

Dette er Norge anno 2000. Det er ikke skjult fattigdom. Den er ganske godt synlig og høyst reell for oss som bor i bydelen, og enda mer for dem som jobber med

barn og ungdom i bydelen, for ikke å snakke om hvordan det oppleves for dem det gjelder. Dessverre er det også grunn nå til mistanke om prostitusjon når det gjelder jenter helt ned til 13 år, fattige unger som på den måten skaffer penger for å kjøpe det som er in. Da har jeg ikke nevnt forhold til kriminalitet og vold som er mer kjente problem. Dette er alvorlig.

Da jeg ringte bydelen tidligere i dag for å få opplysninger om situasjonen, fikk jeg til svar at de satt i møte for å behandle budsjettkutt. Oslo kommune har sin del av ansvaret for dette, men 70 000 barn som lever i fattigdom, er også et nasjonalt ansvar. Utformingen av kriteriesystemet for Oslo er derfor viktig for en mer rettferdig fordeling og for en mer forutsigbar kommuneøkonomi. Dette kan staten gjøre noe med. Kriteriesystemet må ta opp i seg storbyutfordringen. Regjeringen jobber med det, og jeg håper Stortinget også vil ta ansvar for situasjonen. Ingen bør kunne leve med de store forskjellene vi har mellom barna, spesielt forskjellene vi ser mellom barna i Gamle Oslo og Vinderen.

Så til slutt litt om Midtøsten. Jeg har selv vært i Midtøsten og med egne øyne sett det som jeg vil kalle apartheidregimet der – Israels daglige trakassering av palestinerne, og at de okkuperer stadig mer av Palestina, samtidig som man er midt oppe i fredsforhandlingene. Flyktningene har i flere generasjoner vært henvist til et nedverdiggende liv i flyktningleire, nød og fattigdom. Det får meg til å minne om at det faktisk er Israels okkupasjon som er problemet, og ikke steinkasting og utålmodigheten hos palestinerne, og at løsningen ikke ligger i å kjøre fram med krig mot steinkastere, løsningen ligger i Israels fredsvilje. Det er viktig nå, som også utenriksministeren var inne på, at vi får Oslo-prosessen i gang igjen, at vi ser lyst på dette med Oslo-avtalen, og at ting skjer i den veldig spente situasjonen i Midtøsten.

Siv Jensen (Frp): Det var noen og enhver som hadde store forventninger til deler av den tiltredelseserklæringen som Stoltenberg-regjeringen la frem. Det var særlig gode takter med hensyn til modernisering og fornyelse av offentlig sektor. Derfor var det med ganske stor grad av skuffelse man kunne høre årets trontale, for der var jo nesten alle disse frasparkene borte. Alt Regjeringens snakk og prat så langt om behovet for modernisering av offentlig sektor er jo fraværende både i den og i det budsjettet som nå er lagt frem. Det virker på meg som om Regjeringen har puttet i skuffen den siste offentlige utredningen som har tittelen «Bør offentlig sektor eksponeres for konkurranse?». Det er en ganske interessant offentlig utredning, hvor utvalget som har arbeidet med den, i all hovedsak består av byråkrater fra en god del ulike departementer. Man kan der lese sitater som:

«... når det offentlige ikke må konkurrere i et marked, så vil det ha en tendens til å være mindre effektivt og mindre brukerorientert.»

Dette er et sitat som utvalget også har hentet direkte fra OECD. Det sier noe om hvor foreldet den norske debatten på dette området har blitt. For i Norge har debatten om konkurranseutsetting og modernisering vært en ideo-

logisk debatt og ikke en saklig debatt om behov for endringer av norsk samfunnsstruktur. I de fleste andre land som har gjennomført mye av dette, har man lagt til grunn ikke en ideologisk diskusjon, men det faktum at man har hatt en dårlig offentlig økonomi og altså lagt ideologien til side for å tenke fornuftige økonomiske løsninger for hvordan man kan drive offentlig sektor på en bedre måte.

SV og Arbeiderpartiet har brukt en betydelig del av sommeren på å lage en debatt om bestemor på anbud og skapt en retorikk rundt det som om det skulle være et skjellsord. Vi har fått inntrykk av at gamle fru Nilsen skal være en kasteball mellom profittjegere som ikke er opptatt av fru Nilsens ve og vel, men av penger. Men sannheten er jo at vi gjennom denne offentlige utredningen har fått slått fast hvilke dramatiske konsekvenser det kan få for driften av offentlig sektor hvis man velger å ta i bruk konkurranseutsetting som virkemiddel. Det slås fast i rapporten at man gjennom internasjonal erfaring har sett at etablering av konkurrerende markeder leder til mer effektiv produksjon, og at tjenestene produseres billigere enn tidligere. Der må jo Regjeringen virkelig kunne finne krutt for argumentasjonen om å spare inn penger for å bruke på andre gode formål. Det slås fast fra utvalgets side at konkurranse i seg selv genererer forbedringene, og at man altså har funnet ut av internasjonal erfaring at man kan spare opptil 30 pst. ved å utsette en del offentlige tjenester for konkurranse. Det slås også fast – for dette har vært en viktig del av den ideologiske debatten i Norge – at lønnsnivået synes å være bedre i de private virksomhetene som altså er utsatt for konkurranse. Det burde jo også være et viktig signal for Regjeringen å ta med seg. Når det da i tillegg også slås fast fra dette utvalgets side at man ikke kan registrere tendenser til at private er dårligere til å tilrettelegge arbeidssituasjonen enn det offentlige, burde jo alle advarslene fra LO, som Arbeiderpartiet ofte støtter seg på, være borte.

Det rare er jo at man i denne sammenheng, når vi diskuterer offentlige tjenester, ikke vil sette kvalitet og brukeren i fokus, men at det offentlige skal ha kontroll. Jeg tror vi alle er enige om at vi skal ha kontroll. Spørsmålet er hvordan vi skal finansiere det og legge forholdene til rette slik at brukerne kan velge. I alle andre sammenhenger lar vi jo forbrukerne selv gå ut og kjøpe og foreta valg hele tiden. Det er jo relativt viktige ting de velger. Men når det gjelder helsetjenester, eldreomsorgstjenester og andre ting skal man altså ikke få lov til å velge selv. Det mest paradoksale i dagens Helse-Norge f.eks. er jo at Arbeiderpartiet har skapt et klassedelt helsesystem, hvor man ikke lar de private sykehusene konkurrere side om side med det offentlige. Man har i stedet laget et system hvor de som har råd til det, kan kjøpe seg ut av den offentlige køen ved å gå til de private sykehusene. Det vil jeg tro ligger ganske langt fra den retorikken som Arbeiderpartiet forfekter i helsepolitikken. Selv om jeg savner handling fra Regjeringen på dette området, håper jeg jo at de kan ta den offentlige utredningen om konkurranseutsetting opp av skuffen, tørke støv av den og bruke den. For konklusjonene som er der, er entydige og svært klare. Dette burde vi også kunne gjøre i Norge.

Statsråd Siri Bjerke: Regjeringen legger i trontalen opp til en styrking av miljøpolitikken som følges opp i forslaget til budsjett for 2001 og neste års stortingsmelding om rikets miljøtilstand. Samtidig legger vi opp til en fornyelse av arbeidsformer og virkemidler i miljøpolitikken, med mer integrert miljøsatsing i alle samfunnssektorer, mer miljøsvar i kommunene og mer samarbeid mellom miljømyndighetene og næringslivet.

Flere miljøproblemer krever globale løsninger. Denne høsten arbeider Regjeringen hardt for å få et resultat på det sjette partsmøtet til Kyotoprotokollen som kan gi grunnlag for at den trer i kraft.

Norges nasjonale strategi for oppfølging av Kyotoforpliktelsen fikk vi da Stortinget behandlet meldingen om Norges oppfølging av Kyotoprotokollen våren 1998. Regjeringen følger aktivt opp den strategien, der etableringen av et nasjonalt kvotesystem står sentralt. Jeg ser på dette som et av de viktigste tiltakene for å redusere utslippene i perioden 2008-2012 i tråd med forpliktelsene.

Kvotesystemet vil føre til at det blir satt en pris på klimagassutslipp også på mange områder der dette ikke er tilfellet i dag. Statens forurensningstilsyn har lagt fram en tiltaksanalyse som viser at det er betydelig rom for nasjonale utslippsreduksjoner til moderate kostnader, og at etableringen av et kvotesystem vil kunne gi incentiver til at disse potensialene blir realisert. Regjeringen vil komme tilbake til utformingen av systemet i en stortingsmelding våren 2001.

Rammene for energipolitikken ble lagt da Stortinget behandlet energimeldingen tidligere i år. Stortingsflertallet ønsket gasskraftverk i Norge fordi det gir fordeler energipolitisk, miljøpolitisk og industrielt. Dette har ligget til grunn for Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak, og Miljøverndepartementets grundige saksbehandling av spørsmålet om utslippstillatelsene for de to gasskraftverkene viser at det ikke er rettslige hindre for en gjennomføring av Stortingets vedtak.

Som det ble redegjort for i St.meld. nr. 33 for 1999-2000, kan dette gjennomføres innenfor forurensningslovens rammer forutsatt at en rekke grunnvilkår er oppfylt. Jeg har 6. oktober i år omgjort vilkårene i de tildelte utslippstillatelsene for gasskraftverk etter forurensningsloven. Miljøverndepartementet har funnet at fordelene som utbygging og andre får, er vesentlig større enn de skader eller ulemper omgjøringen vil føre til for miljøet, og at vilkårene for omgjøring etter forurensningsloven § 18 nr. 5 dermed er oppfylt.

I vurderingen av miljøvirkningene av CO₂-utslippene har departementet tatt utgangspunkt i at Stortinget legger til grunn at forventet kraftunderskudd blir dekket av økt import dersom tilgangen til ny kraft ikke øker. Gasskraft er en renere energiproduksjon enn mye av den kraft som importeres fra Europa, og for utslipp av klimagasser er det bidraget til de samlede globale utslipp som er avgjørende. Hvis etterspørselen dekkes gjennom økt tilførsel av gasskraft, vil gasskraftverkene bidra til å redusere de samlede klimagassutslipp i Nord-Europa. Det er tidligere lagt fram en rekke analyser som konkluderer med at norske gasskraftverk vil fortrenge mer forurensende kraft og

dermed redusere de samlede CO₂-utslippene. Nå har Miljøverndepartementet også helt oppdaterte vurderinger av hvordan utviklingen i markedet – og derigjennom utslippene – vil bli dersom Norge tilfører energimarkedet kraftmengden fra to gasskraftverk av Naturkrafts størrelse. Utredningene som er gjort av ledende fagmiljøer og belyst fra forskjellige synsvinkler, bekrefter at den mest sannsynlige utvikling er at de samlede utslippene av CO₂ fra det nordiske og nordeuropeiske markedet blir redusert. Det har vært hevdet at dette ikke er tilstrekkelig grunnlag for en omgjøring etter forurensningsloven. Til dette vil jeg si at som analyser av framtidig utvikling gir disse et meget godt grunnlag. Når vi i avgjørelsen har bygd på den beste kunnskapen og de ledende utredningsmiljøene på området, må dette være rettslig holdbart.

I tråd med Stortingets forutsetninger er det ikke lempet på de strenge utslippsgrensene for NO_x, men åpnet for en delvis oppfyllelse av kravene gjennom tiltak hos tredjemann. Departementet har i St.meld. nr. 33 konkretisert de generelle rammene som må være oppfylt for at Stortingets vedtak om «fleksible NO_x-tiltak» skal kunne gjennomføres innenfor forurensningslovens rammer. For å ivareta miljøtilstanden, eksisterende internasjonale forpliktelser og alminnelige krav til kontroll fra forurensningsmyndighetene har departementet utformet ramme-krav i tråd med det som ble skissert i St.meld. nr. 33.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (Frp): Som statsråden var inne på i sitt innlegg, er Naturkrafts utslippstillatelse for gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø omgjort. I den forbindelse har statsråden uttalt i en pressemelding:

«Den nye vurderingen av saken viser at de samlede CO₂-utslippene sannsynligvis blir mindre med de norske gasskraftverkene enn uten.

Når miljøeffekten sannsynligvis blir positiv, finner jeg det klart at omgjøring kan skje innenfor forurensningslovens rammer».

I debatten om energimeldingen den 9. mars i år uttalte Jens Stoltenberg følgende:

«Norsk gasskraft vil selvfølgelig øke utslippene av CO₂ i Norge, men de totale utslippene vil bli vesentlig lavere.»

Når det gjelder CO₂-utslipp, vil jeg be miljøvernministeren å forklare hvorfor en her går fra «vil bli vesentlig lavere» til «sannsynligvis blir mindre». Det mest fornuftige etter Fremskrittspartiets syn vil jo være å fjerne hele CO₂-en fra forurensningsloven, da CO₂ ikke er forurensning og dermed heller ikke hører hjemme der, noe som vi har fremmet forslag om, og som skal behandles i denne salen litt senere i uken.

Et annet spørsmål som dukker opp, er lovligheten av omgjøringen som her er gjort. Hvorfor har ikke miljøvernministeren fått Justisdepartementets lovavdeling til å komme med en betenkning om omgjøringen av SFTs utslippskrav, slik at man er helt sikker på at den omgjøringen som her er gjort, er holdbar juridisk?

Statsråd Siri Bjerke: Dette innlegget viser jo at det er stor uenighet mellom Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet i miljøpolitikken. Arbeiderpartiet har aldri ønsket å endre forurensningsloven ved å ta ut den viktige klimagassen CO₂ fra en vurdering i forurensningsloven, men vi har ønsket å bruke forurensningsloven for å gjøre det like mulig å bygge gasskraftverk i Norge som det i dag er i andre europeiske land.

Jeg kan forsikre representanten Korsberg om at det ikke er noen uenighet mellom Jens Stoltenberg og meg i denne saken. Vi har bygd på de beste analyser i markedet, energimarkedsmodeller som peker på hvordan de samlede energivirkningene av mulige gasskraftverk i Norge vil være, og kommet til at det er en stor sannsynlighet for at dette vil føre til en reduksjon i de samlede utslippene.

Så er det selvfølgelig slik at Miljøverndepartementet i sin omgjøringsbeslutning bygger på et lovgrunnlag som det ikke er tvil om, og vi bygger selvsagt også på lovavdelingens vurderinger av disse forholdene. Det er grunnen til at vi har gått konkret inn i den enkelte saken, at vi har vurdert fordeler og ulemper opp mot hverandre og klart har kommet til at de samlede fordeler er større enn ulempene for miljøet.

Bror Yngve Rahm (KrF): Det er interessant å legge merke til at statsråden henviser til alle faginstansene som opererer i energimarkedet for å få sine syn igjennom og for å sikre standpunktene sine faglig sett, men man har altså unnlatt å involvere Statens forurensningstilsyn i den prosessen. Det er jo noe vi må ta til etterretning.

Det har i løpet av denne debatten vært forsøkt å skape inntrykk av at avstanden mellom sentrum og Arbeiderpartiet ikke er stor i miljøpolitikken, og Arbeiderpartiet forsøker å bagatellisere de skilnadene som er. Jeg føler at det blir galt. La meg derfor få lov til å påpeke følgende, som illustrerer at sentrumspartiene og Arbeiderpartiet går i to vidt forskjellige retninger: Det var ikke sentrumspartiene som ville bygge ut Øvre Otta. Det var ikke sentrumspartiene som ville kjøre bulldoser inn i Finnskogen. Det var ikke sentrumspartiene som ville bygge ut Beiarn. Det var ikke sentrumspartiene som ville legge moms på kollektivtrafikken. Det var ikke sentrumspartiene som reduserte dramatisk enøktiltakene i budsjettet. Det var heller ikke sentrumspartiene som fjernet rensekraftene ved gasskraftverk. Det var det Arbeiderpartiet som gjorde.

Det er forskjell mellom sentrum og Arbeiderpartiet, og retningen til Arbeiderpartiet blir feil.

Vi kommer tilbake til en del av det som statsråden var inne på i sitt innlegg førstkommande torsdag. Jeg skal derfor begrense meg til å stille følgende to spørsmål til statsråden. For det første: Hvilken sektor regner statsråden med må betale for at gasskraftverkene skal være gratispassasjer når det gjelder utslipp? Spørsmål nr. 2: Kan Regjeringen garantere for at den kan vise til konkrete målrettede og målbare resultater innen 2005 i tråd med Kyoto-avtalen, eller skal vi forvente at Regjeringen kun forholder seg til tidsperioden 2008-2012, slik vi kunne få inntrykk av av statsrådens innlegg?

Statsråd Siri Bjerke: Jeg har ikke hørt noe i debatten i dag som rokker ved mitt syn om at en god miljøpolitikk i Norge finner vi ved et samarbeid mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet. Vi er uenige i spørsmålet om gasskraft fordi arbeiderpartiregjeringen ønsker å se dette i et bredere perspektiv enn et rent nasjonalt fordi energimarkedene er europeiske, og da må også dette spørsmålet ses i et europeisk perspektiv. Men gasskraftverkene skal på ingen måte være gratispassasjerer i forhold til våre klimaforpliktelser. Vi arbeider jo nå med oppfølgingen av den nasjonale strategien for Kyoto-forpliktelsene, hvor et nasjonalt kvotesystem vil kunne være på plass i god tid før den første forpliktelsesperioden for Kyoto-avtalen er i gang i 2008. Da vil gasskraftverkene stilles overfor miljøkrav hvor det prises kvoter, og hvor gasskraftverkene selvsagt skal ha samme forpliktelser som alle andre deler av næringslivet. Stortingsflertallet har også vært krystallklare på at Norge skal ta Kyoto-forpliktelsene på alvor, og selvfølgelig må alle samfunnssektorer være med på å bære kostnadene ved det. Dette er forhold som Stortinget vil få rik anledning til å komme tilbake til når vi fremmer forslaget om oppfølging av den nasjonale strategien for Kyoto-forpliktelsene.

Jan Tore Sanner (H): Jeg ble nesten fristet til å ta replikk på representanten Bror Yngve Rahm, men siden det ikke er anledning til det, får jeg heller gi min tilslutning til det statsråden sa når det gjaldt det nasjonale kvotesystemet. Det er det mest konkrete og målbare enkeltvedtaket som er gjort i Stortinget som oppfølging av Kyoto-avtalen. Og det ble, som representanten Bror Yngve Rahm er klar over, gjort i et fellesvedtak mellom Høyre og Arbeiderpartiet. La meg ellers rose statsråden for en ryddig og riktig oppfølging av Stortingets vedtak når det gjelder gasskraftsaken.

På NRK-Dagsrevyen i dag kom det signaler om at sentrumspartiene vil fremstille krav om at det skal innføres en CO₂-avgift for gasskraftverk. Jeg tar som en selvfølge at Regjeringen vil avvise et slikt krav. Det vil jo være direkte i strid med den utslippstillatelsen som er gitt, og de vedtak som er gjort i Stortinget, nemlig at det ikke skal være strengere utslippskrav i Norge enn det som er vanlig innenfor EØS-området. Hvis vi skulle innføre en særnorsk CO₂-avgift for gasskraftverkene, ville jo det være å innføre strengere utslippskrav i Norge – å gjøre den rene norske gassen dyrere og å gjøre den forurensende kullkraftimporten billigere. Så jeg ber statsråden om å bekrefte at Regjeringen selvfølgelig ikke vil åpne for at det skal innføres noen særnorsk CO₂-avgift på gasskraftverk.

Statsråd Siri Bjerke: Hensikten med omgjøring av utslippstillatelsene for de to gasskraftverkene har jo vært at det ikke skal være større hindringer for at en skal kunne bygge gasskraftverk i Norge enn det som gjelder i andre europeiske land. Hensikten har *ikke* vært at gasskraftverkene på lengre sikt skal være gratispassasjerer når det gjelder å følge opp verken forpliktelser nasjonalt eller i et internasjonalt system når det gjelder klimautslipp.

Men CO₂-avgift som betaling for gasskraftverkene er en dårlig måte å gjøre det på. Langt bedre er det å komme i gang med et kvotesystem hvor gasskraftverkene underlegges de samme typer forpliktelser som det annen næringsvirksomhet vil underlegges. Jeg vil ikke her ta stilling til forslag jeg ikke har sett. Men langt mer interessant enn CO₂-avgift er jo et kvotesystem som må omfatte gasskraftverk og annen virksomhet i Norge.

Hallgeir H. Langeland (SV): Miljøstatsråden seier i sitt budsjettframlegg ja til fleire trailerar og vogntog på norske vegar. Ho seier ja til meir privat bilkøyning. Ho seier ja til større klimagassutslipp. Ho seier ja til meir astma- og allergiproblem. Ho seier ja til meir støy og støyproblem. Ho seier altså nei til meir godstransport på bane, nei til satsing på eit betre kollektivtilbod og nei til at det skal vera klimagassreduksjonar innan transportsektoren.

Ei samla miljørørsle – og alle ungdomspartia unnateke FpU – går imot denne politikken. Kan statsråden forklara kva dette har med miljøpolitikk å gjera i det heile?

Så til Arbeidarpartiet si tradisjonelle plassering i miljøpolitikken. Tradisjonelt sett står Arbeidarpartiet saman med Høyre og Framstegspartiet i miljøpolitikken, det er det også ein del eksempel på i budsjettframlegget. Og når det gjeld gasskraftsaka, som Sanner var inne på, er det klart at Høyre og Framstegspartiet er godt nøgde med det. Men til statsråden si orsaking kan eg seia at ho var ikkje til stades og argumenterte for at gasskraft skulle føra til klimagassreduksjonar. Men statsministeren, som sit i salen, fortalde om korleis norske gasskraftverk først skulle redusera danske kolkraftverk, og så, for å gjera det endå verre, skulle dei redusera polske kolkraftverk. Og på pressekonferansen til miljøvernministeren om gasskraftverk: Det var nå sannsynleg at det kunne bli reduksjonar i utsleppa totalt med dette.

Mitt spørsmål til miljøvernministeren er: Vil det bli lagt fram ein rekneskap som viser reelle reduksjonar? Punkt 2: Vil statsråden tilråda Arbeidarpartiet å støtta Kristin Halvorsen sitt forslag når det gjeld å trekka inn Statens forureiningstilsyn?

Statsråd Siri Bjerke: Nei, jeg sier ikke ja til alle Langelands påstander. Vi har fra arbeiderpartiregjeringens side lagt fram et budsjett som betyr en styrking av miljøarbeidet på mange måter. Vi får en satsing på energioptimeringstiltak ved at vi legger om hele politikken på området. Vi får et nytt fond. Vi satser på miljøvennlig gasskraftteknologi. Vi øker satsingen på alternativ bruk av naturgass som vil redusere utslippene framover. Vi opprettholder nivået på satsingen på energioptimeringstiltak. Og andre deler av miljøbudsjettet har en betydelig økning når det gjelder friluftspolitikk, når det gjelder kulturminner, når det gjelder satsing på miljø i Russland og veldig mange andre områder.

Vi har i spørsmålet om gasskraft lagt en rekke analyser til grunn for våre konklusjoner. En rekke analyser har ligget der tidligere, nå har vi gjort oppdaterte analyser av spesielt hvordan energimarkedene vil fungere som følge

av mulige norske gasskraftverk. Det er grunnen til at vi ikke ser noe behov for ytterligere analyser utover dem vi nå har. Vi har jo spurt Statens forurensningstilsyn i denne saken på en rekke områder. Vi har spurt dem i miljøfaglige spørsmål, men akkurat når det gjelder hvordan energimarkedene vil virke fremover, har vi bedt om den kompetansen som er best egnet på det området, og ser det som et veldig godt grunnlag i saken.

Gunnar Kvassheim (V): En må registrere at Arbeiderpartiet systematisk bruker miljøspørsmål til å øke avstanden til sentrumspartiene. Og det dreier seg ikke bare om gass, slik det er forsøkt framstilt i dag. På en god måte har flere foregående talere påvist en rekke områder hvor Arbeiderpartiet ligger langt fra sentrumspartiene når det gjelder løsningene, og finner løsninger med høyrepartiene. Slik har det vært foregående år også. Øvre Otta fikk sin avklaring mellom Arbeiderpartiet og Høyre, og plassering av skytefelt på Østlandet fikk sin avklaring mellom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, med løsninger som en samlet miljøbevegelse protesterte mot.

Nå må vi slå fast at en dårlig miljøpolitikk og en dårlig innretning miljømessig på budsjettet står i veien for å finne en god budsjettløsning mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Her må mye gjøres.

Den siste uken har vi fått beskjed om at Arbeiderpartiet ønsker fritt fram for forurensende gasskraftverk. En kan diskutere hvor dramatisk det blir, når en vet at bygging ligger mange år fram i tid. Men det dramatiske er at Arbeiderpartiet legger opp til en høydekonkurranse uten list. Det betyr at de aktørene som nå ønsket å strekke seg for å jobbe fram de rene løsningene, får beskjed om at her stilles det så milde krav at de aldri vil kunne hevde seg.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan hun tenke seg å åpne opp for å bruke rammevilkår for å stimulere de rene gasskraftløsningene slik at de vinner fram, på bekostning av de sterkt forurensende?

Statsråd Siri Bjerke: Allerede førstkommende torsdag vil vi få anledning til å diskutere flere miljøsaker i Stortinget. Da skal vi behandle fjorårets stortingsmelding om rikets miljølstand. Det var sentrumsregjeringens politikk. Den sluttet arbeiderpartiregjeringen seg i all hovedsak til. Det er et synlig bevis på at det er stor grad av enighet mellom Arbeiderpartiet og sentrum når det gjelder miljøpolitikken, og det tror jeg også den nære framtidens budsjettsamtaler vil vise. Vi har i alle fall ikke hørt noe i dag som ikke gir grunnlag for de samtalene.

Fortsatt er det alles mål at de gasskraftverkene som bygges i Norge, skal ha den best tilgjengelige teknologien. Problemet er at den miljøvennlige teknologien som alle har ventet på i år etter år, ikke er blitt lønnsom å investere i. Det tar vi konsekvensene av ved å satse mer på den forskningen som skal bidra til å bringe fram denne teknologien. Men før det er skjedd, og før det er blitt lønnsomt, er det en dårlig idé å la være å bruke det potensialet som mulige norske gasskraftverk vil gi, til å få redusert de totale utslippene. Derfor er det to sider av samme sak: både å satse på en utvikling av teknologien som

kan gjøre gasskraftverk mer miljøvennlige, og å åpne for at slike kan bygges i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Liv Marit Moland (A): Jeg tillater meg å sitere fra Hans Majestet Kongens tale til Stortinget den 3. oktober i år:

«Norge er mulighetenes samfunn. Grunnverdiene i vårt velferdssamfunn er viljen til felles ansvar, solidaritet og rettfærdig fordeling.»

I dagens økonomiske situasjon har vi mulighet til å trygge og videreutvikle dette velferdssamfunnet ved å satse på fellesløsninger som alle har mulighet til å nytte seg av. Arbeiderpartiet ønsker å prioritere fellesskapet, framfor at markedet eller den enkeltes økonomi skal være avgjørende for hvilke tilbud en har råd til å benytte seg av. Arbeiderpartiet vil satse på helse og omsorg, en god skole og trygge oppvekstvilkår for barn og unge.

De fleste vil vel være enig i at dette er viktige samfunnsoppgaver, men vi er uenige om hvordan målene kan nås, og om det er private eller offentlige løsninger som skal velges. Arbeiderpartiet mener at en fortsatt utbygging av de offentlige velferdsordningene best kan sikre at alle får like muligheter til å benytte seg av et tilbud om god omsorg. Dette er solidaritet med de svakeste.

Vi ønsker å skape en bedre og tryggere hverdag for dem som trenger det mest, en bedre og tryggere hverdag for dem som er avhengig av at fellesskapet stiller opp for dem. Det er ikke alle som har en familie eller et sosialt nettverk når problemene melder seg. Noen av dem som er mest utsatt i en vanskelig livssituasjon, er våre barn og unge. En god oppvekst er helt avgjørende for hvordan et barn vil utvikle seg og etter hvert bli integrert i det voksne samfunnet. Barn i krise trenger mye omsorg fra alt fra barnehage til skole og barnevern, og ikke minst trenger de et godt fritidstilbud. Arbeiderpartiet ønsker å satse på disse områdene. Spesielt ønsker vi å satse på kvaliteten på tilbudet. Vi ønsker å gi de ansatte muligheten til å øke sin kompetanse.

Et godt og variert fritidstilbud til barn og unge er som sagt svært viktig. Forebyggende tiltak skal styrkes, ikke minst kultur og idrett. Det blir meningsløst kun å fokusere på straff når barn og unge får problemer.

Et godt kulturtilbud kan ikke styres av markedet, der bare de organisasjoner og institusjoner som klarer seg uten offentlig støtte, har livets rett, som noen i denne salen synes å mene.

Stortinget har en stor utfordring når det gjelder de fattige barna i Norge. Når vi leser om barn som ikke kan delta i sport eller være med på skoleturer, må vi reagere. Et mål er jo nettopp at de svakeste kan delta i velferdsutviklingen og ikke blir stående utenfor.

Arbeiderpartiet vil legge fram en egen handlingsplan for oppfølging av utjammingsmeldingen og en stortingsmelding om oppvekst- og levekår for barn og unge.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Trontalen ble innledet med å fastslå noe meget viktig og riktig, nemlig hva

som er selve grunnverdiene i vårt samfunn. Disse verdiene har bidratt til å gjøre landet vårt til et velferdssamfunn – ikke bare et fellesskap ut fra nasjonalitet, men et samfunn hvor velferd dominerer og binder sammen.

Kristelig Folkeparti istemmer fullt og helt betydningen av og nødvendigheten av «viljen til felles ansvar, solidaritet og rettferdig fordeling». Samtidig er det viktig å avklare hva disse begrepene har av konkret innhold, og hvilken praktisk politikk dette innholdet legger opp til. Jeg ser ingen grunn til å undersøke det faktum at det står mye bra i trontalen, og det signaliseres holdninger vi i Kristelig Folkeparti deler med nåværende regjeringsspartii. Men når det er sagt, vil jeg også uttrykke forbauselse og skuffelse over at ikke verdiforankringen på en annenledes og tydelig måte blir synlig i resten av trontalen. Slik det nå står, blir på sett og vis grunnverdiene tatt for gitt en gang for alle. Men verdiene står under press. Dersom de ikke ofte holdes fram og understrekes, blir de sakte, men sikkert tømt for innhold. Vi må heller ikke bare vite teoretisk hva verdigrunnlaget er, men vi må la det influere på hverdagslivet vårt. Hvis grunnverdiene skal ha noen betydning utover det å representere arven fra fortiden, må de stadig blankpusses og aktualiseres inn i det som angår oss hver dag. I den sammenheng merket jeg meg med interesse at representanten Tom Thoresen i en replikk til vår parlamentariske leder, Kjell Magne Bondevik, tidligere i dag sa seg enig i en verdimelessig mobilisering, som skal ligge til grunn for den politikk som skal føres i Norge.

Noe av det mest nærliggende for de fleste av oss er egoismen. Men egoismen er farlig som veiviser. Den undergraver viljen til felles ansvar, den saboterer enhver form for solidaritet, og den har absolutt ingen forståelse for rettferdig fordeling. Synsfeltet til egoisten er som ordtaket sier det: først meg selv og så meg selv, og dernest muligens min neste om det tjener meg til beste. Dersom vi politikere ikke gjør forsøk på eller mislykkes i å sette verdispørsmålene inn i hverdagspolitikken, våger jeg påstanden at vi svikter som folkevalgte. Vi må sette rett dagsorden, vise vei og selv leve som verdibevisste mennesker. I en tid med fare for økt forbrukermentalitet og materialisme burde Regjeringen ha slått til lyd for en verdimelessig mobilisering bygd på vår kristne og humanistiske kulturarv. Jeg håper imidlertid at nevnte replikk fra Thoresen var mer enn en kosmetisk pynting på en iøynefallende utelatelse i trontalen. Oppfølgingen fra Regjeringen vil vise om det er tilfelle.

Det jeg ser som det viktigste for felles ansvar og solidaritet, er omsorgen for ethvert menneske fra unnfangelse til naturlig død. Her og nå vil jeg understreke betydningen av dette omsorgsperspektivet i rettsvernet for barna. Det er uakseptabelt at hele 60 pst. av anmeldte overgrepssaker mot barn blir henlagt. En viktig årsak til henleggelsene er mangel på bevis innhentet av sakkyndig fagpersonale både i og utenfor politiet. Det er bare de færreste stedene rundt omkring i landet vi har fagfolk som raskt kan foreta oppklarende og avslørende samtaler og undersøkelser som samtidig skaper trygghet og bearbeiding av de nedverdiggende opplevelsene barna har

vært utsatt for. Det vil heller ikke være naturlig at vi bygger opp slik ekspertise i hvert politidistrikt. Men vi kan bygge opp en sentral ekspertise, f.eks. etter mønster av KRIPOS, som raskt kan rykke ut til det aktuelle sted når det foreligger anmeldelse av seksuelle overgrep mot barn. I dagens situasjon går det ofte lang tid før det lokale politi har sikret seg fagekspertise som kan foreta noe tilsvarende et avhør av barnet. Før slikt avhør har funnet sted, kan ikke barnet snakke om sine opplevelser med andre i nær familie. Grunnen til det er at i en påfølgende rettssak kan barnets utsagn bli tolket som resultat av andre voksnes påvirkning av barnet. Det å ikke kunne snakke om det vonde barnet har gått igjennom, føles som et svik fra de voksne. Barnet opplever at det ikke blir trodd, og det må bære sin egen smerte uten å kunne dele den med noen. Det fortjener ikke disse barna. Derfor må det være et felles ansvar at vi legger til rette for en sentral kunnskapsbase med fagpersonell som kan rykke ut til ethvert sted hvor det innleveres anmeldelse eller uttrykkes mistanke om seksuelle overgrep mot barn. I tråd med det jeg her har sagt, har jeg innlevert et forslag som ber Regjeringen utrede muligheten for å etablere en slik kunnskapsbase.

Torny Pedersen (A): Det er deilig å være norsk. Ja, faktisk er det det, med en regjering som vil sikre en rettferdig fordeling i et velstående Norge. Vi har igjen fått en regjering som tenker mest på dem som har minst, og vil at de som har mest, i mye større grad skal bidra til å finansiere dette velferdssamfunnet som vi alle ønsker å ha. Arbeiderpartiet vil fortsatt skape et samfunn hvor vi bryr oss om hverandre, og der fellesskapet står godt rustet i den internasjonale konkurransen.

I et velfungerende samfunn skal alle ha like muligheter til barnehage, skole, utdanning, hjelp ved sykdom og hjelp når alderdommen krever det. Det er fellesskapet og de store menneskelige ressursene som har skapt det velferdssamfunnet vi har i dag, og her har Arbeiderpartiet vært den største aktøren. Vi vil aldri bli et parti som dreier i alle vindretninger. Våre grunnleggende verdier kan verken Carl I. Hagen-partiet eller andre partier rokke ved. Det største beviset på dette er innholdet i budsjettet for 2001, der vi fortsetter å bygge ut velferdssamfunnet med bevilgninger til helsevesenet, til eldreomsorgen, til barnehager og til utdanning og forskning, og ikke å forglemme den store satsingen på Kommune-Norge. Vi skal fornye offentlig sektor samtidig som det er høyst nødvendig å styrke tjenesteytende virksomhet. I løpet av de kommende ti år trenger vi ca. 60 000 flere i arbeid innenfor helse- og omsorgssektoren. Dette er en utfordring som bare fellesskapsløsninger med en ryddig økonomisk politikk kan greie å mestre, og da er verken konkurransutsetting eller privatisering veien å gå. En stabil og veloverveid nasjonaløkonomi vil skape trygge arbeidsplasser og redusere faren for økte renter.

Folk skal ha tillit til at Arbeiderpartiet kan forme en rettferdig velferds- og fordelingspolitikk som sikrer både ressurser og kompetanse til et fullverdig offentlig helsevesen og en sterk kommunesektor. Dette inviterer Regjeringen til i det framlagte budsjett for 2001.

Fremskrittspartiet legger stor vekt på å krisemaksimere enhver økonomisk målsetting hos Arbeiderpartiet, og en slik massiv krisemaksimering har faktisk greid å skape misnøye som vokser proporsjonalt med at velstanden øker i samfunnet. Det nytter ikke å rope om lavere bensinpriser dersom det kuttes i velferdsgodene som er grunnmuren i vårt velferdssamfunn. Vi har fått en griskhet, ikke minst blant næringslivstoppene, som skaper en grådighetskultur som må bekjempes.

Jeg har stor respekt for innbyggerne i dette landet, og vi vet jo at mange ville sette andre verdier enn materiell velstand øverst dersom de ble spurt.

Gjennom dagens debatt har det kommet flere kritiske bemerkninger til Arbeiderpartiets miljøpolitikk. Nå er det ikke slik at all miljøpolitikk dreier seg om utslipp fra gasskraftverk. Arbeiderpartiets fordelings- og miljøpolitikk er ikke bare å fordele penger og i framtiden CO₂-kvoter, men bl.a. å skaffe alle i dette landet muligheter og tilgang til natur og friluftsliv.

Stoltenberg-regjeringen satser stort på at allemannsretten sikres og vil arbeide aktivt for å bedre allmennhetens tilgang til kyst- og strandsoner, og for at tilgangen til jakt og fiske skal bli bedre. Alle vet vi hvor stor betydning friluftslivet har for alle aldersgrupper i samfunnet, og da må alle ha lik rett til å ferdes langs vår langstrakte kyst og i våre ville fjellområder.

Kulturminnevern er et annet viktig tiltak som Arbeiderpartiet satser millioner på for å bevare våre kultur-skatte.

Bondevik-regjeringen ble slett ikke berømt for sin miljøpolitikk. Allerede den 11. desember 1997 sa tidligere leder av Natur og Ungdom til Dagsavisen at det eneste som står igjen av Bondevik-regjeringens miljøtroverdighet, er motstanden mot gasskraftverk. Og mer ble det ikke i den resterende tiden de regjerte.

Jan Tore Sanner (H): I dagens utgave av Dagsavisen får Regjeringen ros fordi den distanserer seg fra Høyre.

Høyre kan leve med at vi har fått større politisk handlingsrom. Spørsmålet er imidlertid om arbeiderpartiregjeringen makter å møte de utfordringene som Norge står overfor. Det som danner bakteppet for de politiske debattene i de aller fleste parlamentene i den vestlige verden, er de utfordringene og de mulighetene som ligger i globaliseringen. De nasjonale grensene brytes ned, økonomiene vokser sammen, og vi påvirkes sterkere av verden rundt oss – både kulturelt, økonomisk og politisk. Det ser ut til at Arbeiderpartiets strategi for å møte disse utfordringene først og fremst er å realisere den drømmen Senterpartiet aldri fikk realisert, nemlig Annerledeslandet. Mens de sosialdemokratiske regjeringene over hele Vest-Europa snakker om den tredje vei og bokstavelig talt har beveget seg godt over på høyre banehalvdel, snakker Arbeiderpartiet om – for å sitere statsråd Trond Giske – god, gammeldags arbeiderpartipolitikk. I starten snakket statsminister Stoltenberg om modernisering og fornyelse. Gro Harlem Brundtland hadde en strategi om en pragmatisk sten på sten-politikk. Nå er det blitt til god, gammeldags arbeiderpartipolitikk.

Høyre har trukket opp tre hovedstrategier for å møte de utfordringene vi står overfor. Den første er at vi må skape verdens beste skole for å sørge for at alle barn får en felles ballast og de beste mulighetene til å utnytte egne evner og anlegg. Derfor satser Høyre på kvalitet i utdannelsen, fra første klasse og opp til universiteter og høyskoler.

Arbeiderpartiet snakker fortsatt om reformene fra forrige tiår. De slår seg på brystet med Reform 94 og Reform 97, hvor resultatet er blitt nettopp det Høyre advarte mot: Det faglige nivået har gått ned, og man har satt systemet foran mangfoldet i skolen.

Høyre snakker om behovet for fornyelse og modernisering i offentlig sektor for å sikre kvalitet og valgfrihet både innenfor eldreomsorgen og helsesektoren. Vi hadde håp da vi hørte Arbeiderpartiet snakke om konkurranseutsetting. Nå har vi skjont at det man egentlig mente, var at konkurransen skulle utsettes. Vi ante håp da den såkalte fornyelsesministeren snakket om at Regjeringen ville bli en fiasko dersom man ikke klarte å endre offentlig sektor slik at folk skulle få en enklere hverdag. Nå har vi sett hva man egentlig mente, for det man snakker om nå, er at vi må vise tålmodighet. Og det er Stortinget som må fortelle Regjeringen hvilken retning man skal gå og hvor raskt man skal gå frem! Initiativene må vi åpenbart vente på.

Den tredje strategien som Høyre trekker opp, er behovet for å få satt ned skatter og avgifter for å gjøre det mer attraktivt å investere i Norge. Og det er nødvendig! Det er helt nødvendig for å hindre at Norge skal tape i skattekonkurransen med andre land og andre regioner. Vi ser at man i Sverige og i de fleste andre vesteuropeiske land setter skattene ned for å gjøre det mer attraktivt å investere i sitt eget land, mens man i Norge velger en helt annen strategi. Ja, med den ene hånden struper man det private næringsliv og konkurranseutsatt sektor med konjunkturavgift og høyere skatter, mens man med den andre hånden skal tre støttende til med et halvstatlig fond. For å sitere Trond Giske igjen, man snakker om god, gammeldags arbeiderpartipolitikk. Det er sosialisme. Det er sosialisme når man struper privat sektor og konkurranseutsatt næringsliv for så å forsøke med et halvstatlig fond å støtte opp om det samme næringsliv – eller kjøpe det opp. Det er vel det man egentlig har tenkt.

Presidenten: Presidenten oppfattet ikke at Finn Kristian Marthinsen i stad tok opp et forslag, men har nå fått det i hånden.

Presidenten vil derfor referere til det forslaget Finn Kristian Marthinsen tok opp. Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sigrun Eng (A): I årets trontale ser vi alle, anten vi liker det eller ikke, eit vegval når det gjeld kven vi skal slå ring rundt. Som fleire har vore inne på, er det fellesskapsløysingar som inkluderer alle, og som fangar opp alle dei som gjennom dei siste åra ikkje har fått tatt del i velferdsgoda som vi har til fordeling, som nå skal få eit lyft.

Utjanningsmeldinga frå regjeringa Bondevik, som Arbeidarpartiet slutta seg til, ligg i botnen som ein premissleverandør. Eg er glad for denne vinklinga, og for at vi har eit politisk fleirtal i ryggen her på Stortinget når vi får oppfølginga av meldinga til konkret handsaming våren 2001, slik regjeringa Stoltenberg har signalisert.

Vegen å gå har Regjeringa gitt gjennom årets trontale. Egoisme og grådighetskultur skal ein til livs. Dei som har mest, må yte meir til fellesskapets kasse. «Solidaritet» må i langt sterkare grad enn nå bli eit ord å leve etter i praksis og ikkje berre bli snakka om i festtaler.

Regjeringa Bondevik vil bli hugsa for kontantstøtta og Verdikommisjonen. Men kva var nå eigentleg det? Eg tenkjer da nettopp på Verdikommisjonen. Eg har på line med mange andre vore med og løyvd pengar til dette som etter mi meining ikkje har vore noko anna enn ein prateklubb.

Ein står sjølvstøtt fritt til å meine at dette var ei god investering, men eg er av den oppfatninga at ein skal gå kritisk gjennom kva vi løyver pengar til i dette huset, og da bør kanskje ikkje Verdikommisjonen bli gammal. Eg ventar at han får si endelykt ved evalueringa neste år.

I dei siste dagane har vi fått nye kvardagseksempel på uløyste oppgåver. Kadra heiter ei ung somalisk jente som har sett fingeren på kva eg har i tankane. Kulturkollisjonar og religion blir blanda saman ettersom det passar. Det er menn som er overhovud, og som set dagsordenen i desse miljøa. Nokre av dei set også norske lover til side. Når ein høyrer kor uproblematisk slike tradisjonelle mishandlingar og livslang tortur blir omtala av mennene, er det grunn til å sette inn tiltak for å gi kvinnene trua på menneskeverd og respekt. Dette kan ikkje vare ved. Eg har registrert barne- og familieministeren sitt engasjement og er glad for det som vil skje frå Regjeringa si side. Tenk kva for menneskelege ressursar vi så langt ikkje har inkludert i samfunnet vårt.

Mitt råd til Regjeringa blir: Legg ned Verdikommisjonen så raskt det lèt seg gjere, og bruk millionane som der blir frigitt, til integrering og tiltak for å inkludere våre nye landskvinner. Strekk ut ei hand og lat dei få ta del i samfunnet vårt med rettar og plikter, som ein ressurs og ikkje som passive kontantstøttemottakarar. Vi treng alle dei nye hendene vi kan få tak i, t.d. innan omsorgssektoren. Det er der morgondagens utfordringar er, ikkje selssetting utan mål og meining, som i Verdikommisjonen. Slik kunne mange gode ynske og behov sameinast.

Det er i lys av slike symbolsaker folk ikkje skjønner kva vi driv med her. Supperåda si tid må vere forbi. Har vi ein gong gjort eit feilsteg, bør det ikkje bli verande slik.

Gunnar Breimo hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Den reglementsmeisige tiden for kveldens møte er omme. Presidenten vil foreslå at debatten fortsetter til og med taler nr. 39. – Det anses vedtatt.

Gunn Karin Gjøl (A): Tidligere i dag etterlyste representanten Einar Steensnæs signaliserer fra Arbeiderparti-

et som skulle tilsi en invitasjon til samarbeid med sentrum i miljøpolitikken. I replikkordskiftet etter statsråd Bjerkes innlegg prøvde et samlet sentrum igjen å skape stor avstand mellom sentrum og Arbeiderpartiet i miljøpolitikken. Gasskraftsaken, enøkinnnsatsen og manglende satsing på kollektivtransporten framheves som den himmelvide forskjellen på sentrum og Arbeiderpartiet.

Ja, det er rett, det er forskjell i synet på bygging av gasskraftverk. Det er en sak hvor både jeg og sentrum kunne ønsket at Arbeiderpartiet inntok et annet syn.

Det er også rett at det er en differanse i satsingen på enøk på 57 mill. kr mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Men det sentrum unnlater å nevne, er at det også er en differanse i satsingen på Miljøverndepartementets område, men da med motsatt fortegn. For med Arbeiderpartiet har Miljøverndepartementet fått 80 mill. kr mer enn hva sentrum sjøl hadde å gi i fjor. Jeg må virkelig si at når det gjelder kollektivsatsingen, må i hvert fall jeg lete med forstørrelsesglass for å se hva som er forskjellen mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Faktum er at det er ikke så enorme forskjeller mellom sentrum og Arbeiderpartiet i miljøpolitikken. Det som skjer, er at sentrum prøver å ta kelegge at de sjøl er nødt til å gjøre et valg og i stedet angriper Arbeiderpartiets miljøpolitikk.

Sentrum er nå nødt til å velge. De må velge mellom å samarbeide med Arbeiderpartiet eller med Høyre og Fremskrittspartiet. Velger de et samarbeid med høyresiden, har de også valgt ikke å satse på miljøet. Velger de et samarbeid med Arbeiderpartiet, vil miljøet fortsatt være en viktig satsing i Norge. Skillet i synet på miljøpolitikken går ikke mellom sentrum og Arbeiderpartiet, skillet i synet på miljøpolitikken går mellom Fremskrittspartiet og oss andre.

Fremskrittspartiet har aldri lagt skjul på at de ikke vil prioritere miljøvern. Hadde det vært opp til Fremskrittspartiet, hadde det nesten ikke blitt brukt noe verken av oljepenger eller andre penger på miljøvern. Partiet ville på 2000-budsjettet mer enn halvere støtten til forebyggende tiltak mot rovviltskader. De ville ha fjernet alle tilskudd til friluftstiltak, kuttet store deler av støtten til miljøforskning og mesteparten av støtten til kulturminner.

Jeg synes også det er på sin plass å nevne at Fremskrittspartiet stemte mot å gi penger til atomsikkerhetstiltak i Øst-Europa. Det måtte dessverre en «Kursk»-ulykke til før partiet forstod at de var på ville veier, og visstnok nå har snudd i denne saken.

Fremskrittspartiet har ingen miljøpolitikk, og valget burde derfor være enkelt for miljøbevisste politikere i sentrum.

Arbeiderpartiet er opptatt av rettferdig fordeling – ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Arbeiderpartiet ønsker å bruke sin regjeringsmakt til å bidra til en mer rettferdig fordeling og til å bekjempe verdens fattigdom.

Vi ønsker å styrke FN, slette all gjeld til de fattigste landene, og vi ønsker å bidra til at alle verdens barn blir vaksinert.

Hver dag dør 60 000 barn. Vi vet at 30 millioner barn ikke er vaksinert. Dette innebærer at 3 millioner barn

hvert år dør av sykdommer de kunne ha vært beskyttet mot. I Nigeria, som er Afrikas største land, vaksineres kun to av ti barn. Å vaksinere barn er det mest kostnads-effektive helsetiltak vi kjenner. Vaksine hindrer at barn dør av til dels banale sykdommer. Vaksine hindrer at barn blir uføre eller får mentale lidelser som følge av sykdom, og ved å begrense sykdom reduseres kostnadene til sykehus. Utbrudd av epidemier kan forhindres. Frisk ungdom kan lettere gå på skole. Foreldre kan jobbe i stedet for å se etter sine syke barn. Det vaksineinitiativet som Norge har gått i bresjen for, kan gi et viktig bidrag til at lokalsamfunn og land kommer ut av fattigdomsspiralen.

Bondevik-regjeringen vil bli husket for å ha gitt kontantstøtte til verdens rikeste barn. Jeg ønsker at denne arbeiderpartiregjeringen skal bli husket for å ha bidratt til å ha vaksinert verdens fattigste barn.

Norge er rikere en noen gang. Rikdommen vår må ikke føre oss inn i en bølge av egoisme og intoleranse. Vi må bruke rikdommen vår på internasjonal solidaritet og en mer rettferdig fordeling i verden.

Anne Enger Lahnstein (Sp): Trontaledebatten gir oss som folkevalgte en enestående mulighet til langsiktige og overordnede drøftinger av utfordringene vi står overfor, og ikke minst til å drøfte hvilke mål vi vil sette oss. Kanskje er det igjen på tide å etterlyse en visjon for framtidssamfunnet. I Stortingets første store debatt i det nye århundret bør vi spørre: Hva slags samfunn vil vi egentlig ha? Hvilke verdier vil vi bygge på?

Selv om samhold og solidaritet utvilsomt har fått trangere kår de siste årene, er ikke behovet for samhold og solidaritet blitt mindre, tvert imot. Selv om pengerikdommen i samfunnet er større enn noen gang, er ikke folk nødvendigvis blitt mer fornøyde. Tvert imot, det er jo til dels stor misnøye. For inntrykket av økte forskjeller forsterker seg bl.a. på grunn av de holdninger som i disse dager avsløres i deler av næringslivet. Og det er mange paradoks knyttet til forholdet mellom vår store pengerikdom på den ene siden og knappheten på ressurser, ja endog stor mangel på innsats i offentlig sektor som helse, omsorg og skole på den andre siden. Og så viser altså meningsmålingene at Fremskrittspartiet er landets aller største parti.

Mange spør seg nå: Hva er det egentlig som skjer i vårt samfunn? Protestens bakteppe er ofte misnøye. Det er en utfordring. Og kanskje er det slik at de ordninger og den trygghet som er bygd opp gjennom generasjoner, blir tatt for gitt. Alt som er gitt oss, tar vi som en selvfølge, har en klok mann sagt. Men ingen ting bør tas som en selvfølge. Det er langt lettere å rive ned enn å bygge opp. Og om vi vil opprettholde, videreutvikle og fornye velferdssamfunnet vårt, må vi kjempe for det. Vi må kjempe for samhold og solidaritet og mot usunn markedsliberalisme, egoisme, grådighet og maktkonsentrasjon. Og vi bør også rette søkelyset mot folkestyrets vilkår og menneskenes muligheter til å forme og til å ta ansvar for sin egen framtid.

Alle er enige i at det er bedre å forebygge enn å reparere. Menneskelige lidelser kan forhindres, samtidig som

samfunnet vil unngå store utgifter. Alle snakker derfor om tiltak for barn og unge. Det er vel og bra. Vi ønsker å bygge opp stabile og gode lokalsamfunn – selvsagt – for vi har masse kunnskap om og dokumentasjon på at nettopp gode oppvekstvilkår og sosiale nettverk på et tidlig stadium kan være avgjørende for barnas og de unges utvikling. Ikke minst kan det forebygge utvikling av gjen-ger og kriminalitet og gi barna og de unge tilhørighet, trygghet, selvrespekt og livsglede.

Denne innsikt har mange foreldre og idealistiske voksne. De vil gjøre noe, skape et tilbud – i lokalsamfunnet og gjennom frivillige organisasjoner og lag. Det er dugnadsånd, og det er vilje til å stå på. Og vi vet at hver eneste krone fra samfunnets side til frivillig arbeid gir mange fold igjen og store positive ringvirkninger.

Den tredje sektor blir stadig viktigere. Så har da også ulike regjeringer og Stortinget vært opptatt av frivillige organisasjoner og mulighetene for å styrke deres arbeid. Og de har nå forventet en økt innsats. Forslaget fra Regjeringen på dette punktet er altfor dårlig.

Og jeg liker ikke å si det, men jeg mener at kulturbudsjettet er for dårlig. I en tid hvor behovet for kunst og kultur, fellesskapsopplevelser og kreativitet er så sterkt, blir dette området nedprioritert. Ser ikke Arbeiderpartiet behovet for å styrke motkrefter mot ensretting, kommersialisering og forflating? Folk trenger ikke bare noe å leve av, vi trenger noe å leve for og noe å leve på.

«Den kulturelle skolesekken» er et løfterikt begrep. Men hva er det i denne sekken? Jeg har lett etter det konkrete innholdet og funnet at det er en idé og en informasjonskatalog til alle grunnskoler som skal være tilgjengelig ved skolestart i 2001. Det burde være tiltak over skolebudsjettet. Regjeringen velger altså å ta det på et lite og sårbart kulturbudsjett.

La meg avslutningsvis gi uttrykk for håp om at alle gode krefter kan forenes, slik at høstens politiske prosesser kan vise både vilje og evne til konstruktivt samarbeid og ansvar for landet. Jeg tror at mange faktisk vil sette pris på det. Det blir nok ikke lett, men det bør gå.

Gunn Olsen (A): Ethvert politisk parti vil påberope seg å ha det rette verdisynet. Hvis befolkningen skal få et inntrykk av hvilket parti som står deres verdier nærmest, vil det være en klar fordel at helheten i partienes politikk kommer fram i lyset og inn i samfunnsdebatten, og ikke bare de populære godsidene. Også denne trontaledebatten bærer preg av populisme fra enkelte partier.

Grunnverdien i vårt velferdssamfunn har vært viljen til felles ansvar, solidaritet og fordeling. Jeg er enig med dem som har gitt uttrykk for at det er en utfordring at vi ikke mister grepet på folks verdigrunnlag. Verdier er ikke noe vi skaper over natta, med populære kortsiktige utspill.

Jeg er svært godt fornøyd med at regjeringen Stoltenberg så tydelig har valgt side i verdidebatten. Regjeringens profil er tydelig både i det arbeidet som skal gjøres nasjonalt, og i det politiske arbeidet som skal gjøres internasjonalt. Den sosiale profilen er så tydelig at den tydeligvis har falt mange i denne sal tungt for brystet. Iso-

lert sett er det en politisk seier. Det tydeliggjør forskjellene mellom Arbeiderpartiet og høyresiden, og i særdeleshet forskjellen mellom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

Når Regjeringen er godt i gang med å gjennomføre planen for å slette gjelda i de fattige land, er det en investering i en tryggere framtid. En fattig verden er en utrygg verden. Vi kan ikke som et av verdens rikeste land fraskrive oss ansvar for de fattigste i verden. Svært mange er opptatt av og fornøyd med at bevilgningene til bistand vil bli trappet opp, og at Regjeringen så klart legger vekt på at utdanning og helse er prioriterte områder i kampen mot fattigdom i verden. Norge blir ikke fattigere av dette. En kraftig motargumentasjon når det gjelder å sende penger ut av landet, skaper holdninger som gjør folk fattige i sjelen.

Det er ikke bare gjennom trontalen Regjeringen synliggjør sine verdivalg. De kommer også klart til uttrykk gjennom det budsjettet som Stortinget skal behandle senere i høst.

Det er forskjeller i Norge, og de ble ikke mindre under den forrige regjeringen, selv om mye av regjeringen Bondeviks politiske grunnlag var lagt på mange av de samme verdiene som Stoltenberg-regjeringen legger sitt grunnlag på. Derfor er det med stor undring jeg har lyttet til en del av de innleggene som er framført i debatten. Det er likevel et tydelig politisk flertall i denne sal for at de svakeste skal tas med i velferdsutviklingen, slik Regjeringen peker på.

Hvis det er politisk vilje, kan det bli svært gode resultater når Regjeringen til våren skal legge fram en handlingsplan for utjevningssmeldingen, som ble lagt fram av sentrumsregjeringen. Det blir spennende – og det kan bli avgjørende for de svakeste i samfunnet – hvilken side sentrumspartiene velger i denne verdikampen denne høsten i Stortinget.

Mange har i debatten vært inne på at mange barn og unge i Norge har det svært vanskelig, og at mange lever under den såkalte fattigdomsgrensen. Det er ikke vanskelig for barn å vokse opp uten å få alt det de rike har, men det er vanskelig for barn å vokse opp når de ikke har råd til det som er vanlig hos folk flest, og det er de barna som er vårt ansvar.

Det er trist å se økningen i tallet på barn og unge som ruser seg, og som går og tigger på gata. Mange av dem er veldig unge, og mange av dem er veldig unge jenter. Etter min oppfatning er det en av de aller største utfordringene det norske velferdssamfunnet står overfor. Regjeringen peker på flere målrettede forebyggende tiltak. Jeg imøteser stortingsmeldingen om oppvekst og levevilkår for barn og ungdom i Norge, for vi har ikke mer tid å miste i kampen mot rusen.

Tore Nordseth (A): I dagens første innlegg sa Carl I. Hagen at det var gledelig å registrere at vi muligens kunne hilse et nytt demokrati velkommen. Jeg er helt enig med Carl I. Hagen i dette. Det er definitivt en glede å registrere den utviklingen som skjer i Jugoslavia.

Det er også gledelig å registrere at Regjeringen, med utenriksminister Thorbjørn Jagland i spissen, lover å gå

inn med støtte til det nye regimet. Jeg er svært godt fornøyd med den rolle Norge ser ut til å kunne komme til å spille i Jugoslavia, først nå gjennom diplomatisk støtte til det forhåpentligvis nye demokratiet og muligens gjennom økonomisk støtte senere.

Like viktig vil våre bidrag for å opprettholde fred og sikkerhet i dette området være. Jeg tenker her på vårt engasjement i KFOR. Til neste år har Norge fått det svært viktige oppdraget å lede KFOR 5. Dette er et oppdrag som gir Norge høy internasjonal prestisje hvis vi er i stand til å løse oppdraget på en tilfredsstillende måte.

I Aftenposten i dag blir det sådd tvil om hvorvidt Norge er i stand til å håndtere et oppdrag av denne typen. Det pekes på at norske offiserer ikke har tilstrekkelig kompetanse til denne typen operasjoner. Jeg er svært glad for at forsvarssjefen avviser disse påstandene i en pressemelding i dag. Forsvarssjefen hevder at Norge er godt rustet til å utføre oppdraget med å lede KFOR-styrken. Han peker på at Norge er et av de landene i NATO som er best egnet til å utføre denne typen oppdrag.

Arbeiderpartiet er også svært godt fornøyd med at Norge har fått dette viktige oppdraget, ikke minst på grunn av den erfaring oppdrag av denne karakter vil tilføre det norske forsvaret. Lederfunksjonen i KFOR 5 vil være en ypperlig mulighet til å demonstrere vår vilje og evne til å ta ansvar for felles militære oppgaver av stor sikkerhetspolitisk betydning for Europa.

Det vil garantert ikke bli noen enkel oppgave. Norge vil i seks måneder lede en svært komplisert militær operasjon. Det innebærer ledelse av over 40 000 militært personell fra over 30 land. Vi blir direkte involvert i arbeidet for å bekjempe voldsbruk og kriminalitet, redusere etnisk spenning og overgrep og bistå FN med å løse store sivile oppgaver.

Det å ha ledelsen av KFOR 5 vil kunne tilføre Norge mye:

- Vi vil komme i direkte inngrep med de store sikkerhetspolitiske aktørene.
 - Som jeg har vært inne på tidligere, vil vårt militære ledelsesapparat og våre væpnede styrker bli tilført meget nyttig erfaring.
 - Vår generelle tyngde og troverdighet innenfor alliansen vil også bli styrket.
- KFOR 5 har også en viktig dimensjon i forhold til utviklingen av en felles europeisk forsvars- og sikkerhetspolitikk:
- Ledelsen av KFOR 5 vil vise at Norge har stor militær kompetanse, som også kan benyttes i framtidige operasjoner.
 - Ledelsen av KFOR 5 vil også vise at Norge er klar til å ta ansvar for sikkerheten i vår del av verden.
 - Ledelsen av KFOR 5 vil vise at Norge har evne til å gi reelle bidrag til europeisk fred og sikkerhet.

Jeg er derfor svært glad for at Regjeringen gjennom forslaget til statsbudsjett for neste år legger opp til at vår innsats i KFOR skal bli høyt prioritert, og at Norge fortsatt skal spille en vesentlig rolle internasjonalt, både som diplomatisk bidragsyter og på den sikkerhetspolitiske arenaen.

Presidenten: Da er kveldens møte kommet til veis ende. Første taler i morgendagens møte er statsminister Jens Stoltenberg.

Møtet hevet kl. 22.25.
